

**ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE, POLITICE ȘI
SOCIOLOGICE DIN CADRUL CONSORTIULUI NAȚIONAL
ADMINISTRAT DE UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 347.746(478+4)(043.3)

NOVAC-DIACONU LAURENȚIU

**REGLEMENTAREA JURIDICĂ A CAMBIEI PRIN PRISMA
LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA ȘI A UNIUNII
EUROPENE**

SPECIALITATEA: 553.01 – DREPT CIVIL

Teză de doctor în drept

Autorul:

Conducător științific:

CHIRTOACĂ Leonid,
doctor în drept,
conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2021

© Novac-Diaconu Laurențiu, 2021

CUPRINS

ADNOTARE (română, engleză, rusă)	5
LISTA ABREVIERILOR	8
INTRODUCERE	9
1. REFLECȚII DOCTRINARE ȘI NORMATIVE PRIVIND REGLEMENTAREA CAMBIEI ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A UNOR STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	17
1.1 Contribuții teoretice privind reglementarea juridică a cambiei	17
1.2 Analiza cadrului normativ privind cambia	27
1.3 Concluzii la capitolul 1	50
2. CAMBIA ÎN DREPTUL CIVIL AL REPUBLICII MOLDOVA ȘI UNELE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	52
2.1 Noțiuni și principii aplicabile cambiei	52
2.2 Funcțiile și trăsăturile caracteristice ale cambiei	59
2.3 Natura juridică a cambiei	69
2.4 Concluzii la capitolul 2	73
3. CONDIȚIILE DE VALABILITATE PRIVIND EMITEREA, ACCEPTAREA ȘI PLATA CAMBIEI	75
3.1 Condițiile de fond și formă ale cambiei	75
3.2 Modalități de transmitere și acceptarea cambiei	87
3.3 Garantarea și plata cambiei	101
3.4 Concluzii la capitolul 3	111
4. CONSECINȚELE JURIDICE PRIVIND NEPLATA CAMBIEI	113
4.1 Refuzul plății cambiale	113
4.2 Valorificarea drepturilor cambiale	115
4.3 Concluzii la capitolul 4	133
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	136

BIBLIOGRAFIE	144
ANEXE	162
Anexa 1 Cerere privind argumentarea unor propuneri <i>de lege ferenda</i>	162
Anexa 2 Răspuns Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind argumentarea propunerilor <i>de lege ferenda</i> la Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993	169
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	170
CV-UL AUTORULUI	171

ADNOTARE

Laurențiu Novac-Diaconu. „Reglementarea juridică a cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene”. Teză de doctor în drept. Specialitatea 553.01 – Drept civil. Chișinău, 2021.

Structura tezei: Teza cuprinde adnotare în limba română, engleză și rusă, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia cu 246 de referințe, 2 anexe și 143 pagini text de bază. Rezultatele științifice au fost publicate în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: cambia, biletul la ordin, trata, titlu de credit, titlu de plată, obligații cambiale, plata cambiei, acceptarea cambiei, protestul cambiei, girul, avalul.

Domeniul de studiu: Lucrarea fundamentează un studiu complex din sfera dreptului civil, axat pe reglementarea juridică a cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene.

Scopul cercetării: constă în efectuarea unei investigații științifice în vederea identificării și analizei condițiilor generale și a particularităților cambiei prin prisma legislației civile a Republicii Moldova și a unor state din Uniunea Europeană, cu specială privire la România, elucidarea curenților existente și elaborarea unor recomandări de îmbunătățire a cadrului legal.

Obiectivele cercetării: identificarea premiselor apariției și evoluția cambiei în calitate de titlu de credit și de plată; elucidarea particularităților titlurilor de credit; analiza și definirea cambiei ca titlu de credit și mijloc de plată; analiza legislației cambiale în sistemul de drept al RM, corelația acesteia cu legislația internațională și a unor state din Uniunea Europeană; analiza și identificarea caracteristicilor structurale, naturii juridice și funcțiilor cambiei; identificarea și examinarea condițiilor de valabilitate și a modalităților de transmitere și acceptare a cambiei, precum și a efectelor juridice ale acesteia; analiza consecințelor juridice privind neexecutarea obligațiilor cambiale și a modalităților de valorificare a drepturilor cambiale; formularea recomandărilor și propunerilor în scopul îmbunătățirii conținutului cadrului legal existent.

Noutatea și originalitatea științifică: constă în realizarea unei ample investigații științifice, cu caracter de pionierat, a cambiei ca titlu de credit și de plată, prin prisma dreptului comparat cu specială privire la legislația RM. Cercetarea în cauză aprofundează aspectele lacunare ale demersurilor teoretice și practice realizate până în prezent și constituie un îndemn pentru îmbunătățirea și perfecționarea cadrului normativ și a practicii judiciare în acest domeniu.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: rezidă în identificarea particularităților și condițiilor de valabilitate ale cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova, având ca rezultat elucidarea curenților privind emiterea, transmiterea, acceptarea și plata cambiei, precum și a consecințelor juridice în cazul neexecutării obligațiilor cambiale, în vederea aplicării uniforme a reglementărilor legale din acest domeniu.

Semnificația teoretică: fiind prima lucrare de o asemenea amploare în Republica Moldova, dedicată cambiei ca titlu de credit și de plată, aceasta va constitui un îndemn pentru dezvoltarea în continuare a acestei tematici și formularea de noi soluții orientate spre perfecționarea cadrului normativ și a practicii în domeniu. Conținutul lucrării poate servi în calitate de ghid teoretic pentru perfecționarea specialiștilor în domeniu și ca suport didactic în cadrul disciplinelor: drept civil, drept bancar și teoria generală a obligațiilor.

Valoarea aplicativă a lucrării: este atestată de articolele științifice publicate în revistele de specialitate și condiționată de aplicabilitatea studiului efectuat și a propunerilor *de lege ferenda* elaborate.

Implementarea rezultatelor științifice: își găsesc materializare în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ din domeniul juridic și economic, perfecționarea programelor de studii, instruirea personalului sistemului juridic și bancar și a practicienilor în domeniu. Concluziile formulate pot facilita activitatea de interpretare și aplicare a legislației ce vizează titlurile de valoare în general și titlurile de credit în special.

ANNOTATION

Laurentiu Novac-Diaconu. „Legal regulation of promissory note through the prism of the legislation of the Republic of Moldova and the European Union”. PhD in law thesis. Specialty 553.01 - Civil law. Chisinau, 2021.

Thesis structure: The thesis consists of an annotation in Romanian, English and Russian, an introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography consisting of 246 sources, 2 annexes and 143 pages of the main text. Scientific results were published in 14 scientific articles.

Key words: promissory note, solo bill, bill of exchange (draft), drawer, name of payment, obligations for promissory note, bill payment, bill acceptance, protested bill, endorsement (giraud), aval.

Research field: The dissertation conducts a comprehensive study in the field of civil law, focused on the legal regulation of promissory notes in the legislation of the Republic of Moldova and the European Union.

The scope of the PhD thesis is to research a promissory note, to identify and analyze the general provisions of a promissory note and its features through the prism of civil legislation of the Republic of Moldova and a number of European Union states, especially in relation to Romania, as well as to identify existing shortcomings and develop recommendations for improving the legal framework.

Research objectives are: determination of the prerequisites for the emergence and analysis of the evolution of the promissory note as a means of payment; identification of the features of the drawer; analysis and definition of a promissory note as a credit settlement instrument; analysis of the legislation on promissory note in the civil law system of the Republic of Moldova and its relationship with international law and some states of the European Union; analysis and identification of structural features, legal nature and functions of a promissory note; determination and study of the validity of all conditions and methods of transfer and acceptance of a promissory note, as well as its legal consequences; analysis of the legal consequences of failure to fulfill obligations under a promissory note of exchange and methods of using promissory note rights; formulation of recommendations and proposals for improving the current regulatory framework.

Scientific novelty and originality lies in the fact that for the first time a systematic, comprehensive study of the institution of a promissory note as a credit and settlement instrument in the light of comparative law, in particular based on the legislation of the Republic of Moldova, has been carried out. This study sheds light on the theoretical and practical foundations of the research undertaken earlier and is a contribution to the improvement of the regulatory framework and judicial practice in this area.

The results obtained in the course of the study, which contribute to the solution of an important scientific problem consist in identifying the features and conditions of the validity of a promissory note through the prism of the legislation of the Republic of Moldova, as a result of which the shortcomings of issuance, transfer, acceptance and payment of a promissory note, as well as the legal consequences in case of default for the purpose of uniform application of legal norms in this area.

Theoretical significance of the study: being the first study of this scale in the Republic of Moldova, dedicated to the promissory note as a credit and settlement instrument, will contribute to the further development of this issue and the development of new solutions aimed at improving the regulatory framework and practice in this area. The content of the study can serve as a theoretical guide for improving the qualifications of specialists in this field and a didactic manual for the disciplines: civil law, banking law and the general theory of obligations.

The practical significance of the study is confirmed by scientific articles published in specialized journals and is resulted from the applicability of the research and the developed proposals *de lege ferenda*.

Implementation of scientific results finds its embodiment in the learning process in educational institutions for legal and economic specialties, in improving educational programs, training of personnel of the legal and banking system and practicing specialists in this field. The drawn conclusions can facilitate the interpretation and application of securities law in general and securities lending in particular.

АННОТАЦИЯ

Лауренциу Новак-Дьякону. «Правовое регулирование векселя через призму законодательства Республики Молдова и Европейского союза». Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Специальность 553.01 - Гражданское право. Кишинев, 2021.

Структура диссертации: Диссертация состоит из аннотации на румынском, английском и русском языках, введения, четырех глав, общих выводов и рекомендаций, библиографии, состоящей из 246 источников, 2 приложений и 143 страниц основного текста. Научные результаты были опубликованы в 14 научных статьях.

Ключевые слова: вексель, соло-вексель, переводный вексель (тратта), векселедатель, название платежа, обязательства по векселю, оплата векселя, акцепт векселя, опротестованный вексель, жиро (идоссамент), аваль.

Предмет исследования: В диссертации проводится комплексное исследование в области гражданского права, сфокусированное на правовом регулировании векселя в законодательстве Республики Молдова и Европейского Союза.

Цель диссертации состоит в исследовании института векселя, в выявлении и анализе общих положений о векселе, его особенностей через призму гражданского законодательства Республики Молдова и ряда стран Европейского союза, на примере Румынии, а также в выявлении существующих недостатков и разработке рекомендаций по улучшению правовой базы.

Задачи исследования: определение предпосылок возникновения и анализ эволюции института векселя как кредитно-платежного средства; выявление особенностей векселедателя; анализ и определение векселя как кредитно-расчетного инструмента; анализ законодательства о векселе в системе гражданского права Республики Молдова и его соотношение с международным правом и некоторыми государствами Европейского союза; анализ и выявление структурных особенностей, правовой природы и функций векселя; определение и изучение действительности всех условий и способов передачи и акцепта векселя, а также его юридических последствий; анализ юридических последствий неисполнения обязательств по векселю и способов использования вексельных прав; формулирование рекомендаций и предложений по совершенствованию действующей нормативно-правовой базы.

Научная новизна и оригинальность состоит в том, что впервые проведено систематическое, комплексное исследование института векселя как кредитно-расчетного средства в свете сравнительного права, в частности на основе законодательства Республики Молдова. Данное исследование проливает свет на теоретические и практические основы исследования, предпринятые ранее и является вкладом в совершенствование нормативной базы и судебной практики в этой области.

Результаты, полученные в ходе исследования, которые способствуют решению важной научной проблемы заключаются в выявлении особенностей и условий действительности векселя через призму законодательства Республики Молдова, в результате чего выявляются недостатки выдачи, передачи, акцепта и оплаты векселя, а также правовые последствия в случае неисполнения вексельных обязательств в целях единообразного применения правовых норм в этой области.

Теоретическая значимость работы состоит в том, что, будучи первым исследованием такого масштаба в Республике Молдова, посвященное векселю как кредитно-расчетному средству, оно является вкладом в дальнейшее развитие данной проблематики и разработки новых решений, направленных на улучшение нормативной базы и практики в этой области. Содержание работы может служить теоретическим руководством для повышения квалификации специалистов в данной области и дидактическим пособием по дисциплинам: гражданское право, банковское право и общая теория обязательств.

Практическая значимость работы подтверждена научными статьями, опубликованными в специализированных журналах и обусловлена применимостью проведенного исследования и разработанных предложений *de lege ferenda*.

Внедрение научных результатов находит свое воплощение в учебном процессе высших учебных заведений на юридические и экономические специальности, в совершенствовании учебных программ, обучении персонала юридической и банковской системы и практикующих специалистов в этой области. Сформулированные выводы могут облегчить толкование и применение законодательства о ценных бумагах в целом и кредитования ценных бумагах в частности.

LISTA ABREVIERILOR

- Alin. - aliniat
- Art. – articol
- BNM - Banca Națională a Moldovei
- BNR – Banca Națională a României
- C.civ. – Cod civil
- C.com. – Cod comercial
- C.p.c - Codul de procedură civilă
- C.p.p – Codul de procedură penală
- CJUE – Curtea de Justiție a Uniunii Europene
- CSJ – Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova
- CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- DCFR - Draft Common Frame of Reference
- HCA - Hotărârea Consiliului de Administrație
- L.c. – Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993
- L.U. - Legea uniformă, adoptată de Convenția de la Geneva din 1930 privind cambia și biletul la ordin
- Legea nr.58/1934 – Legea română nr.58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin
- MO – Monitorul Oficial
- OG – Ordonanța Guvernului
- ONU – Organizația Națiunilor Unite
- RM – Republica Moldova
- TFUE – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
- U.C.C. – Uniform Commercial Code
- U.N.B. – Convenția Națiunilor Unite privind cambiile și biletele la ordin internaționale, adoptată la New York în 1988
- U.N.C.I.T.R.A.L - Comisia Națiunilor Unite pentru dreptul comerțului internațional
- UE – Uniunea Europeană
- URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei de cercetare.

Astăzi nu există dubii în privința fenomenului globalizării, care, contrar opoziției unor state cu tradiții juridice vechi, continuă să înlăture barierele în calea circulației bunurilor, serviciilor, capitalului și a forței de muncă, stimulează schimbări economice, sociale și legislative profunde în lume și contribuie semnificativ la formarea unui sistem economic și juridic integrat, care necesită mijloace juridice adecvate și un cadru legislativ capabil să răspundă favorabil necesităților de protecție a drepturilor și intereselor persoanei.

În sistemul economiei de piață, bazat pe cerere și ofertă, totul fiind interdependent și interconectat, pentru o dezvoltare durabilă și prosperarea societății, pe lângă necesitatea unui vector clar de dezvoltare și o sinergie puternică între instituțiile statelor, clasa politică și mediul de afaceri, este imperios necesară o bază normativă solidă, cu legi accesibile, previzibile și clare, [81] precum și mecanisme viabile de decontare și creditare, instrumente juridice simple și sigure, care să permită o compensare continuă a resurselor financiare reduse și o gestionare eficientă.

Sistemul economiei de piață, de-a lungul timpului a evoluat de la piața liberă la diverse variante de reglementare protecționistă, iar dezvoltarea relațiilor civile și comerciale au schimbat fundamental rolul titlurilor de credit în general și al cambiei în special. [144; 181; 183; 195] Fiind printre cele mai vechi titluri de credit inventate de omenire, cambia nu poate fi comparată în evoluția sa, ca importanță, cu niciunul din instrumentele pieței financiare moderne, cu excepția banilor.

Apărută din necesitatea realizării schimbului valutar, având la origine schimbul de monedă, cambia a evoluat considerabil și a dobândit funcții importante de instrument juridic de credit, datorită faptului că suma de bani prevăzută în titlu, nu trebuia achitată imediat, precum și funcția de instrument juridic de plată, similară cu cea a monedei. [201; 215]

În ciuda originii sale străvechi, cambia își confirmă importanța în calitate de instrument juridic de creditare și de plată, deși impactul tehnologiilor informaționale moderne creează premise încât să piardă întâietatea în fața altor instrumente juridice de plată, iar o investigare aprofundată a evoluției și beneficiilor acesteia se impune pentru a oferi răspunsul dacă, cambia ca instituție juridică este necesară economiei RM și dacă în viitorul apropiat va fi sau nu exclusă definitiv din circuitul civil.

Exemplu în acest sens poate fi Germania, unde la capitolul asigurării lichidităților bănești, instituția cambiei este plasată pe locul doi, după bani, [225, p. 52] , precum și Franța, unde

legiuitorul bazându-se pe faptul că Legea uniformă, adoptată de Convenția de la Geneva din 1930 privind cambia și biletul la ordin (L.U.), nu interzice emiterea cambiei în format electronic și deoarece potrivit art.1 și 2 din L.U., cambia este calificată ca - document, a statuat că documentele pot fi emise nu doar în formă scrisă pe hârtie dar și în formă electronică, prin urmare, a adaptat instituția cambiei cerințelor timpului, iar implementarea cambiei pe suport magnetic, a stimulat semnificativ utilizarea acestui instrument juridic în ultimii ani. [128, p. 202-206]

Cambia înlesnește și simplifică relațiile între partenerii de afaceri, reduce riscurile legate de practica împrumuturilor comerciale, reduce nevoia de numerar în activitatea antreprenorială, este un instrument de decontare care accelerează tranzacțiile, asigură obținerea unui împrumut bănesc și o amânare corespunzătoare a plății, reduce necesitatea împrumutului bancar, elimină sau reduce rata dobânzilor pentru utilizarea împrumutului, iar în consecință, contribuie la reducerea emisiilor suplimentare de bani. [210; 190; 184] Cambia permite realizarea decontărilor și compensarea datoriilor reciproce, iar prin reducerea supraevaluării unui anumit tip de produs, contribuie la dezvoltarea vânzărilor.

Cambia este pe larg utilizată pentru efectuarea plăților la nivel național și internațional, iar debitorii – oameni de afaceri, producători agricoli, industriașii, etc., utilizând mecanismele cambiei, pot să-și onoreze obligațiile bănești cu amânarea plății datorate pentru diferite perioade de timp. Însăși băncile comerciale recurg la emiterea cambiilor pentru a-și reface resursele de creditare, ceea ce confirmă că, cambia a fost și rămâne un veritabil instrument juridic de credit.

Locul ferm pe care îl ocupă cambia în circuitul civil, în calitate de titlu de credit și de plată, precum și avantajul utilizării cambiei prin evitarea utilizării numerarului, impune instituțiile statului să acorde mai multă susținere acestui instrument juridic, iar știința juridică urmează să concentreze mai multe resurse în cercetarea acestei instituții juridice complexe cu înaintarea propunerilor de modernizare și eficientizare a cadrului normativ existent, ceea ce ne-a determinat să realizăm o cercetare științifică amplă a legislației RM cu privire la cambie prin prisma dreptului comparat, cu specială privire la legislația unor state - membre a Uniunii Europene.

Scopul cercetării. Motivați de starea de lucruri existentă, în lucrare ne-am propus ca scop efectuarea unei investigații științifice în vederea identificării și analizei condițiilor generale și a particularităților cambiei prin prisma legislației civile a Republicii Moldova și a unor state din Uniunea Europeană, cu specială privire la România, conturării regimului juridic și elucidarea carențelor existente cu elaborarea unor recomandări de îmbunătățire a cadrului legal existent.

Obiectivele cercetării. În baza dezideratului teoretic materializat în scopul investigației, ne-am propus realizarea următoarelor obiective ale cercetării:

1. identificarea premiselor apariției și evoluția cambiei în calitate de titlu de credit și de plată;
2. elucidarea particularităților titlurilor de credit;
3. analiza și definirea cambiei ca titlu de credit și mijloc de plată;
4. analiza legislației cambiale în sistemul de drept al RM și a corelației acesteia cu legislația internațională și a unor state din Uniunea Europeană;
5. analiza și identificarea caracteristicilor structurale, naturii juridice și funcțiilor cambiei;
6. identificarea și examinarea condițiilor de valabilitate și a modalităților de transmitere și acceptare a cambiei, precum și a efectelor juridice ale acesteia;
7. analiza consecințelor juridice privind neexecutarea obligațiilor cambiale și a modalităților de valorificare a drepturilor cambiale;
8. formularea recomandărilor și propunerilor în scopul îmbunătățirii conținutului cadrului legal existent.

Ipoteza de cercetare. La formularea ipotezei de cercetare, a fost necesară studierea preventivă și aprofundată a diverselor aspecte privind obiectul supus investigației, legătura cauzală și relațiile sociale existente. Raporturile juridice supuse cercetării, privitoare la cambie, au contribuit la stabilirea adevărului în procesul cunoașterii științifice, iar reieșind din cercetările efectuate s-a încercat de a răspunde la întrebarea: “Care sunt aspectele specifice ale instituției cambiei în legislația civilă a RM în comparație cu legislația altor state UE, în special cu România?” Aceasta a permis formularea ipotezei de bază a cercetării, iar pentru confirmarea sau infirmarea acesteia au fost utilizate sursele bibliografice din domeniu, studiată și analizată legislația privind instituția cambiei – în mod special Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993 [94]; Legea uniformă, adoptată de Convenția de la Geneva din 1930 privind cambia și biletul la ordin [187] și Legea română nr.58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin [101].

În urma studiului realizat în conținutul lucrării, au fost subliniate particularitățile cambiei în legislația civilă a RM, au fost evidențiate carențele și lacunele legislative, formulate recomandări și propuneri de îmbunătățire a cadrului legal existent.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. La efectuarea prezentului studiu au fost utilizate o serie de metode ce au facilitat succesul cercetării și percepția conceptelor fundamentale ale temei investigate.

Metodele de cercetare utilizate:

- metoda istorică, prin intermediul căreia a demarat investigarea evoluției istorice a instituției cambiei și legislației cambiale la nivel internațional și național;

- metoda logică, a fost utilizată pentru formularea concluziilor și investigarea noțiunilor de bază ale temei cercetate;
- metoda analizei sistemice, a fost utilizată la analiza structurală și reliefată a conceptelor de bază ale lucrării, ceea ce a permis evidențierea celor mai relevante aspecte privind tema abordată;
- metoda examinării, a permis facilitarea cercetării diferitor studii de caz din practica judiciară a instanțelor din Republica Moldova, România, Rusia, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, etc.;
- metoda descrierii a fost utilizată la examinarea și dezvoltarea conceptelor privind titlurile de valoare, titlurile de credit, instrumentele de plată ș.a.;
- metoda sintezei a fost utilizată la determinarea conceptelor, terminologiei temei de cercetare; structurarea opiniilor, ideilor, formularea concluziilor și recomandărilor;
- metoda juridică comparată, a permis determinarea aspectelor comparative privind instituția cambiei, girului, avalului, etc:
- metoda normativă, a fost utilizată la efectuarea analizei și cercetării cadrului legislativ referitor la cambie din Republica Moldova, România, Germania, Franța, Italia, Marea Britanie și a Convențiilor internaționale privind cambia și biletul la ordin.

Noutatea științifică a rezultatelor investigate constă în realizarea unei ample investigații științifice cu caracter de pionierat a cambiei ca titlu de credit și de plată, prin prisma dreptului comparat cu specială privire la legislația RM. Cercetarea în cauză aprofundează aspectele lacunare ale demersurilor teoretice și practice realizate până în prezent și constituie un îndemn pentru îmbunătățirea și perfecționarea cadrului normativ și a practicii judiciare în acest domeniu.

Problema științifică importantă soluționată. Rezultatele științifice obținute în baza cercetărilor multidimensionale a reglementărilor juridice în domeniu, opiniilor doctrinare și jurisprudențiale din Republica Moldova, România și alte state din UE, au făcut posibilă soluționarea unei importante probleme științifice în domeniu ce ține de identificarea particularităților și condițiilor de valabilitate ale cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova, având ca rezultat elucidarea carențelor privind emiterea, transmiterea, acceptarea și plata cambiei, precum și a consecințelor juridice în cazul neexecutării obligațiilor cambiale, în vederea aplicării uniforme a reglementărilor legale din acest domeniu cu formularea propunerilor de lege ferenda în vederea perfecționării cadrului normativ și aplicării eficiente a legislației.

Semnificația teoretică. Fiind prima lucrare de o asemenea amploare în Republica Moldova, dedicată cambiei ca titlu de credit și de plată, aceasta va constitui un îndemn pentru dezvoltarea în continuare a acestei tematici și formularea de noi soluții orientate spre perfecționarea cadrului normativ și a practicii în domeniu. Conținutul lucrării poate servi în calitate

de ghid teoretic pentru perfecționarea specialiștilor în domeniu și ca suport didactic în cadrul disciplinelor: drept civil, drept bancar, drept comercial, teoria generală a obligațiilor etc.

Valoarea aplicativă a lucrării, este atestată de articolele științifice publicate în revistele de specialitate și condiționată de aplicabilitatea studiului efectuat precum și a propunerilor de lege ferenda elaborate.

Aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării. Teza a fost elaborată și aprobată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice, Politice și Sociologice a Universității de Stat “Dimitrie Cantemir” din Chișinău, Republica Moldova.

Materialele cercetărilor efectuate și unele concluzii ale investigațiilor și-au găsit reflectare în articolele științifice publicate pe parcursul studiilor. Rezultatele științifice au fost expuse în cadrul conferințelor, seminarelor și simpoziunilor naționale și internaționale, organizate de Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir” din Chișinău, Universitatea „George Bacovia” din Bacău (România), Institutul de Cercetri Juridice, Politice și Sociologice din Chișinău etc.

Rezultatele cercetării științifice, concluziile și recomandările avansate pe parcursul realizării studiului și-au găsit reflectare și în propunerile de lege ferenda înaintate Guvernului RM cu privire la modificarea dispozițiilor din Legea cambiei.

Sumarul compartimentelor tezei.

Lucrarea este constituită din introducere, patru capitole divizate în subcapitole, concluzii generale și recomandări, referințe bibliografice din 246 titluri, 2 anexe, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului.

Introducerea tezei reprezintă fundamentarea și justificarea temei alese pentru cercetare, cuprinzând actualitatea și importanța temei de cercetare, scopul și obiectivele cercetării, ipoteza de cercetare, noutatea științifică și rezultatele obținute, sinteza metodologiei de cercetare, importanța teoretică, valoarea aplicativă, aprobarea rezultatelor cercetării și sumarul compartimentelor tezei.

În Capitolul I, intitulat „**Reflecții doctrinare și normative privind reglementarea cambiei în legislația Republicii Moldova și a unor state membre ale Uniunii Europene**”, se realizează o prezentare a contribuțiilor doctrinare cu tangență în domeniul de cercetare științifică a prezentei teze, prin prisma lucrărilor științifice publicate în literatura autohtonă de specialitate și din străinătate, precum și o elucidare și analiză a legislației naționale și internaționale în domeniu.

Cercetarea reprezintă o analiză complexă și multidimensională a cambiei ca titlu de valoare (titlu de credit), instrument de plată și bun mobil susceptibil apropiierii individuale a cărui natură juridică obligă la o dublă abordare, pe de o parte din perspectiva legislației de drept comun,

respectiv dispozițiile Codului civil, iar pe de altă parte din perspectiva normelor speciale. Lucrările supuse cercetării aparțin ramurii de drept civil, dreptului afacerilor, comercial, bancar, dreptului de procedură civilă, precum și lucrări de specialitate ce tratează cambia ca instituție autonomă a dreptului civil, de asemenea fiind cercetată legislația în domeniu.

Au fost examinate și analizate lucrări și articole științifice de specialitate publicate în limba română de către cercetătorii: Gălășescu-Pyk, D.; Cristoforeanu, E.; Pătrășcanu, P.; Sachelarie, O.; Beleiu, Gh.; Pop, L.; Cărpenaru, S.; Stătescu, C.; Bârsan, C.; Baias, F.; Costin, M., Dogaru, I.; Săuleanu, L.; Cercel, S.; Dumitrescu, A-D.; Popescu, T.; Căpățînă, O., Ștefănescu, B.; Boroș G.; Babiuc, V.; Cristea, S-L.; Economu, R.; Niță, M.; Luha V.; Pipera, Gh.; Turcu, I.; Boboc-Enoiu, T.; Bonciu G.; Dobrișan, D.; Briciu, T-C; Roșca, N.; Băieșu, S., Burac, V.; Cazac, O., Cojocaru, V.; Chirtoacă, L.; Băieșu, A.; Rusu, V.; Focșă, Gh.; etc. De asemenea, au fost analizate și lucrări publicate în limba rusă de cercetătorii: Валейко, В.; Симов Д.; Ефимова, Л.; Мошенский С.; Белов, В; Абрамова, Е.; Барац С.; Шершеневич, Г.; dar și lucrările a mai multor autori publicate în limba engleză, franceză și germană printre care: Pearson, E.; Bradlee, H.; Savary, J.; Favier J.; Carreau, D.; Juillard P.; Jacobi, E.; Lucilla Gatt, lucrările cărora au contribuit la elaborarea principalelor teorii privind cambia și circulația acesteia.

Referindu-ne la legislația în domeniu, evidențiem că principala reglementare a cambiei în RM o reprezintă Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993, [94] care reflectă în mare măsură adeziunea la sistemul cambial genevez, precum și Legea română nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, [101] modificată prin O.G. nr.11/1993, bazate pe Convenția de la Geneva din 1930 privind cambia și biletul la ordin.

În capitolul II, intitulat „**Cambia în dreptul civil al Republicii Moldova și unele state membre ale Uniunii Europene**”, s-a efectuat analiza titlurilor de credit în general și a cambiei în special, prin prisma doctrinei autohtone de specialitate și din străinătate, cât și a principalelor acte normative ce reglementează acest domeniu. Au fost studiate diversele definiții ale cambiei, iar ca rezultat al cercetării a fost propusă o definiție proprie.

Reieșind din complexitatea relațiilor ce derivă din cambie, a fost necesară analiza principiilor aplicabile cambiei, reguli de maximă generalitate, care stau la baza activității juridice cu scopul de a asigura și respecta echilibrul juridic privind drepturile și obligațiile participanților la raportul cambial.

Cunoașterea funcțiilor cambiei este necesară atât participanților raportului juridic cambial, cât și legiuitorului, care trebuie să le utilizeze în vederea creării cadrului legal adecvat necesităților sociale, ceea ce a facilitat identificarea funcției esențiale a cambiei – ca instrument de creditare,

precum și a funcțiilor suplimentare – de instrument de plată (decontare); de garantare a executării plății și de investiție.

Examinarea trăsăturilor caracteristice predominante ale cambiei ce derivă din reglementările acesteia la nivel național și internațional, ne-au permis să facem o distincție clară a cambiei de celelalte titluri de credit, precum și să evidențiem natura juridică a acesteia, care rezultă din latura pasivă și latura activă a raportului cambial.

Capitolul III din lucrare, intitulat **“Condițiile de valabilitate privind emiterea, acceptarea și plata cambiei”**, cuprinde o analiză amplă a condițiilor de fond și de formă ale cambiei ce conturează particularitățile acesteia. O atenție deosebită este acordată condițiilor de formă ale cambiei, ceea ce prezumă caracterul formal, care trebuie înțeles sub dublu aspect: cambia reprezintă un act juridic emis în formă scrisă, ce cuprinde obligatoriu mențiunile expres prevăzute în lege. Înscrișul cambial încorporează unul sau mai multe drepturi, care după emiterea cambiei nu pot fi exercitate sau cesionate fără acest instrument (titlu), iar întrucât legislația RM cuprinde unele restricții impuse la emiterea cambiei, ne-a permis elaborarea și argumentarea unor propuneri de *lege ferenda*.

De asemenea, au fost abordate modalitățile de transmitere și de acceptare a cambiei, menționând că dreptul/drepturile atribuite prin cambie pot fi transmise altei persoane prin intermediul cesiunii de creanță, iar întrucât această modalitate prezintă o nesiguranță pentru dobânditor, legiuitorul reglementează modalitatea specifică de transmitere a acestora prin intermediul girului. Acceptarea cambiei reprezintă manifestarea benevolă de voință prin care trasul, în calitate de terț, intervine în raportul cambial și se obligă direct să plătească suma de bani înscrisă în titlu. Prin acceptarea cambiei, trasul în mod benevol se transformă în debitor principal, iar în consecință, acestuia trebuie să i se prezinte cambia pentru plată. Obligația cambială care se naște din acceptarea cambiei este o obligație autonomă, literală și abstractă, iar cauza sau motivele care l-au determinat pe tras să accepte cambia nu interesează dobânditorii cambiali de bună credință.

De regulă, asigurarea executării unei obligații civile este sporită printr-o garanție, iar pentru a proteja beneficiarul cambiei împotriva riscului de neexecutare în termen a obligației de plată, de insolvabilitate a debitorului, etc., legiuitorul, în scopul garantării obligației cambiale a instituit avalul – act juridic prin care avalistul se obligă să garanteze obligația asumată de avalizat (debitorul cambial). Avalistul intervine pentru întărirea încrederii în titlu, obligându-se solidar cu ceilalți semnatori a cambiei la plata sumei de bani indicate în titlu.

Prezentarea cambiei spre plată este necesară, deoarece altfel nu se poate face plata, iar în cazul când debitorul refuză plata, prezentarea spre plată este o condiție indispensabilă pentru întocmirea protestului.

În capitolul IV, intitulat „**Consecințele juridice privind neplata cambiei**”, au fost analizate detaliat situațiile refuzului plății cambiale și valorificarea drepturilor cambiale. S-a menționat că, neexecutarea la scadență a obligației cambiale prin refuzul trasului să plătească cambia, acordă dreptul deținătorului acesteia de a recurge la procedura încasării forțate a sumei de bani prevăzută în titlu. Dreptul se poate valorifica prin intermediul mijloacelor cambiale (reglementate de legea cambiei) și extracambiale (reglementate de dreptul comun).

Lucrarea finalizează cu „**Concluzii generale și recomandări**”, care reprezintă o generalizare și o sinteză a argumentelor, tezelor și constatărilor prezentate pe parcursul cercetării, a principalelor rezultate ale investigației științifice, precum și nuanțarea ansamblului recomandărilor formulate în domeniul supus cercetării.

1. REFLECȚII DOCTRINARE ȘI NORMATIVE PRIVIND REGLEMENTAREA CAMBIEI ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A UNOR STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

1.1. Contribuții teoretice privind reglementarea juridică a cambiei

Cercetările privind originea, rolul, circulația, funcțiile și reglementarea juridică a cambiei au fost efectuate de cercetători străini, iar un studiu de ansamblu consacrat reglementării juridice a cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova cu aspecte de drept comparat, a lipsit până acum în literatura de specialitate.

Înainte de a trece la examinarea contribuțiilor teoretice privind reglementarea juridică a cambiei, considerăm necesar să specificăm că privitor la originea cambiei, în special locul și timpul unde a luat naștere aceasta, nu există o opinie unică în literatura de specialitate, iar deoarece acest aspect necesită o expunere voluminoasă pentru a nu neglija recomandările ghidului de redactare a tezelor de doctorat, vom reveni cu o publicație separată asupra acestui aspect.

În acest context, raliem la opiniile cercetătorului englez Edward Pearson, [207, p. 6] din lucrarea “Law for European Business Studies”, potrivit căruia etapele de dezvoltare a dreptului cambial în majoritatea statelor a avut la bază același izvor de drept – dreptul negustorilor, parte componentă a dreptului comun, un complex de reguli obișnuite editate de breslele de negustori din diverse state ale lumii în timp ce călătoreau, dintr-un port în altul, dintr-un târg în altul sau dintr-o țară în alta. Deosebirea esențială a dreptului cambial față de dreptul comun, consta în faptul că a fost creat și implementat de negustori (comercianți), pentru a-și asigura și ușura munca, dar nu de juriști, astfel, la prima etapă de dezvoltare, statul nu a participat și nu s-a implicat în crearea normelor ce reglementează circulația cambiei. [202] Descrierea regulilor în târgurile medievale și utilizarea *cambiei regularia* este făcută de Jacques Savary [213] în lucrarea „Le parfait négociant,” unde descrie amănunțit târgurile cambiei în acea perioadă, precum și de Jean Favier [60, p. 257-281] în lucrarea „Istoria banilor. Apariția omului de afaceri în Evul Mediu”. Acești cercetători descriu târgul cambiei, deși nu în Italia dar în Franța, însă arată detaliat cum era utilizată cambia pentru compensarea datoriilor între negustori.

Evoluția comerțului a extins treptat rolul cambiei, transformând-o într-un mijloc de plată și din cauza lipsei lichidităților bănești, deoarece în situația în care cumpărătorul nu avea la momentul efectuării tranzacției banii în numerar pentru a achita marfa, iar vânzătorul nu avea timp

să aștepte pentru a vinde marfa, conveneau la emiterea cambiei, unde se stipula nu doar obligația de plată a sumei datorate la un anumit termen dar și într-un anumit loc. [192; 193; 199; 203] Astfel, momentul emiterii cambiei și momentul executării sau îndepărtat semnificativ unul de altul, ceea ce a dat naștere celui mai mare avantaj al acesteia. [208] Negustorii, urmărind interese reciproce, unii de a-și vinde marfa iar alții de a economisi circulația banilor, au început utilizarea cambiei în diverse tranzacții, efectuând pe corpul acesteia diverse inscripții. Efortul comercianților preocupați mereu de perfecționarea cambiei pentru a servi circulației banilor, a culminat cu dobândirea de către aceasta a unei forme stricte și stabile, fiind reglementată de reguli clare și previzibile codificate din diverse obiceiuri juridice. [3; 5; 41; 42; 71; 73] În acest context, cambia devine un document juridic incontestabil, iar reglementările acesteia se conturează și dau naștere dreptului cambial, alcătuit din norme materiale și procedurale proprii. [224; 237; 245; 243]

Primele lucrări referitoare la evoluția și circulația cambiei apar sub redacția autorilor cambiști de origine italiană, Benvenuto Stracca (1558), Sigismundo Scaciamer (1619), Rafael de Turri (1641) și alții, [238, p. 10] potrivit cărora, cambia nu poate fi considerată invenția unei anumite persoane sau popor, aceasta a apărut unde existau operațiuni de comerț, iar Italia a fost locul apariției acesteia. În susținerea acestor deziderate, vine și una din primele lucrări referitoare la acest subiect „Dictionaire Universel de Commerce”, [214] scrisă de cercetătorul francez Jacques Savary, în care susține că originea cambiei este legată de evenimentele din sec. XII, când resursele financiare și comerciale ale Europei medievale erau concentrate în mâinile a trei grupuri financiare cu legături puternice între ele. Autorul susține că deoarece Italia, care avea o poziție geografică favorabilă comerțului, fiind la răscrucea căilor comerciale, a fost primul centru economic important la acea vreme, unde a apărut și a evoluat cambia.

De la apariția sa în mijlocul sec. XII, cambia a parcurs un drum lung și anevoios, iar de la un simplu mijloc de schimb de monedă, s-a transformat într-un instrument juridic complex al economiei moderne. [145; 146; 158] Perioada de formare a cambiei, în mod tradițional se împarte în trei etape: italiană, franceză și germană. [189, p. 32]

În Republica Moldova, utilizarea cambiei începe în perioada trecerii de la sistemul economiei planificate către economia de piață și reorganizarea Băncii Republicane din Moldova a Băncii de Stat a U.R.S.S., în Banca Națională a Moldovei, [49] obiectivul fundamental al căreia a fost asigurarea unei politici unice în domeniul circulației monetare, creditelor, operațiilor cu valuta străină și asigurarea unui control eficient asupra activității sistemului bancar în republică. [125] Tranzacțiile prin intermediul cambiei se nasc odată cu adoptarea cadrului legal național, în special a Legii cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993, [94] pusă în aplicare prin Hotărârea Parlamentului

nr.1528-XII din 22.06.1993 și Hotărârea Guvernului nr.659 din 05.09.1994 privind măsurile de introducere în circulație a cambiilor. [82]

În doctrina autohtonă, printre puținele studii referitoare la cambie, ca titlu de credit și instrument de plată, putem menționa lucrarea cercetătorului Denis Simov [242] *“Experiența străină privind circulația și utilizarea cambiei”* (Зарубежный опыт в вексельном обращении и проблемы его использования), în care autorul analizează aspecte ale circulației cambiei în Republica Moldova și scoate în evidență reglementări din legislația în vigoare. Autorul în această lucrare analizează, în special, beneficiile economice în urma utilizării cambiei de către întreprinderi și modalitatea de emiteră a cambiilor comerciale de către bănci. În lucrare se descrie procedura tehnică de emiteră a cambiilor de către băncile comerciale, calculul dobânzilor și profitul economic realizat de acestea. Fiind destinată cadrelor didactice, studenților și participanților pieței valorilor mobiliare, lucrarea are și o valoare aplicativă întrucât oferă exemple, formule de calcul, scheme ce-i fortifică valoarea, iar din acest punct de vedere conține elemente didactice importante. Contribuțiile teoretice pe care autorul le aduce doctrinei de specialitate, se referă în mod particular la unele propuneri privind consolidarea pieței cambiale, însă fără o analiză pertinentă a cadrului legal și fără o justificare referitoare la prevederile legale și dacă acestea urmează sau nu a fi îmbunătățite. Autorul susține implicarea mai activă a instituțiilor statului în stimularea circulației cambiei prin susținerea creării unor asociații a utilizatorilor de cambii atât în mediul bancar și nebancaar, rolul cărora ar consta în informarea și ajutorul acordat utilizatorilor de cambii în problemele cu care se confruntă, căutarea soluțiilor, inclusiv prin propuneri de modificare a cadrului legislativ. Autorul definește cambia ca instrument de plată, menționează baza legală și reglementările normative privind circulația cambiei, operațiunile și plățile bancare prin intermediul cambiei, iar în ultimul capitol expune avantajele utilizării cambiei în Federația Rusă și îndemnul de a beneficia de această experiență în Republica Moldova, concluzionând că atât cadrul normativ precum și condițiile privind circulația cambiei în Republica Moldova sunt analogice cu cele din Federația Rusă și de unde se poate împrumuta experiența necesară.

Lucrări asemănătoare au fost elaborate de cercetătorul Vladimir Valeico, [228] cu denumirea – *“Circulația cambiei în Republica Moldova în condițiile trecerii la economia de piață”* («Вексельное обращение в Республике Молдова в условиях перехода к рынку»), precum și lucrarea *“Titlurile de valoare și circulația acestora”* («Ценные бумаги и их обращение»), [213] unde autorul aduce referințe generale privind legislația ce reglementează circulația cambiei în Republica Moldova în perioada de trecere la economia de piață. Aceste lucrări, care de asemenea sunt axate pe studii economico-juridice, deși până la moment nu au fost redactate și în limba de stat (română), sunt importante prin faptul că pentru prima dată se încearcă o analiză teoretică a

cambiei ca mijloc de plată, prin prisma legislației în vigoare a Republicii Moldova. [229; 230] Deși autorul achiesează în mare măsură la doctrina, legislația și practica judiciară a Federației Ruse, aceste studii de pionierat, sunt importante pentru doctrina autohtonă prin faptul că pun primele pietre de temelie la formarea acesteia, îmbogățesc doctrina dreptului și oferă o platformă științifică de discuție privind regimul juridic al cambiei în dreptul privat.

Lucrările, “Drept bancar. Curs de lecții”, autor Victor Burac [16] și „Curs de drept comercial”, autori Rusu Vladislav și Focșa Ghenadie, [156] care deși au un caracter preponderent didactic, fiind destinate studenților facultăților de drept și economie, cu certitudine îmbogățesc doctrina dreptului autohton, oferind o platformă științifică particulară cambiei, ca titlu de credit și instrument de plată. Autorii pe lângă definițiile legale și doctrinare ale cambiei expun și caracteristicile esențiale ale acesteia, susținând că cambia este un document necesar pentru exercitarea dreptului pe care îl creează; dreptul generat de cambie este literal – nu poate fi exercitat decât în limitele exprimate scriptic (nici mai mult, nici mai puțin); dreptul pe care îl conferă cambia ca titlu de credit este autonom - independent (desprins de raportul fundamental care l-a generat). Faptul că autorii în aceste lucrări fac referire constantă la doctrina românească de specialitate și doctrina rusă, confirmă lipsa doctrinei juridice autohtone consolidate.

Prezintă interes pentru cercetarea noastră și articolele științifice publicate în care se abordează elemente privind circulația cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova, precum “Regimul juridic al titlurilor de credit. Cambia, biletul la ordin, cecul,” autor Dumitru Ambroci, [2, p. 39-42] în care se expune regimul juridic al titlurilor de credit și mecanismul de funcționare a acestora.

În articolul „Cambia – titlu de credit și instrument de plată utilizat în tranzacțiile comerciale internaționale”, autoarea Iana Casian, [19, p. 125-130] raportându-se în special la doctrina românească, susține un șir de definiții ale cambiei ca titlu de credit, oferite de cercetătorii din România, expune funcțiile economice ale cambiei, caracterele specifice, condițiile legale care trebuie să le întrunească cambia prin prisma art.4 din L.c. și modalitățile de transmitere a cambiei prin gir. Autoarea menționează că emisiunea, circulația și negocierea cambiilor sunt legate atât de activitatea în domeniul relațiilor internaționale de schimb, cât și de o serie de operațiuni cu caracter necomercial, executate de persoane fizice sau juridice. [110] De asemenea tangențial susține că în comerțul internațional cambia îndeplinește următoarele funcții: facilitează acordarea creditului comercial într-un format legal, deoarece permite efectuarea plăților în viitor; oferă dovezi formale ale cererii de plată de la un vânzător la un cumpărător; oferă vânzătorului acces la finanțare, permițându-i să-și transfere datoriile către o bancă sau un alt finanțator prin simpla aprobare a

cambiei de către bancă sau finanțator; permite unui vânzător să obțină garantarea plății, prin acceptarea cambiei de către o bancă sau un terț și altele.

Printre alte lucrări ale cercetătorilor autohtoni, care, deși nu s-au ocupat direct de cercetarea cambiei sau a titlurilor de credit, însă lucrările lor sunt importante pentru cercetările conexe în domeniul dreptului privat și a teoriei generale a obligațiilor menționăm:

Lucrarea “Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică”, autori Băieșu Sergiu și Roșca Nicolae, [8] ce cuprinde materia referitoare la partea generală a dreptului civil, iar un interes deosebit pentru studiul nostru a servit capitolul “Actul juridic civil” în care autorii au expus definiția, clasificarea, condițiile de valabilitate ale actului juridic civil, reprezentarea și procura, precum și termenele de prescripție în dreptul civil, concepte de drept comun aplicabile și cambiei în lipsa unor reglementări speciale.

În lucrarea, „Drept civil. Teoria generală a obligațiilor”, autorul Chirtoacă Leonid, [27] abordează problematica actului juridic unilateral ca izvor de obligații. Potrivit autorului, caracteristica de bază pentru actul juridic unilateral de voință, rezidă în faptul că simpla și unica voință manifestată de o persoană prin care se angajează din punct de vedere juridic este suficientă pentru a da naștere unei obligații, [27, p. 40] iar sub acest aspect operează regula potrivit căreia exteriorizarea voinței unilaterale generatoare de obligații produce efecte juridice imediate, devine irevocabilă și nu poate fi retrasă. Ținând cont de alegațiile autorului, rezultă că cambiei îi pot fi aplicate principiile actului juridic unilateral de voință potrivit cărora trăgătorul prin emiterea cambiei se obligă să plătească o sumă de bani persoanei care prezintă cambia sau persoanei arătate în cambie, ori aceleia pe care ea îl va arăta, după o perioadă stabilită de timp. Prin analogie, rezultă că trăgătorul își exteriorizează voința de a plăti suma de bani prin emiterea și semnarea cambiei, opinie ce ne-a servit suport la definirea cambiei, biletului la ordin și a girului. Totodată cercetările și concluziile formulate în lucrarea susmenționată [27, p. 245-260] ne-a inspirat la definirea cautiunii (garanției) cambiale - avalul.

O altă sursă importantă utilizată în studiul nostru este lucrarea “Drept civil. Teoria generală a obligațiilor”, elaborată de colectivul de autori, [7] cadre didactice a Facultății de Drept a USM din Chișinău. Lucrarea este elaborată în conformitate cu noua programă a cursului Drept civil, în baza Codului civil al RM nr.1107 din 6 iunie 2002 și cuprinde materia referitoare la Teoria Generală a Obligațiilor, fiind destinată studenților, masteranzilor, doctoranzilor, profesorilor din instituție de învățământ superior, precum și lucrătorilor din instanțele judecătorești, procuratură, avocatură, notariat etc. Lucrarea cuprinde patru titluri iar materia este expusă foarte coerent și comprehensibil într-un volum de 752 pagini. Un interes aparte pentru cercetarea noastră a servit Titlul IV, Regimul comun al obligațiilor, în special cesiunea de creanță și preluarea datoriei,

noțiunea și caracterele juridice ale cesiunii de creanță, conținutul contractului de cesiune a creanței și efectele cesiunii de creanță, întrucât drepturile conferite prin cambie sunt drepturi de creanță, transmiterea lor se poate realiza prin cesiunea de creanță, reglementată de Codul civil.

Articolul științific, “Buna-credință. Principiu fundamental al dreptului civil”, autor Băieșu Sergiu, [10] în care autorul efectuează o analiză a recentelor modificări ale Codului civil, în special a principiului bunei credințe din dreptul obligațional, unde susține că având în vedere conținutul art. 11 din C. civ., care conține elementele definitorii ale bunei - credințe, prin buna - credință, ca principiu al dreptului civil, se înțelege acel standard de conduită a unei părți a raportului juridic civil, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți a raportului juridic, ce presupune că această parte să nu acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament. Acest punct de vedere a autorului se pliază perfect și în privința standardelor de conduită pe care trebuie să le respecte părțile raportului juridic cambial, în mod special pe buna credință a trăgătorului la emiterea cambiei, precum și a celorlalte părți obligate prin cambie.

În literatura de specialitate din România, instituția cambiei este conturată în contextul lucrărilor generale consacrate dreptului civil, [1; 14; 29; 30; 55; 63; 64; 109] dreptului afacerilor, [153; 170; 45; 51] dreptului comercial, dreptului contractual, [11; 48; 63; 115] dreptului bancar, [150; 157; 166;] dreptului comerțului internațional [23; 24; 108; 110; 148; 155] și într-o serie de lucrări monografice de specialitate.

Printre lucrările fundamentale, care au stat la baza doctrinei dreptului cambial trebuie menționată lucrarea “Cambia și biletul la ordin”, editată în două volume de cercetătorul român, profesor universitar la Cernăuți și București, Dumitru Gălășescu-Pyk. [69; 70] În primul volum al acestei lucrări autorul analizează titlurile de credit și diviziunea acestora, funcția economică a cambiei și a biletului la ordin, izvoarele dreptului cambial, caracterele speciale ale cambiei, teoriile cambiale, condițiile de formă ale cambiei, clauzele facultative, cambia în alb, condițiile de fond și circulația cambiei. În volumul II, autorul tratează acceptarea, avalul, plata, regresul, protestul și decăderea, intervenția, amortizarea, falsul, executarea, acțiunea cambială și cesiunea cambiei. Este de menționat că lucrarea este de actualitate deoarece Legea nr.58/1934 prin prisma căreia a fost analizată cambia este în vigoare, iar de la adoptarea sa, practic nu a suferit modificări esențiale. Autorul a analizat metodic particularitățile cambiei și biletului la ordin, a nuanțat conceptele și teoriile cambiei, a oferit definiția clară și concisă a cambiei și biletului la ordin, a analizat sub toate aspectele și a definit girul, avalul și a elucidat aspectele greu înțelese din lege, suplinind omisiunile legiuitorului, ceea ce a făcut mult mai accesibilă și mai înțeleasă cambia și biletul la ordin, ca titluri

de credit. Terminologia utilizată de autor, care a rezistat până în zilele noastre confirmă că a fost una justă și corectă, iar deoarece lucrarea are un caracter special în care sunt expuse metodic problemele fundamentale ale cambiei, fiind printre primele monografii valoroase de drept cambial care au stat la baza doctrinei juridice românești, actuală și în zilele noastre.

O altă lucrare importantă în literatura juridică de specialitate este “Tratatul de drept al comerțului internațional,” editat în două volume de Octavian Căpățână și Brândușa Ștefănescu, [23; 24] în care autorii în vol. II, secțiunea a IV-a “Titlurile comerciale de valoare,” au efectuat o analiză profundă a cambiei în raporturile comerciale internaționale. Din punct de vedere a circulației juridice, autorii definesc cambia ca un titlu la ordin transmisibil prin gir care conferă titularului, chiar înainte de data exigibilității, dreptul de a încasa valoarea menționată în document pe calea scontului, la o bancă specializată, care onorează pe loc creanța la prezentarea titlului, deducând dobânzile restante până la scadență, cât și comisionul bancar. [24, p. 80] De asemenea în lucrare se susține că cambia creează obligații autonome în sensul că fiecare semnătură pusă pe titlu și orice raport juridic corespunzător deține o poziție juridică de-sine-stătătoare, iar validitatea acestor obligații nu poate fi afectată de viciile sau nulitatea altora, totodată obligațiile accesorii precum cele ale girantului sau avalistului sunt imune față de situația obligației principale pe care o garantează, ipoteză care rezidă și din L.c. și la care achiesăm și noi. În privința funcțiilor cambiei autorii susțin că inițial titlul servea ca instrument de schimb valutar, evitând transportul monezilor dintr-un stat în altul, iar în prezent cambia servește ca instrument de credit, iar în subsidiar și ca titlu de plată, având o natură bivalentă. Autorii tratează procedura emiterii cambiei, acceptării și transmiterii prin gir, fără a se expune în detaliu privitor la transmiterea cambiei prin intermediul cesiunii de creanță deoarece consideră că această modalitate este rar folosită în practică, mai mult, autorii analizează sancțiunea neacceptării și neplății, procedura executării nemijlocite a cambiei și excepțiile cambiale.

Ținând cont de ordinea cronologică a publicațiilor, enunțăm lucrarea cercetătorului român Radu Economu, [59] “Manual practic de drept cambial”, structurată din rațiuni metodologice în patru părți componente: statica cambiei; dinamica cambiei; valorificarea cambiei și contenciosul cambial. Trebuie să accentuăm că în lucrare autorul expune atât opiniile doctrinare importante dar și o ilustrează cu un bogat și impresionant material de practică judiciară. Cu toate că la compartimentul practicii judiciare, soluțiile instanțelor judecătorești, în special cele adoptate de Înalta Curte de Casație și Justiție a României sunt din perioada anilor 1934-1948, anume în această perioadă, imediată adoptării Legii nr.58/1934 a existat un val de litigii asupra cărora sau pronunțat cele mai multe soluții și s-a format o practică judiciară constantă. De asemenea, odată cu trecerea

României la economia socialistă, până în 1990 legislația cambială a fost inaplicabilă cu excepția relațiilor de comerț internațional. [137]

În lucrarea monografică, “Titlurile de credit. Cambia”, autorul Vasile Luha, [107] face o analiză a trăsăturilor generale ale titlurilor de credit, a caracteristicilor structurale ale cambiei, circulația cambiei, avalul - garanție tipic cambială, procesul cambial, acțiunile extracambiale legate de cambie, iar în lucrarea „Cambia și acțiunea cambială” scrisă de Gheorghe Bonciu și Dorin Dobrișan, [13] autorii susțin pe bună dreptate că cambia ca titlu de credit poate servi la stingerea unei obligații bănești la fel ca și biletele de bancă, având avantajul față de acestea că se evită deplasarea numerarului, totodată, cambia poate fi cedată, fie în deplină proprietate, fie în gaj pentru a se obține un credit, adică o sumă de bani, înainte de scadența plății. Autorii scot în evidență importanța practică a cambiei ca titlu de credit comercial, în strânsă legătură cu evoluțiile legislative în materia cambială după 1990. În lucrare sunt înfățișate principiile și instituțiile fundamentale ale dreptului cambial. Aceste lucrări, destinate în special juriștilor și economiștilor, reprezintă un suport solid pentru cei interesați în studiul titlurilor de credit comercial.

Dintre lucrările monografice mai recente au fost supuse analizei și lucrările cercetătoarei Silvia Lucia Cristea, “Cambia în dreptul comparat” [43] și “Cambia în relațiile comerciale internaționale. Abordare de drept comparat,” [44] în care autoarea a efectuat un studiu și o analiză minuțioasă prin prisma dreptului comparat (anglo-american, genevez și românesc) a condițiilor obligatorii ale cambiei, transmiterea cambiei prin gir, dobândirea calității de posesor protejat a cambiei, garanțiile cambiale și a oferit propuneri pragmatice cu privire la direcția de dezvoltare a dreptului cambial în România. Autoarea constată prin argumente plauzibile că, până la moment, încercările de unificare a dreptului cambial la nivel internațional, în mod special prin adoptarea Convenției Națiunilor Unite pentru comerțul internațional (U.N.I.C.I.T.R.A.L) de la New York din 1988 [217], privind cambiile și biletele la ordin, nu s-au soldat cu succes. Efectuând o analiză amplă a acestei Convenții, la care România nu este parte, autoarea propune alinierea dreptului cambial românesc la noile soluții uniforme. Este de menționat că autoarea raportează Convenția de la New York din 1988 la Convențiile de la Geneva din 1930, și le compară cu Dreptul intern englez (Bill of Exchange Act) precum și Codul comercial al SUA (U.C.C.), iar în concluzie acordă prioritate prevederilor Convenției de la New York din 1988, care până la moment este de natură opțională și nu poate înlocui dreptul cambial național.

Trebuie să specificăm că în România, începând cu anul 2004, urmare a procesului de aderare la Uniunea Europeană, a fost inițiat proiectul de redactare a unui nou Cod civil, care să îndeplinească cerințele sociale, climatul instituțional și legal modern. Unul din susținătorii dualismului dreptului privat, profesorul universitar, Stanciu D. Cărpenu în lucrarea “Tratat de

drept comercial român”, publicată în 2019, [25] în capitolul “Titlurile de credit”, tratează cambia ca titlul de credit cu cea mai mare aplicabilitate în activitatea comercială. Lucrarea se remarcă printr-o analiză detaliată a cambiei prin prisma noilor fundamente consacrate de noul Cod civil, precum și de legislația specială în domeniu. Autorul abordează noțiunea și clasificarea titlurilor de credit, noțiunea și caracterele cambiei, funcțiile cambiei, natura juridică a cambiei și condițiile cerute pentru valabilitatea acesteia, transmiterea cambiei, acceptarea și efectele acesteia, plata cambiei, avalul precum și consecințele neplății cambiei. Trebuie să apreciem că autorul pe lângă faptul că analizează minuțios aceste concepte, oferă definiții proprii prin prisma noilor reglementări a legislației române, atât a noului C.civ. cât și C.p.c. Mai mult decât atât, problemele tratate în lucrare sunt exemplificate cu opinii bogate din doctrină și jurisprudență.

Cercetătorul Vasile Nemeș, în lucrarea „Drept comercial” publicată în 2018 [119], tratează noțiunea, caracterele juridice și clasificarea titlurilor de credit, noțiunea și caracterele cambiei, girul și avalul cambiei, plata cambiei și consecințele neplății. Autorul abordează și dezvoltă conceptele clasice ale dreptului comercial, dar și noțiunile noi apărute în peisajul juridic actual odată cu intrarea în vigoare a noului C. civ. Noțiunile teoretice enunțate în această lucrare și textele legale sunt accesibile și ușor de înțeles, fapt ce confirmă că autorul a dorit să pună în evidență și să găsească soluții echitabile și legale problemelor existente.

În vederea realizării studiului științific asupra reglementării juridice a cambiei, pentru o viziune detaliată și multilaterală am analizat mai multe articole științifice din literatura românească de specialitate, printre care, articolul științific “Trei probleme privind executarea cambiei sau a biletului la ordin” elaborat de Traian Briciu, [15] în care autorul analizează aspecte privind procedura de executare a cambiei. Autorul vine cu propuneri de *lege ferenda* și consideră necesar ca legiuitorul să intervină și se reglementeze taxa judiciară de timbru în cazul contestației la executare întemeiată pe Legea nr.58/1934, care se poate realiza cu ocazia abrogării O.U.G. nr. 80/2013. În opinia autorului reglementarea ar trebui să pornească de la realitatea conform căreia contestația la executare specială reprezintă un mijloc specific de apărare pus la dispoziția debitorului, acesta invocând „excepțiile cambiale”. De asemenea susține că se impune aplicarea unei taxe judiciare de timbru în quantum fix sau plafonat atunci când debitorul invocă excepții cambiale, care nu au ca obiect raportul fundamental ce a determinat crearea sau circulația cambiei sau viciile de consimțământ.

În articolul “Cambia și biletul la ordin – privire comparativă”, autor Ileana Voica, [174] publicat în Revista Tribuna juridică nr.2/2011, se analizează regimul juridic al cambiei și biletului la ordin, asemănările și deosebirile în dreptul românesc și dreptul internațional privat. Autoarea face o analiză a modalităților de emisie a cambiei și a biletului la ordin, mențiunile esențiale pe

care trebuie să le cuprindă aceste titluri de credit, drepturile și obligațiile rezultate din înscrisul cambial și biletul la ordin, transmiterea și prezentarea cambiei și biletului la ordin spre plată în original sau prin trunchiere (în format electronic), precum și legea aplicabilă acestor titluri de credit în dreptul comerțului internațional. În articol sunt cercetate și reglementările din Noul C. civ. Român, a aspectelor de drept internațional privat privind cambia și biletul la ordin. Autoarea concluzionează privitor la utilitatea deosebită a acestor titluri de valoare pentru economia de piață contemporană, iar instituționalizarea circulației titlurilor de valoare reprezintă una dintre cele mai importante contribuții ale dreptului comercial la progresul activității comerciale moderne.

În doctrina de limbă rusă, printre cercetările dedicate studiului cambiei menționăm lucrările monografice ale cercetătorului Seghei Moshenschi, „Evoluția cambiei” («Эволюция векселя»), [238] și „Cambia. Concepțiile de bază” («Вексель. Базовые концепции»), [239] în care autorul a efectuat o analiză amplă a procesului îndelungat de evoluție a cambiei cu utilizarea unor date din istoria comerțului și a creditului. Autorul a analizat procesul de evoluție a cambiei începând cu cambia surogat, utilizată în antichitate, până la cambia din zilele noastre, precum și teoriile care justifică obligațiile cambiale, utilizând un șir de surse bibliografice. Concluziile formulate de autor sunt temeinic justificate. În lucrarea „Cambia. Concepțiile de bază”, autorul a publicat și trei anexe valoroase. În Anexa 1 este publicată traducerea din germană a lucrării “Dreptul valorilor mobiliare” (Grundriss des Rechts der Wertpapiere im allgemeinen), scrisă de cercetătorul german Ernst Jacobi și publicată la Leipzig în 1928, care a stat la baza doctrinei titlurilor de valoare, iar celelalte două Anexe reprezintă materialele originale a Convențiilor de la Geneva din 1930 în limba engleză și traducerea acestora în limba rusă.

O altă lucrare importantă în doctrina rusă “Legislația cambială a Rusiei. Comentariu științifico-practic” («Вексельное законодательство России. Научно-практический комментарий»), elaborată de cercetătorul rus, profesorul universitar Belov Vadim Anatolievici, [225] este inedită prin faptul că într-un volum de 496 pagini, autorul a reușit printr-o expunere foarte concisă și pragmatică să acopere problematica referitor la cambie și anume: terminologia cambială, sistemele mondiale a dreptului cambial, teoriile cambiei, cambia ca titlu de valoare, condițiile de valabilitate a cambiei, capacitatea cambială, oferta de plată a cambiei, plata cambiei, girul cambial (andosamentul), etc., iar cel mai important aspect al lucrării după părerea noastră constă în faptul că autorul a comentat și interpretat foarte clar și concis aspectele cambiei prin prisma legislației Federației Ruse și Legea uniformă privind cambia și biletul la ordin, adoptată de Convențiile de la Geneva din 1930, ratificată de Federația Rusă în calitate de succesor în drepturi a ex-U.R.S.S.

La fel de valoroasă este și lucrarea “Comentariu privind practica aplicării legislației cambiale în Federația Rusă” (Практический комментарий вексельного законодательства Российской Федерации), autor Abramova Elena Nicolaevna, [220] în care se analizează și se comentează detaliat fiecare articol din Legea cambiei și biletului la ordin a Federației Rusă, [244] comparându-le cu prevederile Convenției de la Geneva din 1930. Autoarea aduce exemple practice din spețe judiciare concrete precum și din practica judiciară unificată a Federației Ruse cu privire la cambie. Este important de menționat că potrivit autoarei, izvoarele de drept cambial se împart în izvoare speciale și generale. Din categoria izvoarelor speciale face parte Legea uniformă a cambiei și biletului la ordin aprobată prin Convențiile de la Geneva din 1930 și ratificate de Federația Rusă, care au prioritate față de legislația națională, Legea Federației Ruse privind cambia și biletul la ordin, precum și recomandările ce rezultă din practica unitară a instanțelor de judecată și arbitraj. Autoarea susține că doar în lipsa unor reglementări speciale, instanțele judecătorești urmează să aplice prevederile dreptului comun, în special art.art.153-181 și 307-419 din Codul civil privind contractele și obligațiile civile, ținând cont de specificul tranzacțiilor cambiale.

1.2. Analiza cadrului normativ privind cambia

Reglementarea juridică a cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene, trebuie înțeleasă ca o activitate științifică de cercetare aprofundată a premiselor apariției și evoluției în timp a cambiei, identificarea și analiza cadrului normativ cu privire la cambie, în aceste entități politico-juridice, a opiniilor doctrinare și jurisprudenței, cu depistarea și elucidarea curenților existente, elaborarea unor argumente teoretice și recomandări practice în vederea eficientizării raporturilor juridice privind cambia în calitate de titlu de valoare și de credit, bun mobil care acordă drepturi și obligații, precum și instituție de drept civil.

Cadrul internațional de reglementare a cambiei, pornește de la ideile unificării regulilor cambiale promovate în Franța, Anglia, dar mai ales în Germania, unde în 1847 se elaborează, iar în 1848 se adoptă și se pune în vigoare *Ordonanța cambială germană din 1848* (Allegemeine deutsche Wechselordnung), [120, p. 18] care a înregistrat un real succes, fiind implementată rapid în teritoriile Imperiului german, în țările de origine germanică, dar și în alte state.

Printre elementele de noutate cuprinse în Ordonanța cambială germană din 1848 se evidențiază caracterul autonom și abstract al obligațiilor cambiale, motiv ce a dat naștere unor confruntări între sistemul de drept cambial german și francez.

În 1857, la Conferința de la Nuremberg privind discutarea proiectului de Cod comercial, au fost adoptate “Novelele de la Nuremberg”, introduse în calitate de Lege uniformă în statele germane, iar la 16 aprilie 1869 a fost adoptată o nouă ediție a Ordonanței cambiale germane, denumită și Legea Bundesgesetz din 1869 (Legea Uniunii Germane de Nord), iar prin Legea din 16 aprilie 1871 a fost adoptată Legea Imperiului German privind Ordonanța cambială germană, în care a fost încorporat tot ceea ce a reușit să obțină știința și practica dreptului cambial la acea vreme. Această Ordonanță este preluată ca model în Belgia (1878), în Danemarca, Norvegia și Suedia (Statutul Scandinav 1880), precum și în Italia (1882).

Ordonanța cambială germană din 1871 a fost abrogată la 03 iunie 1908, [69, p. 94] odată cu înlocuirea acesteia cu Ordonanța cambială germană din 03 mai 1908, identică cu precedenta, cu excepția unor modificări în materia protestului cambiei.

La 18 august 1882, a intrat în vigoare sistemul de drept cambial englez, codificat prin Legea privind cambia, cecul și biletul la ordin din 1882, fiind aplicată în Anglia, India și o serie de colonii engleze, iar în 1897, în mod similar, a intrat în vigoare Statutul cambiei de la New-York din 1897, care a unificat Legile cambiei din mai multe state din America de Nord. Legea americană a combinat caracterele cambiei din sistemul german și francez de drept, însă, deoarece conținea din abundență și particularități naționale, s-a dovedit a fi un act normativ absolut diferit de tot ceea ce a existat înaintea adoptării sale. Principala distincție între legislația anglo-americană și celelalte sisteme de drept cambial, rezidă în faptul că aceasta interzice existența ofertelor și documentelor de creanță necondiționate, altele decât cambia și biletul la ordin. [69, p. 35]

Actele normative care reglementează cambia și circulația acesteia, se referă la perioada istorică în care caracteristicile locale și naționale ale cambiei au întâmpinat greutăți în raport cu obiceiurile comerciale internaționale, cunoscute și aplicate în mod regulat. [16; 17; 18; 139; 140; 161]

După cum am menționat, o serie de reglementări naționale ale Franței, Germaniei, Angliei, au fost preluate și de alte state, devenind dreptul comun al acestora, însă o lege comună tuturor statelor privitor la cambie nu exista.

Problema unificării normelor dreptului cambial a fost ridicată pentru prima dată în 1863 la „Întâlnirea internațională” din orașul Gent (Belgia), însă la acest forum sau discutat doar probleme organizatorice deoarece întrebările retorice formulate au fost lăsate fără răspuns, întrucât fiecare țară participantă, iar în mod deosebit Anglia, care nu avea o lege internă de reglementare a cambiei, au încercat să-și impună principiile legislației naționale.

În a doua jumătate a sec. XIX, începutul sec. XX sub auspiciile unor asociații private, fondate de oameni de afaceri, s-au intensificat inițiativele de unificare a dreptului cambial. [4; 138, 184; 191]

În 1875, Asociația engleză pentru reforma și codificarea dreptului internațional, (International Law Association), a elaborat și dezvoltat așa-numitele “Reguli de la Bremen,” care au fost modificate la Anvers în 1877 și Frankfurt pe Main în 1878. Autorii acestor reglementări au propus în jur de 27 de prevederi din Regulile de la Bremen în calitate de principii generale ale dreptului cambial internațional. În rezultatul acestor propuneri, în perioada anilor 1882-1885, în cadrul reuniunilor Institutului German de Drept Internațional, a fost elaborat un proiect de Statut cambial european, care reflecta influența germană în prevederile sale. Însă, o victorie a sistemului german asupra sistemului englez poate fi considerat proiectul Statutului cambial european revizuit la Congresul cambiei de la Bruxelles din 1888, care a definitivat acest Statut cu principiile sistemului dreptului cambial german.

La 23 iunie 1910, la inițiativa Germaniei, Italiei și Olandei, a fost convocată Conferința privind redactarea unui proiect de lege privind unificarea cambiei în orașul Haga. La această Conferință au participat reprezentanți din 35 de state, inclusiv din România și Rusia, unde s-a elaborat și propus guvernelor statelor participante un proiect de Convenție, cu condiția de a fi analizat și prezentat spre aprobare în termen de doi ani, la o viitoare conferință. Această Conferință a avut loc între 10 și 23 iunie 1912, de asemenea la Haga, unde s-au discutat dispozițiile elaborate la Conferința de la Haga din 1910 revizuite în conformitate cu observațiile guvernelor.

La 19 iunie 1912, Conferința de la Haga a adoptat „Regulamentul uniform cu privire la cambie și biletul la ordin”, iar la 20 iunie 1912 a fost adoptată Convenția internațională privind unificarea legilor cambiei și biletului la ordin. [43, p. 10-11]

Este de menționat că din 32 de state participante la conferință, numai reprezentanții a 19 state au semnat Convenția. Reprezentanții a două țări (Anglia și SUA), au refuzat categoric să semneze, iar reprezentanții a 9 state nu au avut împuternicirile corespunzătoare de a semna. Restul participanților nu și-au exprimat nici o opinie certă. Convenția a rămas pentru aceste state, precum și pentru țările care nu au participat la conferință, deschisă spre semnare. România și Rusia, au semnat Convenția numai în ceea ce privește regulile privind cambia (trata).

Începerea la 28 iunie 1914 a primului Război Mondial, a avut un efect dăunător asupra economiei și comerțului din toate țările europene, ceea ce a redus substanțial circulația cambiei în această perioadă, adică până la încheierea războiului pe 11 noiembrie 1918.

Este de menționat că în 1917, Guvernul sovietic, care a preluat puterea politică în Rusia, a anunțat că Rusia sovietică nu este succesorul de drept în raport cu normele Convenției de la Haga și a denunțat-o, iar după primul război mondial, regulile Convenției de la Haga din 1912 au început să fie tratate uitate, cu atât mai mult că din 1928, după adoptarea Codului Bustamante, mai multe state din America Latină au refuzat aplicarea acesteia. [238, p. 234]

În teritoriile de azi a Republicii Moldova s-au aplicat reglementările juridice ale acestei Convenții, ținând cont că până la Unirea din 1918 în aceste teritorii se aplicau actele normative ale Rusiei țariste, iar după 1 decembrie 1918, s-au aplicat prevederile Codului comercial român din 1887, care s-a extins pe teritoriul Basarabiei prin Decretul-Lege nr. 1731 din 4 mai 1919, și a produs efecte juridice până în 1945. [162, p. 66-67]

După încheierea primului Război mondial, un impuls nou și decisiv pentru finalizarea procesului de unificare internațională a Legii cambiei, a servit Conferința internațională de la Geneva, convocată în perioada 13 mai - 7 iunie 1930, unde sau adoptat trei convenții internaționale și un act final. La această Conferință, întrunită la sediul Ligii Națiunilor din Geneva, delegații a 31 state au adoptat:

1) Convenția prin care statele se obligau să introducă în legislațiile lor naționale Legea uniformă cu privire la cambie, însoțită de două anexe;

2) Convenția și Protocolul privind reglementarea conflictelor de legi în materia cambiei și biletului la ordin;

3) Convenția și Protocolul privind taxa de timbru cu obligația fiecărui stat de a-și modifica legislația fiscală încât obligațiile asumate prin cambie și bilet la ordin să nu fie condiționate de respectarea dispozițiilor fiscale privitoare la taxa de timbru; [43, p. 14-15]

4) Actul final al Conferinței privitor la o viitoare sesiune în vederea discutării unui proiect de convenție internațională privind Legea uniformă a cecului.

Convenția de la Geneva din 1930 a fost semnată de 25 de state, iar ulterior ratificată de alte 14 state. Este de menționat că deoarece Convențiile de la Geneva și anexele acestora au avut la bază Convenția de la Haga și Regulamentul uniform cu privire la cambie și biletul la ordin, fondate pe principiile legii germane și parțial pe cea franceză, statele a căror legislație se baza pe Legea engleză din 1882, nu au acceptat aceste reglementări internaționale. Mai mult decât atât, aceste reglementări nu au fost agreate chiar și de unele state a căror legislație se baza pe Codul comercial francez precum Algeria, Argentina, Afganistan, Benin, Republica Côte d'Ivoire (Coasta de Fildeș), Bulgaria, Burkina-Faso, Burundi, etc. Printre motivele refuzului se invoca procedura greoaie de aplicare a rezervelor prevăzute de Convenție în legislația națională.

Din aceste considerente, obiectivul principal al Convenției de la Geneva privind unificarea sistemelor de drept cambial existente nu a fost atins, motiv din care și în prezent, sunt utilizate două tipuri majore de cambii bazate pe: Convenția de la Geneva din 1930 și Sistemul de drept anglo-american.

În prezent, majoritatea statelor lumii utilizează trei sisteme principale de semnificație mondială.

Statele care au acceptat Legea uniformă privind cambia și biletul la ordin, aprobată prin Convenția de la Geneva din 1930 sunt Austria, Belgia, Brazilia, Ungaria, Germania, Grecia, Danemarca, Italia, Luxemburg, Monaco, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, Rusia, Finlanda, Franța, Elveția, Suedia, Japonia, precum și statele care deși nu au aderat la Convențiile de la Geneva, însă legislația națională privind dreptul cambial au pus la bază L.U. a cambiei, dintre care Algeria, Argentina, Vatican, Gabon, Guineea, Paraguay, Peru, Serbia, România, Republica Moldova, Slovacia, Siria, Tunisia, Turcia, Republica Cehă, Ecuador, Coreea de Sud etc.

Statele legislația cărora se bazează pe sistemul anglo-american, sunt Anglia, unde este în vigoare Bill of Exchange Act din 1882, [187] precum și SUA, unde cambia este reglementată de Codul comercial uniform (U.C.C) din 1952, [179] iar printre țările ale căror legislație se bazează pe dreptul englez sau american, putem enumera Antigua, Barbuda, Australia, Bahamas, Bermuda, Botswana, Birmania, Ghana, Hong Kong, Israel, India, Irlanda, Canada, Cipru, Kenya, Nigeria, Pakistan, Tanzania, Uganda, Africa de Sud, Jamaica etc.

Statele legislația cărora se susține că au o reglementare cambială proprie, deși în linii generale se bazează pe normele Codului comercial francez din 1807, sunt Bolivia, Venezuela, Guatemala, Republica Dominicană, Egipt, Iran, Spania, Columbia, Cuba, Liechtenstein, Mexic, Nicaragua, Panama, San Marino, Taiwan, Thailanda, Uruguay, Chile, Salvador ș.a.

În 1987, dat fiind existența în lume a trei sisteme principale de drept cambial, sub egida O.N.U, Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comerțului Internațional (U.N.C.I.T.R.A.L) a elaborat „Convenția Națiunilor Unite privind cambia și biletul la ordin internațional”.

Convenția a fost adoptată la New York pe 9 decembrie 1988 de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, [217] iar scopul principal al acesteia a fost limitarea divergențelor existente între sistemele cambiale de drept genevez și anglo-american, cu luarea în considerație a exigențelor comerțului internațional, practicilor bancare și a piețelor financiare. [46, p. 168-181] Altfel spus, scopul de bază nu a fost de a se consolida legislația statelor cu adoptarea unei legi uniforme la nivel internațional, dar, s-a urmărit în primul rând asigurarea intereselor comunității comerciale internaționale. După cum se poate observa chiar din denumire, Convenția se referă la cambiile internaționale, adică la cambiile localizate în diferite state. În forma adoptată, această Convenție reprezintă un ansamblu detaliat de reguli utilizarea cărora este facultativă. Deoarece, intrarea în vigoare a Convenției, în conformitate cu art.89 (1) poate avea loc doar prin depunerea de către minimum zece state a instrumentelor de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, până la moment a fost semnată și ratificată doar de trei state: [217] Canada (la 07 decembrie 1989), S.U.A (la 29 iunie 1990) și Federația Rusă (la 30 iunie 1990), iar alte patru state au depus documentele de ratificare: Guineea (la 23 ianuarie 1991), Mexic (la 11 septembrie 1992), Gabon (15 decembrie

2004) și Liberia (16 septembrie 2005), este prematur să vorbim despre apariția unei cambii „internaționale”.

Tradițional, reglementarea cambiei în majoritatea statelor membre a UE a apărut în baza unui drept uniform cutumiar - *lex mercatoria*, născut în rezultatul relațiilor comerciale. Însă, din cauza viziunilor diferite asupra cambiei, în mod special a legăturii acestei instituții juridice cu relațiile care au condus la emiterea ei, dreptul național al acestor state s-a divizat și diferă în raport de faptul după cum conferă instituției cambiei legături cu raporturile juridice fundamentale din care se naște cambia, sau acordă cambiei un statut independent și abstract, fără a ține cont de relațiile anterioare care au condus la emiterea acesteia.

La nivel european, o primă unificare modernă a reglementărilor cambiei s-a realizat prin Convenția de la Geneva din 1930, care a intrat în vigoare în 1934. [187] Trebuie de menționat faptul că, majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene au ratificat și aderat la Convenția de la Geneva din 1930 privind Legea uniformă asupra cambiei și biletului la ordin (L.U.), [187] motiv ce ne-a determinat să realizăm studiul în cauză prin prisma prevederilor acestei Convenții, la care Republica Moldova nici România nu au aderat până la moment.

Constituirea unui drept privat european a preocupat doctrina juridică europeană de foarte mult timp, iar în condițiile când s-a creat piața unică europeană, care stimulează libera circulație a persoanelor, bunurilor, serviciilor și a capitalului, această idee se transformă treptat în realitate. [54; 68; 72]

Obiectivele stabilite în tratatele UE sunt realizate prin intermediul mai multor tipuri de acte legislative, unele cu caracter obligatoriu și aplicabile tuturor statelor membre, altele cu caracter de recomandare, însă, este cert că astăzi mai multe directive europene orientează statele membre să-și armonizeze legislațiile naționale în mai multe domenii precum cel bancar și al asigurărilor, comerțul electronic, dreptul de proprietate intelectuală, protecția consumatorului și altele. [26; 135; 141; 173; 165]

Inițiativa de unificare a normelor de drept privat în statele membre ale Uniunii Europene și crearea unui C. civ. european, se conturează în 1982, odată cu constituirea Comisiei privind dreptul contractual european (CECL), [28, p. 395-429] finanțată de Comisia europeană. În rezultatul mai multor ani de colaborare a juriștilor din statele membre UE, s-a elaborat de mediul academic propunerile de reformă a domeniului contractelor europene intitulat “Proiectul Cadrului Comun de Referință al Uniunii Europene (Draft Common Frame of Reference - DCFR). Fiind calificat ca o bază de pornire a unui viitor C. civ. european, acest document deși nu are putere juridică obligatorie, mai multe state membre a UE și state asociate precum Republica Moldova,

[123] în scopul modernizării dreptului național privat, s-au inspirat masiv din acest document, ceea ce confirmă menținerea tendințelor mai vechi de unificare a dreptului privat la nivel european.

Acte normative referitoare la reglementarea cambiei, elaborate de instituțiile UE, încă nu există la moment.

Cadrul național de reglementare a cambiei, pornește de la regulile privind utilizarea cambiei de către grupuri de persoane (negustori, comercianți), transformate în obiceiuri datorită unor deprinderi îndelungate și obligatorii în anumite locuri (târguri, piețe, porturi, etc.), iar pe parcurs obligativitatea acestora a fost recunoscută și impusă prin autoritatea și puterea statului.

În Țările Române, primul Cod de legi care a prevăzut și reglementări cambiale a fost Codul Calimach din 1817, [31] denumit și Codul civil al Moldovei, alcătuit la inițiativa domnitorului Scarlat Callimachi (Calimach). Codul Calimach deși în cuprinsul său făcea doar referiri generale privind cambia, denumită și “vecsel”, în special doar la procedura falimentului, însă, în Instrucțiunile sale, denumite, Tâlcurile, pag.4, cuprinde mai multe reglementări privitor la cambie. În acest Cod, cambia este definită ca *“un înscris prin care dătătorul ei, se îndatorează de a plăti o sumă de bani, ori însuși sau a mijloci ca după ordinul său să o plătească altul.”* În cod se definește și cambia formală, *“aceia care are a se plăti la alt loc, sau la altă piață, iar nu în locul unde s-a dat. Dacă această cambie glăsuiește pe numele dătătorului și atunci se numește proprie, iar dacă va fi trasă asupra unui al treilea, atunci se numește formală, cambie străină sau trasă, ce se zice și trată”*; *„cambia seacă”*; *„cambia străină”* și altele. Codul Calimach a fost pus în vigoare în 1817, însă, întrucât a fost redactat în limba greacă, doar după traducerea sa în 1833 a început aplicarea consecventă a acestuia.

În Muntenia, pe timpul domnitorului fanariot Ioan Gheorghe Caragea (1812-1818), a fost adoptată Legiuirea Caragea sau Codul Caragea din 1818, [33] care prevedea și dispoziții referitoare la poliță (cambie). În Partea a II-a, Cap. IX din Cod, se stipulau reglementările *„Pentru polițe”*, conform cărora, cambia era definită *“polița este un fel de împrumutare de bani sau de preț de bani împrumutați aici, ca să-i luăm aiurea”*. Cartea de poliță se denumea *“carte de împrumutare”*, *“împrumutătorul banilor se zice stăpânul poliței,”* *“împrumutatul poliței se zice trăgător”* și *„platnicul poliței, acela pe care orânduiește trăgătorul să-l plătească.”*

Prin Tratatul de pace de la Adrianopol (care a încheiat războiul ruso-otoman din 1828-1829), Rusia a devenit putere protectoare în Principatele Române, fiind limitată suzeranitatea otomană, manifestată prin plata tributului și confirmarea domnitorilor, motiv din care s-a propus adoptarea unor reglementări interne (Legi fundamentale) pentru cele două state.

În aceste condiții, aceste Coduri au fost înlocuite de Regulamentul Organic aplicat în Țara Românească din 1831 și în Moldova din 1832, care pe lângă reformele inițiate ce au pus baza

occidentalizării societății, art. 306 și 308 din Regulament stipulau prevederi privind cambia, denumită și “poliță” sau “bilet de orânduială”. Potrivit art. 306 din Regulament *“toate îndatoririle ce se nasc din poliță se judecă de un judecător,”* iar potrivit art. 308, *“orice bilet la ordin andosat de un comerciant ia caracterul unui act comercial, chiar dacă suma cuprinsă în interiorul lui ar deriva dintr-o afacere civilă și prin urmare instanțele comerciale sunt competente să le judece”*. De asemenea se prevedea că *“biletele de orânduială nu vor fi judecate de instanțele comerciale, decât numai atunci, când ar fi semnate de neguțător,”* iar în aliniatele finale se prevedea că *“de vor fi biletele de orânduială atestate în dos, de vreun neguțător, atunci ele iau caracterul polițelor și trebuie să se judece de judecătoria de comerț, deși nu vor privi la niscaiva fapte de comerț. În caz contrar biletele de orânduială urmează a fi judecate de un judecător civil, cu excepția situației în care polița era făcută pentru lucrări negustorești”*.

Regulamentul organic, promulgat în 1831-1832 de către autoritățile imperiale rusești a produs efecte juridice precum o veritabilă constituție până în anul 1859. [154, p. 159]

Este de menționat că la 25 iunie 1832 în Imperiul Țarist Rus, a fost adoptat un nou Statut cambial, care a înlocuit Statutul cambial rus din 1729 influențat de sistemul cambial german. Statutul cambial rus din 1832, parte componentă a Codului comercial rus din 1832, a fost un compromis între prevederile referitoare la cambie preluate din Codul comercial francez din 1807 și Statutul cambial german, [238, p. 220; p. 351-352] astfel a pus pe picior de egalitate în drepturi cambia (trata) promovată de sistemul german și biletul la ordin promovat de sistemul francez. [182]

Izvoarele dreptului cambial din Republica Moldova reprezintă totalitatea normelor care reglementează relațiile privind cambia și explică majoritatea situațiilor posibile care apar, se modifică sau se sting în rezultatul acestor relații.

Principalul izvor cambial este Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993 (L.c.), pusă în aplicare la 01 iulie 1993. Fiind o lege specială, din conținutul acesteia derivă principiul potrivit căruia *este interzis ceea ce nu este permis*. Această lege are un caracter perceptiv, în sensul că ceea ce nu este stipulat expres în conținutul său, este considerat nescris, de asemenea se caracterizează prin gradul înalt de independență și autonomie față de alte legi.

Caracterul autonom al L.c., se confirmă și prin faptul că deși potrivit art.480 C. civ., cambia este un titlu de credit, iar la rândul ei este un titlu de valoare ce face parte din categoria valorilor mobiliare, spre deosebire de alte valori mobiliare reglementate prin Legea privind piața de capital nr.171 din 11.07.2012, [97] prevederile acestei legi nu se aplică în privința cambiei. [126] Este de menționat că și potrivit reglementărilor anterioare abrogate, în special din Legea nr.199-XIV din 18.11.1998 cu privire la piața valorilor mobiliare, [95] care a reglementat relațiile privind emisiunea și circulația pe teritoriul Republicii Moldova a valorilor mobiliare, în art. 2 se prevede

că această lege nu se aplică asupra valorilor mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei și alte bănci comerciale în privința certificatelor bancare de depozit și cambiilor bancare, precum și în privința cambiilor emise în condițiile Legii cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993.

Legea cu privire la piața valorilor mobiliare a fost abrogată de Legea privind piața de capital nr.171 din 11.07.2012, [97, art. 147] care prevede că dreptul de proprietate asupra valorilor mobiliare, altele decât cambia, apare la data înregistrării în registrul deținătorilor de valori mobiliare ținut de Comisia Națională a Pieței Financiare.

Fundamentul L.c., are la bază sistemul cambial de drept genevez, iar reglementările derivă din Convențiile de la Geneva din 1930 privind „Legea uniformă asupra cambiilor și biletul la ordin” și Anexa (1) „Cu privire la soluționarea conflictelor de legi privind cambia și biletul la ordin”, precum și Anexa (2) „Cu privire la taxa de timbru pentru cambii și bilete la ordin”, denumită în continuare Legea uniformă (L.U.).

Prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1528-XII din 22.06.1993, [84] s-a pus în aplicare din 1 iulie 1993 L.c., iar în art.2 din Hotărâre, s-a dispus ca Guvernul în termen de 3 luni de zile de la data adoptării sus-numitei legi, va examina chestiunea aderării Republicii Moldova la Convențiile de la Geneva asupra cambiilor. Remarcăm că până la moment Guvernul RM nu a considerat oportun aderarea la L.U iar careva propuneri în acest sens nu au fost înaintate Parlamentului.

Studiind practica instanțelor judecătorești din RM, privind examinarea cauzelor în procedura în ordonanță, ce vizează încasarea unor sume considerabile de la agenți economici străini, [124; 76] în temeiul cambiilor, se constată că majoritatea reclamanților își întemeiază cererile înaintate atât pe L.c., cât și L.U., deși RM nu a ratificat Convenția de la Geneva din 1930.

În acest context, în opinia noastră, L.c., deși a fost adoptată până la adoptarea Constituției RM din 27.08.1994, [40] iar Convențiile de la Geneva din 1930 au fost ratificate de ex - U.R.S.S., la 25 noiembrie 1936, în componența căreia a fost și RM, acestea nu produc efecte juridice pe teritoriul RM, ori potrivit art.74 din Constituția (Legea Fundamentală) a R.S.S. Moldovenească din 1978, Legile Uniunii R.S.S. și alte acte juridice ale organelor puterii de stat și ale administrației de stat ale U.R.S.S., precum și decretele Președintelui U.R.S.S. intră în vigoare pe teritoriul R.S.S. Moldovenească numai după ce sunt ratificate de Sovietul Suprem al R.S.S. Moldovenească. [85]

În acest sens, deoarece RM nu a aderat la Convenția de la Geneva din 1930, [187] prin prisma Hotărârii Curții Constituționale nr. 55 din 14.10.1997, în care Curtea s-a pronunțat asupra interdependenței dintre actele normative naționale și tratatele internaționale, relevând că normele și principiile unanim recunoscute ale dreptului internațional sunt executorii pentru Republica Moldova în măsura în care ea și-a exprimat consimțământul de a fi legată prin actele internaționale

respective. Prin urmare, este indiscutabilă doar executarea prevederilor tratatelor internaționale pe care Republica Moldova le-a ratificat.

Curtea Constituțională a constatat că în cazul în care între pactele și tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului și legile interne ale statului există neconcordanțe, organele de drept aplică normele dreptului internațional. Dispoziția Constituțională despre prioritatea reglementărilor internaționale privind drepturile omului are incidență asupra legilor și asupra altor acte normative interne. Această dispoziție vizează toate legile indiferent de data adoptării lor. De altfel, tratatele internaționale au prioritate numai asupra legilor interne, dar nu și asupra normelor constituționale, iar în acest context, rezultă că această Convenție nu poate constitui izvor de drept cambial în Republica Moldova, atâta timp cât nu a fost ratificată. În opinia noastră, referitor la relațiile cambiale, nu poate fi aplicată prezumția priorității dreptului internațional în raport cu legislația internă, [40, art. 4, alin.(2)] atâta timp cât Republica Moldova nu a aderat la acesta Convenție.

Reglementarea relațiilor cambiale printr-o lege specială, se caracterizează prin faptul că această lege reduce semnificativ libertatea de interpretare a prevederilor ei de către instanța de judecată și alte persoane abilitate, întrucât la aplicarea legii speciale se permite decât o interpretare propriu-zisă referitor la situațiile concrete reieșind din textul și definițiile prevăzute în lege. [113; 114]

L.c., cuprinde cinci titluri și 77 articole. În Titlul I, art.1-3 cu denumirea "Dispoziții generale" legiuitorul a expus definiția cambiei ca titlu de credit și instrument de plată, a definit cambia simplă, trata, acceptul, girul, avalul și genurile de cambii simple, de asemenea în art.3 este statuat că la aplicarea cambiei în economia națională băncile pot să primească cambii la incaso pentru plata lor la scadență și încasare de plăți; să sconteze cambii; să acorde împrumuturi în garanția cambiilor, să acorde cauțiuni la cambii. Titlul II este dedicat reglementărilor tratei și cuprinde în art. 4 - 10, reglementări privind emiterea și forma tratei. În Capitolul II, art.11-17 este reglementat girul, adică mențiunea de transfer (transmitere) a cambiei prin care se perfectează transmiterea drepturilor asupra cambiei altei persoane, iar în Cap. III art.18-25 este reglementată acceptarea cambiei (tratei).

Capitolul IV cu denumirea, avalul, în art.26-28 se conțin reglementări referitoare la plata tratei, care poate fi garantată prin aval pentru o parte din sumă sau întreaga sumă, garanție care poate fi dată de un terț sau chiar de un semnatar al tratei, iar în Capitolul V, denumit, scadența, în art.29-32, legiuitorul a stipulat regulile stricte privind scadența, potrivit cărora trata poate fi trasă la vedere, la un anumit termen de la vedere, la un anumit termen de la data emiterii și la o zi fixă, iar tratele cu alte scadențe sau scadențe succesive sunt nule.

În Capitolul VI, plata, art.33-37 stipulează regulile de plată de unde rezultă că posesorul unei trate plătitibile la o zi fixă sau la un termen de la data emiterii sau de la vedere trebuie să prezinte trata spre plată fie în ziua în care ea este plătitibilă, fie în una din cele două zile lucrătoare ce urmează, iar în cazul în care trata nu a fost prezentată la termenul arătat, debitorul are dreptul să depună suma tratei în depozit la cerere în banca unde se deservește pe contul și riscul deținătorului, iar dobânda se preia la venitul debitorului.

Capitolul VII, denumit regresul în caz de neacceptare sau neplată, în art. 38-48 sunt stipulate regulile de exercitare a dreptului la acțiune de către posesorul cambiei împotriva trăgătorului, giranților și celorlalți obligați, iar în Capitolul VIII – mijlocirea, în art.49-55, legiuitorul a reglementat regulile privind acceptarea cambiei prin mijlocire și plata prin mijlocire în sensul că trăgătorul, girantul sau avalistul pot indica o persoană care să accepte sau să plătească cambia la nevoie.

Capitolele IX – XII din Titlul II, reglementează în art. 56-58 pluralitatea exemplarelor cambiei și copiile cambiei, de unde rezultă că trata poate fi trasă în mai multe exemplare identice care trebuie să fie numerotate consecutiv în însuși textul titlului, în caz contrar fiecare exemplar se consideră o trată distinctă. Plata unuia din exemplare scutește de răspunderea asupra celorlalte exemplare, iar trasul trebuie să anunțe despre plată girantul său și persoanele obligate, iar art. 59-62 se referă la situația modificării textului unei trate, potrivit căruia semnatarii posteriori modificării sunt ținuti în limitele textului modificat, iar semnatarii anteriori sunt ținuti în conformitate cu textul original. În art. 60-62, sunt reglementate prescripția și termenele, potrivit cărora orice acțiuni rezultând din trată împotriva acceptantului se prescriu prin trei ani, socotiți de la data scadenței, iar acțiunile posesorului împotriva giranților și trăgătorului se prescriu în termen de un an de zile de la data protestului exercitat sau de la data scadenței în cazul cambiei cu clauza “circulație fără cheltuieli”.

Titlul III din L.c., cuprinde reglementări privind cambia simplă, denumită și biletul la ordin. Legiuitorul a prevăzut expres că biletului la ordin i se aplică dispozițiile referitoare la trată privind girul, scadența, plata, acțiunea în caz de neaccept sau neplată, plata prin mijlocire, copiile, modificările, prescripțiile și calcularea termenilor, precum și alte dispoziții referitoare la trată supusă plății la un terț sau în alt loc diferit de domiciliul trasului, precum și condițiile despre dobândă, consecințele semnăturii persoanei care acționează fără împuterniciri, etc.

În Titlurile IV - V, cu denumirea cambiile de trezorerie și bancare, scontarea și gajarea cambiilor, prin prisma art. 67 -77, legiuitorul a reglementat cambiile de trezorerie și bancare care potrivit legii sunt cambii simple, au caracter monetar și servesc pentru atragerea pe un termen scurt a mijloacelor bănești, temporar libere ale persoanelor fizice și juridice, iar posesorul cambiei poate

să se adreseze la orice bancă comercială pentru scontarea sau gajarea cambiei. Prin acțiunea de scontare a cambiei legiuitorul înțelege cumpărarea cambiei de către bancă până la scadența ei, iar gajarea cambiei - acordarea de către bancă a unui credit sub garanția cambiei.

Alt izvor important de drept cambial este Codul civil al Republicii Moldova, [32] din conținutul căruia derivă norme privitoare la cambie, biletul la ordin precum și referitoare la cec.

Potrivit prevederilor art.480 din C. civ. al RM, cambia (biletul la ordin și trata) precum și cecul constituie titluri de credit, care fac parte din categoria titlurilor de valoare, [32] fiecare cu specificul său, iar “titlul de credit este instrumentul care încorporează unul sau mai multe drepturi în așa fel încât după emiterea instrumentului, dreptul sau drepturile nu pot fi exercitate sau cesonate (negociate) fără acest instrument”.

Codul civil la RM conține reglementări privind cambia și biletul la ordin în art. 480 menționat supra, în care definește titlurile de valoare și titlurile de credit, precum și în art. 1800. [32]

Obiecțiile precum că normele dreptului civil nu s-ar aplica relațiilor cambiale, urmează a fi apreciate critic, ori cambia este o instituție de drept civil la fel ca alt titlu de valoare sau valoare mobilă reglementată expres în lege. Normele de drept cambial și de drept civil corelează în funcție de caracterul lor de norme speciale sau generale, iar normele juridice generale sunt aplicabile fie tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fie unor categorii de raporturi sau de subiecți, fără a-și pierde caracterul de generalitate. [61; 143; 152; 176; 177] Normele generale au o sferă mai largă de aplicabilitate și formează „dreptul comun”, iar normele juridice speciale sânt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți de drept strict determinați. Acestea se aplică unei sfere mai restrânse de raporturi juridice, de aceea au un caracter derogativ de la ceea ce se înțelege prin dreptul comun. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, în care se conțin acte normative de același nivel, se aplică norma specială, iar această clasificare prezintă interes practic prin faptul că normele speciale se aplică înaintea normelor generale, iar normele derogatorii (de excepție) se aplică înaintea normelor speciale, respectiv și înaintea normelor generale. Rezultă că în situația în care nu există o reglementare specială cu privire la un anumit aspect în L.c., urmează a fi aplicate normele generale prevăzute de Codul civil.

În alin. (1) art. 1800 C. civ., legiuitorul definește cambia (trata), în sensul că aceasta „este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii, cuprinzând ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent) către tras (plătitor) de a plăti imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei indicate în cambie, sau la ordinul acestei persoane”.

Această definiție, în linii generale preia definiția legală a cambiei (tratei) din alin. (5) art.1 din L.c., potrivit căreia, „trata este un titlu de credit, cuprinzând ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent, trasant) către plătitor (tras) de a plăti o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie, ori aceleia pe care îl va arăta, după o perioadă stabilită sau la cerere”. Atragem atenția că atât L.c., cât și C. civ., prevede ordinul necondiționat dat de trăgător către tras de a *plăti imediat* sau la scadență o anumită sumă prezentatorului cambiei sau persoanei indicate în cambie. Prin instituirea obligației de a plăti imediat, legiuitorul RM prezumă că plata tratei trebuie făcută fără mijlocirea sau intermedierea cuiva, fie fără trecerea unui interval de timp sau de spațiu, fără întârziere, de urgență, iar acest caracter imediat o apropie mai mult de un titlu de plată decât de un titlu de credit, motiv din care considerăm că caracterul imediat nu se potrivește definiției tratei (cambiei). Cu atât mai mult, potrivit art.33 din L.c., care se aplică cu prioritate, posesorul unei trate plătibile la o zi fixă sau la un anumit termen de la data emiterii sau de la vedere, trebuie să prezinte trata spre plată fie în ziua în care ea este plătibilă, fie în una din cele două zile lucrătoare ce urmează, iar potrivit alin. (2) art.35 din L. c, trasul care plătește înainte de scadență o face pe riscul și răspunderea proprie. În opinia noastră, ordinul dat de trăgător către tras de a plăti imediat nu are sens ori trăgătorul nu poate obliga trasul să plătească imediat ori obligația de plată se naște în sarcina sa începând cu ziua scadenței, dar nu la ordinul persoanei care prezintă cambia. Caracterul de plată imediat, apropiat momentul emiterii cambiei de momentul plății, ceea ce face să asemene trata mai mult de natura juridică a cecului decât a cambiei.

De asemenea, cu aceleași critici venim și în privința definiției date în alin. (2) art.1800 C. civ., privind biletul la ordin, care este un titlu de credit, întocmit conform prevederilor legii, prin care „trăgătorul se obligă să plătească imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului titlului sau persoanei indicate în titlu, sau la ordinul acestei persoane”. Potrivit alin. (4) art.1 din L.c., cambia simplă (biletul la ordin), este un titlu de credit prin care trăgătorul se obligă să plătească o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie, ori aceleia pe care ea îl va arăta după o perioadă stabilită sau la cerere.

Aceste definiții se contrapun cu reglementările prevăzute în alin. (2) art. 480 C. civ., potrivit cărora cambia și biletul la ordin sunt titluri de credit, iar caracteristicile titlului de credit trebuie să predomine față de cele de titluri de plată.

În opinia noastră, definițiile date de legiuitor pe lângă faptul că restrâng foarte mult aria de interpretare, sunt și periculoase deoarece actul normativ nu trebuie asimilat unui dicționar juridic, fapt pentru care nu este justificată definirea noțiunilor decât în situația când la momentul adoptării se cunoaște cu certitudine că, un termen poate avea mai multe sensuri și este pasibil de mai multe interpretări sau dacă se imprimă un alt sens decât cel uzual, iar legiuitorul optează pentru o anumită

interpretare. Legiuitorul trebuie să țină cont de complexitatea relațiilor sociale și de faptul că practic este imposibil atribuirea semnificației atotcuprinzătoare unei noțiuni, iar în situația în care legiuitorul își asumă definirea unor termeni sau relații, deși la prima vedere comite o acțiune nobilă, pericolul constă în definirea inexactă a acestora, fapt ce face foarte dificilă sau imposibilă aplicarea actului.

Ținând cont de orientarea europeană a Republicii Moldova, trebuie de precizat că directivele UE nu impun statelor obligația de a prelua sau de a utiliza terminologia stabilită în aceste directive, ci doar de a ține cont de cerințele reglementărilor care se conțin în astfel de instrumente. [125, p. 134-138] De aceea, pentru a nu limita dreptul altor actori de a interpreta și critica actele normative adoptate, considerăm că recurgerea la definirea termenilor și noțiunilor trebuie lăsată doctrinei și instanțelor judecătorești să o facă, ori doar în acest fel actul juridic se va aplica corect, plinuindu-se perfect situației de fapt ca o haină pe corp, bine cusută.

Un alt izvor de drept important este Codul de procedură civilă, [36] care pe lângă prevederile generale de soluționare a litigiilor pe cale judiciară și căile de atac, în articolele 344 – 354 conține reglementări privind procedura simplificată numită și *procedura în ordonanță*, referitoare la cazurile soluționării pretenției întemeiate pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial.

Printre actele normative subordonate legii trebuie menționată în ordine cronologică Hotărârea Guvernului nr. 659 din 05.09.1994 privind măsurile de introducere în circulație a cambiilor, [82] care a adoptat Programul de activitate a Guvernului RM și a Băncii Naționale a Moldovei pentru accelerarea procesului de punere în aplicare a cambiilor în economia națională.

Hotărârea Consiliului de administrație a Băncii Naționale a Moldovei nr.11 din 01.03.1994 potrivit căreia au fost adoptate Condițiile (model) privind emiterea, circulația și achitarea cambiilor simple ale băncilor comerciale. [80] Faptul că aceste Condiții (model) se referă doar la emiterea, circulația și achitarea doar de către băncile comerciale și doar a cambiilor simple (biletului la ordin), confirmă ipoteza noastră că pct.4 din Hotărârea Parlamentului nr.1528-XII din 22.06.1993 pentru aplicarea Legii cambiei, a fost sabotat bunul mers al punerii în executare a L.c., de către Guvern și Banca Națională a Moldovei, care nu a elaborat până la 1 august 1993 și nu a pus în aplicare Regulamentul privind modul de difuzare a blanchetelor de cambii și plata taxei pentru cambii, iar până la 1 septembrie 1993 și respectiv 1 octombrie 1993 nu a stabilit modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii și să asigure în comun cu Ministerul Finanțelor emiterea cantităților necesare de blanchete de cambii. Printre condițiile esențiale deși se refereau doar la cambia simplă (biletul la ordin) denumită și cambia bancară, se prevedea că blancheta cambiei trebuie să fie apărută privind tirajarea nesancționată, cambia bancară se emite la o sumă

cambială liberă, dar nu mai mică de 500 lei; cambiile bancare nu se acceptă și nu se avalează, de asemenea cambia bancară poate fi eliberată și girată doar persoanei juridice, înregistrate pe teritoriul RM, precum și persoanelor fizice - cetățeni ai RM. Potrivit acestei hotărâri, pentru procurarea cambiei este necesar de a vărsa suma cambiei în contul (casa) băncii, arătând destinația plății: *pentru procurarea cambiei cu termenul de circulație (se indică termenul)*, totodată era prevăzut că cambia bancară poate fi girată doar persoanei juridice, că aceasta nu poate circula în afara teritoriului RM, precum și că odată pierdută nu se reînnoiește.

Acest act normativ, deși la indicația Parlamentului, [84] urma a fi adoptat în termen de trei luni de zile de la punerea în vigoare a L.c., pe lângă faptul că vine cu o întârziere de opt luni, contravine atât prevederilor L.c., cât și prevederilor C.p.c al R.S.S. Moldovenești din 26 decembrie 1964 [205] în special referitor la procedura de restabilire a drepturilor ce izvorăsc din titlurile de valoare la purtător și din titlurile de valoare la ordin pierdute, ori L.c., nu conține prevederi care interzic reînnoirea cambiei.

Pe lângă faptul că L.c., conține tendințe de monopolizare și favorizare a cambiei simple (biletului la ordin) sau a unui gen de cambie simplă - cambia bancară, Banca Națională a Moldovei a manifestat lipsa de interes privind punerea în vigoare și executarea L.c., ori lipsa blanchetelor pentru cambii și plata taxei pentru cambii, stabilirea modului de efectuare de către băncile comerciale și a altor instituții a plăților și operațiunilor cu cambii, asigurarea de comun cu Ministerul Finanțelor a cantităților necesare de blanchete pentru cambii au condus la tergiversarea punerii în executare a L.c. și a inspirat neîncrederea persoanelor în prevederile acesteia.

Hotărârea BNM nr.57 din 19.12.1996 [79] prin care s-a stabilit amenda de întârziere pentru neachitarea cambiei în mărime de 0,1%, pentru fiecare zi de întârziere.

Prin Hotărârea Consiliului de administrație a BNM nr.156 din 02.06.2000, [77] s-a aprobat Regulamentul privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii, modificat și completat prin HCA al BNM nr.331 din 25.12.2003. [127] Totodată prin această hotărâre s-au abrogat Condițiile (model) privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii (proces-verbal al Consiliului de Administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.11 din 01.03.1994. [77]

Prin Hotărârea Consiliului de administrație a BNM nr.94 din 31.03.2005 [80] a fost aprobat Regulamentul cu privire la condițiile modul de emisiune și circulație a certificatelor bancare de depozit și a cambiilor bancare, care la data intrării în vigoare, la data publicării în MO al RM a abrogat repetat Condițiile (model) privind emiterea, circulația și achitarea cambiilor simple ale băncilor comerciale aprobate prin hotărârea Consiliului de administrație al BNM din 01.03.1994, proces-verbal nr.11, fără a se ține cont că aceste Condiții (model) erau abrogate în baza Hotărârii

Consiliului de administrație a BNM nr.156/2000. [77] Regulamentul cu privire la condițiile și modul de emisie și circulație a certificatelor bancare de depozit și a cambiilor bancare adoptat prin Hotărârea BNM nr.94 din 31.03.2005, fiind modificat prin Hotărârea BNM nr.292 din 02.11.2006, ulterior, prin Hotărârea cu privire la abrogarea unor acte normative ale BNM nr.38 din 24.09.2015, [78] a fost abrogat definitiv.

La moment în RM este în vigoare Regulamentul privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii, aprobat prin Hotărârea BNM nr.156 din 02.06.2000 cu unele modificări din 25.12.2003.

Analizând prevederile acestui Regulament, rezultă că BNM, reieșind din prevederile art.11 al Legii nr.548-XIII din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională [93] a adoptat Regulamentul în scopul perfecționării operațiunilor cu cambii, însă, reglementează doar aspecte aferente efectuării operațiunilor cu cambii de către bănci (incasso cambiei, domicilierea cambiilor, cauțiunea cambială bancară, scontarea cambiilor, evidența operațiunilor cu cambii în bănci, operațiunile efectuate de banca națională cu cambii și protestul cambiilor.

Fiind publicat în Monitorul Oficial, acest Regulament este obligatoriu pentru bănci, pentru persoanele juridice și fizice și intră în vigoare la data publicării sau la o dată prevăzută în textul actului respectiv. În acest sens trebuie să menționăm că actele cu caracter normativ ale BNM pot fi contestate doar de persoana în privința căreia în temeiul actului cu caracter normativ s-a adoptat ori s-a refuzat adoptarea unui act cu caracter individual. De asemenea actele emise de BNM nu se supun expertizei juridice a Ministerului Justiției și nici controlului de oportunitate, acestea doar se transmit Ministerului Justiției pentru a fi înregistrate în registrul de stat al actelor juridice.

Regulamentul privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii, aprobat prin Hotărârea BNM nr.156 din 02.06.2000 și modificat la 25.12.2003, este alcătuit din patru titluri: operațiunile cu cambii, evidența operațiunilor cu cambii în bănci, operațiunile efectuate de BNM cu cambii, protestul cambiilor și nouă anexe.

În titlul - operațiunile cu cambii - sunt reglementate: incasso-ul cambiei (procedura de prezentare a cambiei de către bancă spre plată și primirea sumei cambiale la data scadenței); domicilierea cambiilor; cauțiunea cambială bancară (avalul – cauțiunea cambială în privința căreia se aplică dreptul cambial); scontarea cambiilor (cumpărarea de către bancă a cambiei de la posesor până la expirarea termenului de plată); creditele cambiale - gajate; analiza posibilității de scontare și gajare a cambiilor; întocmirea registrelor cambiilor și documentelor prezentate la bancă; și plata cambiei.

Deși potrivit pct.4 din Hotărârea Parlamentului nr.1528-XII din 22.06.1993 pentru aplicarea Legii cambiei, BNM urma să elaboreze și să pună în aplicare un Regulament privind

modul de difuzare a blanchetelor de cambii și plata taxei pentru cambii, un asemenea act normativ nu este elaborat și adoptat la moment în RM. De exemplu, în România, la 14 iunie 1995 au fost publicate Normele-cadru privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit, cu cambii și bilete la ordin, pe baza Legii nr.58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, modificată prin Ordonanța Guvernului nr.11/1993, aprobată și modificată prin Legea nr.83/1994, care conține 516 articole și 4 anexe este reglementat [122] foarte detaliat comerțul făcut cu cambii și bilete la ordin pe baza Legii asupra cambiei și biletului la ordin. Mai mult decât atât, Banca Națională a României a elaborat, adoptat și publicat Norma tehnică nr. 10 din 20 aprilie 1994 privind cambia și biletul la ordin, [121] în care sunt enumerate condițiile tehnice ce trebuie să le îndeplinească calitatea hârtiei pe care se tipărește cambia, dimensiunile acesteia, desenul și redactarea cambiei și biletului la ordin, reglementări care sporesc gradul de protecție împotriva contrafacerii blanchetelor de cambii tipărite.

În România instituția cambiei este reglementată de următoarele acte normative: Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, [101] modificată prin O.G. nr.11/1993; Normele-cadru nr.6/1994 privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit cu cambii și bilete la ordin; [122] Normele tehnice nr.10/1994 privind standardele tehnice și de conținut ale cambiei și biletului la ordin; Regulamentul nr.10/1994 privind compensarea multilaterală a plăților interbancare fără numerar pe suport de hârtie emis de Banca Națională a României; Circulara nr.37/1995 privind compensarea cambiilor și biletelor la ordin emisă de Banca Națională a României.

Legea nr.58/1934, în vigoare la moment, dacă inițial se aplica ca lege specială în concordanță cu Codul comercial român din 1887, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 31 din 10 mai 1887, actualmente se aplică în concordanță cu Noul Cod Civil Român din 2011, [131] care printre elementele importante de noutate ale acestuia se atestă și reformarea sistemului de reglementare a raporturilor de drept privat, în sensul că vechiul sistem dualist de drept privat bazat pe C. civ. și C. com. a fost înlocuit cu sistemul unitar bazat doar pe Noul Cod civil. [160; 164] Astfel, reglementarea unitară a raporturilor de drept privat a condus și la transformarea raporturilor juridice comerciale în raporturi civile, la schimbarea fundamentelor dreptului comercial și implicit la pierderea treptată a autonomiei acestuia. [167; 168; 169]

Instituția cambiei și a biletului la ordin este reglementată în Noul Cod Civil Român în Cartea a VII - Dispoziții de drept internațional privat, dispoziții care substituie Legea nr.105/1992 privind raporturile de drept internațional privat, abrogată odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod Civil.

Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin nu oferă o definiție legală a cambiei, precum L.c., din RM, însă trebuie apreciate multitudinea definițiilor cambiei oferite de doctrina

română de specialitate. Potrivit doctrinei, cambia este definită ca fiind un înscris prin care o persoană numită trăgător dă ordin sau împuternicire (mandat) altei persoane numită tras să plătească unei a treia persoane numită beneficiar (sau persoanei stabilite prin ordinul acesteia din urmă), o sumă de bani determinată, la un anume termen (scadență) și într-un loc anume. [157, p. 317]

În baza elementelor și caracteristicilor date prin lege, Banca Națională a României în pct.2 din Normele-Cadru privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit, cu cambii și bilete la ordin, definește cambia și biletul la ordin ca fiind titluri de credit negociabile și instrumente de plată care constată obligația asumată de către debitor, de a plăti la vedere sau la o scadență fixată, beneficiarului sau la ordinul acestuia, o sumă de bani determinată. [204] Această definiție se referă la ambele titluri de credit (cambia și biletul la ordin), ceea ce în opinia noastră nu ignoră caracteristicile specifice tratei.

Comparând definiția legală din legislația RM, cu definițiile cambiei date de doctrina românească și de către Banca Națională a României, în mare măsură acestea se aseamănă, întrucât raportul cambial presupune existența a trei participanți: trăgătorul (emitentul), trasul și beneficiarul:

- trăgătorul (emitentul) cambiei este persoana care emite titlul și dă dispoziție trasului să plătească o sumă de bani beneficiarului cambiei. Emitentul înscrisului poartă denumirea de trăgător, deoarece “trage” cambia (titlul) asupra debitorului, care la rândul său se obligă să efectueze plata;

- trasul este principalul obligat cambial, care trebuie să plătească suma de bani prevăzută în cambie;

- beneficiarul este persoana care, la scadență, va încasa suma de bani de la tras.

În Franța, primul act normativ privind cambia, care are continuitate și în prezent, s-a adoptat în 1673 cu denumirea Ordonnance de Commerce, denumită și Ordonanța de comerț a lui Colbert, unde cambia (*lettre de change*) a fost reglementată în mod complet și general. [182; 188; 189; 213]

În 1807 fiind adoptat Codul comercial francez, a reprodus dispozițiile privitor la cambie din Ordonanța de comerț a lui Colbert din 1673, realizându-se în acest fel sistematizarea regulilor juridice privind comerțul într-un singur cod și a scopului de a se depăși diversitatea normelor și reglementărilor în domeniul comerțului.

Concepția franceză referitoare la cambie, consolidează caracterul tradițional al acesteia ca instrument de schimb, iar datorită autorității Imperiului francez din acea vreme și noutatea standardelor stipulate în Codul comercial din 1807, pus în aplicare la 1 ianuarie 1808, a determinat preluarea reglementărilor acestuia în mai multe țări precum Polonia în 1809, Olanda (1811), Monaco (1818), Belgia (1830), Portugalia (1833), Grecia (1835), Spania (1885), România 1887 etc.

Adoptarea în majoritatea statelor europene a unor reguli unitare privind desfășurarea comerțului [207] a determinat și schimbul intens de mărfuri și bunuri între state, ceea ce a condus la ideea unificării de comun acord a unor reglementări referitoare la cambie, în scopul evitării problemelor conflictuale. [208]

La moment, izvoarele de drept cambial în Franța sunt Legea din 30 octombrie 1935, adoptată în baza Convenției de la Geneva din 1930 privind cambia și biletul la ordin, ratificată de Guvernul francez la 26 aprilie 1936. Legea franceză privind cambia și biletul la ordin este parte componentă a Codului comercial francez. [185] În Cartea V, Capitolul I din Codul comercial francez, cambia (trata) este reglementată în articolele R.511-1 – R.511-11, iar potrivit art.R.512-1, legiuitorul francez a statuat că aceste articole se aplică și în privința biletului la ordin.

Este de menționat că prin Ordonanța din 1967, [185] privind reforma sistemului de creditare a întreprinderilor (art.14-18) a fost revăzută ordinea circulației valorilor mobiliare „conform registrului,” care a contribuit la reanimarea activității circulației cambiei. Potrivit acestei ordonanțe, s-a reglementat procedura punerii în circuitul civil a cambiilor cu posibilitatea transmiterii incasso-ului și protestul cambiei. Totodată, s-a prevăzut că astfel de cambii pot fi întocmite numai în rezultatul livrării bunurilor și executării lucrărilor, iar cambia (trata) emisă în scopul unui împrumut de consum a fost declarată nevalabilă, ceea ce a redus semnificativ numărul cambiilor în Franța.

La 27 martie 2007, a intrat în vigoare Codul comercial francez modificat, iar potrivit acestuia biletul la ordin este considerat un act formal de comerț, iar instanțele comerciale în litigiile privind biletul la ordin aplică prevederile art. L-411-5 din Codul de organizare judecătorească. [194, p. 267-268] Este de menționat că în Franța cambiile scrise pe hârtie se utilizează doar la emitere, circulația acestora are loc prin intermediul LCR (lettres de change – releve), cambia pe suport magnetic, care este atât un mijloc de plată nematerializat cât și un instrument de mobilizare a banilor pentru întreprinderi, precum și BOR (billet a ordre - releve). [91] Aceste forme a cambiei pe suport magnetic, au fost adoptate în 1973 iar implementarea acestora începe din 5 noiembrie 1982. Astfel cambia (trata) se emite conform unor standarde aprobate ce permit prelucrarea automată a acestora. Motivul trecerii la cambia pe suport magnetic (electronică) s-a implementat din cauza cheltuielilor mari privind prelucrarea cambiilor de hârtie. [172] Cambiile cu mențiunea LCR, BOR, LCC, BOC după emiterea pe hârtie cu toate rechizitele prevăzute de lege, ajungând în bancă, se păstrează acolo, iar circulația și evidența în continuare se face doar în format electronic prin intermediul unei programe computerizate a Băncii Centrale din Franța. Potrivit procedurilor, cu 10 zile înainte de scadență, trasantul prezintă la Bancă documentul, iar bancherul la rândul său introduce datele în baza computerizată de date cu cel puțin 5 zile de la scadență, după care

informația înregistrată în computer se transmite la Banca domiciliară, care la rândul ei cu o zi înainte de scadență informează beneficiarul și transmite trasului documentul spre plată. În situația în care trasul acceptă plata prezintă băncii răspunsul și contul de plată, iar în caz de refuz sau dacă nu prezintă acceptul spre plată, informația se transmite înapoi în format electronic către Banca trasantului.

În Germania, principalul izvor de drept cambial este Convenția de la Geneva din 1930, ratificată la 3 octombrie 1933, iar în baza L.U., a fost adoptată Legea cambiei și biletului la ordin din 1 aprilie 1934. La moment în Germania relațiile cambiale sunt reglementate de Legea cambiei din 21 iunie 1993, cu unele modificări din 5 octombrie 1994, în vigoare din 1 ianuarie 1999 [239, p. 122] și de prevederile C.civ. [178]

Piața cambiilor în Germania este reprezentată de două tipuri de cambii (corporatiste și bancare), iar controlul privind emiterea și circulația acestora aparține statului. Actorii profesioniști principali sunt băncile, iar rolul de bază aparține Băncii Federale Germane.

În Italia, circulația cambiilor este reglementată de normele Decretului regal nr.1669 din 14 decembrie 1933, precum și de Legea nr.43 din 13 ianuarie 1994 privind disciplina financiară cambială. [197] Cambia financiară (*Le cambiali finanziarie*), introdusă prin Legea nr.43/1994, asemănătoare cu titlurile de comerț din SUA, potrivit art.1 din Legea nr.43 din 13.012.1994 reprezintă un titlu de credit la ordin emisă cu scadența de la 3 la 12 luni, iar suma minimă este de 100 Euro. Potrivit art.2 din susmenționata lege, cambia financiară poate fi transmisă prin gir care trebuie să întrunească condițiile prevăzute în art.100 din Decretul regal nr.1669 din 14 decembrie 1933.

În Marea Britanie, important de menționat că, în procesul de codificare a normelor de drept cambial în statele Europei continentale, aceasta s-a aflat mereu separată de acest proces, bazându-se pe precedentele judiciare. Legea cambiei (tratei), denumită “The Bills of Exchange Act,” [179] s-a adoptat în 1882, ceea ce nu înseamnă că până în 1882 în Marea Britanie, au lipsit reglementări privind circulația cambiei. Acestea existau dar s-au format nu în baza voinței legiuitorului, dar a jurisprudenței în rezultatul soluționării cauzelor concrete de instanțele judecătorești.

Legea cambiei din 1882 a codificat hotărârile instanțelor judecătorești engleze, emise până la acea dată, iar punerea acesteia în vigoare a condus la crearea unui nou sistem de drept cambial, deosebit de cel continental. Inițial dacă Legea engleză era aplicabilă doar pe teritoriul Angliei și Irlandei, ulterior a fost aplicată pe întreg teritoriul Marii Britanii, fiind considerată ca unul din cele mai complete acte legislative. [120, p. 58] Această lege a stat la baza legislației canadiene, iar în 1890 a fost adoptat “The Canadian Act 1890”, care a preluat legea engleză cu puține schimbări. Totodată, a constituit un punct de pornire în realizarea legislației cambiale și din SUA fiind

elaborat și implementat așa numitul, "Negociable Instrument Law of 1896", promulgat și adoptat în toate statele și teritoriile SUA, care nu a reușit să facă față schimburilor survenite în practica comercială, motiv ce a determinat elaborarea în 1951 a Codului Comercial Uniform (Uniform Commercial Cod), reformat în 1991 și care reprezintă cel mai recent act legislativ, care ține cont de evoluția noilor tehnici comerciale și bancare.

Adoptarea Legii engleze a cambiei din 1882, a condus la crearea a trei sisteme de drept cambial cu elemente specifice, ce a împovărat circulația cambiei în relațiile de comerț internațional, iar întru evitarea conflictelor și litigiilor dintre comercianți, a apărut necesitatea unificării normelor privind circulația cambiei. [179] Acest deziderat a fost realizat inițial prin Convenția de la Haga din 1912, iar apoi sub egida Ligii Națiunilor în 1930 prin adoptarea Convențiilor internaționale de la Geneva, privind cambia și biletul la ordin.

Deși scopul unificării la nivel internațional a regulilor privind circulația cambiei a fost atins parțial prin adoptarea Convențiilor de la Geneva din 1930, întrucât Anglia și SUA au refuzat să semneze aceste convenții, urmărindu-se apropierea sistemelor genevez și anglo-american a cambiei, sub egida Comisiei Națiunilor Unite pentru Dreptul Comerțului Internațional, după două decenii de strădanie și muncă asiduă, a fost elaborată Convenția de la New York din 1988. [217] Această convenție nu a intrat în vigoare, de aceea sistemul cambial până la moment rămâne dispersat.

Efectuând o analiză a normelor sistemelor cambiale în vigoare și a tipurilor de cambii emise, evidențiem principalele deosebiri dintre cambia emisă în conformitate cu Convențiile de la Geneva din 1930, denumită "cambia geneveză" sau "cambia continentală" și „cambia anglo-americană”:

(1) Cambia geneveză, conține obligatoriu denumirea "Cambie" în textul titlului, în limba în care aceasta este întocmit, iar cambia anglo-americană nu conține acest element.

(2) Cambia geneveză, conține numele persoanei sau la ordinul căreia trebuie făcută plata, iar cambia anglo-americană poate fi emisă "la purtător".

(3) Cambia geneveză trebuie să conțină metodele de desemnare a termenului de plată așa cum sunt menționate în art.33 din L.U., iar cambia anglo-americană implică orice modalitate de indicare a termenului de plată sub rezerva certitudinii. Astfel, în privința termenului de plată a cambiei, potrivit art.2, 33, 74 din L.U., cambia se poate emite cu termenul de plată "la vedere", "la o anumită dată de la vedere" sau "la o anumită zi de la emitere", iar termenul de plată trebuie să fie indicat ferm și exact. Potrivit art. 9, 11 din Legea cambiei din 1882 și art.3-109 U.C.C., cambia poate fi emisă cu plata parțială și la anumite termene succesive.

(4) Cambia geneveză plătitibilă într-o anumită perioadă de timp, trebuie prezentată pentru acceptare în termen de un an de zile de la data emiterii (art.23 din L.U), iar cambia anglo-americană trebuie acceptată într-o „perioadă de timp rezonabilă”.

(5) Executarea obligației cambiale poate fi garantată integral sau parțial cu ajutorul garanției, denumită aval (art. 30 din L.U.), iar cambia anglo-americană nu recunoaște avalul ca garanție;

(6) Trasantul cambiei geneveze, este responsabil pentru acceptare și plată, cu toate acestea, el se poate elibera de răspundere doar pentru acceptarea cambiei. Orice condiție prin care își declina responsabilitatea pentru plată este considerată nescrisă (art. 9 din L.U.), iar trasantul unei cambii anglo-americane, se poate exonera de răspundere pentru acceptare, cât și pentru plata cambiei.

(7) Dacă deținătorul cambiei geneveze, a primit cambia ca urmare a unei șir neîntrerupt de giruri, acesta este considerat deținător legal al cambiei, chiar dacă una dintre mențiuni este falsă (art.7 din L.U.), iar privitor la cambia anglo-americană, în cazul declarării nulității girului sau a girului fals, transmiterea drepturilor mai departe se consideră întreruptă și nu este posibilă.

(8) Cambia geneveză este de două feluri: biletul la ordin și trata (cambia) prevăzute de art.1, 75 din L.U., iar potrivit sistemului anglo-american în special art. 3, 4, 8, 83 din Legea engleză din 1882 și art. 3-104, 3-110, 3-111 U.C.C., se întâlnesc mai multe feluri de cambii: biletul la ordin, trata, cambia negociabilă, cambia internă, cambia străină etc.

(9) Referitor la clauzele privind dobânzile cambiale, trebuie de menționat că potrivit art.5 din L.U. se permit clauze privind dobânzile în cadrul cambiei plătite la vedere sau la un anumit termen de la vedere, iar în orice altă cambie această stipulație se consideră nescrisă, iar potrivit cambiei anglo-americane în special art.9 din Legea engleză din 1882 și art.3-106 din U.C.C., clauzele privind dobânda se permit în orice cambie.

(10) În privința acceptării cambiei (tratei) potrivit art.21, 26, 56-58 din L.U. se prevede că acceptarea trebuie să fie necondiționată; trasul o poate restrânge la o parte din sumă, iar orice altă modificare adusă prin acceptare, celor cuprinse în cambie se socotește ca refuz de acceptare; acceptarea se poate face și prin mijlocire, este posibilă și acceptarea opțională, iar potrivit sistemului anglo-american (art.39, 41, 44 din Legea engleză) acceptarea este permisă și de alte persoane împuternicite de tras.

(11) În privința protestului de neplată a cambiei, potrivit art.44, 46, 53 din L.U., acesta este necesar ca deținătorul cambiei să-și poată exercita dreptul de regres împotriva trăgătorului, giranților și avaliştilor. Protestul de neplată nu este necesar doar împotriva acceptantului și trăgătorului biletului la ordin. De asemenea protestul de neplată nu este necesar dacă cambia a fost protestată anterior acceptării, iar potrivit art.51 din Legea engleză din 1882 și art.3-501 U.C.C.,

protestul de neplată nu este obligatoriu, cu excepția cambiei externe, când pentru a lua naștere obligația de plată a trasantului și giranților este necesar protestul de neplată împotriva trasului.

În opinia noastră, deosebirea esențială privind natura juridică a celor două tipuri de cambii constă în faptul că, cambia geneveză este tratată ca o valoare mobilă, iar cambia anglo-americană ca un titlu negociabil la ordin sau la purtător. Legislațiile statelor care au aderat la sistemul cambial de la Geneva, califică cambia ca “valoare mobilă”, concept apărut pentru prima dată în Germania, apoi adoptat de majoritatea țărilor din Europa continentală, inclusiv de Republica Moldova, România, Rusia etc. Conform clasificării tradiționale a valorilor mobiliare din punctul de vedere al metodei de legitimare a titularului acestora, cambia se încadrează în categoria titlului de credit la ordin, care permite emitentului să autorizeze posesorul cambiei pentru a o transmite altor persoane.

Astfel, cambia, fiind o valoare mobilă se transmite prin gir, iar girul exclude orice obiecție din partea debitorului față de dobânditorul de bună credință, iar aceasta presupune responsabilitatea girantului nu doar pentru validitatea dreptului transferat, dar și pentru executarea acestuia. [127]

L.U., prevede prezumția transmiterii prin gir a cambiei „Orice cambie, chiar dacă nu a fost expres trasă la ordin, este transmisibilă prin gir” (art. 11 din L.U). Regula generală a „girului” unei cambii are și unele excepții:

(1) Aliniatul (2) al art. 11 L.U., acordă trăgătorului dreptul de a interzice transmiterea cambiei prin gir, prin înscrierea în cambie a clauzei cu cuvintele “nu la ordin” sau o expresie echivalentă, iar în asemenea situație titlul este transmisibil numai sub formă și cu efectele unei cesiuni ordinare. În acest sens cambia se aseamănă cu un titlu de credit nominativ, iar circulația sa este semnificativ limitată.

(2) În cazul girului bancar, adică a unui gir care nu conține numele persoanei în favoarea căreia a fost făcută, cambia se aseamănă cu un titlu de credit la purtător.

În dreptul englez operează conceptul de “titlu negociabil” (*negotiable or transferable documents*), care face parte din categoria drepturilor de creanță „*choses in action*”, ce se deosebește de bunurile mobile tangibile „*choses in possession*”, unde posesia nu înseamnă posesia fizică. Fiind obiecte intangibile, drepturile de revendicare sunt de obicei certificate de unele documente. Astfel, conform legislației engleze, toate drepturile de revendicare pot fi transferate de la o persoană la alta, fie prin cesiune, transfer sau negociere, iar la transferul dreptului de creanță prin cesiune, este necesar un document separat pentru a confirma transferul drepturilor de la cedent către cesionar, precum și notificarea debitorului. Printre documentele care pot fi transmise numai prin cesiune se include, de exemplu, certificatul de acțiuni. Transferul

înseamnă că dreptul de proprietate este transmis prin tradițiune, simpla livrare sau prin andosare, fără a întocmi un document separat care confirmă transferul, iar spre deosebire de cesiune, nu este necesară notificarea debitorului. Nu doar titlurile negociabile pot fi transmise în acest mod dar și alte documente, cum ar fi de exemplu, conosamentul. Este de menționat că atât cesiunea, cât și girul au un dezavantaj semnificativ deoarece persoana care dobândește un drept de creanță se substituie pe deplin în locul predecesorului său, adică suma drepturilor pe care deținătorul precedent al documentului le deținea trec la noul dobânditor. Mai mult, alături de aceste drepturi, există și eventuale defecte ale acestor drepturi. Există celebra axiomă legală recunoscută în dreptul comun englez: *nemo dat quod non habet* („nimeni nu poate transmite mai mult decât are”). Al treilea tip de transfer de proprietate asupra unui document - negociere - are avantaje clare față de metodele de mai sus, iar girul poate fi făcut chiar în folosul trasului, indiferent dacă a acceptat sau nu, al trăgătorului sau al oricărui alt obligat.

1.3 Concluzii la capitolul 1

Cercetarea realizată în prezentul capitol vizează în special analiza situației în domeniul de cercetare științifică, generalizând abordările teoretice, investigațiile științifice elucidate în literatura de specialitate, cadrul cambial legal din Republica Moldova, al statelor membre a UE, precum și cadrul internațional de reglementare a cambiei ca titlu de credit și plată.

Analizând gradul de investigare a temei “Reglementarea juridică a cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene” în literatura de specialitate a Republicii Moldova, constatăm faptul că problematica enunțată nu cunoaște o examinare amplă și suficientă, fapt ce ne-a determinat să efectuăm o incursiune teoretică de investigație în literatura de specialitate străină pentru a contura conceptele juridice aferente temei de cercetare.

O importanță deosebită pentru analiza și elaborarea conceptelor aferente temei de cercetare au servit studiile cercetătorilor români: Gălășescu Pyk, D.; Cristoforeanu, E.; Pătrășcanu, P.; Sachelarie, O.; Beleiu, Gh.; Pop, L.; Cărpenaru, S.; Stătescu, C.; Bârsan, C.; Baias, F.; Costin, M., Dogaru, I.; Săuleanu, L.; Cercel, S.; Dumitrescu, A-D.; Popescu, T.; Căpățînă, O., Ștefănescu, B.; Boroș G.; Babiuc, V.; Cristea, S-L.; Economu, R.; Niță, M.; Luha V.; Pipera, Gh.; Turcu, I.; Boboc-Enoiu, T.; Bonciu G.; Dobrișan, D.; Briciu, T-C.; a cercetătorilor ruși Belov, V.; Abramova, E.; Efimova, L.; Moshenschi, S.; a cercetătorilor englezi și francezi: Pearson, E.; Bradlee, H.; Carreau, D.; Juillard, P.; Favier J. și alții.

Baza normativă supusă cercetării ne-a permis o analiză exhaustivă și obiectivă a legislației Republicii Moldova, a legislației unor state membre din UE și a reglementărilor în domeniu la nivel internațional. În privința cadrului legal necesar realizării prezentului studiu, evocăm reglementările privind Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993, ale Codului civil și Codul de procedură civilă a RM, precum și actele normative emise de Guvernul și Banca Națională a RM referitor la circulația cambiei. La nivelul European, notăm existența în majoritatea statelor membre UE a reglementărilor la nivel de lege privind cambia și biletul la ordin, care se bazează pe Legea uniformă privind cambia și biletul la ordin, adoptată de Convenția de la Geneva din 1930, precum și Convenția Națiunilor Unite privind cambiile și biletele la ordin internaționale, adoptată la New York în 1988, care nu este în vigoare la data elaborării studiului.

În vederea cercetării cât mai complete a obiectului investigațiilor, urmărind cu perseverență atingerea graduală a obiectivelor enunțate anterior, am selectat metodele adecvate de cercetare științifică. Procedeele de relatare a conceptelor din teză s-au făcut urmărind scopul de a evidenția nucleul problemelor puse în dezbatere, îmbinând doctrina cu fundamentul legislativ și aspectele soluționate de practica judiciară.

Efectuând o analiză comparativă a sistemelor cambiale, am scos în evidență deosebirile esențiale existente sistemul genovez și anglo-saxon.

La nivelul UE, deși există mai multe directive europene care orientează statele membre să-și armonizeze legislațiile naționale în diverse domenii (bancar, asigurări, comerțul electronic, dreptul de proprietate intelectuală, protecția consumatorului ș.a.), la moment nu există un act normativ comun, privind reglementarea cambiei și biletului la ordin, emis de instituțiile UE. Majoritatea statelor membre UE și-au adoptat legislația cambială în concordanță cu Convenția de la Geneva din 1930 privind Legea uniformă a cambiei și biletului la ordin.

Din analiza profundă a cadrului legal privind circulația cambiei în RM, România și alte state a UE, am scos în evidență mai multe curențe privind L.c., și a unui șir de impedimente create în procesul de punere în aplicare și promovarea la justa valoare a acesteia, motiv ce ne-a determinat să formulăm mai multe propuneri de *lege ferenda*.

2.CAMBIA ÎN DREPTUL CIVIL AL REPUBLICII MOLDOVA ȘI UNELE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

2.1 Noțiuni și principii aplicabile cambiei

În relațiile civile, cambia este caracterizată ca un document denumit și titlu de credit sau titlu de valoare, care încorporează creanța (creditul) în sine, încât după emiterea documentului, dreptul sau drepturile menționate în titlu nu pot fi exercitate sau cesionate (negociate) fără acest document. Din aceste considerente se naște și denumirea de titlu de credit, iar prin încorporarea dreptului de creanță în document, acesta devine obiect de proprietate și de operațiuni juridice, soarta creanței indicată în titlu fiind strâns legată de însăși existența documentului. [66; 163]

Titlul de credit este esențial pentru soarta creanței încorporate în el, deoarece această creanță nu se poate transmite fără titlu (document), iar plata se poate cere doar dacă se prezintă titlul. [111] Nici o valorificare a dreptului de creanță pe cale juridică nu poate fi posibilă fără titlu și nici o stingere a creanței nu poate avea loc fără remiterea titlului.

Creanța indicată în titlu există în măsura în care acest document a fost completat exact precum prevede legea, iar persoana care se obligă, punându-și semnătura pe un titlul de credit, își asumă o obligație mai fermă și cu o putere juridică mai mare, decât semnatarul unui înscris de drept comun autentic sau sub semnătură privată. Această fermitate este conferită prin puterea legii speciale, care pe lângă conferirea indubitabilă a dreptului, acordă creditorului dreptul la o procedură judiciară simplificată pentru a-și realiza drepturile de creanță stipulate în titlu, iar mijloacele de apărare ale debitorului în acest proces sunt foarte restrânse, deoarece legea specială nu-i permite să tergiverseze executarea sau să apeleze la raportul fundamental (preexistent), care a determinat emiterea titlului.

Pentru a se evita unele ambiguități sau confuzii terminologice, ținând cont că atât legiuitorul cât și doctrina utilizează expresii precum “valori mobiliare”, “titlu de credit”, “hârtie de valoare”, “efecte de comerț”, “instrumente negociabile,” ținând cont că C. civ. al Republicii Moldova în art.480, operează cu categoria “titluri de valoare”, din care face parte “titlul de credit,” iar cambia (biletul la ordin și trata) precum și cecul sunt definite ca titluri de credit, vom utiliza această noțiune generică.

Doctrina juridică, [58, p. 6] a realizat mai multe clasificări ale titlurilor de credit, denumite și titluri de valoare, în raport cu diverse criterii: după conținutul acestora, modul de circulație și în raport de cauza ce a determinat emiterea.

După modul de circulație, titlurile de credit se clasifică în titluri nominative, la purtător și la ordin. Titlurile nominative sunt acele titluri de credit, care cuprind numele titularului drepturilor care rezultă din cuprinsul său, iar transmiterea lor se consimte de debitor ori acesta trebuie să înscrie transmiterea în registrele sale și s-o menționeze în titlu. Printre acestea se enumeră acțiunile nominative ale societăților pe acțiuni, titlurile nominative ale datoriei publice etc. Titlurile la purtător, se caracterizează prin faptul că nu cuprind numele creditorului, astfel acesta rămâne anonim până la momentul plății. Aceste titluri circulă prin simpla tradițiune, ca orice bun mobil. Simpla posesie a titlului la purtător justifică dreptul de a cere de la debitor să i se achite suma menționată în titlu. Din categoria titlurilor la purtător fac parte obligațiunile emise de societățile comerciale și înscrisurile financiare, iar titlurile la ordin se transmit prin gir și tradițiune fără concursul debitorului. Ele cuprind atât indicarea creditorului, cât și a debitorului principal și de regres. Din categoria acestor titluri fac parte cambia, biletul la ordin, cecul, recipisa de depozit (warantul), contractul de împrumut maritim și altele. [21]

După conținutul lor, titlurile de credit se clasifică în titluri de credit propriu-zise, reprezentative și de participație. Titlurile de credit propriu zise, poartă și denumirea de efecte de comerț, în care obligația de a achita o sumă de bani determinată sau de a transmite o cantitate de mărfuri determinate prin gen. Astfel de titluri sunt cambia, biletul la ordin, cecul, obligațiile emise de societățile comerciale, polița de asigurare. Titlurile reprezentative conferă titularului nominalizat un drept real asupra unei cantități de mărfuri aflate în depozit sau în curs de transport. De exemplu scrisoarea de trăsură, conosamentul, recipisa de depozit, warantul. Titlurile de participare certifică calitatea de component al unei societăți și nu constituie un drept real și nici o promisiune de prestații viitoare. Exemple de asemenea titluri sunt acțiunile la o societate comercială anonimă, participări la o societate comercială de persoane.

După cauza care a determinat emiterea lor, titlurile sunt cauzale, care trebuie să cuprindă mențiunea expresă a cauzei ca element intern al obligațiunii (*causa debendi*), pentru a produce efecte specifice față de terțul posesor. Aceste titluri nu conferă autonomie dreptului încorporat, iar părțile pot invoca excepții personale sau reale legate de raportul fundamental care le-a creat. De exemplu deponentul și depozitarul mărfurilor, acționarii și obligatarii unei societăți pe acțiuni, în caz de litigiu pot solicita instanței să verifice și legalitatea contractului de depozit sau a actului constitutiv care a condus la emiterea acestor titluri, deoarece titlurile de valoare emise nu s-au abstractizat de cauza emiterii lor. Titlurile de credit abstracte nu conțin mențiunea tipului de raport cauzal aflat la originea emiterii lor, aceste titluri au o *causa debendi* irelevantă. Titlurile de credit abstracte au valoare juridică deoarece sunt reglementate de norme specifice și se constituie în

instrumente juridice în temeiul cărora se naște obligația necondiționată la satisfacerea dreptului încorporat. [180]

În afară de titlurile de credit proprii sunt și titluri care conțin doar anumite caracteristici ale titlurilor de credit, numite - improprii. Acestea conțin promisiunea de participare la o acțiune sau restituirea unui obiect. De exemplu biletele de tren, avion, auto, bilete de intrare la spectacol sau chitanțele de depozit. Printre titlurile de credit improprii sunt și facturile fiscale care confirmă expedierea unor mărfuri.

Caracteristicile comune care derivă din natura juridică a titlurilor de credit sunt:

- Întrepătrunderea (amestecul) dintre drept și titlu, integrează creanța în titlu, iar devenind titlu de credit formează o singură entitate în care dreptul provine din titlu, iar acesta generează dreptul. Această însușire dă caracterul de autonomie dreptului rezultat din titlu. Transmiterea titlului de credit nu are drept efect și transmiterea aceluiași drept, ci fiecare nou creditor, posesor al titlului, are un drept propriu și nu derivat.

- Conținutul obligației este strict determinată de cuprinsul titlului. Această însușire oferă un caracter literal titlului de credit.

Acestor caracteristici esențiale cărora, la cea mai mare parte a titlurilor de credit, li se adaugă și însușirea că obligația este abstractă, constituie natura juridică a titlului de credit în genere, singulară în domeniul înscrisurilor cu efecte juridice. Caracteristicile fundamentale ale titlului de credit în genere, cărora li se adaugă și însușiri specifice speciei de titlu de credit, îi conferă acestuia calitățile unui instrument economic și juridic adaptat nevoilor vieții comerciale și corespunzător exigențelor creditului comercial.

Noțiunea de „*cambie*”, „*legislație cambială*”, „*drept cambial*” este utilizată pentru a descrie sfera relațiilor ce caracterizează decontările și împrumuturile între persoane, folosindu-se titlul special - cambia. În unele cazuri, dreptul cambial înseamnă o secțiune din structura științei dreptului civil și, în acest sens, putem vorbi despre identitatea conceptelor de „drept cambial” și „știința dreptului cambial”.

Dreptul cambial înseamnă totalitatea normelor de drept ce reglementează relațiile care apar în legătură cu emiterea, circulația cambiei și executarea obligațiilor ce se nasc între părți la emiterea cambiei. În acest sens, dreptul cambial este un drept obiectiv încorporat în normele dreptului civil.

Delimitarea noțiunilor „drept cambial” și „legislația cambială” poate fi făcută în urma stabilirii relațiilor care delimitează utilizarea cambiei de alte relații care fac obiectul reglementării dreptului civil. Aceasta ne permite să stabilim coraportul între dreptul civil și dreptul cambial, dacă

dreptul cambial este o ramură independentă a dreptului civil, dacă dreptul cambial este o instituție de drept civil, o subramură, sau nu are careva caractere obiective de formare a sistemului.

Definirea noțiunii de “drept cambial” necesită, de asemenea, stabilirea specificului relațiilor cambiale, care în mod tradițional reprezintă o varietate a relațiilor comerciale, care se nasc între persoanele angajate în activitatea de antreprenariat, sau cu participarea acestor persoane. [196; 198; 200]

Referitor la posibilitatea clasificării dreptului cambial ca subramură de drept civil, trebuie menționat faptul că principala caracteristică de formare a sistemului unei subramuri și a unei instituții juridice este obiectul special de reglementare juridică, care reprezintă o anumită grupă de relații sociale ce face parte din ramura dreptului civil, însă cu un grad înalt de independență. Instituția juridică, se poate izola de structura unei ramuri de drept distincte prin faptul că urmărește scopul reglementării holistice a unei anumite părți sau secțiuni a relațiilor sociale. O instituție juridică, care nu dobândește autonomie deplină dintr-o ramură independentă a dreptului, devine o parte integrantă a acesteia.

Obiectul reglementării dreptului cambial îl constituie relațiile ce se nasc între subiecții de drept privind executarea obligațiilor cambiale, utilizarea cambiei ca mijloc de împrumut monetar cu înregistrarea obligațiilor debitorului prin intermediul unor documente speciale – cambia și biletul la ordin. [2; 52; 89; 113; 114] Cambia poate fi utilizată, de asemenea, ca o garanție a primirii plății unei tranzacții în viitor, cu caracter de garantare a executării obligației și stabilirea unor relații fiduciare de încredere între tras și trăgător.

Aceste relații caracterizează cambia din punct de vedere funcțional, reieșind din scopurile și obiectivele practice privind utilizarea cambiei de către participanții la circuitul civil.

Legea cambiei RM definește cambia simplă și trata, de asemenea și doctrina oferă mai multe, definiții, care în linii generale nu se deosebesc substanțial. [94] Legiuitorul RM a definit cambia (trata și biletul la ordin) luând în considerație evoluția și complexitatea relațiilor acesteia ca titlu de credit și instrument de plată. Trebuie să remarcăm că cambia simplă (biletul la ordin) și trata sunt titluri de credit în baza cărora trăgătorul, în cazul biletului la ordin se obligă să plătească suma indicată în cambie, iar în cazul tratei, trăgătorul dă un ordin necondiționat plătitorului (trasului) să plătească o anumită sumă prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie. Astfel, obligațiile ce incumbă din cambie diferă după conținut, ori obligațiile trăgătorului în biletul la ordin se deosebesc de obligațiile trăgătorului ce rezultă din trată, ceea ce ne permite să afirmăm că acestea constituie o categorie aparte de obligații civile.

Potrivit art.776 C.civ., obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Rezultă că în cazul cambiei simple (biletul la ordin), obligația se naște între deținătorul de bună credință a cambiei și persoana care a emis și a semnat cambia (trăgătorul), obligându-se să plătească suma indicată în cambie, iar această obligație nu diferă de obligația contractuală, care a luat naștere din acordul de voință liber exprimat a trăgătorului și deținătorul (proprietarul) cambiei. Totodată, dacă în cazul cambiei simple trăgătorul se obligă personal să achite suma indicată în cambie, în cazul tratei - trăgătorul dă un ordin necondiționat de a plăti o anumită sumă prezentatorului cambiei, în sensul că promite că plata va fi efectuată de un terț indicat în cambie, adică se obligă că terțul va achita, iar obligația se naște din semnătura benevolă depusă pe trată.

Astfel, semnând cambia simplă (biletul la ordin), trăgătorul în calitate de emitent încheie un contract cu primul deținător al cambiei (beneficiar) prin care se obligă să primească înapoi cambia emisă de el însuși și să achite suma de bani indicată în titlu, totodată trăgătorul, încheie și un act juridic unilateral, prin care se obligă față de oricare deținător de bună credință a cambiei emise de el, să achite suma de bani indicată în cambie.

În cazul tratei, trasantul prin semnarea cambiei (tratei) își manifestă voința de a încheia trei acte juridice: 1) să primească cambia emisă de el însuși la scadență și să achite banii indicați în ea primului deținător al acesteia; 2) se obligă unilateral că va primi titlul semnat de el de la oricare deținător de bună credință și va achita banii indicați în acest titlu; 3) trasul prin semnătura cambiei (tratei) face o propunere (oferta) unui terț (trasului) să încheie un contract cu deținătorul de bună credință a cambiei (tratei), prin care să achite suma indicată în cambie. Această ofertă (propunere) în opinia noastră este o ofertă de a încheia un contract de mandat.

În situația în care trasul acceptă oferta de a încheia contractul și de a plăti deținătorului cambiei suma indicată în titlu, prin prisma art.1032 C.civ., potrivit căruia “o stipulare prin care o parte se obligă să între într-un anumit contract cu o altă parte, la cererea acesteia, constituie ofertă irevocabilă”, trasul se transformă în acceptant, care semnând cambia, la rândul său încheie alte două acte juridice: (1) încheie un contract cu trăgătorul prin care se obligă să achite în folosul unui terț (atât primului deținător de bună credință cât și celor ulteriori) suma indicată în titlu; (2) încheie un act unilateral de voință prin care se obligă să achite suma indicată în cambie oricărui deținător de bună credință al acesteia. Prin prisma art.1472 C.civ., acceptantul devine mandatarul – trasantului și se obligă să acționeze în numele și pe contul acestuia.

Reieșind din complexitatea relațiilor ce derivă din cambie și din cele menționate supra, putem defini cambia (trata) și biletul la ordin, ca - ***titluri de credit formale și negociabile, instrumente de plată, în baza cărora se constată obligația asumată de debitor de a plăti la scadență deținătorului de bună credință a titlului sau la propunerea acestuia unei alte persoane, suma de bani determinată și indicată în titlu, iar în cazul refuzului de plată, deținătorul cambiei***

beneficiază de o procedură judiciară legală simplificată de încasare a sumei indicate în titlu și a prejudiciului cauzat.

Dezvoltarea și extinderea reglementărilor juridice în diverse domenii ale vieții sociale au determinat apariția științelor juridice de ramură, care, la rândul lor, studiază normele juridice ce aparțin ramurii de drept corespunzătoare.

În conformitate cu prevederile alin.(1) art.1800 C.civ., „cambia (trata) este un titlu de credit, care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii”, iar deși prin prisma art.480 C.civ. poate fi asimilată cu o valoare mobiliară, cambia nu este reglementată de Legea privind piața de capital nr.171 din 11.07.2012, [97] care transpune în viață mai multe directive ale Uniunii Europene, inclusiv Directiva nr.2003/71/CE din 4 noiembrie 2003 a Parlamentului European și a Consiliului privind prospectul care trebuie publicat în cazul unei oferte publice de valori mobiliare sau pentru admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare [53] și de modificare a Directivei 2001/34/CE, de aceea aceste acte normative nu reprezintă obiect de cercetare în lucrare.

Pornind de la premisa potrivit căreia principiile dreptului sunt acele reguli de maximă generalitate, care stau la baza activității juridice cu scopul de a asigura și respecta echilibrul juridic privind drepturile și obligațiile persoanei, importanța principiilor dreptului este majoră și determinată de faptul că nici un sistem sau ramură de drept nu este lipsit de lacune, iar orice lege cât de perfectă nu ar pretinde că este, nu poate să prevadă toate particularitățile reglementării relațiilor dintre persoane, de aceea în lipsa acestor reglementări se vor aplica principiile dreptului civil.

Cambia, reieșind din prevederile alin. (5) art.459 Cod civil, reprezintă un „bun mobil”, iar principiile ce o guvernează derivă din Constituția RM, Codul civil, precum și din L.c.

Normele specifice cambiei în calitate de titlu de valoare (titlu de credit), derogă de la normele dreptului civil și păstrează mai multe prevederi comune, iar în materia reglementărilor cambiale, [58, p. 46] se aplică principiile generale de drept, precum și principiile de drept civil.

Principiile generale de drept aplicabile cambiei sunt: principiul legalității, libertății, justiției, bunei-credințe, responsabilității, egalității și altele.

Principiile de drept civil aplicabile cambiei sunt: principiul proprietății, forței obligatorii, consensualismului, irevocabilității, îmbinării intereselor individuale și generale, irevocabilității, relativității, principiul repunerii în situația anterioară, anulării actului subsecvent urmare a anulării actului inițial, principiul neretroactivității, validității aparenței în drept, teritorialității, principiul extrateritorialității, principiul publicității și altele.

Codul civil al RM în alin. (1) art.1, statuează principiile legislației civile, care în opinia noastră sunt aplicabile și instituției cambiei. Printre acestea putem enunța principiul recunoașterii

egalității participanților la raporturile civile, inviolabilității proprietății, libertății contractuale, protecției bune - credințe, protecției consumatorului, inadmisibilitatea imixtiunii în afacerile private, realizarea liberă a drepturilor civile, garantarea restabilirii persoanei în drepturi, principiul potrivit căruia nimeni nu poate transmite mai multe drepturi decât are el însuși, etc. De asemenea, art. 457 C. civ. consacră principiul potrivit căruia bunurile pot circula liber, cu excepția cazurilor când circulația lor este limitată sau interzisă prin lege.

La nivelul legislației Uniunii Europene, principiile aplicabile instituției cambiei rezultă din principiile generale ale dreptului comunitar consolidate de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, abilitată cu dreptul de a interpreta și aplica normele înscrise în Tratat, în conformitate cu prevederile art.19 (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE). [186].

Din analiza legislației privind cambia, efectuată anterior în cap. I, denotă că la nivelul UE, nu există un act normativ comun, privind reglementarea cambiei și biletului la ordin, emis de instituțiile UE, iar statele membre UE și-au adaptat legislația cambială în concordanță cu Convenția de la Geneva din 1930 privind Legea uniformă a cambiei și biletului la ordin (L.U), care deși nu cuprinde o parte generală referitoare la principiile aplicabile, acestea derivă din conținutul ei.

Necesar de menționat că în doctrină, [209; 212] există controverse în ce privește efectul orizontal al dreptului comunitar în raport cu autonomia statelor membre și siguranța legăturilor civile, cu atât mai mult că nici Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (Carta), [18] nu delimitează drepturile de principii, conturând chiar interdependența celor două noțiuni.

Reieșind din prevederile art. 51 (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, principiile prezintă importanță în măsura în care dreptul trebuie interpretat sau revizuit, iar referitor la principiile care guvernează interpretarea dreptului civil european putem menționa:

(1) Principiul autonomiei „îngrădite,” consacrat de art.17 și 18 din Carta Drepturilor Fundamentale, potrivit căruia libertatea antreprenorială trebuie exercitată în concordanță cu prevederile legale naționale și comunitare;

(2) Principiul protecției părții dezavantajate în raporturile contractuale de muncă și de consum, consacrat în art. 31 și 38 din Carta Drepturilor Fundamentale;

(3) Principiul nediscriminării, reglementat de art. 21 și 23 din Carta Drepturilor Fundamentale și art. 18 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, versiunea consolidată a tratatului de la Lisabona (TFUE), principiu foarte pronunțat în jurisprudența Curții Europene de Justiție;

(4) Principiul protecției legale efective, care derivă din prevederile art. 47 (1) și 19 (1) TFUE;

(5) Principiul echilibrării intereselor contrare în raporturile de drept civil, prevăzut de articolele 51, 52 și 54 din Cartă;

(6) Principiul proporționalității, reglementat de art.5 (4) TFUE și art. 52 (1) din Cartă, care stabilește un echilibru între ceea ce este necesar. Principiu de bază pentru implementarea dreptului Uniunii Europene;

(7) Principiul bunei credințe în raporturile de drept civil, statuat în ultimul capitol din Cartă.

Referitor la relația dintre dreptul uniunii și dreptul privat, influența dreptului european în raporturile contractuale de natură civilă trebuie să fie indirectă și canalizată spre apărarea coerenței normative și predictibilității dreptului privat, precum și tendința de conversie a efectului indirect sus-menționat în unul direct. [62]

În Codul civil al României printre principiile generale și de drept civil aplicabile cambiei ca bun mobil și titlu de valoare, putem menționa principiul libertății (art.12 C. civ.), care se referă la libertatea de a dispune, libertatea de asociere și libertatea de a contracta; principiul dreptului de proprietate (art.555 C. civ.); principiul publicității drepturilor (art.18-24 C. civ.). [130] Referitor la legea aplicabilă titlului de valoare, regăsim dispoziții legale în Cartea a VII-a “Dispoziții de drept internațional privat”, Capitolul III „Bunurile”, secțiunea a 4-a „Titlurile de valoare”, atunci când se referă la reglementările interne, precum și în Capitolul VII „Dispoziții de drept internațional privat” secțiunea a 2-a „Cambia, biletul la ordin și cecul,” când se referă la reglementările de drept internațional privat.

2.2 Funcțiile și trăsăturile caracteristice ale cambiei

În privința funcțiilor cambiei, atât legea cât și doctrina de specialitate [25, p. 263] consideră că funcțiile cambiei sunt: funcția de instrument de schimb valutar; funcția de instrument de credit și funcția de instrument de plată. Alți autori consideră că aceste funcții constituie funcția economică a cambiei. [148; 112; 90; 56; 52; 47; 9]

În literatura rusă de specialitate, [238; 239; 222; 223; 227; 232; 233; 234] printre funcțiile principale ale cambiei se enumeră: funcția de creditare; funcția de plată; funcția de asigurare a executării și funcția de investiție.

Efectuând o analiză a funcțiilor cambiei și reieșind din valoarea economică a acesteia, care se determină reieșind din funcțiile sale principale, este evident că înțelegerea corectă a funcțiilor cambiei este necesară atât participanților raportului juridic cambial cât și legiuitorului, care trebuie să le cunoască în vederea creării cadrului legal adecvat necesităților sociale.

În opinia noastră, cambia are o funcție esențială și trei funcții suplimentare, după cum urmează:

- funcția de instrument de creditare;
- funcția de instrument de plată (decontare);
- funcția de garantare a executării plății;
- funcția de investiție.

Funcția de instrument de creditare, cea mai importantă și principala funcție a cambiei reiese din faptul că suma de bani prevăzută în cambie nu trebuie achitată imediat, dar la un anumit termen, astfel, prin intermediul cambiei se acordă debitorului un credit pe intervalul de timp până la scadență. [25, p. 623] Creditul (împrumutul), fiind un instrument activ în stimularea dezvoltării economice, reprezintă operațiunea prin care o persoană obține imediat resurse în schimbul unei promisiuni de rambursare în viitor. Suma ce urmează a fi rambursată în baza cambiei, în mod normal, poate fi însoțită sau nu, de plata unei dobânzi care să remunereze împrumutătorul. Potrivit art.7 din L.c., în trata plătilă la vedere, sau la un anumit termen de la vedere, „trăgătorul poate stipula la suma cambiei o dobândă”. În orice altă trată această stipulație se socotește nescrisă. Rata dobânzii va trebui arătată în trată; în lipsa acestei însemnări stipulația se socotește nescrisă. Dobânda se calculează de la data emiterii cambiei, dacă altă dată nu este stipulată. Prevederi analogice regăsim și în art.5 din Legea 58/1934.

Faptul că cambia reprezintă un instrument convenabil de împrumut pe termen scurt este susținută și de cercetătorul rus Barats S. M., în lucrarea “Curs de drept cambial”, publicată în 1893, [226] unde chiar la acea vreme menționa că „dacă creditul este sufletul industriei, cambia este fără îndoială cel mai bun instrument al împrumutului”.

Apreciem opiniile cercetătorilor români care susțin că funcția cambiei de instrument de schimb valutar are în prezent doar o valoare istorică și nu prezintă interes, de asemenea această funcție astăzi nu poate fi menționată printre cele importante. [25, p. 623] Funcția de schimb valutar nu prezintă importantă pentru instituția cambiei, ori, deși cu adevărat în prima etapă a evoluției sale cambia a apărut ca o necesitate de realizare a schimbului și transferul în siguranță a monedei (valutei), cambia a pierdut această funcție odată cu internaționalizarea comerțului, apariția și dezvoltarea tehnologiilor bancare de transfer și de schimb a banilor.

Funcția de creditare deși s-a format mai târziu, are o importanță semnificativă, iar datorită acesteia, cambia a contribuit nu doar la dezvoltarea comerțului și a instituției de creditare, dar și la dezvoltarea economică vertiginoasă a statelor.

Funcția de instrument de plată, apropie foarte mult cambia de funcțiile pe care le îndeplinește moneda, transformând-o într-un surogat al banilor. În orice raport juridic civil, plata se face folosind diferite instrumente bancare sau nebancale, iar plata cambiei presupune finalitatea raportului juridic cambial.

Plata datoriei la timp are importanță covârșitoare pentru persoanele aflate în relațiile de afaceri, ori una se eliberează de obligația de a plăti, iar cealaltă parte (creditorul) în rezultatul plății primite poate să-și planifice alte operațiuni în circuitul civil. Dimpotrivă, neplata datoriei face ca nici creditorul, creanța căruia nu a fost onorată, să-și poată onora la rândul său obligațiile asumate.

După cum am menționat, funcția de instrument de plată a cambiei este asemănătoare celei pe care o îndeplinește moneda, însă, cambia prezintă un avantaj în acest sens deoarece evită folosirea banilor în numerar. Transmisă prin gir, cambia este utilizată în locul bancnotelor pentru stingerea unei obligații de plată în numerar, iar avantajele unei plăți prin cambie decurg din:

- certitudinea creanței, oferită de acceptarea cambiei de către tras;
- inopozabilitatea excepțiilor pe care trasul le-ar fi putut opune posesorilor anteriori ai titlului;
- solidaritatea între giranții succesivi.

De exemplu, având de achitat o datorie față de un creditor, posesorul unei cambii, poate să meargă la bancă și să sconteze cambia iar cu banii obținuți în numerar să achite datoria față de creditorul său. Însă, în loc să sconteze cambia, posesorul cambiei poate să-și achite datoria prin transmiterea acesteia prin gir către creditorul său, care devine giratar. La scadență acesta (giratarul) va obține suma de bani înscrisă în cambie de la debitor (tras), iar plata cambiei va stinge toate datoriile cambiale inclusiv datoria beneficiarului față de creditorul său.

De asemenea, un alt mod de folosire a cambiei ca instrument de plată poate servi cazul când o persoană care are o datorie de plătit, trage o cambie asupra unui debitor al său (tras) în favoarea creditorului pe care îl indică în cambie ca beneficiar, iar la plata cambiei datoria se va stinge în totalitate.

Funcția de garantare a executării plății, are legătură directă cu funcția de instrument de credit și presupune utilizarea cambiei în calitate de modalitate de garantare a plății. Această funcție trebuie examinată sub două aspecte, pe de o parte, mențiunea cerinței abstracte și formale din conținutul cambiei acordă garanții suplimentare privind îndeplinirea obligațiilor de plată, iar pe de altă parte, cambia poate fi un mijloc independent de stingere a creditului.

Cambia poate acorda garanție doar în privința riscurilor economice și nu este un mijloc de garanție împotriva riscurilor politico-economice. Funcția de garanție a cambiei este îndreptată spre excluderea incapacității de plată și se bazează pe proprietățile garanției, reieșind din natura juridică a cambiei. Proprietățile cambiei legate de formalism și abstractitate sunt legate și de puterea juridică a semnăturilor care se pun pe acest document de către acceptant, ceea ce confirmă capacitatea sa de plată și notorietatea pe care o are în anumite cercuri de afaceri.

Funcția de investiție, presupune că cambia, ca titlu de credit sau de bun mobil în sens larg, poate constitui obiectul unei investiții. Noțiunea de “investiție” înseamnă orice gen de bunuri aflate în proprietatea sau sub controlul direct sau indirect al unui investitor în conformitate cu legile și reglementările în vigoare. Astfel, procurând o cambie, persoana efectuează o investiție, urmărind ca în procesul de realizare a drepturilor cambiale să obțină un profit sau cel puțin o dobândă. După cum menționează cercetătorul Gabriel Shershenevici, în lucrarea, “Manual de drept comercial”, [246, p. 294] “comerțul internațional ar fi fost imposibil fără asemenea instrumente de plată precum cambia, iar necesitatea de asemenea instrumente transformă cambia în marfă, cu valoarea sa pe care o transformă în obiect de comerț important și de sine stătător”.

De regulă, investesc sume de bani în cambii băncile și instituțiile financiare, iar în acest mod obțin lichidități din investițiile efectuate ori cambia pe lângă faptul că este sigură, poate fi ușor de decontat sau de vândut. [221; 236] Mai mult, investitorul poate conta pe obținerea unor sume de bani din cambie, fără evidența acesteia. În ultimul timp în țările cu economie dezvoltată, cambiile continuă să se utilizeze mult mai des în calitate de instrument investițional. [172]

Trebuie să menționăm că funcția economică generală a cambiei rezultă din proprietățile acesteia de a servi ca mijloc de creditare pentru un anumit cerc de persoane, care nu pun la îndoială temeinicia promisiunii de a efectua plata. [147; 106; 88] Însă, deoarece cambia este utilizată și la soluționarea altor necesități economice, de regulă, i se atribuie nefondat funcții adăugătoare cea ce conduce la instituirea unor calități și posibilități care contravin destinației sale de bază.

De asemenea potrivit unor autori, [234, p. 11-13] cambia în afară de funcțiile sale de bază, poate îndeplini și funcțiile obligației, certificatului de depozit, chiar și a cecului.

Din analiza funcțiilor cambiei efectuate supra, rezultă că reieșind din criteriile de circulație a cambiei, *funcția de creditare este una principală și importantă, celelalte funcții ale cambiei sunt suplimentare* iar funcția de investiție a cambiei este în dezvoltare dinamică.

În privința caracterelor cambiei, trebuie să menționăm că cambia are caractere comune tuturor titlurilor de credit, cât și caractere distincte. În literatura de specialitate, [58, p. 44] analiza caracteristicilor titlurilor de valoare a fost acordată în mod distinct, iar cambia se deosebește de celelalte titluri, prin trăsături specifice, care caracterizează atât titlul propriu-zis cât și obligația cambială ce derivă din titlu.

Caracterele (trăsăturile) predominante ale cambiei ce o disting de alte titluri de credit, derivă din reglementările acesteia la nivel național și internațional.

Codul civil al RM [32] în art. 1800, prevede că cambia (trata) precum și biletului la ordin sunt „titluri de credit, care reprezintă creanțe scrise, întocmite conform prevederilor legii, cuprinzând ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent) către tras (plătitor) de a plăti imediat

sau la scadență o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei indicate în cambie, sau la ordinul acestei persoane”, iar cambia simplă (biletul la ordin), este un „titlu de credit, întocmit conform prevederilor legii, prin care trăgătorul se obligă să plătească imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului titlului sau persoanei indicate în titlu, sau la ordinul acestei persoane”.

Cambia (trata) și biletul la ordin sânt independente de actele juridice care stau la baza creanțelor plătite prin ele, iar efectuarea plăților prin cambie și prin bilet la ordin sânt reglementate de C. civ., L.c. și de alte acte normative.

Cambia, este un „titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii, ce oferă posesorului acesteia dreptul cert și exigibil de a cere la scadența creanței de la debitor”, iar în caz de neonorare a acestei cereri și de la alte persoane obligate prin cambie, achitarea sumei de bani indicată în titlu. [94, art. 1] Legea prevede că cambiile se emit în calitate de instrument de plată pentru mărfurile livrate, lucrări executate și servicii prestate, iar potrivit legii, [94, alin. (3) art. 1] cambia este simplă și trată. *Cambia simplă* (biletul la ordin) este „titlul de credit prin care trăgătorul se obligă să plătească o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie, ori aceleia pe care ea îl va arăta, după o perioadă stabilită sau la cerere”, iar trata este un „titlu de credit, care cuprinde ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent, trasant) către plătitor (tras) de a plăti o anumită sumă prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie, ori aceleia pe care îl va arăta, după o perioadă stabilită sau la cerere”.

Rezultă că potrivit art. 1800 Cod civil, cambia este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii, iar legea care reglementează întocmirea cambiei este L.c., de aceea caracteristicile cambiei urmează a fi analizate prin prisma acestei legi. De asemenea urmează să menționăm că noțiunea, titlu de credit din legislația Republicii Moldova, se utilizează nu doar pentru cambie, dar și pentru titlurile ce încorporează anumite valori patrimoniale. Această noțiune este preluată în legislația RM din dreptul roman (neolatin), iar alte denumiri precum, hârtie de valoare sau titlu de valoare, care de asemenea se întâlnesc în legislația RM provin din dreptul german. Titlul de credit reprezintă un document (înscriș, titlu), un bun mobil prin natura sa cu valoare intrinsecă (independentă), chiar dacă această valoare este nesemnificativă din punct de vedere economic.

După cum am menționat anterior, [32, art. 480] titlul de valoare este instrumentul care încorporează unul sau mai multe drepturi în așa fel încât după emiterea instrumentului, dreptul sau drepturile nu pot fi exercitate sau cesionate (negociate) fără acel instrument, iar potrivit legii, [32, alin (2) art. 480] constituie titluri de valoare:

- a) titlurile de credit, precum cambia (biletul la ordin și trata) și cecul;

- b) valorile mobiliare, precum acțiunea și obligațiunea;
- c) titlurile reprezentative ale bunurilor, precum scrisoarea de trăsură, conosamentul și recipisa de magazinaj;
- d) alte instrumente care, întrunesc cerințele în condițiile legii.

Din analiza legislației cambiale, caracterele pe care le prezintă cambia, atât ca titlu de credit, cât și ca bun mobil în sens larg și care o deosebesc de celelalte titluri de credit evidențiem următoarele:

Cambia este un document formal, în sensul că se caracterizează printr-un grad semnificativ de formalism, asociat cu abstractitatea unei obligații legale. Această obligație, întruchipată sub forma unei garanții, este separată de cauza sa principală, iar titularul cambiei se bazează pe faptul că documentul poartă denumirea de - cambie. Această formalitate, care s-a născut inițial sub influența dreptului german, se manifestă prin faptul că posesorul unei cambii este convins de faptul că obligația de plată s-a întruchipat sub forma cambiei prevăzute în mod expres în lege. Prin urmare, formalitatea rigidă a cambiei se transformă într-o garanție, ceea ce permite cambiei să circule liber.

Forța juridică a cambiei rezultă din formalitatea acesteia garantată prin lege și este necesară de a asigura circulația sigură și liberă a cambiei, iar participanții la raportul juridic cambial trebuie doar să verifice corectitudinea întocmirii cambiei în conformitate cu prevederile legale.

Viciile cambiei, inclusiv absența unuia sau mai multor detalii cerute expres de lege, duc la nerecunoașterea statutului de cambie, iar obligația cambială va deveni nulă. De aici rezultă că riscurile deținătorului cambiei sunt strâns legate de aspectul formal al cambiei, de abstractitatea și autonomia obligației cambiale.

Cambia este un document abstract, aceasta înseamnă că toate drepturile și obligațiile pe care le conține cambia, sunt independente de raporturile juridice preexistente, care au generat sau determinat emiterea acesteia. Altfel spus, drepturile și obligațiile rezultate din cambie există în mod valabil, independent de cauza juridică care le-a generat, numite și raporturi fundamentale. Trăgătorul emite cambia, deoarece datorează o sumă de bani beneficiarului din diferite raporturi juridice precum vânzare-cumpărare, locațiune, împrumut, prestări servicii sau executare de lucrări iar cambia odată ce a fost emisă, circulă și este valorificată independent de raporturile juridice fundamentale (preexistente) dintre participanți. Caracterul abstract al cambiei se exprimă și prin aceea că, pentru valorificarea drepturilor cambiale, nu pot fi invocate excepții și apărări ce țin de raporturile fundamentale ce au determinat emiterea. Caracteristica cambiei de titlu de credit abstract este legată de tradiția dreptului civil german unde prevalează forma contractului. Obiectul obligației cambiale fondat pe actul de voință este formalizat în forma scrisă, fără vreo-o legătură

cu motivele inițiale ce au dat naștere unei astfel de obligații. Este de menționat că la nașterea acestei caracteristici în dreptul german în anul 1848, Codul civil francez din 1804 nu admitea în principiu contractele abstracte.

Cambia este un titlu complet, ceea ce înseamnă că pentru a fi valorificată cambia, nu se pot folosi alte elemente din exterior, decât cele prescrise exhaustiv în L.c.

Literaritatea cambiei este esențială, în sensul că potrivit legii, ceea ce este înscris în cambie se consideră că există, iar ceea ce nu este scris - nu există. Această prerogativă confirmă certitudinea dreptului de creanță. Dreptul ce se pretinde a fi creat prin titlul cambial nu există decât în limitele în care este exprimat în formă scrisă în document, neputându-se extinde cu ajutorul prezumpțiilor sau probelor. Această normă rezidă expres din conținutul art. 5 L.c, potrivit căruia, titlul în care lipsește una din condițiile enumerate în articolul precedent nu are valoarea unei cambii (trate), precum și din art. 64 L.c., potrivit căruia titlul în care lipsește una din condițiile articolului precedent (art. 63) nu este considerat cambie simplă (bilet la ordin).

Astfel, drepturile și obligațiile corelative sunt doar cele cuprinse în acest înscris, iar dacă lipsesc careva mențiuni esențiale, legea nu permite folosirea unor elemente din exterior, chiar dacă în cambie părțile fac trimitere la ele. Caracterul literal și formalist al cambiei impune interdicția de a folosi alte elemente din exterior, astfel cambia este un titlu complet dacă cuprinde doar acele elemente strict prevăzute de lege.

Cambia este un titlu de credit, potrivit acestui caracter rezultă că cambia este un înscris ce acordă dreptul posesorului acesteia de a primi suma de bani menționată în cuprinsul său. Suma de bani (plata) dispusă de trăgător devine exigibilă după scurgerea unui anumit termen de la data emiterii cambiei, iar în perioada acestui termen, adică de la emiterie până la achitare se realizează o operațiune de credit sau de împrumut.

Cambia are ca obiect plata unei sume de bani, ori atât din definiția cambiei precum și din prevederile exprese în art.1 din L.c., „cambia se emite în calitate de instrument pentru mărfurile livrate, lucrări executate și servicii prestate”, iar aceasta presupune că obligația cambială poate avea ca obiect numai plata unei sume de bani, cu excluderea oricărei alte prestații. Deși legea nu prevede expres, unii doctrinari [25, p. 622] susțin că obligațiile cambiale vor avea ca obiect plata aceleași sume de bani, pe care trăgătorul a menționat-o în cambie, afară de cazurile când legea prevede altfel, iar dacă cuprinde prestații de altă natură cambia își pierde valabilitatea.

Cambia este un titlu la ordin, cea ce presupune că până la scadență cambia poate fi transmisă consecutiv mai multor persoane. Transmiterea cambiei se realizează prin gir, iar potrivit legii [94, art. 11] clauza ”la ordin” este subînțeleasă în orice cambie. L.c., reglementează și posibilitatea ca titlul să nu fie transmis prin gir altor persoane, iar pentru aceasta cambia trebuie să

cuprindă clauza cu mențiunea „nu la ordin.” Cambia care are mențiunea „nu la ordin” [94, alin. (3), art. 11] poate fi transmisă doar conform regulilor cesiunii de creanță reglementate de codul civil. Trebuie menționat că în sistemul de drept anglo-saxon, cambia este considerată un titlu de credit la purtător. [56, p. 19]

Cambia creează obligații autonome, deoarece obligația fiecărui participant la derularea cambiei are o existență autonomă sau de sine stătătoare. Potrivit alin. (3) art.8 din L.c., dacă trata poartă semnături ale unor persoane care nu are capacitatea de exercițiu necesară de a se obliga prin trata, semnături false sau semnături ale unor persoane imaginare, obligațiile celorlalți semnatori rămân totuși valabile. În acest context este de menționat că și potrivit art.7 din Legea nr.58/1934, este prevăzut că dacă cambia poartă semnături ale unei persoane incapabile de a se obliga prin cambie, semnături false sau semnături ale unor persoane imaginare, ori semnături care pentru orice alt motiv nu ar putea obliga persoanele care au semnat cambia, sau în numele cărora ea a fost semnată, obligațiile celorlalți semnatori rămân totuși valabile.

Din aceste texte de lege rezultă clar că fiecare semnătură pusă pe cambie creează un raport juridic distinct, cu regim juridic propriu, iar viciile sau neajunsurile unui raport juridic nu afectează valabilitatea celorlalte raporturi juridice. Rezultă că beneficiarul unei cambii, în momentul în care o transmite altei persoane prin gir își asumă față de noul dobânditor (giratar) o obligație valabilă, chiar dacă dreptul său este afectat de vicii. În aceeași situație se află și avalistul care garantează obligația trasului acceptant, obligația de garanție (obligația accesorie) este valabilă, chiar dacă obligația principală (obligația trasului) este anulabilă pentru vicii de consimțământ ori incapacitate. Rezultă că în L.c., este consacrat principiul potrivit căruia, viciile sau lipsurile unei obligații cambiale nu afectează valabilitatea celorlalte obligații cambiale. Altfel spus, fiecare semnătură dintr-o obligație cambială este autonomă, iar fiecare persoană care semnează o cambie răspunde numai pe baza faptului semnăturii sale, fără a ține cont de legalitatea sau sfera de aplicare a obligațiilor altor persoane care au semnat cambia.

Remarcăm că reieșind din prevederile L.c., autonomia unei obligații cambiale merge foarte departe, ori pot exista situații când una și aceeași persoană dacă semnează de două sau mai multe ori o cambie, fiecare semnătură înseamnă o răspundere diferită pentru această persoană. Autonomia obligației cambiale împreună cu abstractitatea acesteia, conduc la aceea că “hârtia absoarbe obligația” - *“la papier absorbe l’obligation”*. [239, p. 19; 212, p. 88] Acest caracter al cambiei pe lângă efectele pozitive poate naște și riscuri foarte mari ori persoana care a semnat cambia poate suporta prejudicii iremediabile, în situația în care celelalte semnături vor fi recunoscute de instanța de judecată nevalabile.

Cambia creează obligații necondiționate, în sensul că obligațiile cambiale nu pot fi subordonate unor condiții (evenimente viitoare și nesigure) ori a unor contraprestații din partea posesorului cambiei. Potrivit L.c., operează prezumția că stipularea unor condiții care ar subordona obligația cambială, subminează siguranța circulației cambiei, iar în asemenea cazuri legea sancționează cambia cu nulitatea absolută deoarece conține condiții contrare legii.

Cambia creează obligații solidare, ceea ce înseamnă că răspunderea subiecților raportului juridic cambial este solidară, iar suma înscrisă în cambie poate fi cerută, în cazul în care trasul refuză plata cambiei, de la oricare din persoanele ce și-au pus semnătura pe cambie.

Această caracteristică derivă din specificul cambiei, care a fost creată pentru a circula și din scopul legii de a proteja posesorul cambiei. Astfel, transmiterea cambiei pe calea girului de către trăgător (emitent, trasant) către tras de a plăti o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie, pe lângă obligația inițială a trăgătorului ca trasul să accepte și să plătească cambia, i se adaugă și obligațiile succesive asumate prin semnătură proprie de fiecare transmîțător (girant) față de dobânditorul cambiei (giratar). Deși fiecare semnatar al cambiei se obligă să accepte și să plătească cambia la scadență, obligațiile cambiale născute la semnarea cambiei sunt solidare în sensul că la scadență, ultimul posesor al cambiei va putea cere plata sumei de bani prevăzută în cambie de la tras, iar dacă acesta va refuza să o facă, posesorul cambiei va putea cere de la oricare din ceilalți semnatori ai cambiei să plătească, fără să existe o ordine prestabilită.

În susținerea solidarității obligațiilor cambiale edificatoare sunt prevederile art.796 C. civ., potrivit cărora „dacă doi sau mai mulți debitori datorează o prestație în așa fel încât fiecare este dator să efectueze întreaga prestație, iar creditorul poate pretinde fiecăruia din debitori executarea, atunci debitorii sînt legați solidar”. Rezultă că deși în materia solidarității obligațiilor [32, art. 797, alin. (1)] operează regula potrivit căreia obligația solidară nu se prezumă, ci se naște prin act juridic sau prin lege, prin prisma alin. (1) art.42 L.c., potrivit căruia “toți cei care au emis, acceptat, girat sau dat aval la cambie sunt obligați solidar față de posesorul tratei”, rezultă că cambia creează obligații solidare.

Printre alte caracteristici esențiale ale cambiei putem menționa că cambia este un titlu de credit cu o formă proprie de transmitere, respectiv prin gir, [94, art.11 alin. (1)] iar deși este un înscris sub formă privată, poate fi asimilată unui înscris public, în sensul că cambia face dovada până la intrare în vigoare a unei hotărâri judecătorești irevocabile prin care se constată că aceasta este falsă. De asemenea, caracteristica principală a cambiei care o deosebește de alte instrumente de plată este transferabilitatea acesteia, adică posibilitatea de a se schimba creditorul de mai multe ori, realizând astfel stingerea unor obligații în lanț cu același instrument. Cambia se transferă de la

un creditor la altul și implicit are loc transferul de creanțe sau cesiunea de creanțe, iar această calitate de transfer a făcut din cambie un instrument deosebit de util în relațiile civile, comerciale și financiare. Astfel se explică extinderea și longevitatea cambiei în condițiile în care au apărut și alte instrumente de plată mai moderne și mai operative.

Negocierea cambiei depinde de valoarea acesteia, adică de valoarea mărfii vândute și dobânda aferentă până la data plății. Intrată în circuitul civil, cambia stinge unele obligații înainte de scadența acesteia. În acest fel, fiecare tranzacție are o anumită valoare care se poate negocia între părți în funcție de perioada rămasă până la scadență, nivelul dobânzii pe piață care va fi altul decât cel inițial și alte criterii specifice tranzacției și atitudinii părților. Cambiile negociate înainte de scadență au o valoare mai mică decât cea nominală iar cele negociate după scadență au o valoare mai mare, părțile având latitudinea să stabilească un preț convenit de comun acord.

De exemplu, în situația în care o persoană din RM, care dispune de o sumă de bani, dorește să deschidă la o bancă un depozit bancar, pe o perioadă determinată, iar funcționarul băncii îi propune în locul depozitului bancar să procure cu suma disponibilă o cambie, deoarece rata dobânzii pentru cambie este mai mare. Deponentul, acceptând oferta băncii, la procurarea cambiei, într-adevăr are avantajul de a obține un venit mai mare decât eventuala dobândă bancară, însă are dezavantajul în cazul insolvenței debitorului (Băncii), că nu se poate bucura de garanțiile legale acordate persoanelor din fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, în condițiile Legii nr.575-XV din 26.12.2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar. [132] De asemenea, deținătorul cambiei nu are dreptul, dacă până la expirarea termenului de plată a cambiei dorește să sconteze cambia și să primească banii achitați pe cambie, spre deosebire de deponent care poate să retragă banii înainte de termen cu pierderea dobânzii, iar atât posesorul cambiei scontate cât și deponentul din venitul obținut urmează să achite impozitul pe venit începând cu 01 ianuarie 2020, reieșind din prevederile art.24 alin.(7) din Legea pentru punerea în aplicare a titlurilor I și II ale Codului fiscal nr. 1164 din 24 aprilie 1997. [133]

Precum și în cazul recipisei de împrumut (chitanței), debitorul cambial se poate angaja să restituie banii cu sau fără dobândă, însă important de menționat că la emiterea unei recipise de împrumut (chitanțe), condițiile de împrumut sunt stabilite de către persoana care oferă banii cu împrumut (creditor), iar la emiterea cambiei condițiile le stabilește împrumutatul (debitorul) însuși, adică el stabilește ce dobândă peste suma împrumutată este dispus să o plătească. Oricine dorește să cumpere cambia decide dacă este de acord cu aceste condiții sau nu. De regulă, rata dobânzii (venitul) se indică în cambie, iar în alte cazuri, valoarea sa nominală este indicată pe cambie, iar titlul (cambia) se vinde la preț diferit, iar venitul va fi egal cu diferența dintre valoarea nominală și prețul de răscumpărare a cambiei.

2.3 Natura juridică a cambiei

În literatura de specialitate există opinii contradictorii privind calificarea raporturilor juridice ce se nasc în rezultatul emiterii și punerii în circulație a cambiei. [69, p. 182; 136, p. 14] Aceste dezbateri sunt actuale și importante deoarece teoria obligațiilor cambiale prezintă interes teoretic cât și practic, ceea ce conduce la o înțelegere mai profundă a acestora.

În privința laturii pasive a raportului juridic cambial, respectiv a naturii juridice a obligației cambiale, L.c., nu oferă un răspuns clar privind momentul nașterii obligației cambiale, fie această obligație se naște din momentul aplicării semnăturii pe cambie de către acceptant, fie din momentul transmiterii documentului propriu-zis, sau din momentul acceptării cambiei, iar în dependență de aceste circumstanțe se determină momentul nașterii acestor obligații, care evident este diferit.

Stabilirea momentului nașterii obligațiilor cambiale este actual nu doar pentru cambie, dar și pentru orice titlu de credit în general.

Când vorbim de precizarea izvorului obligațiilor care iau naștere din cambie, avem în vedere obligația de bază, obligația de regres și obligația de garanție.

Obligația de bază (fundamentală) este obligația trăgătorului de a face să se plătească beneficiarului cambiei de către tras a sumei de bani indicată în titlu.

Obligația de regres se referă la obligația trăgătorului și a giranților de a achita suma de bani indicată în cambie, în cazul în care trasul (principalul obligat) nu acceptă cambie sau refuză să efectueze plata, iar obligația de garanție, presupune obligația avalistului de garantare a trasului sau a girantului.

Teoriile care explică izvorul obligațiilor cambiale în doctrină s-au divizat în teoria contractuală; teoria actului unilateral și teoria mixtă, prin intermediul cărora se explică natura juridică a obligațiilor cambiale sub aspectul laturii pasive. [239, p. 29]

Autorii teoriei contractuale explică izvorul obligației cambiale care se naște în rezultatul acordului de voință a părților, apelând la instituțiile juridice precum delegația imperfectă, stipulația pentru altul, cesiunea și altele. Critica adusă acestor teorii se referă la aceea că nu ar explica situația juridică a creditorului cambial (beneficiarul cambiei sau giratarul) al cărui drept izvorât din cambie are un caracter autonom. Potrivit teoriei actului unilateral, nașterea obligației are loc în baza exprimării voinței trăgătorului. Critica adusă teoriei actului unilateral se referă la obligațiile cambiale unilaterale de voință pe care și le asumă față de o persoană nedeterminată, însă determinabilă prin intervenția unor elemente ulterioare. În privința momentului nașterii obligațiilor cambiale unilaterale, achisăm la opinia că momentul nașterii este cel al redactării documentului (teoria creației) și nu momentul deposedării de titlu (teoria emisiunii).

Alți autori, au împrumutat elemente din ambele teorii creând teoriile mixte a izvorului obligațiilor cambiale. [211, p. 171] Potrivit acestora, întrucât titlul cuprinde ordinul necondiționat de a se plăti o sumă determinată, această declarație (promisiune) reprezintă un act juridic. Obligația trăgătorului față de beneficiar se naște dintr-un act juridic, iar față de posesorul de bună credință ulterior, obligația are ca izvor aparența existenței raportului juridic, creat prin semnarea binevolă a titlului. Deci, este suficient crearea titlului ca apoi obligațiile care izvorăsc din el să fie guvernate de lege, la care se adaugă voința semnatarului cambiei.

Referitor la natura juridică a dreptului rezultat din cambie, sub aspectul laturii active a raportului juridic cambial, controversa se referă la natura dreptului pe care o persoană îl are asupra înscrisului pentru a putea exercita acțiunile cambiale. În acest context, susținem teoria proprietății asupra titlului ori legea prevede expres că persoana care deține titlul este nu doar posesorul acestuia dar și titularul creanțelor indicate în titlu, cu condiția să-l posede cu bună credință.

Putem conchide că, raportul juridic cambial, datorită complexității și specificului său nu poate fi explicat în totalitate prin prisma instituțiilor dreptului civil, iar efectele care le produce actul juridic cambial are un izvor dublu, atât manifestarea de voință a trăgătorului, cât și legea.

Respectiv, obligațiile trăgătorului și dreptul corelativ al beneficiarului au ca izvor manifestarea de voință a trăgătorului exteriorizată în titlu, iar exercitarea dreptului împotriva semnatarilor ulteriori (coobligați) se realizează prin puterea juridică a legii și are ca premisă prezumția de legalitate a titlului.

Astfel, cambia emisă cu respectarea condițiilor necesare, asigură posesorului acesteia prin puterea legii o protecție deplină, încât acesta are dreptul să ceară și să primească suma de bani indicată în titlu, chiar dacă în realitate datoria nu a existat. În acest sens, în interesul stabilității și securității raporturilor juridice civile, aparența prevalează asupra realității.

După cum am menționat, L.c., definește cambia simplă și trata precum și girul, iar întrucât girul complică natura juridică a cambiei, vom examina inițial natura juridică a cambiei fără gir, iar apoi împreună cu acesta.

Cambia fără gir (biletul la ordin sau cambia simplă) are la bază un contract exprimat în formă scrisă potrivit căruia rezultă obligația abstractă și unilaterală de plată a unei sume de bani. Rezultă că obligația ce izvorăște din raportul cambial este: contractuală, abstractă, unilaterală, formală și monetară.

La examinarea cambiei ca obligație contractuală, trebuie să avem în vedere nu relațiile contractuale care au determinat emiterea cambiei, cum ar fi relațiile de vânzare-cumpărare, împrumut, prestări de servicii etc., însă doar relațiile de emiteră a cambiei. [17; 75] Obligația contractuală se naște odată cu asumarea răspunderii de către trăgător, din momentul transmiterii

cambiei în posesia beneficiarului cu intenția de a se obliga față de acesta. Respectiv, dacă cambia este emisă contrar voinței trăgătorului – obligația cambială nu ar fi existat. Astfel, în ipoteza în care cambia a fost pregătită, semnată și pusă pe masă în așteptarea destinatarului, iar între timp a fost sustrasă de către destinatar, care a intrat în birou în lipsa trăgătorului, precum și în situația în care trăgătorul decedează subit, iar în safele acestuia este găsită cambia pregătită în așteptarea mărfurilor, nu poate fi vorba despre nașterea obligației cambiale, ori cambia nefiind transmisă, nu produce efecte juridice și poate fi considerată că a fost dobândită cu rea-credință.

În conținutul L.U., în special art.16, este prevăzut că: *„Persoana care deține cambia (trata) se consideră posesorul legitim al acesteia dacă își justifică dreptul din șirul neîntrerupt al girurilor, chiar dacă ultimul gir este în alb. Girurile șterse se consideră în această privință nescrise. Dacă un gir în alb este urmat de un alt gir, semnatarul acestuia este considerat că a dobândit cambia prin efectul unui gir în alb.*

Dacă o persoană a pierdut, prin orice întâmplare, posesia unei cambii, noul posesor care justifică dreptul său în modul arătat în aliniatul precedent, nu este ținut să predea cambia, afară numai dacă a dobândit-o cu rea credință, sau dacă a săvârșit o greșeală gravă la dobândirea ei”.

Important de menționat că, în Federația Rusă, care a ratificat Convenția de la Geneva din 1930 privind L.U, prevederile art.16 din L.U., se aplică direct și fără careva derogări, precum și în România, care deși nu a aderat la Convenția de la Geneva din 1930, în art.18 din Legea 58/1934, se regăsesc exact aceleași prevederi din art.16 a L.U.

În art.15 din L.c., de asemenea este prevăzut expres că: *„Deținătorul unei trate este socotit posesor legitim dacă justifică dreptul său printr-o serie neîntreruptă de giruri, chiar dacă acestea sunt în alb.*

Girurile șterse se socot nescrise, dacă anularea lor este adevărată de către girant. Dacă un gir în alb este urmat de un alt gir, semnatarul acestuia din urmă este socotit că a dobândit trata prin efectul unui gir în alb.

Posesorul legitim al cambiei care a pierdut posesiunea acesteia prin orice întâmplare (prin pierdere, furt etc.) își dovedește dreptul său asupra cambiei prin motivele arătate în aliniatul precedent, prin hotărâre judecătorească ori arbitrală”.

Astfel, referitor la momentul transmiterii cambiei, acesta este determinat potrivit legislației RM, care prevede că: cambia pentru a produce efecte juridice, trebuie să fie transmisă de trăgător primului deținător, la transmiterea cambiei trăgătorul se obligă să achite plata în baza titlului. Referitor la pierderea cambiei de către posesorul legitim al acesteia, legiuitorul a lăsat la aprecierea instanțelor de judecată să soluționeze aceste circumstanțe, iar în art.319 - 326 C.p.c al RM,

legiuitorului a prevăzut procedura restabilirii în drepturile ce izvorăsc din titlurile de valoare la purtător și din titlurile de valoare la ordin pierdute.

În opinia noastră, simpla emiteră a titlului și posesia acestuia nu este suficientă, dacă prin acest act nu este exprimată voința reală și conștientă de a-și asuma obligația. De aceea, dacă cambia se transmite în alte scopuri, de exemplu doar pentru a fi prezentată unor investitori, sau pentru a fi luată la evidență în bancă, obligația cambială nu se consideră născută. De exemplu, Ionescu primește cambia de la Popescu pentru a o prezenta la bancă cu scopul de a primi un credit în temeiul acesteia, însă Ionescu înaintează cambia spre plată împotriva lui Popescu. Astfel, faptul că cambia se află la deținător creează prezumpția proprietății asupra acesteia în baza transmiterii contractuale, iar de la deținător nu sunt necesare dovezi suplimentare, totodată, partea care urmează să execute obligația de plată nu este lipsită de dreptul de a invoca excepția de transmitere și să probeze lipsa manifestării de voință privind transmiterea și asumarea obligației de a plăti.

Cambia reprezintă o obligație abstractă, contrar faptului că obligația justificată presupune realizarea unei așteptări. De exemplu, spre deosebire de situația achitării prețului în așteptarea să fie transmis bunul procurat, debitorul cambial este obligat să achite prețul cambiei doar pentru că a emis cambia, indiferent că nu au fost îndreptățite așteptările sale. Cumpărătorul transmite cambia în speranța primirii mărfurilor, însă, faptul că nu a primit marfa nu limitează forța juridică a cambiei transmise.

Cambia reprezintă o obligație formală, iar această caracteristică o are majoritatea legislațiilor cambiale, potrivit cărora cambia trebuie să aibă o formă scrisă. Lipsa formei scrise prezumă lipsa obligației cambiale. Cerințele formei scrise se referă nu doar la faza emiterii cambiei, dar și la celelalte etape în circulația cambiei precum acceptul, transmiterea etc. L.c., prevede exhaustiv condițiile care trebuie să le întrunească cambia, în caz contrar cambia se transformă într-o simplă recipisă.

Cambia presupune o obligație unilaterală de plată, ori din cambie rezidă doar obligația de plată. Referitor la obligațiile deținătorului cambiei de a prezenta cambia spre acceptare, de a protesta cambia, considerăm că acestea sunt doar exprimări incorecte și nicidecum obligații ale deținătorului, acestea fiind mai corect condiții de realizare a drepturilor cambiale.

Mai complicate sunt obligațiile ce rezidă din cambia cu gir (trată), ori trăgătorul deși trage cambia, presupune că plata va fi efectuată de către un terț, identificat preventiv în cambie. Trăgătorul prin semnătura sa în cambie se obligă să achite cambia doar atunci când cambia nu va fi achitată de către tras, sau chiar când nici nu va fi acceptată de acesta. Rezultă că în cazul tratei, trăgătorul își asumă obligația să achite chiar din momentul emiterii cambiei, însă obligația sa este condiționată de faptul că v-a achita cambia, doar dacă trasul va refuza să achite cambia.

În acest sens susținem că în privința tratei se are în vedere nu obligația trăgătorului, dar ordinul dat de acesta trasului de a plăti. Corespunzător, debitorul principal este trasul, iar debitorul subsidiar – trăgătorul (trasantul, emitentul). Însă, pentru a nu pierde sensul, trebuie să menționăm că trăgătorul nu poate să ordone persoanei indicată în calitate de plătitor, el poate ruga, propune, sau să aștepte de la acesta să achite. Ordinul presupune acțiuni categorice de amenințare, care nu se înscriu în limitele legii. De aceea ordinul, pe care se fundamentează trata în legislația RM are un sens nedeterminat și nu corespunde sensului de ordin. Nu are sens în cazul tratei nici mandatul, înțelegând mandatul prin ordin în acest sens, deoarece mandatul poate fi retras în orice moment, iar cambia emisă nu poate fi întoarsă.

În susținerea ideii că debitorul principal este trasul, atunci urmează să recunoaștem că până la acceptare sau în caz de refuz în acceptare, cambia nu are un debitor principal, iar debitorul subsidiar este un non-sens fără debitorul principal. Astfel, în cazul cambiei (tratei) suntem în prezența unei obligații unilaterale a trăgătorului, doar că această obligație este condiționată, iar actul este încheiat sub condiție negativă.

Cambia (trata) poate fi expusă din punct de vedere juridic după cum urmează: „*În baza cambiei emise de mine, mă oblig să achit această sumă, dacă aceasta nu va fi achitată de persoana indicată.*” În situația în care condiția nu s-a realizat, adică, dacă trasul achită suma prevăzută în trată, trăgătorul (trasantul, emitentul) este absolvit de obligație. Însă, “*pendente conditione*”, acesta nu poate fi obligat să execute decât dacă se va constata până la scadență, că a survenit condiția, adică, dacă persoana indicată în cambie nu acceptă cambia, doar atunci trasantul potrivit legislației RM, poate fi obligat să execute obligația cambială.

Cambia, potrivit legislației RM, precum și a tuturor legislațiilor țărilor europene reprezintă o obligație bănească, care are în componența sa achitarea unei sume bănești, iar alte modalități de achitare legea nu admite. De exemplu, legislația veche italiană (Codul comercial italian paragr.333 și Codul comercial român art.358) permitea cambiei să nu aibă doar caracter bănesc, denumită *ordine in derrate*, în baza căreia se prevedea obligația de achitare în produse agricole, etc.

2.4 Concluzii la capitolul 2

În rezultatul cercetărilor efectuate în prezentul compartiment al lucrării, am ajuns la următoarele concluzii:

1. Normele specifice cambiei deși derogă de la normele dreptului civil, păstrează mai multe prevederi comune, iar în materia reglementărilor cambiale, se aplică principiile generale de drept, principiile de drept civil și principiile dreptului cambial.

2. Studiind definițiile legale expuse de legiuitor în L.c., precum și definițiile doctrinarilor din literatura de specialitate, am formulat definiția cambiei și biletului la ordin ca fiind *titluri de credit formale și negociabile, instrumente de plată, în baza cărora se constată obligația asumată de debitor de a plăti la scadență deținătorului de bună credință a titlului sau la propunerea acestuia unei alte persoane, suma de bani determinată și indicată în titlu, iar în cazul refuzului de plată, deținătorul cambiei beneficiază de o procedură judiciară legală simplificată de încasare a sumei indicate în titlu și a prejudiciului cauzat.*

3. La nivelul Uniunii Europene, deși nu există o lege a cambiei elaborată de instituțiile UE principiile aplicabile cambiei rezultă din principiile generale ale dreptului comunitar consolidate de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, abilitată cu dreptul de a interpreta și aplica normele înscrise în Tratatate, coroborate cu principiile stipulate în L.U. - dreptul comun în materie pentru statele membre.

4. Cercetarea cambiei în dreptul civil al Republicii Moldova și unele state membre ale Uniunii Europene, ne-a permis să scoatem în evidență principiile, funcțiile și trăsăturile caracteristice ale cambiei. În opinia noastră, cambia are o funcție esențială - de instrument de credit și trei funcții suplimentare - de instrument de plată (decontare); de garantare a executării plății și funcția de investiție.

5. În privința caracteristicilor cambiei este de menționat că aceasta se deosebește de celelalte titluri de valoare prin trăsături specifice, care caracterizează atât titlul propriu-zis, cât și obligația cambială ce derivă din titlu. Cambia este un titlu (document) formal, abstract, complet și autonom, care creează obligații solidare, autonome și necondiționate, iar printre alte caracteristici esențiale ale acesteia putem menționa că, cambia este un titlu de credit cu o formă proprie de transmitere prin intermediul girului.

6. Fiind o obligație bănească, cambia are în componența sa achitarea unei sume de bani, iar legea nu admite alte modalități de plată.

3. CONDIȚIILE DE VALABILITATE PRIVIND EMITEREA, ACCEPTAREA ȘI PLATA CAMBIEI

3.1 Condițiile de fond și formă ale cambiei

Emiterea și circulația cambiei are la bază raporturi juridice create în baza acordului de voință manifestat în condițiile legii de către trăgător, tras, beneficiar, girant, giratar etc. În acest sens cambia este un act juridic civil iar pentru valabilitatea actului juridic trebuie îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993, [94] nici Legea nr.58/1934 [101] asupra cambiei și biletului la ordin, nici chiar L.U., nu prevede careva dispoziții privind condițiile de fond ale cambiei, motiv ce ne determină să analizăm în acest sens prevederile dreptului comun cu privire la validitatea actului juridic civil.

Codul civil al RM, în Titlul III, Capitolul II, reglementează condițiile de valabilitate ale actului juridic în art.312-314 (consimțământul și capacitatea), art.315 (obiectul actului juridic) și art.316 - 324 (forma actului juridic).

În Codul civil al României condițiile pentru validitatea actelor juridice derivă din prevederile art.1179 C. civ., care enumeră condițiile esențiale pentru validitatea contractului: capacitatea de a contracta; consimțământul părților; un obiect determinat și licit; o cauză licită și morală, iar în măsura în care legea prevede o anumită formă a contractului, aceasta trebuie respectată, sub sancțiunea prevăzută de dispozițiile legale aplicabile.

Codul civil modernizat al RM a exclus cauza dintre condițiile esențiale de validitate a actului juridic civil, iar capacitatea de folosință și exercițiu a persoanei este reglementată în Titlul II din Cartea I, Persoanele, astfel vom analiza condițiile de valabilitate a cambiei ținând cont de natura juridică a cambiei prin prisma dreptului comun precum și a doctrinei juridice. [12, p. 136-138; 67, p. 29-31]

Capacitatea juridică a părților raportului cambial, reprezintă aptitudinea acestora de a dobândi prin fapta proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma personal obligații civile și de a le executa. Regula generală cu privire la capacitatea părților cerută pentru asumarea obligațiilor cambiale rezidă din prevederile art.26 C.civ. al RM și art. 38 din Noul C.civ. Român, astfel, capacitatea juridică începe la data când persoana devine majoră, adică la împlinirea vârstei de 18 ani.

Persoana juridică dobândește capacitatea de folosință la data înregistrării de stat și încetează la data radierii din registrul de publicitate prevăzut de lege, [32, art. 176] iar capacitatea de exercițiu se dobândește la data constituirii. [32, art. 177] Drepturile și obligațiile sunt executate prin administrator - persoana care în condițiile legii și actului de constituire este desemnată să acționeze în raporturile cu terții.

Consimțământul, este manifestarea exteriorizată de voință a persoanei de a încheia un act juridic. [32, art. 312] Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat. Intenția de a produce efecte juridice se determină prin declarația sau comportamentul persoanei, așa cum ea a fost înțeleasă în mod rezonabil de către cealaltă parte a actului juridic sau, în cazul actelor juridice unilaterale, de către persoana căreia actul îi este destinat. Referitor la aprecierea consimțământului persoanei și cauza cambiei, urmează să ținem cont de caracterul general și abstract al obligațiilor cambiale întrucât aceste obligații se desprind de cauza care le-a generat și se manifestă ca o obligație de sine-stătătoare.

Potrivit prevederilor art. 1235 și 1236 din Noul Cod Civil a României, cauza este motivul care determină fiecare parte să încheie contractul. Cauza trebuie să existe, să fie licită și morală. Cauza este ilicită când este contrară legii și ordinii publice. Cauza este imorală, când este contrară bunelor moravuri.

Deși anterior în legislația civilă a RM era prevăzut că actul juridic civil încheiat fără cauză ori fondat pe o cauză falsă sau ilicită nu poate avea nici un efect, iar cauza actului juridic se prezuma până la proba contrară, la moment această normă este abrogată. [32, art. 207] Legiuitorul moldovean a decis excluderea art. 207 din Codul civil, deoarece cauza nu este o condiție de validitate de sine stătătoare a unui contract sau act juridic, din motivul că aceasta are un caracter imprevizibil și dificil de probat. La adoptarea acestei decizii s-a ținut cont de faptul că Codul civil francez, care a legiferat prima dată cauza contractului, a renunțat la această condiție de valabilitate în urma modificărilor operate prin Ordonanța nr.2016-131 din 10 februarie 2016 de reformare a dreptului contractelor, a regimului general și a probei obligațiilor. [206]

Este de menționat că astăzi puține state europene mențin cauza în calitate de condiție de validitate a actului juridic, considerând că scopul, seriozitatea și legalitatea intenției părților derivă din consimțământul acestora liber exprimat. Cauza actului juridic poate fi supusă verificării prin prisma consimțământului exteriorizat, manifestat cu intenția de a produce efecte juridice. Intenția persoanei în caz de necesitate poate fi probată prin declarația sau comportamentul persoanei, așa cum ea a fost înțeleasă în mod rezonabil de cealaltă parte a actului juridic, iar în cazul actelor juridice unilaterale, de către destinatarul actului.

Obiectul cambiei, îl constituie prestația la care se obligă persoanele raportului cambial, ori potrivit art.315 din C.civ. al RM, „obiectul actului juridic este obligația persoanei care a încheiat actul juridic”. Obiectul actului juridic trebuie să fie licit, să se afle în circuitul civil și să fie determinat sau determinabil cel puțin în specia sa. Pot constitui obiect al actului juridic și bunurile viitoare.

În raportul cambial fiecare obligație (obligația de bază, obligația de regres sau obligația de garanție) are un obiect concret și determinat de natura juridică a obligației asumate, iar nerespectarea condițiilor privind validitatea cambiei atrage după sine sancțiunea nulității acesteia în condițiile reglementate de dreptul comun.

Referitor la *reprezentarea cambială*, potrivit art.9 din L.c., este prevăzut că acel care semnează cambia (trata) ca reprezentant al unei persoane pentru care nu avea împuternicirea de a acționa, e ținut personal în temeiul cambiei iar dacă a plătit, are aceleași drepturi pe care le-ar fi avut pretinsul reprezentant. Aceeași regulă se aplică reprezentantului care a depășit împuternicirile sale, ceea ce rezultă că obligațiile cambiale se pot naște și prin reprezentare.

O normă analogică se regăsește în art.10 din Legea nr.58/1934, care prevede că orice persoană se poate obliga cambialmente prin mandatar, chiar dacă mandatul este conceput în termeni generali în ce privește dreptul mandatarului de a emite sau semna cambii.

Potrivit dispozițiilor legale menționate, rezultă că părțile raportului cambial pot semna personal cambia asumându-și personal obligațiile prevăzute în cambie, fie pot fi reprezentate prin procură sau mandat.

Codul civil al RM în art. 362 - 382, reglementează detaliat instituția reprezentării și procura, iar în art.1472 – 1502 este reglementat contractul de mandat, împuternicirile mandatarului, transmiterea executării mandatului către un terț, dubla reprezentare, protecția drepturilor mandantului, repararea prejudiciului cauzat mandatarului, solidaritatea mandanților, rezoluțiunea și încetarea raportului de mandat.

În privința formei procurii sau mandatului legislația cambială nu impune careva condiții ceea ce înseamnă că împuternicirile pot fi transmise potrivit dreptului comun în formă scrisă sub formă de procură sau contract în formă scrisă, forma verbală, sau în mod tacit, atunci când rezultă din actele sau chiar tăcerea mandatarului. Însă, potrivit art.1474 C. civ. al RM și art. 2013 din C. civ. Român, mandatul dat pentru încheierea unui act juridic supus, potrivit legii, unei anumite forme trebuie să respecte acea formă, sub sancțiunea aplicabilă actului juridic respectiv.

Astfel, e necesar de accentuat că deși împuternicirea de reprezentare (mandatul) poate fi dată în orice formă (scrisă, verbală, tacită), actul juridic încheiat de mandatar în baza împuternicirii poate fi întocmit doar în forma scrisă cerută de lege pentru înscrisul cambial. Această cerință

rezultă din prevederile art.1 din L.c., unde este prevăzut că, „cambia este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii”.

Potrivit art. 4 din L.c., cambia cuprinde în mod obligatoriu denumirea (numele persoanei fizice), sediul (domiciliul) și datele bancare ale debitorului, iar potrivit pct.2 art.1 din Legea nr.58/1936, cambia cuprinde numele aceluia care trebuie să plătească (tras). Astfel, legea prevede că pentru a exista o reprezentare cambială, raportul de reprezentare trebuie să rezulte din conținutul titlului cambial, ceea ce confirmă că mandantul poate fi obligat prin actul juridic încheiat de mandatar, doar dacă numele său este indicat expres în cambie. [134] Mandatarul, deși semnează cu numele său cambia, trebuie să indice doar calitatea sa de reprezentant, adică să arate numele persoanei pe seama căruia a fost încheiat actul juridic (cambia). De regulă, semnătura mandatarului trebuie însoțită de mențiunea “prin procură” ori de o altă expresie echivalentă, ceea ce confirmă că acesta doar reprezintă pe debitorul cambiei.

În situația în care înscrisul cambiei poartă semnătura mandatarului, fără ca numele mandantului să fie indicat în cambie, rezultă că obligația cambială de a plăti se naște doar în privința persoanei care a semnat cambia. Condițiile legii nu vor fi respectate nici în situația în care mandatarul semnează cambia cu numele mandantului, ori în acest caz, mandantul nu va fi obligat cambial, deoarece înscrisul nu cuprinde semnătura sa întrucât semnătura acestuia este făcută de mandatar, totodată, nici mandatarul nu poate fi obligat pentru că numele său nu figurează în înscrisul cambiei. [136, p. 111]

În privința dovezii mandatului de reprezentare, în doctrină [25, p. 627] s-a statuat că dovada se poate face prin orice mijloc de probă în condițiile legii, opinie pe care nu o putem împărtăși atâta timp cât din lege rezultă că dovada reprezentării poate fi admisă doar prin mijloacele de probă scrisă. [126; 129]

Cu referință la *falsul reprezentant*, adică la persoana care semnează cambia în calitate de reprezentant în numele și pe seama mandantului, fără a avea împuterniciri din partea acestuia, în mod normal, nu ar trebui să genereze careva obligații cambiale. Astfel, pretinsul reprezentant (falsul reprezentant) care a semnat fără a avea împuterniciri nu poate fi obligat ori din cuprinsul cambiei rezultă că acesta nu s-a obligat personal, totodată, nici pretinsul reprezentat nu poate fi obligat pentru că nu a semnat și nici nu a împuternicit pe nimeni să semneze.

Însă, reieșind din specificul și interesul legislației cambiale de a proteja posesorul cambiei și de a întări încrederea în circulația acesteia, legea recunoaște valabilitatea titlului în asemenea situație și pune în sarcina falsului reprezentant obligația de a executa ceea ce rezultă din cambia semnată de el. Această prevedere legală este reglementată de articolele 9 L.c. și Legea 58/1934, potrivit căroră „acel care semnează trata, ca reprezentant al unei persoane pentru care nu avea

împuțnericirea de a acționa, e ținut personal în temeiul cambiei și dacă a plătit, are aceleași drepturi pe care le-ar fi avut pretinsul reprezentant”. Aceiași regulă se aplică reprezentantului care a depășit împuțnericirile sale, adică reprezentantul va răspunde pentru întreaga sumă menționată în cambie, nu doar pentru diferență.

Potrivit articolului precitat, obligația falsului reprezentant apare dacă sunt întrunite următoarele condiții: reprezentantul să semneze cambia cu propriul său nume; din înscris să rezulte calitatea sa de reprezentant; reprezentantul să nu fi avut împuțnericiri sau și-a depășit limitele acesteia.

Obligația cambială a falsului reprezentant se naște în momentul în care se face dovada că nu a existat o împuțnericire ori că împuțnericirea a fost depășită.

Posesorul cambiei în situația în care cambia a fost semnată prin reprezentant, v-a formula cerința de executare a cambiei împotriva debitorului, persoanei care este indicată în cambie că trebuie să plătească, adică împotriva reprezentatului, iar dacă acesta v-a contesta cambia invocând că nu a dat împuțnericiri sau împuțnericirile sunt depășite, posesorul cambiei îl va putea acționa pe falsul reprezentant, care urmează să răspundă în baza normei precitate, întrucât a semnat cambia. În caz de litigiu, posesorul cambiei poate chema în judecată atât reprezentatul cât și reprezentantul, iar falsul reprezentant dacă a plătit cambia, se subrogă în drepturile care le-ar fi avut pretinsul reprezentat. Calitatea falsului reprezentant va fi cea pe care ar fi avut-o reprezentatul, dacă plata ar fi fost făcută de acesta.

Dacă reprezentatul ratifică actele încheiate de reprezentantul care a acționat fără împuțnericire sau cu depășirea împuțnericirilor, aceasta echivalează cu recunoașterea existenței reprezentării conform principiului *ratihabito mandato aequipartur*. [25, p. 628]

În privința condițiilor de formă ale cambiei, trebuie de menționat în primul rând că cambia este un instrument juridic (titlu de credit și de plată), care încorporează unul sau mai multe drepturi, iar după emiterea acesteia drepturile prevăzute în cambie nu pot fi exercitate sau cesionate fără acest instrument, ceea ce prezumă că cambia are un caracter formal.

Caracterul formal al cambiei rezidă din prevederile L.c., în special din art.1 potrivit căruia „*cambia este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă*” și din art.4, unde sunt menționate „*elementele obligatorii care trebuie să le cuprindă cambia*”. Forma scrisă a cambiei rezultă și din prevederile Legii nr.58/1934, ori deși aceasta nu prevede în mod expres forma scrisă a cambiei, condiția formei scrise se deduce din conținutul legii precum “semnătura celui care emite cambia”, [101, art. 1] „suma de plată este scrisă”, [101, art. 6] “girul trebuie să fie scris pe cambie sau pe un adaos și semnat de girant” etc. [101, art. 15]

Cambia are forma unei scrisori adresată trasului, întocmită de trăgător în orice limbă. Ea trebuie să cuprindă în mod obligatoriu mențiunile stipulate expres în lege. Legea nu cere ca persoanele să cunoască limba în care a fost întocmită cambia și nu condiționează ca cambia să aibă o anumită formă autentică sau sub semnătură privată. Potrivit Normelor tehnice nr.10/1994 privind cambia și biletul la ordin ale Băncii Naționale a României, [121] “cambia poate fi scrisă de mână, bătută la mașina de scris, tipărită, se admit și formulare tipizate care se completează în spații libere, însă semnătura trebuie să fie manuscrisă și să aparțină celui care semnează”.

Potrivit art.4 din L.c. și art.1 din Legea nr.58/1934, cambia trebuie să cuprindă în mod obligatoriu următoarele mențiuni:

(1) *Denumirea cambiei trecută în însuși textul titlului și exprimată în limba în care acest titlu este întocmit.*

Impunerea prin lege ca în cambie să fie inclus obligatoriu mențiunea (denumirea) - CAMBIE - are scopul să atragă atenția celui care semnează cambia asupra naturii obligației ce și-o asumă. Folosirea altor denumiri precum poliță sau trată nu se admite, iar utilizarea altor denumiri reduce puterea înscrisului la o simplă recipisă.

(2) *Propunerea simplă și necondiționată de a plăti o sumă determinată*, această condiție este stipulată în art.4 lit. (b) din L.c., iar în art.2 alin. (1) din Legea nr.58/1934, legiuitorul român utilizează mențiunea *Ordinul necondiționat de a plăti o sumă determinată*. Această noțiune o regăsim și în L.c., la art.1 alin. (5), unde legiuitorul moldovean a dat definiția legală a tratei.

Deși legea nu descrie termenii care trebuie utilizați, considerăm că totuși există o deosebire între aceste noțiuni, în sensul că “*ordinul*” în sens juridic este o dispoziție obligatorie, scrisă sau orală, dată de o autoritate sau de o persoană oficială pentru a fi executată întocmai. Ordinul reprezintă un act juridic definitiv, care nu se discută dar se execută, iar prin aceasta se deosebește de “*propunerea simplă*”, care este înțeleasă mai mult ca o recomandare, un îndemn, o sugestie sau un sfat. Probabil că legiuitorul român utilizând sintagma “*ordin necondiționat*”, a dorit să accentueze forța categorică a cambiei. În altă ordine de idei, în opinia noastră, neexecutarea unui ordin presupune o sancțiune, care trebuie să fie aplicată celui care încalcă ordinul necondiționat, însă în legea română nu regăsim această sancțiune. În opinia noastră, sintagma “*propunere simplă și necondiționată*” este mai potrivită decât sintagma “*ordinul necondiționat*,” motiv ce ne-a determinat să utilizăm termenul “*propunere*” și la formularea definiției cambiei.

Din lege rezultă că ordinul de plată trebuie să fie clar și precis și să fie exprimat sub forma unui ordin propriu-zis „plătiți”, „veți plăti” etc., sau într-o altă formă mai politicoasă „vă autorizez să plătiți”, precum și alte formule mai puțin categorice pot fi folosite, ca de exemplu “propun sa plătiți”, etc.

Propunerea (ordinul) trebuie să se refere la plata unei sume de bani determinate, adică într-un quantum determinat, cea ce rezultă din definiția cambiei dată de legiuitorul moldovean în art.1 al L.c.

Pe lângă indicarea sumei determinate, trebuie să fie precizată felul monedei, ori fără această precizare cambia este lovită de nulitate, iar în situația în care există divergențe între suma indicată în cifre și litere, prevalează suma indicată în litere. [94, art. 8; 101, art. 6]

(3) *Denumirea (numele persoanei fizice), sediul (domiciliul) și datele bancare ale debitorului*, adică numele aceluia care trebuie să plătească.

Potrivit legii, cambia trebuie să conțină în mod obligatoriu numele persoanei care trebuie să plătească (trasului). Potrivit C.civ. al RM numele persoanei fizice cuprinde numele de familie și prenumele, iar în cazul prevăzut de lege, și patronimicul. [32, alin. (2), art. 36] Este de menționat că legislația RM [99] a renunțat la introducerea în actele de identitate ale cetățeanului RM a câmpului suplimentar „Patronimicul” pentru a egala și garanta în drepturi toate minoritățile naționale conlocuitoare ori utilizarea patronimicului (numele tatălui) este o tradiție a persoanelor de origine rusă.

De asemenea se cere indicarea denumirii persoanei juridice ori a entității care se obligă precum și a numărului unic de identificare a trasului.

În calitate de tras poate fi indicată orice persoană, inclusiv poate fi indicat însuși trăgătorul, [101, art. 3] sau chiar mai multe persoane în mod cumulativ cu condiția că fiecare acceptă plata întregii sume. Reieșind din prevederile legii române, se poate deduce că în cazul în care nu se indică trasul, cambia este lovită de nulitate.

Este de menționat că indicarea persoanei în calitate de tras nu creează obligația acesteia de a plăti suma de bani, ori obligația de a plăti se naște prin acceptarea cambiei, moment în care trasul devine obligat și debitor principal al cambiei.

(4) *Scadența* - data la care trebuie executată obligația. Potrivit legii, în cambie trebuie să fie indicată data la care obligația cambială devine exigibilă, ori de la această dată posesorul cambiei poate cere plata sumei menționată în cambie, deci se produc efectele cambiale.

Scadența produce efectele cambiale deoarece numai plata la scadență eliberează debitorul de obligația cambială. Scadența trebuie să fie certă în sensul că trebuie să fie indicată exact ziua sau termenul în interiorul căruia posesorul cambiei se va prezenta la plată. Scadența trebuie să fie unică deoarece legea interzice plata cambiei în rate. Cambia cu scadențe succesive este lovită de nulitate. [101, art. 29, art. 36] Scadența trebuie să fie posibilă, adică să nu fie la o dată anterioară emiterii cambiei, deoarece cambia cu o scadență imposibilă este nulă. Potrivit art.5 din L.c. și art.2

din Legea 58/1934, cambia fără indicarea scadenței este socotită plătibilă la vedere, adică la data prezentării spre plată.

Modalitățile de stabilire a scadenței sunt prevăzute în lege, astfel potrivit art.29 din L.c. și art.36 din Legea nr.58/1934, cambia poate fi trasă la vedere; la un anumit termen de la vedere; la un anumit termen de la data emiterii; la o zi fixă, iar cambiile cu alte scadențe sau cu scadențe succesive sunt nule.

Scadența cambiei la vedere, presupune ziua când debitorul vede cambia. Aceasta înseamnă că posesorul cambiei o poate prezenta spre plată reieșind din interesele sale, chiar și în ziua când cambia a fost emisă. Potrivit art.30 din L.c., în cazul tratei la vedere, în textul acesteia se face mențiunea “*plățiți la vedere*”, iar această cambie trebuie prezentată spre plată în termen de un an de la data emiterii.

Scadența la un anumit termen de la vedere, permite posesorului cambiei să prezinte cambia spre plată la o dată pe care o dorește. În textul unei astfel de cambii se înscrie: “*plățiți dupăzile de la prezentare*”. Termenul poate fi stabilit în luni, săptămâni sau zile. De exemplu în cazul cambiei unde este indicat “*plățiți după 6 luni de zile de la prezentare*”, scadența va fi la expirarea a 6 luni de zile de la prezentarea cambiei spre plată.

Scadența la un anumit termen de la emiterea cambiei, permite posesorului cambiei să prezinte cambia spre plată la o anumită dată după emiterea cambiei. De exemplu în cambia emisă la 30 martie 2019 cu mențiunea “*plățiți după 30 zile de la emitere*”, obligația de plată va deveni scadentă la data de 30 aprilie 2019, adică în ultima zi a termenului. [94, art. 32; 101, art. 39]

Scadența la o zi fixă, înseamnă că obligația de plată este o zi concretă, iar în acest scop pe cambie se înscrie data scadenței. De exemplu 30 aprilie 2019. În practică se utilizează cel mai frecvent scadența la o zi fixă din cauza preciziei reglementărilor legale cu privire la scadență

(5) *Indicarea locului plății*. Legea cere să se indice locul efectuării plății, permițând totodată indicarea mai multor locuri de plată. Locul plății nu se confundă cu domiciliul debitorului, însă în cazul când nu se indică locul unde trebuie făcută plata, legea prezumă ca loc de plată, locul arătat lângă numele trasului, care este considerat și loc al domiciliului trasului. [101, art. 2, alin. (5); 94, art. 4, lit. (e)] Deoarece legea permite indicarea mai multor locuri de plată, posesorul cambiei poate prezenta cambia pentru acceptare sau plată la oricare din aceste locuri. Printr-o clauză specială, părțile pot prevedea ca plata să se facă la domiciliul unui terț, fie în localitatea unde domiciliază trasul, fie în altă localitate. În acest caz, plata se va face de către terț, în afară de cazul când se prevede expres că plata va fi făcută de către tras la domiciliul terțului. Cambia care cuprinde asemenea clauză se numește cambie domiciliată.

(6) *Numele aceluia căruia sau la ordinul căruia plata trebuie făcută, cu indicarea domiciliului (sediului) și datelor bancare.* Deoarece cambia este trasă în beneficiul unei persoane determinate, denumită - beneficiarul cambiei, acesta este primul posesor legitim al cambiei, iar în această calitate are dreptul la scadență să pretindă de la tras plata sumei de bani prevăzută în cambie. În cambie pot fi indicați mai mulți beneficiari în mod cumulativ sau alternativ, iar trăgătorul este în drept să se indice pe sine în calitate de beneficiar. [101, art. 3]

Legea nu admite cambia la purtător, însă permite ca numele beneficiarului să fie indicat după emiterea cambiei, această cambie este denumită [101, art. 6] *în alb*.

Potrivit art. 11 din L.c., orice trată, chiar dacă nu este expres trasă la ordin, poate fi transmisă prin gir. Dacă trăgătorul a înscris în trată cuvintele “*la ordin*” sau “*plățiți la ordinul nostru*” ori o expresie echivalentă, cambia poate fi transmisă numai persoanei arătate în ea, iar transmiterea mai departe a tratei poate fi efectuată prin desemnarea deplină a datelor girantului și a giratorului (gir nominal). [101, art. 13]

Dacă trăgătorul a înscris în trată cuvintele “*nu la ordin*” sau o expresie echivalentă, trata poate fi transmisă numai în conformitate cu formele și cu efectele unei cesiuni de creanță ordinare. Mențiunea clauzei “*la ordin*” nu constituie o condiție esențială de validitate a cambiei.

(7) *Data și locul emiterii cambiei.* Data și locul emiterii cambiei trebuie indicate obligatoriu de către trăgător. Data presupune ziua, luna și anul emiterii cambiei, această dată este unică chiar dacă sunt mai mulți trăgători, este certă și opozabilă terților până la proba contrară. Dacă în cambie nu figurează data emiterii acesteia, cambia este lovită de nulitate, ori data emiterii cambiei asigură posibilitatea stabilirii exigibilității cambiei. De asemenea data emiterii cambiei permite stabilirea capacității de exercițiu a trăgătorului în caz de litigiu.

Locul emiterii cambiei, prezintă interes deoarece la necesitate se poate determina legea aplicabilă pentru formarea cambiei (*locus regit actum*). În cazul neindicării locului emiterii cambiei, legea prezumă că acest loc este locul arătat lângă semnătura trăgătorului. Dacă asemenea loc nu este indicat, cambia este lovită de nulitate.

(8) *Semnătura celui care emite cambia* sau potrivit redacției art. 4 lit.(h) din L.c., *semnăturile șefului și contabilului-șef ai trăgătorului - persoană juridică. Trăgătorul - persoană fizică indică numele său, domiciliul și confirmă cambia prin semnătură legalizată de notar.*

Indiscutabil că pentru a produce efecte juridice cambia trebuie semnată de trăgător, ori în absența semnăturii trăgătorului aceasta este lovită de nulitate. Semnătura reprezintă voința liber exprimată de trăgător. Precum orice semnătură cambială, aceasta trebuie să cuprindă clar numele și prenumele persoanei fizice sau denumirea persoanei juridice ori a entității care se obligă, precum și semnătura olografă a persoanei fizice.

Ținem să atragem atenția că spre deosebire de legiuitorul român, legiuitorul RM a stipulat expres la lit. (h) art. 4 din L.c., că trata cuprinde semnăturile șefului și contabilului-șef ai trăgătorului – persoană juridică. Trăgătorul - persoană fizică indică numele său, domiciliul și confirmă cambia prin semnătura legalizată de notar, iar acest procedeu îngreunează procedura de emitere a cambiei de către persoane fizice, ceea ce se explică cu numărul foarte mic de cambii emise de persoanele fizice în RM.

Potrivit art.30 lit.(g), din Legea nr. 246 din 15.11.2018, [98] privind procedura notarială, în privința actelor juridice supuse autentificării, este prevăzut că notarul autentifică actele juridice pentru care prezenta lege și alte acte legislative stabilesc forma autentică obligatorie, iar la solicitarea părților pot fi autentificate și alte acte juridice. Deși legiuitorul nu indică expres că cambia se autentifică notarial la lit.(g) alin.(2) art.30 din această Lege, este prevăzut că printre actele supuse autentificării notariale sunt și alte acte pentru care legislația prevede forma autentică.

Trebuie accentuat că condiția legalizării notariale a semnăturii persoanei fizice nu este cerută de L.U. nici de Legea nr.58/1934, care în art.8 prevede că orice semnătură cambială trebuie să cuprindă numele și prenumele sau firma celui care se obligă. Este totuși valabilă semnătura în care prenumele este prescurtat sau arătat numai prin inițială.

Semnătura trăgătorului trebuie să figureze la sfârșitul textului, pentru a exista certitudinea că exprimă voința trăgătorului. Cerințele legale privind semnătura trăgătorului sunt aplicabile și celorlalte semnături puse pe cambie de către tras, girant și avalist. Semnăturile puse pe cambie au caracter independent, iar nevalabilitatea unei semnături nu atrage și invalabilitatea celorlalte.

Considerăm că condiția impusă de legiuitorul moldovean trăgătorului cambiei - persoană fizică, de a-și legaliza notarial semnătura pusă pe cambie este disproporționată și nu acordă șanse egale persoanelor fizice și juridice ceea ce constituie un reper slab al legislației într-o societate bazată pe economia de piață, iar aceasta formă birocratică în opinia noastră a condus la eliminarea persoanelor fizice din circuitul cambial.

Cambia poate cuprinde și *mențiuni facultative sau accesorii* de rând cu cele obligatorii, întrucât legea nu interzice menționarea în cambie a unor clauze care să influențeze obligația cambială.

a) Clauzele care influențează obligația principală sunt următoarele:

- Clauza “*Nu la ordin*”. Această clauză potrivit legii [94, art. 11; 101, art. 13] are ca efect interzicerea transmiterii cambiei prin gir. Cambia cu astfel de clauză poate fi transmisă doar prin intermediul cesiunii de creanță.

- *Indicarea unui acceptant la nevoie.* Trăgătorul pentru a evita riscul refuzului acceptării sau plății cambiei de către tras poate indica o persoană care în caz de necesitate să accepte ori să facă plata cambiei. Această clauză produce efecte doar în caz de refuz al plății de către tras.

- *Ordinul de prezentare a cambiei la acceptare.* Potrivit legii, [94, art. 19; 101, art. 25] în orice cambie trăgătorul poate stipula că aceasta trebuie să fie prezentată spre acceptare, fixând sau nu un termen pentru a fi prezentată. Dat fiind că potrivit regulii de bază, prezentarea de către posesor a cambiei pentru acceptare este o obligație facultativă a acestuia, în cazul în care cambia conține clauza susmenționată, presupune obligația ca înainte de a solicita plata acesteia, inițial cambia trebuie prezentată trasului pentru acceptare.

- Clauza “*Fără cheltuieli*” sau “*Fără protest*”, scutește beneficiarul cambiei de obligația de a dresa protestul de neacceptare sau neplată, care este cerut pentru exercitarea acțiunii de regres. [94, art. 47; 101, art. 51]

b) Clauzele care nu au nici un efect asupra obligației cambiale

- Clauza “*După aviz*”, reprezintă înștiințarea trasului de către trăgător, ca trasul să nu plătească cambia decât doar după primirea unui aviz (scrisori) din partea trăgătorului. Asemenea clauză nu produce efecte juridice, deoarece trasul devine obligat cambial chiar dacă acceptarea s-a făcut fără primirea avizului, iar trăgătorul rămâne obligat chiar și în cazul când comunică în aviz despre neacceptarea cambiei.

- Clauza “*Fără procură*”, confirmă că posesorul cambiei pretinde suma menționată în titlu în virtutea unui drept propriu. Această clauză nu are nici un efect special deoarece cambia este un titlu la ordin iar executarea obligației se face la cererea posesorului legitim al titlului, care valorifică un drept al său.

- Clauza “*Valoare dată în garanție*”, atestă faptul că titlul a fost dat cu scopul garantării executării unei alte obligații. Clauza arată cauza transmiterii titlului, dar nu are nici un efect asupra obligației cambiale.

- Clauza “*Documentele contra acceptării*”, se utilizează în cambiile care, de regulă circulă în comerțul internațional denumite și „cambii documentare”, iar aceste cambii de regulă sunt însoțite de documente reprezentative ale mărfurilor vândute (polița de asigurare, certificat de origine a mărfurilor). Rolul acestei clauze este de a arăta că documentele care însoțesc marfa se transmit trasului doar după ce acesta plătește cambia.

c) Clauze considerate nescrise

După cum rezultă din textul L.c., se interzice includerea în cambie a unor mențiuni, însă, dacă aceste mențiuni nu vin în contradicție cu obligațiile cambiale, ele pot fi făcute de părți. Aceste clauze sunt considerate nescrise, iar printre acestea putem menționa:

- *Clauza de descărcare a trăgătorului de obligația de plată.* Trăgătorul răspunde de acceptarea și plata cambiei, [94, art. 10; 101, art. 11] el poate să-și decline răspunderea numai pentru accept, despre această condiție trăgătorul va scrie în trată. Astfel că, orice clauză care exonerează trăgătorul de plata cambiei nu are nici un efect juridic și se consideră clauză nescrisă.

- *Clauza privind forța executorie a cambiei.* Deoarece limitele obligațiilor cambiale sunt reglementate de lege, clauza care aduce atingere forței executorii a cambiei este considerată nescrisă. În literatura de specialitate unii autori, [52, p. 59] consideră că această clauză duce chiar la nulitatea cambiei.

d) Clauze care atrag nulitatea obligației cambiale, sunt clauzele care denaturează natura obligațiilor cambiale, iar în consecință conduc la nulitatea cambiei. Aceste clauze sunt: clauza prin care se stipulează o condiție a obligației cambiale; clauza privind plata cambiei într-o altă prestație în locul sumei de bani; clauza privind completarea elementelor esențiale ale cambiei prin alte înscrisuri, etc.

În privința consecințelor nerespectării condițiilor de formă ale cambiei, menționăm că potrivit art.5 din L.c., [101] este stipulat expres că “titlul în care lipsește una din condițiile enumerate în articolul precedent nu are valoarea unei trate, cu excepția cazurilor arătate în aliniatele ce urmează”. Astfel potrivit legii, lipsa mențiunilor obligatorii din înscrisul cambial atrage nevalabilitatea cambiei. Totuși, pentru a salva valabilitatea acesteia sunt prevăzute și unele excepții:

- Cambia în care nu este indicată data scadenței este socotită cambie la vedere;
- În lipsa unor mențiuni speciale locul arătat lângă numele trasului este socotit locul plății și în același timp locul domiciliului trasului;
- Dacă în cambie sunt arătate mai multe locuri de plată, posesorul cambiei poate prezenta cambia pentru acceptare sau plată la oricare din aceste locuri;
- Cambia în care nu este indicat locul emiterii se consideră semnată în locul arătat lângă numele trăgătorului.

În literatura de specialitate, se susține pe bună dreptate că pentru valabilitatea cambiei, completarea mențiunilor trebuie realizate până în momentul valorificării drepturilor cambiale, adică până la scadență, ori din acest moment se stabilește titularul drepturilor cambiale și validitatea drepturilor acestuia. [70, p. 457]

Referitor la *cambia în alb*, trebuie să menționăm că atât L.c., cât și Legea nr.58/1934 nu admit cambia la purtător, însă Legea nr.58/1934 nu interzic ca numele beneficiarului să fie indicat după emiterea cambiei, astfel cambia poate fi emisă de trăgător, în mod conștient, fără a se indica toate mențiunile obligatorii prevăzute de lege, urmând ca acestea să fie completate ulterior de

persoanele interesate (posesorului cambiei sau posesorii succesivi). Potrivit art.12 din Legea nr.58/1934, dacă o cambie necompletată la emitere, a fost completată fără a se ține seama de înțelegerile intervenite, neobservarea acestor înțelegeri nu va putea fi opuse posesorului, afară numai dacă acesta a dobândit cambia cu rea credință, sau dacă a săvârșit o greșeală gravă în dobândirea ei. Posesorul este decăzut din dreptul de a completa cambia în alb după trei ani de la data emiterii acesteia. Asemenea decădere nu este opozabilă posesorului de bună credință, căruia titlul i-a fost transmis completat.

Spre deosebire de legea română, art.10 alin.(2) din L. c, interzice eliberarea tratelor neperfectate. Potrivit legii, tratele neperfectate nu sunt valabile. Însă, totodată trebuie de menționat că legiuitorul moldovean admite girul în alb, normă prevăzută în alin. (2) art.12 din L.c.

3.2 Modalități de transmitere și acceptarea cambiei

În literatura juridică de specialitate, titlurile de credit sunt clasificate în raport de conținutul lor, de modul în care circulă și în funcție de cauza lor. [25, p. 616] Cambia în calitate de titlu de credit după conținutul său este un titlu abstract deoarece încorporează obligația și dreptul corelativ fără a se menționa cauza obligației.

Titlurile de credit sunt destinate circulației deoarece prin transmiterea acestora se realizează transmiterea creditelor, iar după modul în care circulă, cambia poate fi un titlu de credit nominativ, un titlu de credit la ordin, precum și un titlu de credit la purtător. Aceasta se poate transmite prin *cesiunea de creanță* reglementată de dreptul comun, pe *calea succesiunii*, precum și printr-o formalitate legală specială denumită *gir sau andosament*.

Potrivit definiției legale a cambiei,[101, art. 1, alin. (5)] precum și definiției date în doctrina mai veche, [69, p. 234] susținută și în literatura mai recentă, [25, p. 620] „cambia este un înscris prin care o persoană, denumită trăgător sau emitent, dă un ordin necondiționat altei persoane, numită tras, să plătească la scadență o sumă de bani unei a treia persoane, numită beneficiar, sau la ordinul acesteia altei persoane”.

Transmiterea și circulația cambiei diferă după cum transmiterea se face ca titlu de credit specific (de valoare), care cuprinde încorporat dreptul de creanță cu efecte cambiale depline sau parțiale, sau ca un simplu mijloc de probă al dreptului de creanță, echivalent cu o creanță chirografară.

Interesul emiterii unei cambii derivă din existența unor raporturi juridice anterioare între persoanele în cauză, raporturi ce sau născut din anumite acte juridice încheiate anterior, numite

raporturi preexistente sau fundamentale (de bază). În aceste raporturi, fiecare persoană are calitatea de creditor sau debitor iar prin emiterea cambiei și efectuarea plății se urmărește scopul executării obligațiilor din raporturile juridice de bază (preexistente).

Punerea în circulație a cambiei se realizează prin completarea acesteia și înmânarea creditorului (beneficiarului), care are opțiunea reieșind din interesele și necesitățile sale, fie să aștepte ajungerea cambiei la scadență pentru a încasa suma de bani indicată în cambie, fie să o negocieze și să o transmită unei alte persoane, care la rândul său poate la fel, fie să aștepte ajungerea scadenței și încasarea banilor, fie să o transmită și el mai departe, situații care se pot repeta de nenumărate ori.

O cambie se consideră negociată când trece de la o persoană la alta. În situația în care cambia este la purtător, negocierea se realizează prin simpla predare a cambiei, iar cambia la ordin (trata) se transmite prin gir.

Potrivit opiniei unor cercetători români, “cambia își sporește garanțiile de plată pe măsura ce este transmisă de la un titular la altul prin gir, iar cu cât există mai mulți semnatori, aceștia devin de plin drept coobligați solidari. În acest sens șansele de onorare a datoriei se întăresc în baza principiului „*vires crescunt cundo*” (puterile cambiei cresc din circulația acesteia)”. [24, p. 85]

Drepturile conferite prin cambie, ca și orice drepturi patrimoniale, pot fi transmise altor persoane, fără careva impedimente sau restricții. Însă, în calitatea lor de drepturi patrimoniale de creanță, acestea se deosebesc de drepturile patrimoniale reale al căror conținut juridic, de regulă este stabilit prin lege.

În conformitate cu regulile generale, *transmiterea drepturilor de creanță*, se poate realiza prin cesiunea de creanță. Referitor la cesiunea de creanță, trebuie să menționăm că potrivit art.823 din C. civ. a RM, o creanță transmisibilă și sesizabilă poate fi cesionată de titular (cedent) unui terț (cesionar) în baza unui contract, iar din momentul încheierii unui astfel de contract, cedentul este substituit de cesionar în drepturile ce decurg din creanță, dacă din contractul de cesiune nu rezultă un moment ulterior. [32, cap. III, art. 823] Cesiunea creanței nu poate aduce atingere drepturilor debitorului și nici nu poate face obligația acestuia mai oneroasă, iar cedentul este obligat să remită cesionarului actele aferente creanței și să-i pună la dispoziție informația necesară realizării acesteia. Creanța este incesibilă, sub sancțiunea nulității absolute, dacă, în virtutea naturii prestației sau relației între debitor și creditor, debitorul nu poate fi ținut în mod rezonabil să o satisfacă decât în folosul acestui creditor. Această regulă nu se aplică dacă debitorul și-a dat consimțământul la cesiune.

În privința transmiterii cambiei pe calea *succesiunii*, este de menționat că potrivit art.2164 C. civ., al RM, “moștenirea are loc în temeiul legii și/sau conform testamentului. În măsura în care

cel care a lăsat moștenirea nu a dispus altceva prin testament, moștenirea trece la moștenitorii legali”. Considerăm că atât cambia ca titlu de credit, cât și drepturile prevăzute în ea pot fi transmise prin moștenire, întrucât în legislația RM a fost revizuit modul clasic de circulație a acestor obiecte iar prin noțiunea de “bun” se recunoaște nu doar obiectul material împreună cu dreptul asupra acestuia (bunuri corporale), dar și drepturile incorporale, adică creanțele din care face parte cambia, acțiunea etc.

Transmiterea cambiei este detaliat reglementată de legislația cambială unde s-a instituit girul ca instrument specific de transmitere a drepturilor cambiale.

Potrivit art.11 din L.c.,”orice cambie (trată) chiar dacă nu este expres trasă la ordin, poate fi transmisă prin gir”. [94] Definiția girului se regăsește în art.1 alin. (9) din L.c., potrivit căreia - **girul** (andosarea) este mențiunea de transfer (transmitere) a cambiei, prin care se perfectează transmiterea drepturilor asupra ei altei persoane.

În doctrină, **girul** este definit ca un act juridic prin care posesorul cambiei, numit girant, transmite altei persoane, numită giratar, printr-o declarație scrisă și semnată pe titlu și prin predarea titlului, toate drepturile ce izvorăsc din titlul respectiv. [25, p. 635] Astfel, „circulația cambiei prin gir sau andosament, constituie o modalitate legală specifică ce asigură dobânditorului cambiei garanția beneficiului incidenței dreptului cambial”. [59, p. 64]

În calitate de mijloc de transmitere a unor drepturi, girul este un act juridic accesoriu unei cambii valabile, care intervine înainte de scadență și de protestul cambiei pentru neplată, sau înaintea expirării termenului de dresare a protestului.

Precum și operațiunea de emisie a cambiei, girul presupune o înțelegere prealabilă între girant (persoana care transmite) și giratar (persoana care primește). Însă, spre deosebire de înțelegerea sau acordul inițial dintre emitent – trăgător și beneficiar, care dă naștere cambiei și are caracter principal, acordul sau contractul dintre girant și giratar are un caracter subsecvent. Girul urmărește scopul transmiterii cambiei așa cum ea a fost emisă, iar predarea cambiei transmise prin gir constituie executarea acestui contract.

Rezultă că raporturile dintre girant și giratar care se finalizează cu încheierea contractului, sunt independente față de raportul causal, original, iar părțile vor răspunde în fața posesorului cambiei indiferent de faptul cum a ajuns la ele cambia.

Despre *natura juridică a girului*, în doctrină sau cristalizat mai multe viziuni. În literatura juridică franceză, [246, p. 283] a predominat viziunea potrivit căreia girul este o garanție personală iar persoana care semnează girul acordă o garanție debitorului în sensul că garantează executarea obligației de către acesta. Însă potrivit acestei teorii nu se poate explica faptul că contractul de garanție, este un contract accesoriu și soarta sa depinde în totalitate de soarta contractului principal,

astfel recunoașterea nulității contractului principal conduce și la nulitatea contractului accesoriu, iar la transmiterea prin gir fiecare semnătură este autonomă și nu depinde de celelalte. În jurisprudența germană, [246, p. 283] s-a cristalizat ideea potrivit căreia girul reprezintă o emitere a unei cambii noi. Posesorul (proprietarul) cambiei are la îndemână posibilitatea să emită o cambie nouă, fie să modifice cambia pe care o posedă în partea în care consideră necesar, iar din rațiuni de economie juridică, posesorul cambiei alege să modifice cambia existentă, cu atât mai mult că obligațiile cambiale care se găsesc într-un document unic au și o legătură juridică mai strânsă între ele. Totodată, având o legătură juridică comună, în fața posesorului cambiei răspund toți cei care au semnat documentul cambial, chiar dacă între aceștia și deținătorul cambiei nu există relații contractuale. În așa fel se explică viziunea legiuitorului de ce girul face parte din totalitatea obligațiilor cambiale și reprezintă asumarea răspunderii de către persoana semnatară, independent de semnăturile și relațiile înaintașilor. Momentul încheierii contractului cambial între semnatarii cambiei și persoanele care au primit cambia se consideră momentul transmiterii titlului.

Transmiterea cambiei prin gir, presupune un contract prealabil încheiat între girant și giratar (*pactum de combiando*) care se realizează prin gir și tradițiune. Aceste două operațiuni dintre care girul este operațiunea principală iar tradițiunea este operațiunea accesorie, sunt absolut necesare pentru transmiterea cambiei cu toate efectele sale proprii. Simpla mențiune pe cambie a formulei de gir, are drept efect să înlocuiască girantul prin giratar, iar giratarul dobândește poziția pe care girantul o avea față de obligația cambială. Ceea ce se transmite prin gir este dreptul la creanța constatată prin remiterea titlului cambial. Însă, girul nu investește pe giratar cu drepturile girantului, atâta timp cât acesta nu intră în posesia efectivă a cambiei.

În mod obișnuit, girul intervine înainte de scadență, astfel că girul trebuie să fie anterior protestului de neplată sau expirarea termenului legal de dresare a cambiei.

Girantul (titularul dreptului), care este legitimat în condițiile legii și posedă nemijlocit titlul, este considerat primul girant indicat de trăgător în calitate de beneficiar al cambiei. Astfel, întrucât acest girant are dreptul la rândul său să transmită prin gir drepturile dobândite, înseamnă că după ce le transmite, al doilea girant se transformă în primul giratar, iar al treilea girant se transformă în al doilea giratar, al patrulea girant se transformă în al treilea giratar și așa mai departe. Ultimul giratar care posedă titlul trebuie să se legitimeze prin șirul neîntrerupt de giruri, potrivit căruia fiecare girant să fie giratarul beneficiar al girului anterior. În calitate de giratar poate fi orice persoană, indiferent dacă este o persoană străină sau care este implicată în raportul cambial (trăgător, tras etc.)

Întrucât emiterea cambiei se justifică prin existența prealabilă a unor raporturi juridice între persoanele implicate în raportul cambial (raporturi juridice fundamentale), astfel și girul are la

bază un raport juridic preexistent între girant și giratar. De exemplu, deținătorul unei cambii care la rândul său era dator unui creditor cu o sumă de bani dintr-un contract de împrumut, girează cambia în favoarea creditorului pentru a-și achita datoria.

Rezultă că la delimitarea cesiunii de creanță față de gir, trebuie să menționăm că prin gir, giratarul dobândește un drept propriu și autonom, fără să i se poată opune excepțiile care puteau fi opuse girantului, ori în cazul cesiunii de creanță, cesionarul odată cu dobândirea drepturilor cedentului, dobândește și excepțiile pe care debitorul le putea invoca cedentului.

Totodată, girantul garantează plata sumei de bani prevăzută în cambie de către obligatul principal (trasul), iar în cazul cesiunii de creanță cedentul garantează doar existența creanței, nu și solvabilitatea debitorului. De asemenea, este de menționat că girul este trecut în cambie, iar cesiunea de creanță trebuie notificată debitorului sau în anumite cazuri trebuie obținută acceptarea acestuia.

Pentru a fi valabilă, transmiterea cambiei prin gir trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute de lege.

În calitate de act juridic, girul trebuie să întrunească *condițiile de fond și de formă ale actului juridic*, prevăzute de dreptul comun, totodată girul trebuie să îndeplinească și condițiile speciale prevăzute de legislația cambială.

Condițiile de fond ale girului, derivă din prevederile art.11 alin.(4) din L.c., potrivit căroră, „*girul trebuie să fie simplu și necondiționat*” [101] și poate fi făcut în folosul trasului, trăgătorului sau oricărei alte persoane. Rezultă că pentru a asigura o circulație normală a cambiei atât ordinul de plată, cât și girul trebuie să fie pure și simple, neafectate de careva condiții.

Trebuie să atragem atenția că, dacă ordinul de plată dat de trăgător la emiterea cambiei cu anumite condiții atrage ineficacitatea cambiei, girul condiționat nu afectează validitatea obligației cambiale deoarece acesta este un act juridic autonom iar condiția este considerată nescrisă, astfel girul rămâne pur și simplu valabil cu toate efectele sale.

Potrivit alin. (5) art.11 din L.c., „*girul parțial este nul*”, iar orice condiție de restrângere la care el ar fi supus se socote nevalabilă. [101] Din aceste texte de lege rezultă expres că girul trebuie să privească întreaga creanță prevăzută în titlu, iar girul parțial este lovit de nulitate. Această condiție legală are scopul să protejeze circulația și indivizibilitatea cambiei, totodată în situația în care anterior girului o parte din sumă a fost achitată sau creditorul a renunțat la o parte din sumă, se admite girul numai pentru partea din suma rămasă pentru plată. Aceasta se justifică prin faptul că valoarea cambiei a fost redusă anterior transmiterii acesteia prin gir, iar girul în această situație nu se consideră că este parțial.

Deși legea cambiei nu stipulează expres această condiție, considerăm că *girul trebuie să fie real* în sensul că trebuie să rezulte în urma unei înțelegeri efective de transmitere a cambiei prin gir, ori un gir simulat nu poate produce efecte cambiale.

Condițiile de formă ale girului sunt prevăzute de lege, [94, cap. II] iar deoarece girul presupune asumarea unei obligații cambiale, este cert că manifestarea de voință trebuie să îndeplinească toate condițiile unei subscrieri cambiale. Astfel, girul trebuie să rezulte din scrierea făcută pe document, însă lipsa spațiului a determinat legiuitorul [94, art. 12] să accepte girul tras pe un adaos al cambiei (alonjă). Alonja, „trebuie să fie adăugată la cambie, printr-o metodă, ce exclude dezunirea ei. Prima înscriere de transmitere trebuie să se facă transversal pe ambele documente în așa fel ca înscrierea să înceapă pe cambie și să se termine pe alonjă. Primul gir pe alonjă se autentifică cu semnătură în locul unde s-a unit cambia cu alonja”. [94, art. 12]

Girul cuprinde formula prin care se exprimă transmiterea neechivocă a drepturilor cambiale de exemplu: *“Plățiți la ordinul D-lui”*. Desemnarea giratarului, numele și prenumele, respectiv denumirea giratarului, se face după reguli analogice indicării beneficiarului cambiei, după care urmează data și semnătura girantului. Acest gir este denumit “gir propriu” sau „gir normal.”

Mențiunea cu privire la gir, trebuie însoțită de semnătura olografă a girantului, iar transmiterea cambiei prin gir este cunoscută sub denumirea de andosare a cambiei. Girul poate fi scris și pe fața cambiei, însă trebuie să precizeze clar natura operațiunii juridice, pentru a nu fi confundată cu avalul. [136, p. 12] Potrivit practicii judiciare române, s-a stabilit că orice semnătură pusă de proprietar pe dosul girului, valorează gir. [107, p. 118]

Referitor la prevederile alin. (1) art.12 din L.c., „*girul trebuie legalizat prin semnătura girantului*”, astfel, fără a expune alte detalii, rezultă că legiuitorul a avut în vedere aceleași condiții de legalizare cerute de lege privind semnătura cambiei (tratei). Prin comparație, referitor la acest aspect art.8 coroborat cu art.1 p.(8) din Legea nr.58/1934 prevede că, cambia trebuie să cuprindă semnătura celui care emite cambia (trăgător), orice semnătură cambială trebuie să cuprindă numele și prenumele sau firma celui care se obligă. Este totuși valabilă semnătura în care prenumele este prescurtat sau arătat prin inițială. Alte condiții privind semnătura girului nici legea română nu instituie.

Deoarece L.c, privitor la semnătura girului prevede expres că *“girul trebuie să fie legalizat prin semnătura girantului”*, [94, alin. 1, art. 12] iar alte prevederi lipsesc, prin prisma art. 4 lit. (h) din L.c. se prevede că trata cuprinde *„semnăturile șefului și contabilului - șef ai trăgătorului – persoană juridică. Trăgătorul – persoană fizică indică numele său, domiciliul și confirmă cambia prin semnătură legalizată de notar”*, apare întrebarea dacă semnătura girantului persoană fizică trebuie sau

nu trebuie legalizată notarial. În opinia noastră, faptul că legiuitorul impune trăgătorului – persoană fizică să-și legalizeze semnătura pe cambie, confirmă că legiuitorul moldovean a dorit să acorde o protecție suplimentară deținătorului cambiei în cazul când aceasta este trasă de o persoană fizică, deși este clar că a pus trăgătorul în situația de a emite cambii, într-o situație dezavantajoasă în raport cu persoanele juridice, obligându-l la emiterea cambiei să-și legalizeze semnătura notarial.

Trăgătorul persoană fizică urmează să-și autentifice notarial semnătura atât atunci când își asumă obligația de a plăti o sumă de bani prezentatorului cambiei în cazul cambiei simple (biletului la ordin), [94, art. 63, lit. (g)] precum și în cazul tratei când dă trasului un ordin necondiționat de a plăti o sumă de bani prezentatorului cambiei sau persoanei arătate în cambie. Sub acest aspect, lipsa de încredere în buna credință a persoanei fizice și condiția suplimentară impusă acesteia de legiuitorul moldovean considerăm că discreditează instituția cambiei, ori nu deosebește condițiile de emiteră a cambiei de semnarea unui contract de împrumut autentificat notarial. În opinia noastră această condiție nu creează garanții în plus beneficiarului cambiei dar a birocratizat procedura emiterii cambiei ceea ce a condus ca instituția cambiei să devină neatractivă pentru persoanele fizice. Mai mult decât atât, în situația încheierii unui contract de împrumut autentificat notarial, potrivit art.43 din Legea nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială, [98] la solicitarea părților, concomitent cu autentificarea sa, actul notarial, care constată o creanță certă și lichidă, poate fi investit cu formulă executorie. Astfel, contractul de împrumut investit cu formulă executorie, prin prisma lit. (k) art.11 din Codul de executare a Republicii Moldova, [35] este considerat document executoriu și se execută conform normelor stabilite de lege.

În opinia noastră, lipsa de atractivitate în emiterea cambiilor din cauza birocratizării procedurii, determină părțile să încheie un contract de împrumut autentificat notarial deoarece creditorul are o protecție mai bună în comparație cu o cambie trasă în beneficiul său, ori în caz de neexecutare a contractului de împrumut creditorul este scutit de procedura judiciară și poate depune contractul de împrumut autentificat notarial și investit cu formulă executorie direct pentru executare silită la executorul judecătoresc.

Potrivit alin.(3) art.12 din Legea cambiei, girantul este obligat să indice data când a fost scris girul, iar Legea nr. 58/1934 nu cere indicarea datei girului și nici locul unde s-a efectuat. În literatura de specialitate [59, p. 70] se susține că girul trebuie datat, însă lipsa datei nu constituie o cauză de nulitate, operând prezumția că girul fără dată este socotit până la dovada contrară ca fiind făcut înainte de termenul stabilit pentru facerea protestului. [101, art. 22] Dispoziții analogice se regăsesc în alin.(2) art.17 din L.c. potrivit căroră, “girul posterior scadenței are aceeași validitate ca un gir anterior”, astfel că legiuitorul moldovean instituie două reguli referitoare la data perfectării girului, dorind să accentueze importanța acestei date.

Considerăm că indicarea datei de perfectare a girului prezintă interes deoarece în caz de litigiu poate fi stabilită capacitatea de exercițiu al girantului și determinate efectele juridice ale girului. De exemplu, poate fi stabilit cu certitudine dacă girantul era sau nu în stare de insolvabilitate, sau lipsit de capacitate de exercițiu.

Referitor la transmiterea cambiei prin gir, considerăm că doar având în posesie cambia, giratarul este apărat împotriva unei eventuale revocări a girului de către girant, de aceea transmiterea cambiei prin gir impune și predarea acesteia către giratar.

L.c. pe lângă girul complet sau girul plin, reglementează și “*girul în alb*”. [101, art. 12] Potrivit art.12 alin.(2) din L.c., „girul poate să nu desemneze persoana în favoarea căreia a fost dat și poate să conțină doar datele și semnătura girantului (gir în alb)”. Astfel, potrivit definiției legale precitate, girul în alb este un gir într-o formă simplificată, în sensul că există doar semnătura girantului pe versoul cambiei, însă numele giratarului (beneficiarul) nu este menționat.

Potrivit art. 13 din L.c., girul transmite toate drepturile care reiese din trată, iar dacă girul este în alb, posesorul acestuia poate:

- să-l completeze cu propriul său nume sau cu numele altei persoane;
- să gireze cambia din nou în alb sau la ordinul oricărei alte persoane;
- să predea cambia unei terțe persoane, fără să completeze girul în alb și fără s-o gireze.

În concluzie, pentru a răspunde la întrebarea formulată anterior considerăm că prin instituirea și recunoașterea girului în alb, se urmărește înlesnirea circulației cambiei, ori posesorul cambiei o poate transmite printr-o simplă tradițiune. Mai mult decât atât, deoarece în cambie nu este menționat numele său, posesorul nu își asumă nici o obligațiune față de dobânditorii succesivi ai cambiei, de aceea optăm pentru varianta că nu este necesară semnătura legalizată notarial a girantului persoană fizică, fiind suficientă doar semnătura olografă a acestuia.

În contextul drepturilor posesorului girului în alb, acestea derivă din art.13 L.c., precum și din art.16 a Legii nr.58/1934, astfel, posesorul cambiei poate să completeze girul cu propriul său nume, indicându-se ca giratar întrucât legea permite aceasta, sau cu numele persoanei căreia posesorul cambiei dorește să-i transmită titlul, iar în această situație posesorul cambiei nu devine obligat cambial, respectiv nu poartă nici o răspundere. De asemenea, posesorul cambiei are dreptul să o gireze mai departe printr-un gir plin, printr-un gir în alb sau printr-un gir la purtător. Din momentul semnării cambiei în calitate de girant, posesorul cambiei devine giratar al girului alb, iar în consecință dobândește drepturile și obligațiile oricărui girant. Mai mult decât atât, posesorul cambiei are dreptul să predea titlul unei terțe persoane prin simpla tradițiune, fără să completeze girul în alb și fără să gireze cambia, iar deoarece nu semnează cambia în calitate de girant, acesta nu devine obligat cambial.

Girul în alb este echivalat cu „*girul la purtător*”, fapt ce rezultă din prevederile alin.(3) art.14 din Legea nr.58/1934. În literatura de specialitate, se susține că sub aspectul condițiilor de formă, girul la purtător se deosebește de girul în alb numai în privința desemnării giratarului, ori girul în alb nu cuprinde nici o mențiune cu privire la giratar, iar în cazul girului la purtător, giratarul este desemnat prin calitatea sa de posesor al titlului. [25, p. 637] Beneficiarul girului la purtător se legitimează prin prezentarea titlului, el poate transmite titlul mai departe prin simpla tradițiune.

Este de menționat că L.c., nu utilizează noțiunea de titlu la purtător, deși din conținutul acesteia rezultă existența acestuia.

În doctrină, [25, p. 638; 59, p. 73] se susține că girul urmat de tradițiunea înscrisului cambial produce următoarele *efecte juridice*:

- (1) efectul translativ al drepturilor izvorâte din cambie;
- (2) efectul de garanție al creanței cambiale;
- (3) efectul de legitimare.

În privința *efectului translativ al drepturilor izvorâte din cambie*, acesta derivă din prevederile art.13 din L.c. și art.16 din Legea nr.58/1934, potrivit cărora: „*girul transmite toate drepturile izvorâte din cambie*”. Rezultă că potrivit legii, în baza efectului translativ, girul transmite următoarele drepturi care reiese din cambie: *dreptul asupra sumei de bani indicată din titlu; dreptul de a prezenta cambia spre acceptare și plată; dreptul de a protesta cambia (de a dresa protestul); dreptul de a recurge la executarea forțată; dreptul de a exercita acțiunea în regres; dreptul de a transmite cambia altei persoane; dreptul de a constitui o garanție; etc.*

În privința transmiterii drepturilor accesorii, în literatura de specialitate [136, p. 127; 59, p. 73] se susține că girul are ca efect și transmiterea drepturilor accesorii, opinie susținută și de noi, ori potrivit alin. (2) art.15 din L.c., posesorul cambiei legitime se prezumă deținătorul (proprietarul) acesteia până la proba contrară. Totodată, legea prevede că posesorul legitim al cambiei care a pierdut posesiunea acesteia prin orice întâmplare (pierdere, furt, etc.) își dovedește dreptul său asupra cambiei prin hotărâre judecătorească ori arbitrală.

Efectele susmenționate sunt produse de girul normal denumit și gir propriu, adică girul care întrunește condițiile imperative cerute de lege. Girul normal poate fi complet sau plin ori gir incomplet. Cea mai frecventă specie de giruri este sunt girurile proprii, iar dintre cele incomplete, este *girul în alb*.

Referitor la girurile improprii (anormale), în doctrină se susține că acestea nu produc efectele specifice girului, în special efectul translativ, iar din această categorie fac parte: girul cu clauza „Nu la ordin”, girul cu clauza „Pentru procură”, girul cu clauza „În garanție”, girul cu clauza „Fără garanție” și altele.

Potrivit alin.(1) art.11 din L.c, orice trată, chiar dacă nu este expres trasă la ordin, poate fi transmisă prin gir, cea ce confirmă că cambia este un titlu girabil, iar potrivit alin. (3) art.11, legiuitorul prevede că, dacă trăgătorul a înscris în trată cuvintele „Nu la ordin” sau o expresie echivalentă, documentul poate fi transmis numai persoanei arătate în el. Transmiterea de mai departe a tratei poate fi efectuată prin desemnarea deplină a datelor girantului și a giratorului (gir nominal). Astfel, din lege rezultă că trata cu asemenea clauză poate fi transmisă numai în conformitate cu formele și cu efectele unei cesiuni ordinare. Rezultă că girul cu clauza „Nu la ordin” sau o expresie echivalentă produce efectele girului, însă giratarul nu mai poate transmite mai departe prin gir altei persoane, doar prin cesiune de creanță. Reglementări analogice se regăsesc și în alin.(2) art.13 din Legea nr.58/1934.

Girul cu clauza „Pentru procură” este reglementat de art.16 din L.c., potrivit căruia, dacă girul cuprinde stipulația „pentru incaso”, „ca împuternicit”, sau orice altă stipulație care implică o însărcinare de încasare asupra cambiei, deținătorul poate să exercite toate drepturile reieșind din trată, dar s-o gireze poate numai la ordinul girantului (girul de procură). Rezultă că acest gir are scopul de a conferi giratarului calitatea de reprezentant al girului pentru încasarea sumei menționate în cambie. Astfel, giratarul are doar calitatea unui simplu mandatar cu împuternicirile de a exercita doar drepturile din cambie, iar deoarece nu are împuterniciri, nu poate transmite cambia prin gir altei persoane. Edificatoare în acest sens sunt și prevederile art.20 din Legea nr.58/1934.

Girul cu clauza „În garanție” este reglementat de alin. (1) art.17 din L.c. și alin. (1) art.21 din Legea 58/1934. Potrivit L.c., dacă girul cuprinde stipulația „valută în garanție”, „valută în gaj” sau orice altă stipulație care implică un gaj, posesorul își poate exercita toate drepturile reieșind din trată, dar girul făcut de el va avea validitate numai ca un gir cu titlu de procură. Constituirea unei garanții reale mobiliare asupra cambiei se realizează prin intermediul clauzalelor susindicate sau echivalentul acestora, cea ce oferă giratarului dreptul să se despăgubească cu preferință din suma încasată în baza cambiei.

Girul cu clauza „Fără garanție” are scopul exonerării girantului de răspundere. Girul cu această clauză eliberează de răspundere girantul în cazul când cambia nu este acceptată ori nu este plătită și are doar un efect de legitimare a posesiunii titlului.

Acceptarea cambiei

Potrivit art.18 din L.c., „posesorul tratei poate prezenta trasului până la scadență trata spre acceptare”. [94] Trata prezentată spre acceptare rămâne a deținătorului ei, iar acceptantul are dreptul de a face o copie a acesteia care nu va avea drepturile unei trate. Deținătorul este obligat

să autentifice mențiunea „copia pentru cartotecă” sau o altă mențiune echivalentă, iar conform prevederilor alin.(1) art.21 din L.c., acceptul se scrie pe trată, el se exprimă prin mențiunea „acceptat,” sau prin orice alt echivalent și este semnat de tras. Simpla înscriere a trasului pusă pe fața tratei este socotită ca acceptare.

În privința cambiei simple (biletului la ordin), art. 66 din L.c. stipulează că, “trăgătorul cambiei simple este obligat la fel ca și acceptantul tratei”.

Rezultă că, deși potrivit definiției cambiei (tratei), aceasta cuprinde ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent, trasant) către plătitor de a plăti suma de bani indicată în cambie, acest ordin în sine cuprinde doar o obligație de a face, în sensul că trăgătorul își asumă obligația de a face să se plătească beneficiarului suma de bani. Însă, potrivit legii, obligația trasului de a plăti nu se naște în baza acestui ordin, dar din manifestarea benevolă de voință a trasului de a achita suma prevăzută în cambie. Altfel spus, numai prin acceptarea ordinului dat de trasant, trasul devine acceptant sau debitor al cambiei.

Definind acceptarea cambiei, conchidem că acceptarea reprezintă manifestarea benevolă de voință prin care trasul, în calitate de terț, intervine în raportul cambial și se obligă direct să plătească suma de bani înscrisă în titlu. Prin acceptarea cambiei, trasul în mod benevol se transformă în debitor principal, iar în consecință, acestuia trebuie să i se prezinte cambia pentru plată. Obligația cambială care se naște din acceptarea cambiei este o obligație autonomă, literală și abstractă, iar cauza sau motivele care l-au determinat pe tras să accepte cambia nu interesează dobânditorii de bună credință a cambiei.

Evident că trasul (plătitorul) are motive să accepte cambia, ori altfel ar însemna că trăgătorul la emiterea cambiei poate fi învinuit că a indus în eroare beneficiarul cambiei, și poate fi învinuit de înșelăciune. Însă, deși legea nu reglementează expres aceste aspecte, se prezumă că trăgătorul în acest caz ar putea invoca la rândul său elemente de înșelăciune din partea trasului. Acceptarea se produce prin semnătura depusă pe cambie de către tras, ceea ce confirmă că acceptă cambia, iar aceasta îl plasează de rând cu ceilalți obligați în mod solidar la plata cambiei, adică alături de trăgător, girant și avalist.

Referitor la termenul în interiorul căruia, cambia trebuie prezentată pentru acceptare în alin. (1) art.18 din L.c. este stipulat că, posesorul tratei poate prezenta trasului până la scadența trata spre acceptare, astfel, din această normă rezultă că posesorul cambiei nu are obligația de a prezenta trasului cambia pentru a fi acceptată, el poate și să nu o prezinte spre acceptare, ori acesta este un drept al său și nu o obligație. Astfel, reieșind din drepturile prevăzute de lege, interesele și necesitățile sale, posesorul cambiei poate prezenta direct la scadență cambia pentru plată.

Rezultă că acțiunea de prezentare a cambiei spre acceptare este o acțiune facultativă întrucât ordinul dat de trăgător este de a plăti cambia (trata), nu de a o accepta.

Însă, există situații când prezentarea cambiei pentru acceptare este obligatorie, iar una din aceste situații este când scadența cambiei a fost stabilită la vedere. [94, art. 30] În acest caz, reieșind din faptul că termenul la vedere, presupune data când cambia a fost văzută de debitor și deoarece se prezumă că până la această dată cambia nu a fost văzută de debitor, pentru stabilirea datei scadente este necesar ca debitorul să vadă cambia. În acest caz este obligatorie prezentarea cambiei pentru acceptare, ori de la această dată, în termen de un an de zile, posesorul cambiei poate cere efectuarea plății.

Potrivit alin. (1) art.20 din L.c., „tratele plătibile la un anumit termen de la vedere vor fi prezentate spre acceptare în termen de un an de la data emiterii lor. Trăgătorul poate să reducă sau să stipuleze un termen mai mare. Aceste termene pot fi reduse de giranți”.

În cazul în care posesorul cambiei nu prezintă cambia pentru acceptare în termenul arătat, acesta pierde dreptul de ai atrage într-o acțiune cambială pe tras, trăgător și giranți.

O altă situație în care este obligatorie prezentarea pentru acceptare a cambiei de către posesorul cambiei, este cazul cambiei ce conține clauza „De prezentat pentru acceptare”, ori potrivit alin. (1) art.19 din L.c., este prevăzut că în orice trată, trăgătorul poate stipula că ea trebuie prezentată spre acceptare, fixând sau nu un termen pentru prezentare. Această clauză obligă prezentarea cambiei pentru acceptare, iar neprezentarea acesteia spre acceptare precum și nerespectarea termenului stipulat pentru acceptare lipsește posesorul cambiei de acțiunea pentru neplata cambiei împotriva trăgătorului și a giranților.

L.c., în alin. (1) art.18, stabilește că poate prezenta trata spre acceptare - posesorul acesteia, ori anume acesta trebuie să prezinte titlul pentru a fi îndeplinite formalitățile acceptării, în termenul și locul prevăzut de lege. Posesorul sau deținătorul cambiei are dreptul să o prezinte pentru acceptare până la scadență. Prezentarea pentru acceptare se poate face oricând până la scadență, iar după această dată cambia poate fi prezentată doar pentru plată. Privitor la regula locului unde urmează a fi prezentată cambia spre acceptare este stabilit domiciliul trasului.

Acceptarea cambiei, adică manifestarea benevolă de voință a trasului exprimată în sensul că va plăti la scadență suma indicată în cambie, urmează a fi exteriorizată prin scrierea pe cambie a cuvântului „Acceptat” sau altă expresie echivalentă precum „Voi plăti” sau „Voi onora,” cu aplicarea semnăturii de către acesta. Legea prevede [94, alin.(1), art. 21] că chiar simpla semnătură a trasului aplicată pe fața cambiei (tratei), fără vreo-o mențiune de acceptare este socotită ca acceptare. Această soluție are la bază legătura dintre ordinul de plată al trăgătorului și semnătura

trasului și de faptul că ambele semnături se află pe fața cambiei, unde în mod vizibil este stipulat cuvântul - cambie, ceea ce prezumă că aceste persoane cunosc forța juridică a acestui act juridic.

Legea nu cere ca acceptarea să fie datată, cu excepția cazului când acceptarea cambiei este obligatorie, ori de la data indicată la acceptare se stabilește data scadență pentru plată. Lipsa datei acceptării cambiei are drept consecință pierderea acțiunilor în regres, de aceea potrivit alin. (2) art.21 din L.c., în cazul în care data este lipsă, posesorul tratei, pentru a-și păstra drepturile sale față de giranți și față de trăgător, trebuie să legalizeze această lipsă cu o acțiune de protest făcută la timp. [101, alin. (2), art. 28] În privința cambiei simple (biletului la ordin) alin. (2) art.66 din L.c., prevede că cambiile simple plătibile la un anumit termen de la vedere trebuie prezentate trăgătorului pentru însemnare în termenele arătate la art.20, adică termen de un an de la data emiterii, iar termenul de la vedere curge din ziua însemnării pusă de trăgător pe cambie. De asemenea în alin.(3) art.66 este prevăzut că refuzul trăgătorului de a face o înscriere datată se constată prin protest (art.21), iar termenul de la vedere curge din ziua exercitării protestului.

Potrivit art.22 din L.c., acceptarea trebuie să fie simplă și necondiționată, ceea ce confirmă voința legiuitorului care dorește să accentueze că obligația de plată prevăzută în cambie nu poate fi condiționată, ori în acest fel cambia nu și-ar realiza funcțiile sale, deoarece o acceptare condiționată în sensul legii echivalează cu un refuz de acceptare a cambiei.

Totuși, legea prevede că trasul poate să restrângă acceptarea la o parte din sumă, iar deoarece este complicat de a înțelege ce a avut în vedere legiuitorul, prin apelare la doctrină și la Legea nr.58/1934, constatăm că aceasta este o situație excepțională. Astfel, în mod excepțional, legea, permite o acceptare parțială a cambiei, dacă are interes atât pentru posesorul cambiei cât și pentru ceilalți obligați cambiali, întrucât prevede că acceptantul rămâne obligat în limitele acceptării. [101, art. 29] Rezultă că deoarece legea prevede că orice modificare adusă cambiei prin acceptare nu se admite și se consideră refuz de acceptare, în cazul când trasul acceptă parțial suma menționată în cambie, rămâne obligat în limita sumei acceptate, cea ce constituie o garanție în plus pentru beneficiar că parțial suma va fi plătită de acesta, iar în privința restului sumei – trasantul, care este debitor principal va trebui să găsească o soluție de plată. Potrivit alin.(2) art.22 din L.c., acceptantul trebuie să accepte trata sau să comunice despre imposibilitatea de a o accepta în timp de 3 zile lucrătoare din momentul prezentării tratei, astfel legea acordă trasului un termen de gândire pentru acceptare, mai ales în cazul în care nu a fost avizat în prealabil de trăgător despre emiterea cambiei împotriva sa.

În legislația română, această situație este reglementată de alin. (1) art.27 din Legea nr.58/1934, potrivit căreia trasul poate cere ca o a doua prezentare să-i fie făcută în ziua următoare

primei prezentări, însă cei interesați nu pot să se prevaleze de neobservarea acestei cereri, dacă nu este menționată în protest.

Efectele acceptării cambiei, derivă din prevederile art.22 din L.c., coroborate cu prevederile art.31 din Legea nr.58/1934, potrivit cărora acceptarea cambiei are ca efect nașterea obligației trasului de a plăti la scadență suma de bani menționată în titlu.

Prin acceptarea cambiei, trasul devine obligat cambial principal și răspunde direct de plata sumei de bani către posesorul cambiei, iar trăgătorul, giranții și avalistii sunt debitori de regres, care sunt îndatorați la plată doar în cazul refuzului de plată a trasului. Aceasta rezidă din prevederile alin.(1) art.42 din L.c., precum și din art.52 din Legea nr.58/1934 potrivit căreia, trăgătorul, acceptantul, girantul și avalistul cambiei sunt ținuți solidar față de posesor, iar posesorul cambiei are dreptul de urmărire împotriva tuturor acestor persoane. Trasul acceptant din momentul acceptării sumei indicate în cambie se transformă în debitor cambial principal și direct.

În mod obișnuit, dacă la emiterea cambiei trăgătorul a avut în vedere că trasul este obligat în temeiul unui raport juridic de drept comun, trasul în mod evident v-a accepta plata.

În privința situației în care trasul refuză să accepte plata cambiei, potrivit alin. (2) art.42 din L.c., posesorul cambiei are dreptul de a exercita o acțiune împotriva tuturor acestor persoane obligate solidar în baza alin. (1) art.42. Acțiunea o poate exercita fiecărei persoane obligate în parte sau la toți concomitent, fără a fi silit să respecte ordinea în care ei s-au obligat. De asemenea, potrivit normei precitate, acțiunea împotriva uneia din persoanele obligate nu împiedică efectuarea acțiunii de regres împotriva celorlalți, chiar dacă ei s-au obligat după răspunzătorul inițial.

Referitor la acest aspect, Legea nr.58/1934 în art.31 stipulează că, în caz de neplată posesorul, chiar dacă este trăgător, are împotriva acceptantului o acțiune cambială directă pentru tot ce poate fi cerut în temeiul art.53,54. Trasul care a acceptat rămâne obligat, chiar dacă nu a avut cunoștință că trăgătorul este în stare de insolvabilitate.

Pentru a se evita acțiunea judiciară, ambele legi reglementează acceptarea extraordinară prin intermediul instituției mijlocirii prevăzută de L.c., în capitolul 8, art. 49 - 55, iar Legea nr.58/1934 recunoaște acceptarea extraordinară reglementată în cadrul instituției intervenției în capitolul 9, art.74 - 82.

Prin intermediul acestor instituții, atât mijlocirea cât și intervenția acordă posibilitatea unor persoane, altele decât acceptantul să intervină și să accepte cambia în cazul când trasul refuză să accepte cambia. Acest intervenient spontan de regulă este desemnat în cambie de către trăgător, girant sau avalist înainte de a fi prezentată cambia spre acceptare trasului.

De asemenea, ca o garanție a dreptului posesorului cambiei, în cazul neacceptării cambiei de către tras, Legea nr.58/1934, [101, art. 100] reglementează cesiunea proviziunii, care reprezintă

o clauză de cesiune înscrisă în cambie în baza căreia trăgătorul transmite posesorului cambiei creanța pe care trăgătorul o avea față de tras și care a determinat emiterea cambiei (proviziunea).

Obiectul cesiunii îl poate constitui o creanță care rezultă dintr-un contract de vânzare-cumpărare de mărfuri. Potrivit legii, cesiunea trebuie notificată trasului, iar din momentul notificării, trasul nu mai poate plăti decât posesorului cambiei legitimat printr-un șir neîntrerupt de giruri. [171]

Prin acceptarea cambiei, trasul își asumă o obligație cambială față de toți semnatarii titlului, inclusiv față de trăgător, iar potrivit art.31 alin.(2) din Legea nr.58/1934 în caz de neplată, posesorul cambiei, chiar dacă este trăgător, are împotriva acceptantului o acțiune cambială directă pentru tot ce poate fi cerut pe calea de regres. [101] Trasul acceptant este obligat față de trăgător numai în cazul neplății la scadență și dacă trăgătorul se află în posesia titlului, iar potrivit alin.(3) art.31 din Legea nr.58/1934, trasul acceptant rămâne obligat chiar dacă nu a cunoscut de falimentul trăgătorului.

De asemenea, legea acordă trasului dreptul de a revoca acceptarea cambiei, iar aceasta se face prin ștergerea mențiunii de acceptare de pe cambie. Ștergerea trebuie exprimată într-o formă în care să ateste intenția de retragere a acceptului. De regulă această revocare se exprimă prin înscrierea cuvântului „Anulat”, însoțit de semnătura trasului. Această revocare poate fi făcută numai înainte de înapoiere a titlului către posesorul cambiei.

Potrivit alin. (1) art.25 din L.c., dacă acceptarea scrisă pe trată de către tras este ștearsă de către acesta înainte de înapoierea tratei, acceptarea este socotită refuzată. Refuzul acceptării cambiei reprezintă o declarație întocmită în condițiile legii, care poartă denumirea de protest de neacceptare.

Potrivit art.39 din L.c. și art. 66-69 din Legea nr.58/1934, refuzul de acceptare sau de plată se constată printr-un act autentic. Conform legislației RM, protestul cambiei se întocmește și se autentifică de către notar, iar în conformitate cu legislația română, declarația de refuz trebuie constatată în termenele stabilite pentru prezentare la acceptare, printr-un act întocmit de executorul judecătoresc. Refuzul de acceptare a cambiei acordă posesorului acesteia dreptul de regres împotriva giranților, trăgătorului și celorlalți obligați cambiali.

3.3 Garantarea și plata cambiei

În literatura de specialitate, privitor la garantarea executării obligațiilor se susține că sensul final al oricărei obligații civile constă în executarea acesteia, iar garantarea obligației constituie o măsură de asigurare a executării obligației. [27, p. 245]

Asigurarea executării unei obligații civile este sporită printr-o garanție, iar pentru a proteja beneficiarul cambiei împotriva riscului de neexecutare în termen a obligației de plată, de insolvență a debitorului, etc., legiuitorul, în scopul garantării obligației cambiale a instituit avalul. [94, Cap. IV, art. 26, art. 27, art. 28; 101, Cap. IV, art. 33, art. 34, art. 35]

Avalul

Avalul provine de la cuvântul latin *vallare*, ceea ce înseamnă a întări un zid. [70, p. 129]

Potrivit alin. (10) art.1 din L.c., avalul este o cauțiune cambială (o asigurare dată deținătorului cambiei), prin care se asigură plata sumei întregi sau parțiale a cambiei. Avalul poate fi făcut în folosul trăgătorului, acceptantului sau girantului printr-o mențiune specială pe cambie.

Legea nr.58/1934 nu definește avalul, însă în cuprinsul art.33, expune elementele esențiale care garantează această garanție cambială și obiectul acesteia - plata cambiei.

În doctrină, avalul este definit ca un act juridic prin care o persoană, numită avalist, se obligă să garanteze obligația asumată de unul dintre debitorii cambiali, numit avalizat. [25, p. 644]

În opinia noastră, avalul poate fi definit ca un act juridic prin care o persoană își asumă obligația de a plăti integral sau parțial suma indicată în cambie.

Potrivit definițiilor susmenționate rezultă că avalul este o garanție tipic cambială, iar cel care garantează (avalistul) intervine pentru a întări încrederea titlului, obligându-se solidar cu ceilalți semnatori ai cambiei la plata sumei de bani.

Reieșind din prevederile art.26 din L.c. și alin. (2) art.33 din Legea nr.58/1934, garanția poate fi dată de un terț sau chiar de un semnatar al tratei (cambiei), ceea ce rezultă că oricare dintre obligații cambiali (trăgătorul, acceptantul, girantul sau chiar avalizii) pot fi avalizii pentru oricare dintre persoanele ce figurează în cambie, obligându-se solidar la plată. Avalul poate fi dat fără a fi necesar consimțământul prealabil al persoanei avalizate, acesta poate fi dat pentru întreaga sumă prevăzută în cambie sau o parte din aceasta, iar reieșind din caracterul autonom al cambiei, avalul trebuie să fie necondiționat.

În doctrină, referitor la natura juridică a avalului sunt exprimate mai multe teorii, printre care: teoria fidejusiunii, potrivit căreia avalul este o fidejusiune deoarece caracteristica acesteia este obligația de garanție; teoria fidejusiunii cambiale, potrivit căreia avalul este o fidejusiune supusă principiilor generale ale fidejusiunii și regulilor cambiale; teoria garanției dată de formele cambiale, potrivit căreia avalul este o garanție dată sub formă cambială, precum și teoria obligației independente la care achiesăm și noi, conform căreia avalul este o obligație independentă. [70, p. 204]

Potrivit art.28 din L.c., avalistul este răspunzător la fel ca și toate persoanele obligate prin cambie. Obligațiunea avalistului este valabilă și în cazul dacă obligațiunea pe care a garantat-o, s-a adeverit a fi nulă din oricare motive.

Trebuie menționat că, în situația în care garanția (avalul) este dat de o persoană terță raportului cambial, în opinia noastră, nu pot exista careva probleme juridice, ori fiecare are libertatea sa de a acționa, însă, considerăm că avalizarea de către semnatarii cambiei, adică de o persoană implicată deja în raportul cambial (semnatar al cambiei), aceasta pe lângă obligația care deja și-a asumat-o anterior prin semnătură, își mai asumă încă o obligație independentă și eficientă alături de obligația anterioară. O obligație eficientă este o obligație utilă, ori pot exista cazuri când un semnatar al cambiei dă un aval complet inutil, precum avalul dat de acceptant sau de trăgătorul unei cambii neacceptate pentru oricare din debitorii cambiali, ori un asemenea aval nu produce efecte juridice întrucât aceștia sunt deja debitori cambiali ai tuturor. Altfel spus, acceptantul cambiei nu poate fi și avalistul său, întrucât în situația în care se garantează pe el însuși, garanția nu produce efecte juridice.

Avalul dă naștere unei obligații cambiale autonome și abstracte, identică obligației oricărui alt semnatar al cambiei. Aceasta înseamnă că avalistul nu este un fidejutor al unui debitor cambial, ci un garant al plății cambiei. În acest fel, avalul se apropie mai mult de instituția intervenției sau a mijlocirii decât de instituția fidejusiunii.

Ca și oricare act juridic, avalul trebuie să îndeplinească anumite **condiții legale de fond și de formă pentru validitatea sa.**

Privitor la condițiile de fond, validitatea avalului este condiționată de validitatea formală a obligației garantate, astfel, dacă obligația garantată este nulă, avalul de asemenea va fi lovit de nulitate.

Potrivit sensului legii, avalul nu se poate da sub condiție și nu poate cuprinde clauze contrare naturii sale. De exemplu, avalul nu se poate da sub condiție și este nevalabil dacă cuprinde clauze de înlăturare a solidarității sau clauze de urmărire în prealabil a obligatului garantat.

Privitor la neîndeplinirea condițiilor de fond, în doctrină [136, p. 168] se susține că, dacă obligația avalistului (cel ce garantează) nu îndeplinește condițiile unei obligații cambiale, avalul se transformă în fidejusiune, opinie pe care o împărtășim și noi.

În privința *condițiilor de formă*, potrivit art.27 din L.c., [101] avalul se dă pe trată sau pe alonjă. El se exprimă prin cuvintele “de considerat ca aval”, “ca avalist pentru...” sau prin orice alt echivalent. Avalistul indică suma avalului, numele, domiciliul (sediul), datele bancare și persoana pentru care el se obligă. Avalul se autentifică prin semnătura avalistului. Dacă nu este indicată persoana pentru care este dat avalul, el se consideră dat pentru trăgător.

Referitor la efectele avalului ne vom referi la obligațiile care se nasc în rezultatul avalului și anume obligația avalistului și avalizatului. Potrivit art.28 din L.c., [101] “avalistul este răspunzător la fel ca și toate persoanele obligate prin cambie”. Obligația avalistului este valabilă și în cazul dacă obligația pe care a garantat-o, s-a adeverit a fi nulă din oricare motive. Din lege rezultă că avalistul este ținut în același mod ca și acela pentru care a garantat, adică, avalistul se află în poziția juridică a avalizatului cu toate drepturile și obligațiile acestuia. Astfel, avalistul va putea fi urmărit, după caz ca tras acceptant, trăgător sau girant, în funcție de calitatea avalizatului în raportul cambial. Dacă avalul a fost dat trasului acceptant, avalistul va fi obligat direct, adică va fi urmărit direct, fără a fi necesare formalitățile acțiunii de regres. În această situație avalistul este obligat față de posesorul cambiei și față de debitorii de regres.

În cazul în care avalul este dat trăgătorului, avalistul va garanta acceptarea și plata cambiei față de posesorul cambiei și ceilalți care figurează în cambie, adică va garanta că trasul va accepta și plăti cambia, iar în caz contrar se substituie în obligațiile trasului și urmează să plătească suma din cambie.

Dacă avalul a fost dat unui girant, avalistul va fi obligat numai față de posesorul cambiei și de giratarul ulteriori girantului avalizat.

Conform prevederilor legii, ”obligațiunea avalistului este valabilă și în cazul dacă obligațiunea pe care a garantat-o s-a adeverit a fi nulă din oricare motive”. [94, art. 28; 101, alin. (2) art. 35] Rezultă că obligația avalistului subzistă chiar dacă obligația garantată ar fi nulă pentru o altă cauză decât un viciu de formă. Totodată, întrucât prin aval se garantează plata cambiei și nu un obligat cambial, întinderea obligației avalistului poate fi diferită de cea a avalizatului, deoarece avalizatului poate să-și limiteze garanția.

Potrivit art.52 din Legea nr.58/1934, „avalistul cambiei, trăgătorul, acceptantul și girantul sunt ținuți solidar față de posesorul cambiei”, astfel că posesorul cambiei poate urmări pe oricine consideră necesar, fără a respecta ordinea în care aceștea s-au obligat. [101] În privința avalistului fiind un debitor cambial solidar, el nu se v-a putea opune executării, însă avalistul se poate apăra invocând următoarele excepții:

- Excepții privind valabilitatea formală a cambiei și a obligației garantate, precum și exercitarea acțiunii cambiale;
- Excepții personale care rezultă din raportul dintre avalist și posesorul cambiei. Însă, în acest caz avalistul nu va putea utiliza excepțiile personale ale avalizatului, care au ca temei raportul dintre avalizat și posesorul cambiei;

- Împotriva pretențiilor posesorului cambiei, avalistul se poate apăra și prin invocarea plății cambiei de către avalizat, ca și a stingerii obligației prin efectul compensației operate între avalizat și posesorul cambiei.

În conformitate cu prevederile alin. (3) art.35 din L.c., ”când avalistul plătește trata, el dobândește drepturile reieșind din trată față de acel pentru care el a garantat, precum și față de acei care în temeiul acestei trate sunt obligați celuia din urmă”. [101] De aici rezultă că prin plata cambiei, avalistul dobândește drepturile izvorâte din cambie, atât împotriva avalizatului, cât și împotriva celor care sunt obligați în temeiul cambiei față de avalizat. Avalistul după ce a plătit posesorului cambiei suma indicată în cambie, este îndreptățit să recupereze ceea ce a plătit, iar acest drept este conferit de prevederile alin. (3) art. 31 din L.c., potrivit cărora „dacă trasul a declarat în scris posesorului tratei sau oricărui alt semnatar despre acceptare, el este ținut de către aceștia în limitele acestei acceptări, iar acțiunile pe care le are la îndemână sunt în raport de calitatea avalizatului”. [101] Astfel, dacă l-a garantat pe trăgător, avalistul are o acțiune împotriva acestuia și a trasului acceptant, deoarece trăgătorul are o acțiune cambială împotriva trasului acceptant precum și contra avaliştilor lor. În cazul avalului dat trasului acceptant, avalistul va avea o acțiune numai împotriva trasului acceptant, iar atunci când avalizatul este unul dintre giranți, avalistul va avea acțiune contra acestuia, a giranților anteriori, a trăgătorului și trasului acceptant, precum și împotriva avaliştilor acestora.

Dacă mai multe persoane au dat aval aceluiși obligat cambial, între avalişti nu există raporturi cambiale, ci numai raporturi de solidaritate, [101, art. 60] astfel, avalistul care a plătit cambia poate doar urmări pe ceilalți avalişti pentru partea fiecăruia în condițiile dreptului comun.

Tot aici trebuie să menționăm că dacă în cambie există mențiuni privind constituirea unei ipoteci sau al unei garanții reale mobiliare pentru garantarea plății sumei prevăzute în cambie, acestea se transmit de asemenea prin gir, cu excepția girului impropriu.

Referitor la efectul de garanție a girului, acest efect derivă din prevederile art.14 din L.c., care stipulează că „girantul care nu este trăgător răspunde de plată, aval sau accept în modul de mediere pe care l-a acceptat”. El poate interzice un nou gir, iar în acest caz el nu poartă răspundere față de persoanele în a căror favoare cambia (trata) a fost ulterior girată, precum și din prevederile art.17 din Legea nr.58/1934, care stipulează că „girantul, dacă nu s-a stipulat altfel, răspunde față de acceptare și de plată”.

Rezultă că în situația în care trasul refuză acceptarea și plata cambiei, girantul este obligat personal să achite suma de bani prevăzută în titlu, ori obligația girantului este nu numai față de giratar, dar și față de toți posesorii succesivi ai titlului. Posesorul cambiei are dreptul să exercite dreptul de regres contra girantului și tuturor celorlalți debitori cambiali, care vor răspunde în mod

solidar și succesiv. Potrivit prevederilor alin. (2) art.17 din Legea 58/1934, girantul poate să se absolve de răspunderea acceptării și plata cambiei, dacă menționează în gir că interzice transmisiunea prin gir a cambiei în continuare, inserând în cambie una din clauzele “Nu la ordin” sau „Nu prin gir”, însă acesta va răspunde față de giratarul său direct. Pentru a se absolvi și față de giratarul său direct, el poate utiliza clauza “ Fără garanție”.

Prin efectul de legitimare a girului, giratarul se legitimează în calitate de creditor din momentul în care i-a fost transmisă cambia. Acest efect derivă din prevederile art.15 a L.c., precum și din art.18 a Legii nr.58/1934, potrivit căroră, „deținătorul unei cambii, care deține o cambie cu un șir neîntrerupt de giruri se consideră posesor legitim al cambiei, fie că a fost nominalizat de girant, sau că este beneficiarul unui gir în alb”.

Plata cambiei

Regulile generale privind plata cambiei se regăsesc în cap.VI din L.c. și Legea nr.58/1934 unde legiuitorul reglementează principiile privind plata cambiei, data și locul plății, cine are dreptul la plată, cui i se poate cere plata, condițiile și efectele pe care le produce plata.

Similar dreptului comun, orice obligație cambială se naște pentru a se stinge după un interval de timp mai lung sau mai scurt, stabilit între trăgătorul și beneficiarul cambiei.

Potrivit legislației cambiale a ambelor state, se evidențiază interesul legiuitorului de a crea un sistem normativ operativ și eficient pentru obținerea stingerii obligației atât prin plata voluntară, cât și în mod silit. Astfel dreptul cambial a creat și dezvoltat un tip original de creanță, care se bazează pe norme specifice, concrete, facile și care să asigure creditorul.

Potrivit art. 41 din L.c., „posesorul unei trate plătibile la o zi fixă sau la un anumit termen de la data emiterii sau de la vedere, trebuie să prezinte trata spre plată fie în ziua în care ea este plătabilă, fie în una din cele două zile lucrătoare ce urmează”. [101] Deoarece legea a permis transmiterea și circulația intensă prin gir a cambiei, este evident că debitorul la data scadenței să nu poată cunoaște cine este creditorul, de aceea *regula de bază* este ca posesorul cambiei să ceară debitorului principal plata cambiei prin prezentarea titlului.

Astfel, posesorul cambiei la termenul stabilit are obligația de a prezenta debitorului cambia spre plată, prin care cere acestuia să efectueze plata. Obligația de plată a cambiei este cherabilă, adică la domiciliul debitorului, cu excepția cazului când părțile (emitentul și beneficiarul) cad de acord ca plata să fie portabilă - indicând expres locul de plată la domiciliul creditorului.

Din prevederile art.33 a L.c., rezultă cert că persoana care poate cere plata, adică creditorul, trebuie să fie posesorul legitim al acestui titlu, în sensul că trebuie să se legitimeze cu un șir neîntrerupt de giruri.

Prezentarea cambiei pentru plată este o condiție imperativă (nu poate fi eliminată prin clauze de scutire, nici odată cu scutirea de protest și nici separat) și necesară, iar aceasta nu doar pentru că altfel nu se poate face plata, dar și pentru că legea cere o condiție indispensabilă pentru dresarea protestului în caz când plata este refuzată. Mai mult decât atât, în caz de litigiu, instanța de judecată nu va primi cererea de chemare în judecată spre judecare fără dovada că cambia a fost prezentată pentru plată.

Rezultă că prezentarea cambiei spre plată este o condiție obligatorie prin care cel îndreptățit trebuie să prezinte celui obligat cambia pentru plata sumei de bani menționată în titlu. În conformitate cu prevederile art.18 din L.c., „trata se prezintă în original, trata prezentată rămâne la deținătorul ei, iar acceptantul are dreptul de a face o copie a acesteia”. Legislația română prevede că prezentarea cambiei se poate face în original sau prin trunchiere, adică prin intermediul unui procedeu informatic care constă în transmiterea în format electronic a informațiilor relevante de pe cambia originală, reproducerea imaginii cambiei originale în format electronic și transmiterea informației obținute către instituția de credit plătitoare. [101, 46¹] Este de menționat că pot forma obiectul trunchierii numai cambiile acceptate, iar prezentarea unei cambii trunchiate produce aceleași efecte juridice ca și prezentarea la plată a cambiei originale, cu condiția ca această cambie să fi fost emisă cu respectarea legii.

Prezentarea cambiei și dreptul de a cere plata îl are posesorul legitim al titlului, care poate fi beneficiarul indicat de trăgător în cambie sau giratarul, care se legitimează cu șirul neîntrerupt de giruri. Debitorul, fiindu-i prezentată cambia spre plată, are obligația să verifice identitatea posesorului acesteia. În cazul cambiei transmise prin gir debitorul este obligat să verifice șirul girurilor, însă nu și autenticitatea semnăturilor giranților. [101, art. 43, alin. (3)]

Referitor la persoana căruia i se poate cere plata, legea nu indică în mod expres, însă plătitorul poate fi identificat în baza principiilor generale ce guvernează cambia. În primul rând, plata se poate cere de la trasul acceptant, care este debitor principal al cambiei, ținând cont de prevederile alin. (3) art.25 din L.c., potrivit căruia, „dacă trasul a declarat în scris posesorului tratei sau oricărui alt semnatar despre acceptare, el este ținut de către aceștia în limitele acestei acceptări”. Considerăm că, cambia poate fi prezentată spre plată trasului chiar și în cazul în care acesta nu a acceptat-o, ori între timp acesta poate să se răzgândească și să-și realizeze dreptul de a plăti cambia, iar în cazul în care trasul are un garant (avalist), plata se poate cere direct de la avalistul trasului. Plata cambiei se poate cere și de la domiciliarul cambiei, când acesta a fost indicat în cambie.

În mod subsidiar, cambia poate fi prezentată spre plată debitorilor de regres, dacă au fost îndeplinite formalitățile legale.

Data când se poate cere plata este data scadenței, iar dacă această dată nu este menționată în mod expres, data urmează a fi calculată precum prevede legea. Potrivit art. 33 din L.c. și respectiv art. 41 din Legea nr.58/1934, posesorul cambiei plătibile la o zi fixă sau la un anumit termen de la data emisiunii sau de la vedere, trebuie să o prezinte la plată fie în ziua în care este plătabilă, fie în una din cele două zile lucrătoare care urmează. Astfel, dacă scadența este zi nelucrătoare, plata nu poate fi făcută decât în ziua lucrătoare următoare. Termenul de două zile se prelungește încât posesorul cambiei să aibă la dispoziție trei zile lucrătoare pentru prezentarea spre plată. Deși legea nu prevede orele la care se poate face prezentarea, considerăm că aceasta poate fi făcută în limita orelor de lucru sau de desfășurare a activității. Acest termen este stabilit în favoarea creditorului, dar și a debitorului, deoarece în general creditorul nu este obligat să primească plata anterior scadenței și nici nu poate cere plata anticipat. În cazul în care banca are calitatea de domiciliatar, urmează a se ține cont de programul de activitate și uzanțele acesteia.

În cazul în care data scadenței este stabilită “la vedere”, cambia este plătabilă la prezentarea ei, însă nu mai târziu de un an de la data emiterii, sau în termenul fixat de trăgător sau girant. [94, art. 30; 101, art. 37]

Potrivit art. 48 din L.c. și alin. (2) art.59 din Legea nr.58/1934, în cazul când prezentarea cambiei sau înaintarea protestului în termenele prescrise este împiedicată de un obstacol de neînlăturat (prevederea legală a unui stat, promulgarea unor noi acte normative, suspendarea relațiilor diplomatice, operațiuni de război, calamități, stare excepțională, etc.) aceste termene sânt prelungite. Posesorul tratei este dator să-și avizeze imediat girantul despre cazul de forță majoră și să facă pe trată sau alonjă o mențiune despre acest aviz, arătând data și punându-și semnătura. După încetarea acțiunii forței majore, posesorul tratei trebuie să prezinte fără întârziere trata spre acceptare sau plată, iar la nevoie va face un protest.

Referitor la locul unde urmează a se face plata, trebuie să atragem atenția că L.c. nu reglementează cum se stabilește acest loc, iar potrivit alin.(1) art.42 din Legea nr.58/1934 cambia trebuie prezentată pentru plată la locul și adresa indicată în titlu. Dacă în cambie nu este indicată adresa plătitorului, cambia trebuie prezentată pentru plată, după caz, la domiciliul trasului sau al persoanei indicate să plătească pentru el ori la domiciliul intervenientului. [101, alin. (2), art.42]

Legea nr.58/1934 în alin. (3) art.44, prevede că acel care plătește la scadență este valabil liberat, afară numai dacă nu a fost fraudă sau greșeală gravă din partea sa, iar L.c. în alin. (3) art.35, prevede doar că acel care plătește la scadență este exonerat de obligațiile asupra cambiei. Astfel, legea română prevede în plus o condiție de valabilitate și anume că plătitorul nu poate fi eliberat de plată dacă a achitat prin fraudă sau prin greșeală gravă din partea sa.

Observăm că plata la scadență cu îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege produce efecte diferite după cum plata a fost efectuată de un debitor cambial principal sau de un debitor de regres.

În cazul în care plata este efectuată de trasul acceptant, care este debitorul cambial principal, această plată stinge obligația cambială a trasului precum și obligațiile tuturor debitorilor cambiali (trăgător, girant, avalişti acestora și a trasului acceptant). Efecte similare produce și plata efectuată de trasul neacceptant sau de domiciliatarul care plătește pentru tras. Rezultă că, dacă plata este efectuată de către tras, ceilalți obligați cambiali sunt eliberați de plată, deoarece această plată stinge raportul cambial născut la emiterea cambiei.

În situația în care plata este făcută de un debitor de regres, ea stinge numai obligațiile care figurează pe titlu după debitorul care a plătit, adică obligațiile giranților succesivi și avaliştilor lor. Însă, o asemenea plată nu stinge obligațiile giranților anteriori și nici obligațiile trasului, trăgătorului și avaliştilor acestora. De aici rezultă că acești debitori vor putea fi urmăriți în temeiul cambiei.

Dovada plății se face în condițiile legii iar potrivit art.34 din L.c., „trasul care onorează cambia poate să ceară ca cambia să-i fie înmănată de către posesor împreună cu dovada de plată”. Rezultă că trasul poate să dovedească că a făcut plata cu titlul original pe care îl deține și cu chitanța care posesorul cambiei le-a remis în rezultatul efectuării plății. După cum se observă, legea se referă doar la tras, însă considerăm că această soluție poate fi aplicată în privința oricărui debitor cambial care achită integral suma prevăzută în titlu. Astfel, oricare debitor care a plătit cambia are dreptul să pretindă posesorului cambiei să-i remită cambia cu mențiunea de achitare scrisă pe titlu și o chitanța de plată, care prezintă interes nu numai pentru dovedirea plății, ori în cazul debitorilor de regres și avaliştilor, cambia le este necesară pentru exercitarea drepturilor cambiale împotriva celor obligați față de ei în condițiile legii.

Considerăm că reieșind din importanța dovezii pentru debitor că acesta și-a onorat obligațiile cambiale, în cazul în care posesorul cambiei refuză remiterea originalului cambiei, această cauză acordă dreptul debitorului să refuze plata cambiei. Însă, această situație nu poate fi aplicabilă și cazului când debitorul achită plata parțial, întrucât posesorul cambiei are nevoie de titlu ca în continuare să-și valorifice dreptul achitării totale a datoriei.

Legea nr.58/1934 în art.43 alin.(3), stipulează expres că „în caz de plată parțială, trasul poate cere să i se facă pe cambie mențiune de această plată și să i se dea o chitanță”.

După cum am menționat anterior, posesorul unei cambii (trate) plătibile la zi sau la un anumit termen de la data emiterii sau de la vedere, trebuie să prezinte cambia spre plată fie în ziua în care ea este plătabilă, fie în una din cele două zile lucrătoare ce urmează. În acest sens apare întrebarea, dacă posesorul cambiei nu prezintă cambia ajunsă la scadență, sau omite termenul

prevăzut de lege, care vor fi consecințele neprezentării cambiei pentru plată sau omiterii termenului. Soluția derivă din prevederile art.37 din L.c., potrivit căreia, în cazul în care trata nu a fost prezentată spre plată în termenul arătat la art.33, debitorul are dreptul să depună suma tratei în depozit la cerere în banca unde se deservește pe contul și riscul deținătorului. Dobânda asupra depozitului se preia la venitul debitorului, iar banca este obligată să efectueze plata asupra cambiei prezentate din contul resurselor rezervate. Soluția din legislația română derivă din prevederile art.46 a Legii nr.58/1934 potrivit căreia legea recunoaște dreptul oricărui debitor cambial de a consemna suma menționată în cambie la Casa de Economii și Consemnațiuni, pe cheltuielile și pe riscul posesorului cambiei, iar recipisa privind consemnarea sumei de bani se depune la tribunalul sau la judecătoria locului de plată.

În situația în care trasul refuză să accepte cambia, pentru a se evita declanșarea acțiunii judiciare, legea a consacrat posibilitatea acceptării sau plății cambiei de către o altă persoană decât trasul. Această persoană poate fi indicată de către trăgător în cuprinsul cambiei (indicat la nevoie), sau poate să intervină din propria inițiativă (intervenient pentru onoare). Acțiunile acestui mijlocitor (intervenient) sunt reglementate în cap. VIII din L.c., iar în Legea nr.58/1934 aceste reglementări poartă denumirea “Despre intervenție” și sunt reglementate în cap. IX. [101]

Privitor la plata prin intervenient (mijlocire), în art.52 din L.c., este prevăzut că „plata prin mijlocire poate fi făcută ori de câte ori trăgătorul și-ar putea exercita dreptul de regres la scadență sau înainte de scadență”. Plata trebuie să acopere întreaga sumă pe care ar fi avut să plătească acel pentru care s-a făcut mijlocirea. Plata trebuie făcută cel mai târziu în ziua ce urmează ultima zi admisă pentru exercitarea protestului de neplată.

Potrivit legii, rezultă că în cazul în care în cambie figurează un indicat la nevoie pentru plată ori un acceptant prin mijlocire, posesorul cambiei trebuie să se adreseze acestora doar în cazul în care trasul a refuzat plata, iar acest fapt s-a constatat prin protest. Dacă indicatul la nevoie ori acceptantul prin mijlocire refuză plata, posesorul cambiei trebuie să întocmească un contraprotect, cel mai târziu în ziua lucrătoare ce urmează zilei pentru întocmirea protestului contra trasului.

Dacă trasul refuză plata cambiei, plata se poate face din proprie inițiativă de o terță persoană sau de un obligat cambial (trăgătorul, unul dintre giranți ori avaliiștii lor), însă mijlocitorul (intervenientul) trebuie să declare că plata este făcută pentru onoare. Plata cambiei de către mijlocitorul (intervenientul) pentru onoare impune, ca și în cazul plății făcute de indicatul la nevoie, întocmirea protestului de neplată. Mijlocitorul (intervenientul) pentru onoare trebuie să plătească întreaga sumă prevăzută de cambie deoarece potrivit legii, posesorul cambiei nu poate fi obligat să primească o plată parțială.

3.4 Concluzii la capitolul 3

Emiterea și circulația cambiei are la bază raporturi juridice create în baza acordului de voință manifestat în condițiile legii de către trăgător, tras, beneficiar, girant, giratar etc., iar în acest sens cambia este un act juridic civil pentru valabilitatea căruia sunt necesare a fi îndeplinite condițiile prevăzute expres de lege ce se referă la consimțământ, capacitatea părților raportului cambial, obiectul și forma cambiei.

În privința condițiilor de formă, cambia trebuie să cuprindă în mod obligatoriu mențiunile expres prevăzute în lege (art. 4, 63 din L.c. și art. 1, 104 din Legea nr. 58/1934), în caz contrar aceasta se consideră nevalabilă și se transformă într-o simplă recipisă.

Reieșind din specificul și interesul legislației cambiale de a proteja posesorul cambiei și de a întări încrederea în circulația acesteia, legea recunoaște valabilitatea titlului semnat chiar și de falsul reprezentant, punând în sarcina sa obligația de a executa ceea ce rezultă din cambia semnată de el.

În calitate de titlu de credit, cambia este un titlu abstract deoarece încorporează obligația și dreptul corelativ fără a menționa cauza obligației. Astfel, deși interesul emiterii unei cambii derivă din existența unor raporturi juridice anterioare (fundamentale) între părți, legea nu cere dovada acestora. Cambia emisă se emancipează total de cauza juridică din care s-a născut, iar efectuarea plății urmărește scopul executării obligațiilor din raporturile juridice de bază sau preexistente.

Punerea în circulație a cambiei se realizează prin completarea acesteia și înmânarea creditorului (beneficiarului), care are opțiunea reieșind din interesele și necesitățile sale, fie să aștepte ajungerea cambiei la scadență pentru a încasa suma de bani indicată în cambie, fie de a o negocia și a o transmite unei alte persoane, care la rândul său poate la fel, fie să aștepte ajungerea scadenței și încasarea banilor, fie să o transmită și el mai departe, situație care se poate repeta de nenumărate ori. Cambia se consideră negociată când trece de la o persoană la alta, iar în situația în care cambia este la purtător, negocierea se realizează prin simpla predare a cambiei, iar cambia la ordin (trata) se transmite prin gir.

Drepturile conferite prin cambie, ca oricare drepturi patrimoniale, pot fi transmise altor persoane, fără careva impedimente sau restricții. Însă, în calitatea lor de drepturi patrimoniale de creanță, acestea se deosebesc de drepturile patrimoniale reale al căror conținut juridic, de regulă este stabilit prin lege.

Girul este actul juridic prin care deținătorul cambiei (girantul), transmite altei persoane (giratar), printr-o declarație scrisă și semnată pe titlu și prin predarea titlului, toate drepturile ce izvorăsc din titlul respectiv. În calitate de act juridic accesoriu unei cambii valabile, acesta intervine înainte de scadența și de protestul cambiei pentru neplată și presupune o înțelegere

prealabilă între girant (persoana care transmite) și giratar (persoana care primește) de a transmite cambia așa cum a fost emisă. Predarea cambiei transmise prin gir constituie executarea acestui contract.

Acceptarea cambiei reprezintă manifestarea benevolă de voință prin care trasul, în calitate de terț, intervine în raportul cambial și se obligă direct să plătească suma de bani înscrisă în titlu. Astfel, trasul în mod benevol se transformă în debitor principal, iar în consecință acestuia trebuie să i se prezinte cambia pentru plată. Obligația cambială care se naște din acceptarea cambiei este o obligație autonomă, literală și abstractă, iar cauza sau motivele care l-au determinat pe tras să accepte cambia nu interesează dobânditorii cambiali de bună credință.

Prezentarea cambiei și dreptul de a cere plata îl are posesorul legitim al titlului, care poate fi beneficiarul indicat de trăgător în cambie sau giratarul, care se legitimează cu șirul neîntrerupt de giruri.

În scopul garantării obligației cambiale, legiuitorul a instituit avalul pentru a proteja beneficiarul cambiei împotriva riscului de neexecutare în termen a obligației de plată, de insolvabilitate a debitorului, etc. Dacă obligația avalistului (cel ce garantează) nu îndeplinește condițiile unei obligații cambiale, avalul se transformă în fidejusiune, opinie pe care o împărtășim și noi.

Prezentarea cambiei spre plată este o condiție obligatorie prin care cel îndreptățit trebuie să prezinte celui obligat cambia pentru plata sumei de bani menționată în titlu, iar în conformitate cu prevederile art.18 din L.c., trata se prezintă în original. Trata prezentată rămâne la deținătorul ei, iar acceptantul are dreptul de a face o copie a acesteia.

Posesorul cambiei (tratei) plătitibile la zi sau la un anumit termen de la data emiterii sau de la vedere, trebuie să prezinte cambia spre plată fie în ziua în care ea este plătitibilă, fie în una din cele două zile lucrătoare ce urmează. În situația în care trasul refuză să accepte cambia, pentru a se evita declanșarea acțiunii judiciare, legea a consacrat posibilitatea acceptării sau plății cambiei de către o altă persoană decât trasul. Această persoană poate fi indicată de către trăgător în cuprinsul cambiei (indicat la nevoie) sau poate să intervină din propria inițiativă (intervenient pentru onoare).

4. CONSECINȚELE JURIDICE PRIVIND NEPLATA CAMBIEI

4.1. Refuzul plății cambiale

Neexecutarea la scadență a obligației cambiale prin refuzul trasului să plătească, deținătorul cambiei obține dreptul de a încasa forțat suma de bani prevăzută în titlu. Dreptul se poate valorifica prin intermediul mijloacelor cambiale (reglementate de legea cambiei) și extracambiale (reglementate de dreptul comun).

Potrivit art.38 din L.c., „posesorul cambiei poate exercita dreptul de acțiune împotriva trăgătorului, giranților și celor obligați”. În acest sens, deținătorul cambiei poate înainta pretențiile sale:

- la scadență, dacă plata nu a fost făcută sau a fost achitată numai o parte din suma cambiei;
- înainte de scadență:
 - a) dacă acceptul a fost refuzat total sau parțial;
 - b) în cazul insolvenței trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, în caz de încetare de plăți din partea acestuia chiar dacă acest fapt nu este constatat de o instanță judecătorească ori de arbitraj, sau în cazul când urmărirea bunurilor lui a rămas fără rezultat;
 - c) în cazul insolvenței trăgătorului unei cambii ce nu poate fi supusă acceptării.

Potrivit acestor texte din lege, rezultă că deținătorul cambiei poate exercita dreptul la acțiune împotriva celor obligați la scadență, dacă plata nu a fost făcută sau a fost achitată doar o parte din suma menționată în cambie.

Astfel, dacă la scadență trasul refuză plata, însă anterior a acceptat cambia, acesta poate fi acționat în judecată împreună cu trăgătorul, sau fiecare separat. În situația în care trasul nu a acceptat cambia, careva temeie legal de a fi atras în proces de către beneficiarul cambiei și obligat la plata acesteia nu există, însă acest refuz deschide calea posesorului cambiei să se întoarcă împotriva trăgătorului.

Dacă trasul nu acceptă cambia și refuză plata acesteia, potrivit art.39 alin. (1) din L.c., “refuzul de acceptare sau de plată trebuie să fie constatat printr-un act autentic, iar modelele actelor de refuz sunt arătate în Anexele 3 și 4 din L.c”. În Anexa 3, legiuitorul indică drept model forma și conținutul actului despre protestul de neacceptare a cambiei, care se autentifică notarial, iar în Anexa 4 este indicat modelul privind forma și conținutul actului despre protestul de neplată a cambiei, care de asemenea se autentifică notarial.

Actul de protest privind neacceptarea cambiei trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare, iar dacă prima ofertă de acceptare a cambiei a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare.

Actul de protest privind neplata unei cambii plătibile la zi fixă sau la un anumit termen de la emiter sau de la vedere, trebuie să fie făcut în una din cele două zile lucrătoare, ce urmează după ziua de onorare a tratei, iar în cazul unei cambii (bilet la ordin) plătibile la vedere, protestul trebuie făcut în condițiile prevăzute pentru protestul în caz de neacceptare, adică în următoarea zi lucrătoare.

Protestul de neacceptare scutește de protestul de prezentare spre plată și de protestul de neplată, întrucât în caz de admitere a protestului de neacceptare (de neplată) persoanele obligate trebuie să plătească posesorului suma tratei.

Potrivit alin. (1) art. 40 din L.c., posesorul cambiei trebuie să-și avizeze girantul și trăgătorul despre neacceptare sau despre neplată, în decurs de patru zile lucrătoare, care urmează după ziua protestului, sau în cazul clauzei “circulație fără cheltuieli”, după ziua prezentării, iar fiecare girant trebuie în decurs de două zile lucrătoare, care urmează după ziua primirii avizului, să comunice girantului său primirea avizului, indicând numele și domiciliul celor care au trimis avizele precedente și așa mai departe până la trăgător.

În situația în care deținătorul cambiei s-a convins că aceasta nu v-a fi plătită benevol de persoanele obligate, respectiv după ce a avizat girantul și trăgătorul despre neplata cambiei, iar trăgătorul, de asemenea, refuză să plătească cambia pe care a emis-o, sau să propună o altă soluție acceptabilă, poate înainta o acțiune în judecată pentru a-și valorifica drepturile cambiale.

De asemenea, deținătorul cambiei are dreptul de a se adresa direct în instanța de judecată pentru a-și valorifica drepturile cambiale, fără a aștepta sosirea datei scadente prevăzută în cambie:

- în situația în care acceptantul a refuzat total sau parțial plata cambiei;
- în cazul insolvenței trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia;
- în caz de încetare de plăți din partea trasului, chiar dacă acest fapt nu este constatat de o instanță judecătorească sau de arbitraj;
- în cazul când urmărirea bunurilor lui a rămas fără rezultat;
- în cazul insolvenței trăgătorului unei cambii ce nu poate fi supusă acceptării.

În consecință, refuzul de plată intervine în următoarele situații prevăzute de lege: acceptarea a fost refuzată total sau în parte; insolvența trasului (acceptat sau nu) chiar când încetarea plății se datorează faptului că urmărirea bunurilor sale a rămas fără rezultat și chiar dacă nu s-a făcut pe baza unei hotărâri judecătorești, precum și în cazul insolvenței trăgătorului cambiei.

În acest sens rezultă că, pentru exercitarea acțiunii în judecată beneficiarul cambiei trebuie să îndeplinească următoarele condițiile formale cerute de lege, și anume: prezentarea cambiei spre plată; actul de protest și avizul.

4.2 Valorificarea drepturilor cambiale

Posesorul sau deținătorul cambiei are libertatea de a alege una din căile legale de valorificare a drepturilor în raport de interesele și necesitățile sale.

În calitate de creditor acesta poate recurge la următoarele căi de valorificare a drepturilor cambiale:

1) În cazul dacă urmărește realizarea cât mai rapidă a creanței, poate recurge la procedura *executării cambiale* întrucât este mai scurtă, mai rapidă și mai puțin costisitoare;

2) În cazul când urmărește recuperarea sumei indicate în cambie și a prejudiciului cauzat în rezultatul neachitării la scadență a acesteia, poate înainta o *acțiune civilă în procedura contencioasă*;

3) În cazul când cambia a fost emisă prin inducerea în eroare, prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase ca adevărate, ori dacă emiterea acesteia a fost determinată de comportamentul dolosiv sau viclean a trăgătorului și a complicilor săi care i-au cauzat daune considerabile, poate depune o *plângere penală organului de urmărire penală sau procurorului*.

4) În cazul în care se constată insolvabilitatea trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, precum și în cazul insolvabilității trăgătorului cambiei ce nu poate fi supusă acceptării, posesorul acesteia are la îndemână *intentarea unui proces de insolvabilitate* împotriva acestora.

Valorificarea drepturilor cambiale prin intermediul executării nemijlocite a cambiei, este o procedură simplificată, care evită procedura judiciară lentă și greoaie în contradictoriu cu mai multe căi de atac. Altfel spus, prin intermediul executării cambiale, posesorul cambiei poate trece direct la executarea obligației de plată în temeiul cambiei care are valoarea unui titlu executoriu.

Dreptul la executarea cambială aparține posesorului cambiei, care poate fi beneficiarul cambiei sau ultimul giratar al acesteia, precum și debitorii de regres care au plătit cambia. Executarea cambială poate avea loc doar în baza unei cambii valabile sub aspect formal și dacă sunt îndeplinite condițiile generale impuse de lege.

După cum am menționat supra, legea cere îndeplinirea condițiilor anterior declanșării

acțiunii judiciare, prin prezentarea cambiei la plată și întocmirea protestului pentru neplată. Executarea cambială impune ca cel care folosește această cale de valorificare a drepturilor cambiale să fie în posesia cambiei, iar drepturile cambiale să nu fie prescrise.

În legislația cambială a RM, cambia nu are valoarea unui titlu executoriu precum în legislația altor state, în sensul că nu poate fi prezentată direct executorului judecătoresc pentru declanșarea procedurii de executare silită.

În legislația cambială din România, potrivit art.61 din Legea nr. 58/1934 este statuat că cambia are valoare de titlu executoriu, iar potrivit art.640 din Codul de procedură civilă, [37] cambia, biletul la ordin și cecul, precum și alte titluri de credit constituie titluri executorii, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute în legea specială. Legea nr. 58/1934, cu statut de lege specială, reglementează formalitățile pe care creditorul trebuie să le îndeplinească privind executarea cambială și anume: *Somația de plată*, care reprezintă o adresare făcută debitorului prin care este preîntâmpinat să plătească cambia. Potrivit alin. (5) art.61 din Legea nr.58/1934 somația de executare trebuie să cuprindă transcrierea exactă a cambiei, a protestului, precum și a celorlalte acte din care rezultă suma datorată. Somația de plată se notifică prin intermediul executorului judecătoresc la domiciliul sau reședința debitorului. Astfel, somația prevăzută la art. 61 alin. (5) din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin este obligatorie, inclusiv în cazurile în care noul Cod de procedură civilă prevede că executarea silită poate fi făcută fără somație, [15] ori somația prevăzută în Legea nr.58/1934, „are natura unei puneri în întârziere, cu scopul de a da posibilitatea celui căruia i se opune titlul de credit să invoce excepțiile pe care i le permite legea specială. Această somație este făcută pentru a consolida titlul cambial prin neinvocarea de către cel căruia i se opune a unor excepții cambiale”.

Potrivit art.62 din Legea nr.58/1934, debitorul care a primit somația de plată este în drept să facă contestație la executare, în termen de 5 zile de la primirea somației. Contestația la executare se depune la instanța de executare, care se va judeca cu precădere și în regim de urgență, potrivit normelor codului de procedură civilă. Prin urmare, în fața instanței de judecată debitorul are dreptul să pună în discuție valabilitatea titlului și să invoce anumite excepții care îl apără de dreptul de plată, ceea ce poate transforma procesul cambial într-un adevărat litigiu precum în cazul unui litigiu contencios, cu singura deosebire că acest proces este pornit de debitor. Hotărârea pronunțată asupra contestației poate fi atacată cu apel în termen de 15 zile de la pronunțare, care după examinarea în ordine de apel devine definitivă.

De regulă examinarea contestației la somația de plată nu suspendă executarea, cu excepția cazului când debitorul solicită suspendarea din motivul că nu recunoaște semnătura, procura sau

din alte motive întemeiate. În cazul suspendării executării cambiale, creditorul poate obține măsuri de asigurare.

În L.c., nu există o reglementare a procedurii cambiale de obținere a titlului executoriu pentru încasare silită a sumei indicată în cambie, fapt ce ne determină să apelăm la prevederile Codului de procedură civilă.[36]

Potrivit art. 344 C.p.c, din cadrul Capitolului XXXV, Procedura în ordonanță (Procedura simplificată), este prevăzut că ordonanța judecătorească este o dispoziție dată unipersonal de judecător, în baza materialelor prezentate de creditor, privind încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile specificate la art.345. Ordonanța judecătorească reprezintă un act executoriu care se îndeplinește în modul stabilit pentru executarea actelor judecătorești.

Creditorul cambial are dreptul să înainteze cerințele sale în procedura simplificată pentru a-și revendica drepturile cambiale, reieșind din prevederile lit. (c) art.345 C.p.c, unde printre pretențiile în al căror temei se emite ordonanța judecătorească este stipulată și pretenția întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial.

Posesorul cambiei valabile prezentate spre plată și refuzată, având actul de protest și avizul prin care a informat trăgătorul sau girantul despre neacceptare sau despre neplată, este în drept să înainteze cererea de eliberare a ordonanței judecătorești.

Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se depune în scris, iar în ea se indică:

- a) instanța în care se depune cererea;
- b) numele sau denumirea creditorului, domiciliul ori sediul, codul fiscal;
- c) numele sau denumirea debitorului, domiciliul ori sediul, codul fiscal;
- d) pretenția creditorului și circumstanțele pe care se întemeiază;
- e) documentele ce confirmă temeinicia pretenției;
- f) documentele anexate.

La depunerea cererii, creditorul prezintă probe privind respectarea procedurii prealabile sesizării instanței, adică actul de protest și avizul prin care confirmă că a informat girantul și trăgătorul despre neacceptare sau despre neplată.

Cererea se semnează de creditor sau de reprezentantul său, iar dacă se depune de către reprezentant, la cerere se anexează documentul care atestă împuternicirile acestuia, procura autentificată în modul stabilit de lege.

Potrivit prevederilor art.346 C.p.c, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se depune în instanță potrivit regulilor de competență jurisdicțională, după respectarea procedurii prealabile. Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se impune cu taxă de stat în mărimea stabilită pentru cererea de chemare în judecată în acțiune civilă. În cazul în care cererea creditorului

nu este acceptată, taxa de stat i se restituie, iar în caz de anulare a ordonanței judecătorești, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei pentru înaintarea acțiunii.

Potrivit art.3 din Legea privind taxa de stat, [104] tarifele taxei de stat pentru cererile de chemare în judecată privitor la litigiile cu caracter patrimonial, cererile de contestare a unui titlu executoriu sau a unui alt document prin care încasarea se produce în mod incontestabil se stabilesc în cuantum de 3% din valoarea acțiunii sau din suma încasată, dar nu mai puțin de 150 lei și nu mai mult de 25000 lei de la persoanele fizice și nu mai puțin de 270 lei și nu mai mult de 50000 lei de la persoanele juridice.

Menționăm că potrivit practicii judiciare existente în RM, generalizată prin “Nota informativă [124; 76] privind examinarea cauzelor în procedura în ordonanță ce vizează încasarea unor sume considerabile de la agenți economici străini”, Direcția generalizare și sistematizare a practicii judiciare a Curții Supreme de Justiție în anul 2014 a analizat practica judiciară în 53 de cauze judecătorești. Printre încălcările constatate în cauzele examinate privind protestul cambiei, nici față de una din persoanele din contul căror au fost încasate în mod solidar sumele solicitate, protestele cambiei nu au fost autentificate notarial, iar instanțele judecătorești au admis cererile și au emis ordonanțe judecătorești în temeiul prevăzut la art. 345 C.p.c.. Încălcările comise de judecători se referă la faptul că la primirea spre examinare a cererilor de eliberare a ordonanței judecătorești, nu au ținut cont de prevederile L.c., potrivit cărora creditorii (deținătorii cambiei) sunt obligați să autentifice notarial actele de protest, iar prezentarea unui act de protest fără a fi autentificat notarial, constituie o abatere gravă de la legislația cambială. Deși în aceste situații, potrivit art.348 C.p.c, judecătorul urma să nu de-a curs cererilor depuse, aceasta omisiune a contribuit la schema criminală de transfer și spălare ilegală de bani din Rusia în Uniunea Europeană, [159] iar pe aceste fapte sunt pe rol mai multe cauze penale. [159] Dat fiind că la moment este prematur să ne expunem privitor la aceste aspecte, totodată acest aspecte nu constituie obiective în cercetarea noastră, însă în raport de constatările definitive ale organelor de urmărire penală pe aceste cazuri, vom reveni cu o analiză și un studiu suplimentar a acestor aspecte.

Potrivit art. 350 C.p.c, în termen de 5 zile de la data depunerii cererii în judecată se eliberează ordonanța judecătorească, care se pronunță de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părților pentru explicații, fără dezbateri judiciare și fără întocmirea procesului – verbal al ședinței.

După eliberarea ordonanței, judecătorul trimite debitorului, cel târziu a doua zi, copia de pe ordonanță printr-o scrisoare recomandată cu recipisă.

Debitorul, în decursul a 10 zile de la primirea copieii de pe ordonanță, este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecțiilor și

primirea lor la timp, în instanța care a eliberat ordonanța, obiecțiile sale motivate împotriva pretențiilor admise, anexând probele ce le confirmă. În cazul depunerii obiecțiilor peste termenul stabilit de lege, judecătorul este în drept, la cererea debitorului, să suspende executarea ordonanței până la examinarea obiecțiilor, cu excepția cazurilor în care legea interzice suspendarea, soluționând concomitent chestiunea de restabilire a termenului pentru depunerea lor în condițiile art.116 C.p.c. Instanța care a emis ordonanța examinează obiecțiile debitorului fără citarea părților, fără a încheia proces-verbal și se limitează la admisibilitatea obiecțiilor din punct de vedere al temeiniciei și veridicității, însă instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate. În acest caz, se întocmește un proces-verbal și se înregistrează audio ședința de judecată, în condițiile codului de procedură civilă.

Potrivit art. 353 C.p.c. al RM, în termen de 5 zile de la data depunerii obiecțiilor conform art. 352 alin. (2) C.p.c., sau examinării obiecțiilor conform art. 352 alin. (5), judecătorul care a emis ordonanța dispune, prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac, admiterea obiecțiilor debitorului, dacă acestea sânt temeinice și veridice, și anularea ordonanței sau dispune, prin încheiere care *nu se supune niciunei căi de atac*, respingerea obiecțiilor. Trebuie să menționăm că textul „care nu se supune niciunei căi de atac” din teza a doua a articolului 353 alin. (1) din C.p.c al RM a fost declarată neconstituțională, [83] fiind disproporționată față de scopurile urmărite și contrare cu articolele 20 și 46 din Constituție. În rezultatul acestei hotărâri s-a admis calea de recurs împotriva acestor încheieri, iar legiuitorul urmează să aducă în concordanță legislația în cauză cu prevederile constituționale.

În încheierea de anulare a ordonanței, judecătorul lămurește că pretenția creditorului poate fi înaintată debitorului în procedură de examinare a acțiunii civile, iar copia de pe încheierea de anulare a ordonanței judecătorești se expediază părților în cel mult 3 zile de la data pronunțării încheierii. În cazul anulării ordonanței deja executate sau executate parțial și neadresării creditorului cu acțiune în procedura generală, debitorul nu este lipsit de dreptul de a se adresa cu cerere potrivit art.159 din Codul de executare al RM.

Dacă obiecțiile nu se referă la fondul cauzei, judecătorul va emite o încheiere despre refuzul de anulare a ordonanței, iar încheierea respectivă poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.

Potrivit art.354 C.p.c, dacă în termenul stabilit de 10 zile debitorul nu înaintează obiecții motivate împotriva ordonanței judecătorești, rezultă că debitorul este de acord cu pretențiile deținătorului cambiei, iar judecătorul eliberează creditorului un al doilea exemplar de ordonanță judecătorească, care este cu executare imediată, certificându-l cu sigiliul instanței. Ordonanța judecătorească în original se păstrează în procedura judecătorească.

Tot aici este de menționat că judecătorul nu va elibera creditorului al doilea exemplar de ordonanță dacă lipsește dovada comunicării acesteia debitorului și nu a expirat termenul de depunere a obiecțiilor.

Dacă debitorul depune obiecții prin intermediul oricărui mijloc de comunicare ce asigură veridicitatea obiecțiilor și primirea lor la timp cu probele ce confirmă obiecțiile, potrivit art.353 C.p.c., în termen de 5 zile de la data depunerii obiecțiilor, judecătorul care a emis ordonanța dacă constată că acestea sunt temeinice și veridice dispune anularea ordonanței.

Este de menționat că codul de procedură civilă nu concretizează în ce cazuri poate fi anulată ordonanță judecătorească, însă reieșind din pct. 11 a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr. 18 din 31.05.2004 ”Cu privire a unele chestiuni ce vizează procedura de eliberare a ordonanțelor judecătorești

” achiesăm la temeiurile pentru anularea ordonanței judecătorești și anume: [86]

- necorespunderea actelor întocmite de către creditor cerințelor legii;
- contestarea sumelor datorate, a penalităților care sunt solicitate de creditor și care urmează a fi încasate în temeiul legii sau al contractului;
- omiterea de către creditor a termenelor de prescripție;
- existența în procedură a unui litigiu, fondul căruia este nemijlocit legat de obiectul ordonanței judecătorești;
- executarea benevolă a obligației de către debitor până la înaintarea cererii și altele.

Prin urmare, în încheierea de anulare a ordonanței, judecătorul va menționa temeiurile anulării acesteia și va lămuri că pretenția creditorului poate fi înaintată debitorului în procedura de examinare a acțiunii civile, adică în procedura contencioasă. Copia de pe încheierea de anulare a ordonanței judecătorești se expediază părților în cel mult 3 zile de la data pronunțării încheierii. Taxa de stat în cazul anulării ordonanței judecătorești plătită de creditor i se restituie, care poate fi folosită pentru depunerea acțiunii de judecată în procedura generală, contencioasă.

În privința restituirii taxei de stat instanța supremă recomandă instanțelor judecătorești, ca în cazul anulării ordonanței judecătorești, se are în vedere faptul soluționării în fond a pretențiilor invocate în temeiul art. 345 C.p.c, taxa de stat nu se restituie, totodată în cazul refuzului primirii cererii în procedură de ordonanță, adică neexaminarea cererii în fond, taxa de stat achitată pentru examinarea acesteia în procedură de ordonanță se va lua în calcul, la înaintarea cererii de chemare în judecată în procedura contencioasă și va fi achitată doar diferența acesteia. [151]

Considerăm că, reieșind din textul de lege și anume alin. (4) art.346 C.p.c., potrivit căruia, în caz de anulare a ordonanței judecătorești, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei pentru înaintarea acțiunii, taxa de stat urmează a fi restituită creditorului, pentru a putea fi achitată

repetat la depunerea cererii în procedura contencioasă. În situația în care taxa de stat nu i se restituie, creditorul este sancționat nejustificat, deoarece trebuie să achite de două ori taxa de stat pentru a-și valorifica drepturile cambiale, ceea ce este disproporționat și inechitabil, mai mult decât atât această abordare știrbește din utilitatea și autoritatea procedurii simplificate.

Potrivit legislației RM, creditorul este în drept după utilizarea fără succes a procedurii simplificate sau direct, fără a utiliza această procedură, să depună ***o acțiune în instanța de judecată de drept comun***, în baza căreia să-și dovedească în contradictoriu cu pârâții – obligați cambiali, drepturile ce rezultă din titlul cambial.

Avantajele și dezavantajele acestor proceduri, creditorul urmează să le analizeze reieșind din fiecare caz concret, însă, ținând cont de celeritatea desfășurării procesului în procedura simplificată, susținem utilizarea acesteia în raport cu procedura contencioasă care este mult mai lentă ca durată și cu termene procedurale mai mari.

Hotărârea judecătorească în procedura contencioasă devine irevocabilă după utilizarea tuturor căilor ordinare de atac, precum apelul exercitat la Curtea de apel și recursul exercitat în fața Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

Valorificarea drepturilor cambiale prin depunerea unei plângeri penale privind săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal. Beneficiarul cambiei este în drept să sesizeze printr-o plângere, organul de urmărire penală în temeiul art. 262 din Codul de procedură penală, [38] în cazul în care consideră că în privința sa au fost comise careva fapte penale precum: infracțiunea de excrocherie (art.190 Cod penal al RM);[39] cauzarea de daune materiale în proporții mari prin înșelăciune sau abuz de încredere (art.191 Cod penal); confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, confecționarea sau vânzarea imprimatelor, ștampilelor sau a sigiliilor false ale unor întreprinderi, instituții, organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare (art.361 Cod penal), etc.

Deoarece urmărirea penală are ca obiect colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii, la identificarea făptuitorului, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se transmită cauza penală în judecată în condițiile legii și pentru a se stabili răspunderea acestuia, în cazul în care instanța de judecată va constata vinovăția trăgătorului și a complicilor săi privind falsificarea cambiei sau alte acțiuni ilegale de cauzare a daunelor beneficiarului cambiei, acesta în concordanță cu prevederile art.219 C.p.p., este în drept să intenteze o acțiune civilă în procesul penal prin depunerea unei acțiuni civile în procesul penal, adresate procurorului sau instanței de judecată, prin intermediul căreia poate solicita recuperarea prejudiciului material cauzat prin fapta penală

interzisă de lege precum și a prejudiciului moral cauzat nemijlocit prin acțiunea sau inacțiunea făptuitorului.

În cazul în care se constată insolvabilitatea trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, precum și în **cazul insolvabilității trăgătorului unei cambii ce nu poate fi supusă acceptării**, deținătorul cambiei are la îndemână intentarea unui proces de insolvabilitate împotriva acestora. Legea instituie cadrul juridic privind stabilirea unei proceduri colective pentru satisfacerea creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului prin aplicarea față de acesta a procedurii de restructurare sau a procedurii falimentului și prin distribuirea produsului finit. [96] În acest sens este de menționat că posesorul poate înainta o cerere de intentare a unui proces de insolvabilitate împotriva persoanelor juridice, ori potrivit alin.(2) art.1 din Legea insolvabilității, aceasta este aplicabilă persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, întreprinzătorilor individuali, inclusiv titularilor de patentă de întreprinzător, societăților de asigurări, organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare, companiilor fiduciare, organizațiilor necomerciale, înregistrate în Republica Moldova în modul stabilit., precum și maselor succesoriale lăsate de persoanele fizice, indiferent de faptul dacă desfășurau sau nu activitate de întreprinzător. Legea insolvabilității nu se aplică băncilor.

Cererea de intentare a procesului de insolvabilitate se examinează de către instanța de judecată (instanța de insolvabilitate) în conformitate cu competența jurisdicțională stabilită în Codul de procedură civilă și în Legea insolvabilității, iar instanța de insolvabilitate dispune de competență exclusivă la judecarea, în cadrul procesului de insolvabilitate, a litigiilor ce țin de masa debitoare. Dacă partea interesată invocă existența unui litigiu de drept referitor la masa debitoare, instanța de insolvabilitate va judeca această cauză într-un proces separat, în procedură contencioasă, conform Codului de procedură civilă.

Intentarea unui proces de insolvabilitate presupune existența unui temei, iar temeiul general de intentare constă în incapacitatea de plată a debitorului. De asemenea legea [96] prevede și un temei special de intentare a unui proces de insolvabilitate, supraîndatorarea debitorului în cazul în care acesta este persoană juridică responsabilă de creanțele creditorilor în limitele patrimoniului său. În acest caz, la baza evaluării patrimoniului debitorului trebuie pusă continuarea activității lui dacă acest fapt este posibil.

Posesorul cambiei în calitate de creditor, poate depune cerere introductivă dacă are un interes legitim în intentarea procesului de insolvabilitate și își poate argumenta creanțele și temeiurile de intentare a procesului de insolvabilitate, iar cererea introductivă poate fi depusă numai după notificarea prealabilă a debitorului. Potrivit alin. (2) art.19 din Legea insolvabilității, notificarea prealabilă se consideră făcută dacă, până la depunerea cererii introductive, debitorul a

fost informat de către creditor sau de executorul judecătoresc, sau, în cazurile prevăzute expres de Codul fiscal al RM, de către organele abilitate despre faptul că se află în întârziere ori despre înaintarea spre executare a titlului executoriu sau a unui alt document echivalent lui în condițiile prevăzute expres de Codul de executare.

Condițiile de intentare a procesului de insolvabilitate, acțiunile preliminare, procedura de insolvabilitate, masa debitoare, creanțele și clasele creditorilor, organele creditorilor, desemnarea administratorul insolvabilității și după caz a lichidatorului, valorificarea, precum și distribuirea masei debitoare creditorilor este reglementată de legea susmenționată.

În România, contenciosul cambial este reglementat de Legea nr.58/1934, iar potrivit art.47 din această lege, acțiunea cambială este directă și de regres. Acțiunea directă este formulată contra acceptantului și avaliştilor săi, iar acțiunea de regres contra oricărui alt obligat, ceea ce confirmă că acțiunile directe pot fi îndreptate contra celor obligați în mod direct la plata cambiei, iar acțiunea de regres pot fi exercitate împotriva oricărui obligat cambial.

Potrivit doctrinei juridice, acțiunile cambiale sunt acele proceduri legale care pot fi folosite împotriva celor obligați la plata cambiei sau la punerea în executare a cambiei. [107, p. 223]

După cum am indicat supra, L.c., nu stipulează prevederi similare art.47 din Legea nr.58/1934, însă, observăm că potrivit alin. (3) art.24 din L.c, este prevăzut că în caz de neplată, posesorul, chiar dacă nu este trăgător, are împotriva acceptantului o acțiune cambială directă pentru tot ce poate fi cerut în temeiul art.43.

Potrivit art.43 din L.c., posesorul poate să ceară de la persoanele obligate prin trată:

- a) suma tratei neacceptate sau neplătite, împreună cu dobânda, dacă a fost stipulată;
- b) dobânda de întârziere stabilită conform legislației civile, calculată începând cu data scadenței;
- c) cheltuielile pentru protest, cheltuielile pentru trimiterea avizelor și alte cheltuieli.

Cel care a plătit trata are dreptul de a cere de la persoanele obligate lui:

- a) suma totală plătită;
- b) dobânda asupra sumei indicate, calculată ținând cont de rata de bază a Băncii Naționale, începând cu ziua când a efectuat plata;
- c) cheltuielile suportate.

Dacă acțiunea a fost făcută până la scadență, din suma cambială se reține procentul de scontare care este egal cu rata de bază a Băncii Naționale.

Rezultă că acțiunea cambială directă reprezintă o cerere de chemare în judecată depusă de reclamant în interiorul termenului de prescripție, prin care solicită exercitarea dreptului în temeiul titlului, fără careva formalități speciale, iar acțiunea de regres (indirectă) este cererea de chemare

în judecată depusă de posesorul cambiei, în temeiurile prevăzute de L.c., contra trăgătorului, giranților și avaliştilor acestora.

Mijloacele de valorificare a drepturilor cambiale, care sunt reglementate de dreptul comun, pot fi denumite mijloace extracambiale, iar printre acestea putem enumera acțiunea cauzală și acțiunea de îmbogățire fără just temei.

În doctrina română, [25, p. 652] se utilizează termenul dresarea protestului, noțiune preluată din art.66 a Legii nr.58/1934, cea ce înseamnă redactarea, întocmirea sau încheierea unui act juridic oficial. [101]

Protestul de neacceptare trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare. Dacă prima acceptare a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare.[94, alin. (2), art. 39]

Astfel, potrivit legii, posesorul cambiei poate prezenta trasului până la scadență trata spre acceptare, ceea ce rezultă că în cazul în care trasul refuză să accepte plata cambiei, urmează să se întocmească actul despre protestul de neacceptare a cambiei. [94, art. 18] Menționăm că protestul de neacceptare a cambiei nu este un act obligatoriu pentru posesorul cambiei, decât dacă acesta are obligația de a prezenta cambia la acceptare într-un anumit termen sau în cazul în care acesta dorește să exercite acțiunea de regres înainte de scadența cambiei.

Potrivit prevederilor art.66 din Legea nr.58/1934 coroborate cu prevederile art. 8 lit. (h) din Legea nr.36/1995, rezultă că competența întocmirii protestului conform legislației României, aparține executorului judecătoresc precum și notarului public. [100]

Deosebit de legea română, L.c., nu are un text de lege în care să se indice expres competența organului care trebuie să autentifice actul despre protestul de neacceptare a cambiei, iar din Anexele nr.3 și 4 la această lege, rezultă că acest act juridic se întocmește doar de notar. În susținerea celor menționate considerăm relevante și prevederile art.11 lit. (i) din Legea nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială, potrivit cărora actele de protest al cambiilor și al cecurilor sunt de competența notarului. [98]

Pornind de la premisa că protestul de neacceptare a cambiei nu este obligatoriu pentru posesorul cambiei, decât dacă obligația de a prezenta cambia spre acceptare rezultă expres din clauzele acesteia, accesăm la argumentele expuse în doctrina română, [136, p. 206] potrivit cărora protestul de neacceptare întocmit în termen scutește posesorul cambiei de obligația de a mai prezenta din nou cambia la scadență pentru plată.

Protestul de neplată este reglementat de alin.(3) art.39 din L.c., potrivit căruia protestul de neplată a unei trate plătibile la o zi fixă sau la un anumit termen de la emitere sau de la vedere trebuie să fie făcut în una din cele două zile lucrătoare, ce urmează după ziua de onorare a tratei,

iar în cazul unei cambii plătibile la vedere, protestul trebuie făcut în condițiile prevăzute pentru protestul de neacceptare. Reglementări analogice se regăsesc și în legea română. [101]

Protestul de neplată este absolut necesar pentru conservarea dreptului de regres al posesorului cambiei, iar actul despre protestul de neplată a cambiei poate fi întocmit în una din cele două zile următoare zilei plății. [94, art. 33; 101, art. 41] Dacă întocmirea protestului în termenul legal este împiedicat de impedimente care justifică neexecutarea obligației cambiale (caz fortuit sau de forță majoră), posesorul cambiei este obligat să aducă, fără întârziere, la cunoștința girantului său despre circumstanțele ce împiedică întocmirea acestuia. Actul de protest privind neplata cambiei se poate face numai la cererea posesorului legitim al cambiei împotriva debitorului căruia deși i s-a prezentat cambia pentru plată, acesta a refuzat plata.

Actul de protest privind neplata cambiei trebuie să cuprindă: numele notarului; data întocmirii; locul întocmirii; numele deținătorului legal al cambiei; numele persoanei care a eliberat cambia și data eliberării; suma cambiei; data scadenței; motivele refuzului plății, numele acceptantului, avalistului, trăgătorului, debitorului, andosantului și semnătura notarului.

Actul de protest privind neplata cambiei autentificat notarial, face dovada deplină, iar circumstanțele constatate de notar vor putea fi combătute doar în cazul unei cercetări penale pentru falsificare.

În literatura de specialitate se susține că pot fi combătute prin probe contrare acele constatări care se bazează pe informații greșite date executorului judecătoresc sau notarului care a întocmit protestul, [25, p. 653] opinie pe care nu o împărtășim, deoarece potrivit legii notarul poate refuza întocmirea actului notarial sau îndeplinirea acțiunii notariale solicitate dacă nu sânt prezentate documentele necesare sau documentele prezentate sânt incomplete.[98, art. 8]

Menționăm că actul de protest (protestul), are scopul să protejeze pe debitorii de regres, de aceea legea nu interzice ca ei să renunțe la întocmirea (dresarea) protestului, însă clauza de scutire de protest (“Fără protest”) trebuie să fie scrisă pe cambie și semnată de trăgător, girant sau avalist. Legea prevede că în situația în care trasul refuză acceptarea sau plata cambiei, posesorul cambiei trebuie să-i avizeze pe debitorii de regres, pentru a fi în măsură să facă plata cambiei.

Potrivit art. 50 din L.c., , posesorul cambiei trebuie să-și avizeze girantul și trăgătorul despre neacceptare sau despre neplată, în decurs de patru zile lucrătoare, care urmează după ziua protestului, sau în caz de stipulare “circulație fără cheltuieli”, după ziua prezentării. [101] Fiecare girant trebuie în decurs de două zile lucrătoare, care urmează după ziua primirii avizului, să comunice girantului său primirea avizului, indicând numele și domiciliul celor care au trimis avizele precedente și așa mai departe până la trăgător. Termenele arătate mai sus curg din momentul primirii avizului premergător.

Un astfel de aviz trebuie trimis în același termen celui care a oferit avalul, astfel, când o avizare este făcută unui semnatar al cambiei, aceiași avizare trebuie să fie făcută în același termen și avalistului său, iar în cazul în care un girant nu și-a indicat adresa, sau a indicat-o într-un mod în care nu poate fi citită, este de ajuns ca avizul să fie trimis girantului precedent.

Persoana care trebuie să expedieze un aviz poate s-o facă în orice formă, inclusiv prin simpla înapoiere a tratei. El trebuie să dovedească că a trimis avizul în termenul prescris. Persoana care nu va expedia avizul în termenul arătat mai sus nu-și pierde dreptul de regres fiind răspunzătoare de paguba cauzată prin neglijența sa, însă mărimea reparării prejudiciului cauzat nu poate depăși suma tratei. Avizarea poate fi făcută prin orice mijloc de comunicare (telegrame, scrisori), însă nerespectarea formalităților de avizare nu decade din dreptul de regres, iar cel care nu a făcut avizarea răspunde pentru paguba cauzată din culpa sa, fără ca despăgubirea să poată depăși suma indicată în cambie.

Potrivit legii, obiectul regresului este diferit după cum este exercitat de posesorul cambiei sau de către un debitor de regres, care a intrat în posesia cambiei după ce a plătit-o.

Referitor la **obiectul regresului exercitat de către posesorul cambiei**, trebuie menționat că atât L.c., în art. 43 precum și Legea nr.58/1934 în art. 53, stipulează că prin intermediul acțiunii de regres, posesorul cambiei poate cere de la debitorul de regres: suma indicată în trată (cambie) neacceptată sau neplătită plus dobânda dacă a fost prevăzută în cambie, calculată de la emiterea cambiei până la scadență; dobânda legală de întârziere [32, art. 942] calculată începând cu data scadenței până la data plății cambiei; cheltuielile pentru protest, adică cele efectuate în legătură cu întocmirea protestului precum și alte cheltuieli.

În privința **obiectului regresului exercitat de către un debitor de regres**, potrivit alin. (2) art.43 din L.c. și respectiv art. 54 din Legea nr.58/1934, este stipulat că cel care a plătit trata are dreptul de a cere de la persoanele obligate lui: suma totală plătită; dobânda asupra sumei indicate, calculată ținând cont de rata de bază a Băncii Naționale, începând cu ziua când ea a efectuat plata precum și alte cheltuieli suportate. Rezultă că cel care a făcut plata cambiei se întoarce împotriva giranților săi, sau altfel spus, debitorul de regres care a plătit posesorului cambiei suma indicată în cambie poate urmări la rândul său ceilalți semnatori anteriori ai cambiei. Adică, spre deosebire de plata efectuată de obligatul principal (trasul), care stinge toate obligațiile cambiale, plata făcută de un debitor de regres nu stinge creanța cambială, dar oferă dreptul la recuperarea sumei plătite de la semnatarilor anteriori ai cambiei.

Debitorul de regres care a efectuat plata, poate pretinde de la semnatarilor predecesori ai săi suma plătită doar dacă plata s-a efectuat în temeiul titlului cambial valabil sub aspect formal și posesorul căruia i s-a făcut plata a îndeplinit formalitățile de conservare a acțiunii sale de regres.

Reieșind din prevederile art.58 din L.c., [101, art.] după expirarea termenilor fixate:

- pentru prezentarea tratei cu scadență la vedere sau la un anumit termen de la vedere;
- pentru înaintarea protestului de neacceptare sau de neplată;
- pentru prezentarea spre plată în cazul stipulației “circulație fără cheltuieli”, prin

care se înțelege interzicerea protestării tratei de neplată sau de neaccept de către trăgător, andosant sau avalist (stipulația dată sau alta echivalentă scutește deținătorul tratei de obligația de a protesta în cazurile necesare), posesorul tratei este decăzut din drepturile sale împotriva giranților, împotriva trăgătorului și împotriva celorlalți obligați cu excepția acceptantului.

În cazul în care trata nu este prezentată spre acceptare în termenul stipulat de trăgător, posesorul este decăzut din dreptul său de regres în urma neacceptării.

Potrivit normei precitate, rezultă că posesorul cambiei este decăzut din drepturile sale împotriva giranților, a trăgătorului și a celorlalți obligați, cu excepția acceptantului, dacă nu s-au respectat termenele stabilite pentru prezentarea cambiei la vedere sau la un anumit termen de la vedere, pentru întocmirea protestului de neacceptare sau de neplată. Deci, posesorul tratei, în situația în care nu a respectat termenele pentru îndeplinirea formalităților legale, [94, art. 47; 101, art. 58] este decăzut din dreptul de a exercita acțiunile de regres împotriva giranților, trăgătorului și a celorlalți obligați de regres, păstrând totuși dreptul unei acțiuni directe împotriva acceptantului și avalistului său.

Decăderea din dreptul la acțiunea de regres este o măsură legală de protecție a debitorilor de regres, însă aceștia în virtutea drepturilor lor pot să renunțe la invocarea ei, totodată, posesorul cambiei care a omis termenele din neglijență sau din alte împrejurări nu este lipsit de dreptul de a cere instanței de judecată repunerea în termen.

De regulă, dreptul de regres se naște dacă la scadență trasul refuză plata cambiei, însă pot exista situații când înainte de ajungere la scadență există dovezi că plata cambiei nu va avea loc. Asemenea situații rezultă din manifestarea de voință a trasului prin care refuză categoric să recunoască obligația cambială, sau din circumstanțe din care rezultă indubitabil că situația materială celor obligați de a plăti cambia.

Reieșind din nesiguranța economică, legea [94, art. 38, 101, art. 48] acordă dreptul posesorului cambiei exercitarea acțiunii de regres înainte de scadență în cazul:

- a) când acceptul a fost refuzat total sau parțial;
- b) în cazul insolvabilității trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, în caz de încetare de plăți din partea acestuia chiar dacă acest fapt nu este constatat de o instanță judecătorească ori de arbitraj, sau în cazul când urmărirea bunurilor a rămas fără rezultat;
- c) în cazul insolvabilității trăgătorului unei cambii ce nu poate fi supusă acceptării.

Referitor la *refuzul acceptării totale sau parțiale a cambiei*, este de menționat că legea [94, alin. (1), art. 39] stipulează expres că refuzul de acceptare sau de plată trebuie să fie constatat printr-un act autentic. Astfel, constatarea refuzului acceptării cambiei, confirmă poziția debitorului privitor la plata cambiei și justifică declanșarea acțiunilor de regres. De asemenea, protestul de neacceptare scutește posesorul cambiei de prezentarea cambiei spre plată și de întocmirea actului de protest pentru neplată, totodată, cu riscul de a ne repeta menționăm că dreptul trasului de a achita cambia nu este obstrucționat de protestul de neacceptare, de aceea el poate până la scadență inclusiv să achite cambia.

Cu privire la refuzul parțial al acceptării, regresul se va limita doar la diferența de sumă neacceptată.

În privința situației când în cambie sunt desemnați mai mulți trași, apare întrebarea dacă protestul trebuie făcut în privința tuturor sau doar a unuia, iar în acest sens ne raliem la opinia doctrinarilor, [25, p. 654] care susțin că refuzul acceptării din partea unuia dintre trași, dă dreptul la exercitarea acțiunilor de regres, deoarece posesorul cambiei are dreptul la acceptare din partea tuturor trașilor care figurează în cambie. De asemenea trebuie să menționăm că deoarece potrivit art.19 din L.c., în orice trată, trăgătorul poate stipula că ea trebuie să fie prezentată spre acceptare, fixând sau nu un termen pentru prezentare, trăgătorul nu poate interzice prezentarea tratei spre acceptare, dar poate stipula ca trata să fie prezentată spre acceptare nu mai devreme de termenul stabilit, astfel este evident că refuzul de acceptare a cambiei nu dă dreptul la înaintarea acțiunii de regres înainte de scadență în cazul tratei neacceptate sau înaintea termenului de prezentare spre acceptare stipulat expres în titlu.

Referitor la regresul înainte de scadență din cauza *insolvabilității trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, în caz de încetare de plăți din partea acestuia chiar dacă acest fapt nu este constatat de o instanță judecătorească ori de arbitraj, sau în cazul când urmărirea bunurilor a rămas fără rezultat*, considerăm că legiuitorul a dorit să pună accentul nu pe statutul juridic de persoană insolvabilă, care se poate obține în baza unei hotărâri judecătorești definitive, dar pe faptul că trasul se află în dificultate de plată. Situația este analogică și cazului când trasul a încetat plățile, adică este în imposibilitate de a plăti, fapt ce poate fi demonstrat prin orice mijloc de probă, inclusiv și printr-o hotărâre judecătorească.

În situația în care trăgătorul emite o cambie cu clauza prin care se interzice prezentarea cambiei spre acceptare de către posesor în cazul în care trăgătorul ulterior emiterii cambiei a fost supus procedurii insolvabilității, dispare garanția de plată de care este ținut acesta față de semnatarii ulteriori ai cambiei. Astfel, în această situație posesorul cambiei poate exercita regresul fără să mai prezinte cambia la plată și fără întocmirea protestului de neplată. Rațiunea derivă din

aceea că insolvabilitatea trăgătorului face să dispară garanția de plată de care este ținut față de semnatarul ulterior ai cambiei, iar incertitudinea privind plata la scadență ori posesorul nu are dreptul să ceară acceptarea cambiei din cauza clauzei inserate, acesta este îndreptățit fără să aștepte scadența să declanșeze regresul împotriva celorlalți debitori de regres.

Referitor la regresul în cazul când urmărirea bunurilor a rămas fără rezultat, considerăm că legiuitorul s-a referit la faptul că din cauza lipsei bunurilor trasului care pot fi urmărite pe cale silită, se prezumă că nu există nici o garanție că trasul va putea să achite cambia. Dovada urmăririi bunurilor fără rezultat se poate face prin încheieri și procese verbale ale executorului judecătoresc sau prin alte înscrisuri ce confirmă lipsa bunurilor debitorului.

În ce privește prescripția acțiunilor cambiale, adică termenul în interiorul căruia posesorul cambiei își poate valorifica drepturile cambiale, legea menționează că posesorul cambiei poate să-și valorifice drepturile în cadrul termenului de prescripție, iar potrivit art.94 din Legea nr.58/1934 termenele de prescripție sunt diferite, în funcție de felul acțiunilor, astfel:

a) Acțiunile directe, adică orice acțiune ce rezultă din cambie împotriva acceptantului și avaliştilor săi se prescriu în termen de trei ani, socotiți de la data scadenței (alin.(1) art.94);

b) Acțiunile de regres, adică acțiunile intentate de posesorul cambiei împotriva giranților, trăgătorului și avaliştilor săi se prescriu în termen de un an, care curge de la data protestului sau de la data scadenței (alin.(2) art.94);

c) Acțiunile exercitate de debitorii de regres contra altor debitori de regres, adică acțiunile giranților exercitate de unii contra altora și împotriva trăgătorului se prescriu în termen de șase luni (alin.(3) art.94), iar termenul de prescripție curge din ziua când girantul a plătit cambia ori din ziua în care acțiunea de regres a fost pornită împotriva sa, după caz, potrivit distincțiilor făcute de lege.

Potrivit L.c., în articolele 60 și 61, sunt stipulate termenele de prescripție, care sunt analogice celor din legislația română, menționate supra.

Acțiunile extracambiale sau acțiunile de drept comun

În afara acțiunilor cambiale directe, de regres și de executare cambială care au o reglementare proprie prevăzută de legislația cambială, pentru valorificarea drepturilor sale, posesorul cambiei (creditorul cambial) în cazul pierderii acțiunii cambiale prin decădere din termen sau prescripție, poate să utilizeze acțiunile de drept comun, denumite în doctrina juridică [47, p. 277; 25, p. 659; 136, p. 251; 70, p. 813] și acțiuni extracambiale, precum: acțiunea causală și acțiunea de îmbogățire fără justă cauză.

Acțiunea causală, reglementată de dreptul comun, derivă din raportul causal fundamental (raport juridic preexistent), ori după cum am menționat anterior, atunci când trăgătorul emite o cambie sau când posesorul cambiei o transmite unei alte persoane prin gir, nu o face în mod gratuit, fără un scop sau fără o cauză, însă se bazează pe careva raporturi juridice preexistente [94, alin. (2), art. 1] (contract de vânzare a unui bun, contract de prestări servicii, executare lucrări etc.).

Acțiunea de emitere a cambiei sau transmiterea acesteia prin gir, urmărește exercitarea unor drepturi și executarea unor obligații aferente acestor raporturi juridice care leagă părțile, altfel spus, emiterea cambiei și transmiterea acesteia prin gir, are la bază executarea anumitor obligații abstracte desprinse din cauzele care le-au dat naștere. Aceste obligații abstracte devin obligații autonome în baza unei legi speciale (legea cambiei), care se referă doar la aceste obligații, fără a reglementa cauzele anterioare care le-a dat naștere.

Evident că emiterea cambiei de către trăgător sau transmiterea cambiei prin gir de către girant, nu duce la stingerea raporturilor fundamentale, acestea subzistă și rămân supuse propriilor lor reguli. Doar în cazuri excepționale, prin voința comună a părților, poate opera o novație, [6, p. 66] caz în care obligația veche din raportul fundamental poate fi înlocuită cu o obligație nouă, rezultată din raportul cambial. Însă, dacă părțile nu au convenit în privința unei novații, raportul fundamental (de exemplu contractul de vânzare) supraviețuiește emiterii cambiei, ori transmiterii sale prin gir, fără a fi însă operațional sau folositor. Acest raport juridic fundamental se trezește la viață sau devine operațional, când raportul cambial suferă un eșec. Rezultă că atunci când obligația cambială nu s-a executat, posesorul cambiei are la îndemână împotriva debitorului, pe lângă acțiunile cambiale și o acțiune bazată pe raportul fundamental, denumită acțiune causală.

Potrivit art.64 din Legea nr.58/1934, „dacă din raportul care a dat naștere emiterii sau transmiterii cambiei derivă o acțiune causală, acesta rămâne în ființă cu toată emiterea sau transmisiunea cambiei, afară de cazul când se dovedește novațiunea”. Rezultă că posesorul cambiei care nu a obținut suma de bani prevăzută în cambie poate intenta o acțiune împotriva debitorului său în temeiul raportului fundamental. De exemplu, dacă posesorul cambiei a dobândit cambia prin gir, în scopul restituirii unui împrumut pe care îl acordase girantului, iar trasul a refuzat plata cambiei, posesorul cambiei (giratarul) are la îndemână acțiunea de încasare a sumei bazată pe contractul de împrumut, pe care o va exercita împotriva girantului.

Potrivit legii, pentru exercitarea acțiunii causale trebuie îndeplinite două condiții:

(1) Prima condiție derivă din prevederile alin. (2) art.64 a Legii nr.58/1934, prin care se cere dovedirea cu protestul a lipsei de acceptare sau de plată a cambiei.

Adică, posesorul cambiei trebuie să facă dovada că trasul a refuzat plata, iar această dovadă se poate face cu protestul de neacceptare sau de neplată, făcut în condițiile legii. Deoarece legea

condiționează exercitarea acțiunii cauzale prin dovedirea refuzului de plată, rezultă că acțiunea cauzală poate fi exercitată doar după data întocmirii protestului, iar în consecință termenul curgerii prescripției privind acțiunea cauzală se suspendă.

(2) A doua condiție derivă din prevederile alin.(3) art.64 a Legii nr.58/1934, potrivit căroră, „posesorul cambiei nu poate exercita acțiunea cauzală decât oferind debitorului restituirea cambiei, depunând-o la grefa instanței competente, justificând în același timp îndeplinirea formalităților necesare pentru conservarea față de debitor a acțiunilor de regres ce-i pot aparține”.

În acest fel, înainte de a-l chema în judecată pe debitor, posesorul cambiei trebuie să o depună la grefa instanței, iar în cazul în care acțiunea creditorului a fost admisă și s-a efectuat plata, cambia va fi predată debitorului, care va deveni posesor legitim al cambiei și va putea să exercite acțiunile de regres. La rândul său, legea cere ca înaintea exercitării acțiunii de regres posesorul cambiei care exercită acțiunea cauzală să facă dovada îndeplinirii formalităților necesare pentru conservarea acțiunilor de regres, în sensul că cambia pe care o restituie debitorului din acțiunea cauzală trebuie să fie neprejudiciată, ori în caz contrar debitorul care a plătit va fi lipsit de dreptul de a executa acțiunile de regres care îi aparțin.

Exercitarea acțiunii cauzale precum și utilizarea acțiunilor cambiale urmăresc satisfacerea dreptului posesorului cambiei la plata sumei de bani menționate în titlu. Pentru ca posesorul cambiei să nu poată folosi cumulativ acțiunea cauzală și acțiunea cambială deoarece ar însemna ca debitorul să fie obligat să achite de două ori suma de bani menționată în titlu, aceste două acțiuni ar putea face obiectul unei singure cereri, dar cu caracter alternativ, adică una în principal, iar cealaltă în mod subsidiar.

Prescripția acțiunii cauzale este legată de raportul fundamental și de natura juridică a acestui raport preexistent, care a dat naștere emiterii sau transmiterii cambiei, iar termenul general de prescripție reieșind din prevederile art.2517 C. civ. Român este de trei ani de zile de la data nașterii dreptului la acțiune, care poate fi data protestului de neacceptare sau de neplată a cambiei.

Acțiunea cauzală trebuie exercitată în așa fel încât să nu se obțină același rezultat de două ori, ori în acest fel debitorul ar fi obligat să plătească dublu, ceea ce este inechitabil și anormal. În aceste condiții, creditorul cambial poate declanșa o acțiune cauzală, numai în situația în care drepturile cambiale nu au putut fi realizate în baza acțiunilor cambiale reglementate de L.c.

Acțiunea de îmbogățire fără cauză

În conformitate cu principiul echității, Legea nr.58/1934 în cuprinsul art.65 prevede că, „în cazul când posesorul cambiei a pierdut acțiunea cambială în contra tuturor obligațiilor și nu are contra acestora acțiune cauzală, poate exercita contra trăgătorului, acceptantului sau girantului o acțiune pentru plata sumei cu care aceștia s-au îmbogățit fără cauză în dauna sa”. Potrivit normei

precitate, legea reglementează în folosul posesorului cambiei, o altă acțiune extracambială pentru satisfacerea drepturilor cambiale, denumită, acțiunea de îmbogățire fără cauză (*actio in rem verso*). Codul civil al RM în Cartea a treia, Titlul III, Cap.XXXII art.art.1979 -1997 reglementează exhaustiv instituția îmbogățirii nejustificate.

Astfel, rezultă că acțiunea de îmbogățire fără cauză poate fi utilizată de posesorul cambiei care a pierdut acțiunile cambiale și nu poate înainta o acțiune cauzală împotriva debitorilor cambiali. Prin urmare, atât legiuitorul român în Legea nr.58/1934, cât și cel moldovean prin prisma dispozițiilor codului civil, recunosc posesorului cambiei posibilitatea de a solicita prin intermediul instanței judecătorești ceea ce i se datorează prin acțiunea de îmbogățire fără cauză (nejustificată).

Condițiile cerute pentru exercitarea acțiunii de îmbogățire fără cauză (nejustificată) sunt următoarele:

- 1) Să existe un titlu cambial valabil;
- 2) Acțiunea de îmbogățire fără cauză să aibă un caracter subsidiar, în sensul că poate fi utilizată de posesorul cambial doar în cazul pierderii acțiunilor cambiale contra debitorilor cambiali și inexistenței unei acțiuni cauzale împotriva acestora.

Legea are în vedere pierderea acțiunilor cambiale directe sau a acțiunilor de regres din cauza prescripției ori a decăderii din dreptul înaintării acțiunii în regres. Astfel, reclamantul în cererea de chemare în judecată privind îmbogățirea fără cauză trebuie să dovedească că a îndeplinit condițiile legale pentru respingerea acțiunilor cambiale din cauza expirării termenului de prescripție sau a decăderii din acțiunile de regres. Însă, pentru exercitarea acțiunii de îmbogățire fără cauză nu este necesar să fi fost exercitate anterior acțiuni cambiale și respinse de instanță.

Legea recunoaște dreptul posesorului cambiei de a exercita acțiunea de îmbogățire fără cauză doar în cazul în care posesorul cambiei nu a avut o astfel de acțiune împotriva vreunui obligat cambial, ceea ce înseamnă că astfel de acțiune nu poate fi exercitată dacă posesorul a avut o acțiune cauzală care a fost respinsă de instanța de judecată sau acțiunea cauzală s-a prescris, în sensul că nu a fost exercitată în termenul de 3 ani de la data protestului de neacceptare sau de neplată.

- 3) Acțiunea de îmbogățire fără cauză poate fi exercitată doar dacă există o îmbogățire reală a debitorilor cambiali.

Îmbogățirea abstractă, dedusă din simplul fapt al pierderii de către posesorul cambiei a acțiunilor cambiale sau din inexistența unei acțiuni cauzale nu se admite, iar pentru stabilirea existenței sau nu a unei acțiuni fără cauză urmează să fie analizată situația concretă a debitorului împotriva căruia este formulată acțiunea. De exemplu, putem considera că acceptantul cambiei realizează o îmbogățire fără cauză dacă a primit provizionul de la trăgător (bunul procurat în baza

contractului de vânzare) nu a dat nimic în schimb, în sensul că nu a plătit nici prețul bunului și a refuzat și plata cambiei, iar posesorul cambiei a pierdut acțiunea cambială în instanță.

4) Acțiunea de îmbogățire fără cauză poate fi exercitată doar dacă există un prejudiciu cauzat deținătorului cambiei.

Legea are în vedere că există un prejudiciu dacă posesorul cambiei a pierdut acțiunile cambiale și nu beneficiază de o acțiune causală, indiferent dacă dobândirea cambiei s-a făcut în schimbul unei prestații (valoarea furnizată). Existența prejudiciului presupune pierderea acțiunilor față de toți debitorii cambiali și inexistența unei acțiuni cauzale împotriva acestora.

Acțiunea de îmbogățire fără cauză (nejustificată) aparține posesorului titlului, adică beneficiarului cambiei, ultimului giratar legitimat printr-un șir neîntrerupt de giruri și debitorului de regres care a plătit cambia, fără să fi putut opune posesorului cambiei decăderea din acțiunile cambiale sau prescripția, iar debitorii cambiali împotriva cărora se poate folosi acțiunea de îmbogățire fără cauză sunt doar acei debitori care se pot îmbogăți fără cauză în dauna posesorului cambiei, adică trăgătorul, acceptantul și giranții.

Astfel, această acțiune nu poate fi exercitată contra celorlalți obligați cambiali precum sunt avaliștii, indicații la nevoie sau acceptantul prin intervenție.

Obiectul acțiunii de îmbogățire fără cauză o reprezintă suma cu care debitorul cambial s-a îmbogățit fără cauză în dauna posesorului cambiei, iar această acțiune potrivit art.94 din Legea nr.58/1934 se prescrie în termen de un an de zile de la data pierderii acțiunilor cambiale.

4.3 Concluzii la capitolul 4

Neexecutarea la scadență a obligației cambiale prin refuzul trasului să plătească cambia, deschide calea deținătorului acesteia de a obține dreptul încasării forțate a sumei de bani indicate în titlu. Acest drept se poate valorifica prin intermediul mijloacelor cambiale (reglementate de L.c.) și extracambiale (reglementate de dreptul comun). Prin urmare, dacă la scadență trasul refuză plata, însă anterior a acceptat cambia, acesta poate fi acționat în judecată împreună cu trăgătorul, sau fiecare separat. În situația în care trasul nu a acceptat cambia, deținătorul acesteia se poate întoarce împotriva trăgătorului.

Potrivit art.39 alin. (1) din L.c., refuzul de acceptare sau de plată trebuie să fie constatat printr-un act autentificat notarial. Actul de protest privind neacceptarea cambiei trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare, iar dacă prima ofertă de acceptare a cambiei a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare. Rezultă că, dacă

deținătorul cambiei, în situația în care s-a convins că aceasta nu v-a fi plătită benevol de persoanele obligate, respectiv după ce a avizat girantul și trăgătorul despre neplata cambiei, iar trăgătorul de asemenea refuză să plătească cambia pe care a emis-o sau să propună o altă soluție acceptabilă, poate înainta o acțiune în judecată pentru a-și valorifica drepturile cambiale.

Pentru exercitarea acțiunii în judecată, deținătorul cambiei după prezentarea cambiei spre plată, întocmirea actului de protest și avizul, poate să-și valorifice drepturile cambiale: (1) utilizând procedura executării cambiale, deoarece este mai scurtă, mai rapidă și mai puțin costisitoare; (2) înaintând o acțiune civilă în procedura contencioasă, în cazul când urmărește recuperarea sumei indicate în cambie și a prejudiciului cauzat în rezultatul neachitării la scadență a acesteia; (3) depunând o plângere penală organului de urmărire penală sau procurorului, în cazul în care consideră că, cambia a fost emisă prin inducerea în eroare, prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, ori dacă emiterea acesteia a fost determinată de comportamentul dolosiv sau viclean al trăgătorului și a complicilor săi care i-au cauzat daune considerabile; (4) în cazul insolvenței trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, precum și în cazul insolvenței trăgătorului cambiei ce nu poate fi supusă acceptării, deținătorul cambiei are la îndemână intentarea unui proces de insolvență împotriva acestora.

În România, contenciosul cambial este reglementat de Legea nr. 58/1934, iar potrivit art. 47 din această lege, acțiunea cambială este directă sau de regres: directă contra acceptantului și avaliştilor săi; de regres contra oricărui alt obligat, ceea ce confirmă că acțiunea directă poate fi îndreptată contra celor obligați în mod direct la plata cambiei, iar acțiunea de regres poate fi exercitată împotriva oricărui obligat cambial.

În RM, nu există o reglementare a procedurii cambiale de obținere a titlului executoriu pentru încasarea silită a sumei indicate în cambie reglementată de L.c., iar C.p.c al RM oferă creditorului cambial dreptul să înainteze cerințele sale în procedura simplificată pentru a-și revendica drepturile cambiale, reieșind din prevederile lit. (c) art.345 C.p.c.

La depunerea cererii în judecată, creditorul prezintă probe privind respectarea procedurii prealabile sesizării instanței, adică actul de protest și avizul prin care confirmă că a informat girantul și trăgătorul despre neacceptare sau despre neplată. Din analiza practicii judiciare privind examinarea cauzelor în procedura de ordonanță ce vizează încasarea sumelor de bani în baza cambiilor, s-a constatat că protestele cambiei nu au fost autentificate notarial, iar instanțele judecătorești nu au ținut cont de aceasta la primirea spre examinare a cererilor de eliberare a ordonanței judecătorești, fapt ce confirmă fie necunoașterea legii speciale de către judecători, fie că intenționat au admis această ilegalitate.

De asemenea, potrivit legislației RM, creditorul este în drept după utilizarea fără succes a procedurii simplificate sau directe, sau chiar fără a utiliza această procedură, să depună o acțiune în instanța de judecată de drept comun, în baza căreia să-și dovedească în contradictoriu cu pârâții drepturile ce rezultă din titlul cambial.

Creditorul urmează să analizeze calea privind valorificarea drepturilor, avantajele și dezavantajele acestor proceduri, reieșind din fiecare caz concret, fie să utilizeze procedura simplificată specifică dreptului cambial, fie procedura generală de drept comun, care este mult mai greoaie, lentă și cu termene procedurale mai mari.

Beneficiarul cambiei, de asemenea, este în drept să sesizeze printr-o plângere, organul de urmărire penală în temeiul art. 262 din Codul de procedură penală, în cazul în care consideră că în privința sa au fost comise fapte penale, precum: infracțiunea de excrocherie (art. 190 Cod penal); cauzarea de daune materiale în proporții mari prin înșelăciune sau abuz de încredere (art. 191 Cod penal); confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, confecționarea sau vânzarea imprimatelor, ștampilelor sau a sigiliilor false ale unor întreprinderi, instituții, organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare (art. 361 Cod penal), iar în raport de rezultatele cercetării penale să înainteze o acțiune civilă în procesul penal sau o acțiune civilă în mod separat.

În situația în care se constată insolvabilitatea trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, precum și în cazul insolvabilității trăgătorului unei cambii ce nu poate fi supusă acceptării, posesorul cambiei are la îndemână intentarea unui proces de insolvabilitate împotriva acestora.

În cazul valorificării drepturilor cambiale prin intermediul dreptului comun (mijloace extracambiale), reclamantul are la îndemână înaintarea unei acțiuni cauzale sau de îmbogățire fără justificare.

Termenul în interiorul căruia posesorul cambiei își poate valorifica drepturile cambiale (prescripția acțiunilor cambiale) este diferit în funcție de felul acțiunii. Reieșind din prevederile art. 60, 61 din L.c., acțiunile directe, adică orice acțiune ce rezultă din cambie împotriva acceptantului și avaliştilor săi, se prescriu în termen de trei ani, calculați de la data scadenței, iar acțiunile de regres, adică acțiunile intentate de posesorul cambiei împotriva giranților, trăgătorului și avaliştilor săi, se prescriu în termen de un an, care curge de la data protestului sau de la data scadenței. Acțiunile exercitate de debitorii de regres contra altor debitori de regres, adică acțiunile giranților exercitate de unii contra altora și împotriva trăgătorului, se prescriu în termen de șase luni.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările realizate în prezentul demers științific au scos în evidență actualitatea și importanța temei abordate.

Problema științifică soluționată în prezenta lucrare constă în identificarea ansamblului particularităților și condițiilor de valabilitate a instituției cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova, fapt ce a contribuit la evidențierea și clarificarea aspectelor specifice privind modalitățile de emiterie, transmitere, acceptare și de plată a cambiei, precum și consecințele juridice în cazul neexecutării obligațiilor cambiale, în vederea aplicării uniforme a reglementărilor legale din acest domeniu.

Acest demers științific, consacrat cercetării instituției cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene, finalizează cu o serie de **concluzii generale**, care se desprind din analiza realizată, după cum urmează:

1. În procesul analizei premiselor apariției și evoluției cambiei în calitate de titlu de credit și de plată am identificat că aceasta are origini străvechi, a apărut din necesitatea realizării schimbului de monedă, a evoluat considerabil datorită faptului că suma de bani prevăzută în conținutul său nu trebuia achitată imediat, astfel momentul emiterii cambiei și momentul executării s-au îndepărtat semnificativ unul de altul, fapt ce a atribuit un avantaj cambiei, conferindu-i funcții importante de instrument juridic de credit și de plată.

Cambia a parcurs un drum lung și anevoios până a se transforma într-un instrument juridic complex și util economiei moderne, iar menținerea ei în circuitul civil este necesară în condițiile trecerii RM la o economie de piață veritabilă ori avantajele acesteia sunt evidente. Cambia poate fi utilizată pentru achitarea datoriilor față de partenerii de afaceri, achitarea datoriilor privind taxele la bugetul local și de stat, gajată, introdusă sub forma contribuției în capitalul social al unei întreprinderi, vândută oricând pe piață, scontată la bancă, etc. Deși emiteria cambiei se realizează foarte ușor și simplu nefiind nevoie de o înregistrare în Registrul de stat al valorilor mobiliare (ca în cazul emiterii altor valori mobiliare: acțiuni, obligații sau alte instrumente financiare), nefiind nevoie de publicitate la emiterie, nici măcar de prospect, toate acestea contribuie esențial la inițierea unei afaceri, la economisirea de către emitent a resurselor bănești, cu părere de rău, acest instrument juridic nu se bucură de popularitate în Republica Moldova din cauza unor impedimente privind punerea în aplicare a Legii cambiei.

2. Elucidând particularitățile titlurilor de credit, în general, și cambiei în special, conchidem că, cambia în calitate de titlu de credit, reprezintă un act juridic ce încorporează drepturi și obligații

pecuniare, asumate benevol și întocmite într-o formă strict definită de lege, care acordă dreptul incontestabil de a cere plata sumei indicate în titlu după expirarea perioadei pentru care a fost emisă. Titlul de credit este esențial pentru soarta creanței încorporate în el, deoarece această creanță nu se poate transmite fără titlu (document), iar plata se poate cere doar dacă se prezintă titlul. Nici o valorificare a dreptului de creanță pe cale juridică nu poate fi posibilă fără titlu și nici o stingere a creanței nu poate avea loc fără remiterea titlului, ceea ce și particularizează titlurile de credit de alte acte juridice.

3. În rezultatul analizei doctrinei și legislației prin prisma dreptului comparat am identificat mai multe definiții ale cambiei (tratei și biletului la ordin), inclusiv cele prevăzute de L.c., care în opinia noastră nu acoperă suficient aspectele importante privind cambia. Mai mult, definițiile legale oferite de legiuitor pe lângă faptul că restrâng foarte mult aria de aplicare și interpretare, sunt periculoase, ori actul normativ nu trebuie asimilat unui dicționar juridic. Aceste considerente ne-au determinat să venim cu o definiție proprie în acest sens, potrivit căreia: *Cambia (trata și biletul la ordin) este un titlu de credit formal și negociabil, precum și un instrument de plată, în baza căruia se constată obligația asumată de debitor de a plăti la scadență deținătorului de bună credință a titlului sau la propunerea acestuia unei alte persoane, suma de bani determinată și indicată în titlu, iar în cazul refuzului de plată, deținătorul cambiei beneficiază de o procedură judiciară legală simplificată de încasare a sumei indicate în titlu și a prejudiciului cauzat.*

4. Analizând legislația cambială din sistemul de drept al RM și corelația acesteia cu legislația internațională și cea a unor state din Uniunea Europeană, am constatat că circulația cambiei în RM, țară în care nu au existat tradiții de utilizare a acestui instrument juridic și care nu a aderat la Convenția privind Legea uniformă asupra cambiilor și biletelor la ordin (Geneva, 7 iunie 1930), are reglementări juridice vagi și restrictive, favorizând băncile și organizațiile financiare să emită cambii. Totodată, lipsa practicii judiciare și a unor cursuri specializate la facultățile de drept confirmă că nu există abilități suficiente de a utiliza cambia, ori generațiile de juriști învață despre cambie din manuale străine, care dedică doar câteva pagini acestei instituții juridice. Obstacolele privind circulația cambiei și utilizarea limitată în economia națională se confirmă și prin faptul că deși Banca Națională a Moldovei a elaborat “Regulamentul privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii”, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație nr.156/2000, cu suficientă întârziere, acest act normativ reglementează doar aspecte aferente efectuării operațiunilor cu cambii de către bănci. În lipsa unui cadru normativ secundar aferent modului de difuzare a blanchetelor de cambii, plata taxei pentru cambii și protecția blanchetelor împotriva contrafacerii etc., persoanele fizice și juridice, notarii și alte

persoane interesate evită să utilizeze acest instrument juridic de credit și de plată, iar toate în cumul au condus la lipsa de încredere în instituția cambiei.

În statele Uniunii Europene, cu tradiții în utilizarea cambiei și chiar în țările unde legislația a fost întreruptă, precum România, legislația stimulează circulația cambiei, iar normele juridice cu privire la cambie sunt coerente, clare și previzibile, reglementând în detaliu atât condițiile de fond și de formă ale cambiei, capacitatea juridică a părților, procedura de emisie și de utilizare a formularelor cambiei, procedura prezentării cambiei pentru plată, protestul cambiei, impozitarea tranzacțiilor prin intermediul cambiei, realizarea drepturilor în caz de neplată a cambiei, etc.

5. În urma identificării și analizei caracteristicilor structurale, naturii juridice și a funcțiilor cambiei, concidem că aceasta este un document juridic complet și exclusiv, singurul din care se naște obligația cambială, ce nu poate fi completat de alte acte. Cambia reprezintă totalitatea de obligații independente care se nasc în rezultatul semnării acesteia, ce depind în mare măsură de calitatea persoanei care semnează. Cambia se deosebește de celelalte titluri de credit prin trăsături specifice, care caracterizează atât titlul propriu-zis, cât și obligația cambială ce derivă din acesta.

Cambia este un titlu (document) formal, abstract, complet și autonom, care creează obligații solidare, autonome și necondiționate, iar printre alte caracteristici esențiale ale acesteia putem menționa că, aceasta este un titlu de credit cu o formă proprie de transmitere prin intermediul girului. Din moment ce a fost emisă, drepturile și obligațiile cambiale au o existență de sine stătătoare, iar cambia se emancipează total de cauza juridică din care s-a născut.

În privința funcțiilor cambiei, menționăm funcția esențială de creditare și alte trei funcții suplimentare. Funcția de creditare are o importanță semnificativă întrucât a contribuit nu doar la dezvoltarea comerțului și a instituției de creditare, dar și la dezvoltarea economică vertiginoasă a statelor.

6. Determinarea și examinarea condițiilor de valabilitate, a modalităților de transmitere și acceptare a cambiei, precum și a efectelor juridice ale acesteia, denotă faptul că cambia este un act juridic civil, iar pentru valabilitatea acesteia trebuie îndeplinite condițiile prevăzute de lege, în mod special referitoare la consimțământ, capacitatea părților raportului cambial, obiectul și forma cambiei. În privința condițiilor de formă, cambia trebuie să cuprindă în mod obligatoriu mențiunile expres prevăzute în lege, în caz contrar aceasta se consideră nevalabilă și se transformă într-o simplă recipisă.

Drepturile cambiale, precum oricare drepturi patrimoniale se transmit altor persoane, fără careva impedimente sau restricții, însă, drepturile patrimoniale de creanță ce derivă din cambie se deosebesc de drepturile patrimoniale reale al căror conținut juridic, de regulă este stabilit prin lege.

Dreptul de proprietate asupra cambiei se transmite prin gir sau andosament, operațiune juridică specifică cambiei prin care deținătorul cambiei (girantul), transmite dreptul de proprietate asupra acesteia unei alte persoane numită giratar. Această operațiune se realizează prin simpla mențiune în cambie sau pe alonjă a numelui giratarului și data întocmirii, confirmate prin semnătura girantului. Girul este o formă proprie de transmitere a cambiei și singura formă care-i conferă efecte cambiale.

Avalul în calitate de cauțiune cambială sau de asigurare dată deținătorului cambiei prin care se asigură plata integrală sau parțială a sumei nu trebuie privit ca unica cale de asigurare a obligației cambiale, ori plata cambiei poate fi asigurată și prin mijloacele generale de asigurare a executării obligațiilor civile, iar relațiile juridice care decurg din această garanție nu trebuie supuse normelor legii cambiei, rămânând în cadrul reglementării Codului civil.

7. În ceea ce privește consecințele juridice privind neexecutarea obligațiilor cambiale și a modalităților de valorificare a drepturilor cambiale, se evidențiază necesitatea asigurării adecvate a circulației cambiei prin revederea procedurilor de adoptare simplificată a hotărârilor judecătorești și executarea rapidă a cambiei, ori majoritatea statelor europene dispun de o procedură operațională, simplificată și perfect formalizată privind examinarea litigiilor cambiale.

Deși punerea în aplicare a L.c., reprezintă o activitate complexă din cauza prezenței în conținutul legii a unor termeni specifici, rar întâlniți și utilizați în sistemul juridic național, considerăm că instituțiile statului trebuie să promoveze avantajele și beneficiile circulației cambiei pentru a trezi interesul utilizării în practică a cambiei. Cu siguranță circulația cambiei trebuie să revină la formele tradiționale (civilizate), iar debitorul (persoană fizică sau juridică) să poată liber și independent să emită cambii, să obțină garanții bancare în baza cambiei, să achite datoriile față de creditori prin scontarea cambiei, iar băncile să devină mai flexibile, să introducă și să utilizeze cambia în activitatea lor la justa valoare.

Legea cambiei RM nu reglementează procedura de obținere a titlului executoriu pentru încasarea silită a sumei indicate în cambie, iar Codul de procedură civilă al RM oferă creditorului cambial doar dreptul pentru a-și revendica creanțele cambiale prin înaintarea unei cereri în judecată în procedură simplificată, în concordanță cu prevederile lit. (c) art.345 C.p.c., iar Legea română nr.58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin în art.61, prevede că cambia are valoare de titlu executor pentru capital și accesorii, stabilite conform art. 53, 54 și 57.

8. Legea cambiei RM, conține tendințe și elemente de monopolizare și favorizare a cambiei simple (biletului la ordin) și a cambiei bancare, care potrivit naturii juridice deși se pot transmite prin gir, cambia simplă (biletul la ordin) conține elemente specifice ce o apropie mai mult de un

titlu de plată, decât de un titlu de credit, de aceea cambia (trata) este neglijată de bănci, deoarece poate fi înlocuită cu alte mecanisme de creditare.

Cambia va obține un teren favorabil de a circula și deveni un titlu de credit și de plată eficient în cazul abundenței de mărfuri, ori, doar în astfel de condiții vânzătorul începe să caute cumpărătorul potrivit, creând și condițiile cele mai favorabile pentru acesta, iar astăzi asemenea condiții încă nu există. De aceea, astăzi furnizorul (vânzătorul) nu este pregătit să trimită mărfurile spre livrare cu plata prețului acestora în rate, iar că aceste schimbări în viitorul apropiat vor avea loc, nu încapă nici o îndoială, ori dinamica schimbului de mărfuri crează premise dezvoltării împrumutului comercial oferit de producători și furnizori cumpărătorului (consumatorului), moment în care și cambia își va ocupa locul cuvenit în sfera economico - juridică a RM.

Având la bază concluziile la care am ajuns pe parcursul cercetării, venim cu o serie de **recomandări și propuneri de lege ferenda**, care au scopul îmbunătățirii cadrului legal național - Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993 și eficientizării legislației cambiale:

1. În vederea eficientizării cadrului legal național în domeniul cambiei, considerăm oportun aderarea Republicii Moldova la Convenția privind legea uniformă asupra cambiilor și biletelor la ordin (Geneva, 19 martie 1931). Considerăm că, aderarea la această convenție va aduce plus valoare relațiilor juridico-economice cu statele semnatare și nu numai, mai mult decât atât Convenția admite semnarea acesteia cu rezerve, astfel, beneficiile RM sunt evidente. Prin urmare, susținem inițiativa Guvernului RM de a adera la acest izvor al dreptului internațional, care reprezintă un mijloc sigur de dezvoltare a cooperării economice.

2. Considerăm că, în scopul executării Legii cambiei, urmează a fi elaborat și adoptat Regulamentul (Normele-cadru) privind aplicarea Legii cambiei, care să reglementeze nu doar aspecte aferente efectuării operațiunilor cu cambii de către bănci, dar și de către toate persoanele fizice și juridice constituite în condițiile legii. În calitate de model, pot servi Normele-cadru privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit cu cambii și bilete la ordin nr. 6 din 8.03.1994 aprobate de Banca Națională a României, care conțin 516 articole și 4 anexe în care se reglementează detaliat comerțul făcut cu cambii și bilete la ordin pe baza Legii asupra cambiei și biletului la ordin. Mai mult decât atât, recomandăm exemplul Băncii Naționale a României care a elaborat, adoptat și publicat Normele tehnice nr. 10 din 20 aprilie 1994 privind cambia și biletul la ordin, care instituie condițiile tehnice ce trebuie să le îndeplinească calitatea hârtiei pe care se tipărește cambia, dimensiunile acesteia, desenul, redactarea cambiei și biletului la ordin, etc., reglementări care sporesc gradul de protecție împotriva contrafacerii blanchetelor de cambii tipărite. De asemenea, recomandăm în calitate de model și normele analogice din Federația Rusă (Постановление ЦИК и СНК СССР от 7 августа 1937 г. N 104/1341 «О введении в

действие положения о переводном и простом векселе»,) precum și din Ucraina (Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми виготовлення вексельних бланків).

3. Necesitatea înlăturării discordanțelor din textul Legii cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993, în special privind impedimentele în privința persoanelor care pot emite cambii (trate și bilete la ordin). Recomandăm modificarea art.4 lit.(h) și art.63 lit. (g) din Legea cambiei RM, potrivit căroră “Trăgătorul-persoană fizică indică numele său, domiciliul și confirmă cambia prin semnătura legalizată de notar”, deoarece pune nejustificat în sarcina tragătorului cambiei - persoană fizică, obligația legalizării notariale a semnăturii, ori potrivit dreptului comun, în special art. 323 Cod civil, forma autentică a actului juridic este obligatorie în cazul înstrăinării bunurilor imobile și prin acordul părților. Faptul că legea impune nejustificat persoanei fizice obstacole în emiterea cambiei, pune pe picior de inegalitate persoanele fizice și persoanele juridice, care nu au această obligație. În opinia noastră, Legea instituie prezumpția de neîncredere față de persoanele fizice, iar impedimentul creat duce la excluderea acestora din cercul persoanelor care pot emite liber cambii. Această prevedere, pe lângă faptul că obstrucționează persoanele fizice în emiterea cambiilor, contravine și art.1 alin.(1) Cod civil, care prevede că legislația civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea, inviolabilității proprietății, libertății contractuale, etc., și nu se regăsește în legislația statelor europene cu tradiție în utilizarea cambiei.

4. Recomandăm modificarea art.4 lit. (h) și art.63 lit.(g) din L.c., referitor la condițiile de formă ale cambiei, potrivit căroră trata și biletul la ordin emise de trăgător – persoană juridică, trebuie să cuprindă semnătura atât a șefului, cât și a contabilului-șef. Instituirea obligatorie a semnăturii contabilului - șef în cazul emiterii cambiei de către trăgătorul - persoană juridică, creează un obstacol nejustificat în emiterea cambiilor de către persoanele juridice. Or, în situația în care apare necesitatea emiterii unei cambii în alt loc decât sediul persoanei juridice, unde de regulă activează contabilul - șef, aceasta nu este posibil fără a doua semnătură a contabilului-șef. Considerăm că, se restricționează dreptul administratorului persoanei juridice de a-și asuma răspunderea și de a emite cambii, iar impunerea semnăturii contabilului - șef, pe lângă faptul că se instituie neîntemeiat împuterniciri acestuia, cel mai grav este că persoanele juridice care aplică sistemul contabil în partidă simplă și unde contabilitatea poate fi ținută nemijlocit de conducătorul entității, sunt excluse din cercul persoanelor cu dreptul de a emite cambii. Această condiție restrictivă la emiterea cambiei impune persoana juridică și la cheltuieli nejustificate, deoarece de fiecare dată administratorul persoanei juridice trebuie să invite și contabilul-șef (să achite cheltuieli

nejustificate de deplasare) pentru a semna cambia sau biletul la ordin, ca acest act juridic să fie valabil și să producă efecte juridice.

5. Excluderea din Legea cambiei a alin. (2) art.1, potrivit căruia cambiile se emit în calitate de instrument de plată pentru mărfurile livrate, lucrări executate și servicii prestate, iar caracterul de contraprestație al mărfii în cambie trebuie să fie adevărat prin documente corespunzătoare de evidență la trăgător și andosant, deoarece limitează emiterea și circulația cambiei în contextul economiei de piață. Această normă instituie o inegalitate între persoane la emiterea cambiei, deoarece obligă persoanele juridice la emiterea cambiei pentru mărfurile livrate să adevărească caracterul de contraprestație prin documente corespunzătoare (documente contabile, facturi fiscale) eliberate de trăgător și andosant, normă ce atentează și denaturează caracterele proprii ale cambiei.

6. Modificarea alin. (2) art.39 din Legea cambiei a RM, potrivit căruia „Protestul de neacceptare trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare. Dacă prima acceptare a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare”. Considerăm că, termenul “ acceptare” urmează a fi înlocuit cu „ofertă”, iar norma formulată în felul următor „Protestul de neacceptare trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare. Dacă prima *ofertă* a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare”. De asemenea, urmează a fi revăzut termenul stipulat în alin. (3) art.39 de două zile lucrătoare, care în opinia noastră este unul foarte scurt și urmează a fi înlocuit cu “patru zile lucrătoare”.

7. Modificarea alin. (3) art. 48 din Legea cambiei RM, care prevede că “Dacă încetarea acțiunii forței majore, posesorul tratei trebuie să prezinte fără întârziere trata spre acceptare sau plată, iar la nevoie va face un protest”. În acest sens, considerăm necesar înlocuirea cuvântului “dacă” cu „*după*”, iar norma de reformulat în felul următor: “După încetarea acțiunii forței majore, posesorul tratei trebuie să prezinte fără întârziere trata spre acceptare sau plată, iar la nevoie va face un protest”. De asemenea, recomandăm de revăzut sintagma „forța majoră” în raport cu prevederile Codului civil modernizat din 01.03.2019, înlocuind-o cu „impediment în afara controlului debitorului” noțiune reglementată de art.904 C.civ.RM

8. Deoarece legislația RM este departe de a fi perfectă și în privința consecutivității urmăririi bunurilor debitorului cambial, ori deși potrivit alin.(5) art.459 C.civ. este prevăzut că “bunurile care nu sunt raportate la categoria de bunuri imobile, inclusiv banii, valorile mobiliare și alte titluri de valoare, sunt considerate bunuri mobile”, în art. 89 Cod de executare al RM, [35] legiuitorul reglementează procedura urmăririi valorilor mobiliare prin ridicarea de la debitor sau prin aplicarea sechestrului, însă în art.86 din Codul de executare nu enumeră *titlurile de credit*,

printre bunurile debitorului care pot fi urmărite. Potrivit art.90 Cod de executare referitor la urmărirea bunurilor mobile, legiuitorul deși stipulează că, dacă mijloacele bănești în numerar și cele de pe cont nu sunt suficiente pentru satisfacerea creanțelor, pot fi urmărite bunurile mobile ale debitorului în modul stabilit în art.86 din prezentul cod, însă *urmărirea titlurilor de credit și în special a cambiei și biletului la ordin* nu este reglementată. În acest context, se impune propunerea de *lege ferenda* privind instituirea unei norme în Codul de executare a RM privind urmărirea de la debitor a titlurilor de credit, precum și definirea legală în Codul civil a valorilor mobiliare, în special a celor care nu sunt titluri de capital și nu sunt reglementate de Legea nr.71 privind piața de capital. [97]

Avantajele și valoarea elaborărilor propuse. Propunerile și recomandările expuse în conținutul tezei de doctorat au scopul de a contribui la înlăturarea lacunelor în legislația RM privind cambia și a înlesni circulația acestui titlu de credit în circuitul civil. Recomandările referitoare la modificarea și completarea cadrului normativ au fost înaintate Guvernului RM, iar soluțiile expuse în lucrare pot servi drept ghid de recomandare persoanelor interesate și instanțelor judecătorești în litigiile privind cambia și biletul la ordin.

Impactul asupra științei și culturii. Valorificarea recomandărilor cu caracter analitic vor contribui la completarea doctrinei juridice naționale și la perfecționarea legislației din sfera de reglementare a titlurilor de credit și de plată, totodată vor putea fi utilizate la interpretarea și aplicarea legislației civile în domeniu.

Subiecte pentru cercetare științifică de perspectivă. Întrucât teza de doctorat se focalizează pe cercetarea și analiza reglementărilor juridice ale cambiei prin prisma dreptului comparat cu specială privire la L.c., L.U. și legislația României - stat membru al UE, iar intrarea în vigoare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, care statuează că combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului este recunoscută ca o rațiune importantă de interes public de către toate statele membre UE, viitoarele demersuri științifice se vor baza pe cercetarea legislației, doctrinei și practicii judiciare cu privire la titlurile de credit și de plată, inclusiv aspecte privind utilizarea cambiei ca instrument de spălare a banilor. Astfel, tema supusă cercetării va fi dezvoltată în perspectivă prin realizarea unor investigații științifice interdisciplinare privind cambia și circulația acesteia la nivel național și internațional.

BIBLIOGRAFIE

1. Surse bibliografice în limba română:

1. ADAM, I. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Editura All Beck, București, 2004. 662 p. ISBN 973655502X.
2. AMBROCI, D. Regimul juridic al titlurilor de credit. Cambia, biletul la ordin, cecul. În: *Analele științifice ale USM. Științe socioumanistice, Conferința internațională: Rapoarte, Vol. II, 26 septembrie 2016*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2016, pp. 39-42. ISBN: 978-9975-71-682-6.
3. ANGHENI, S. *Drept comercial. Tratat*. București: Editura All Beck, 2019. 788 p. ISBN 978-606-18-0833-5.
4. ANGHENI, S. *Raporturile juridice dintre profesioniști și comercianți*. București: Editura All Beck, 2014. 288 p. ISBN 978-606-18-0355-2.
5. AYNES, L., GAUTIER, P.Y., MALAURIE, P. *Contractele Speciale*. Trad. de DĂNIȘOR D. București: Wolter Kluwer. Ediția a 3, 2009. 712 p. ISBN 978-973-1911-61- 8.
6. BABIUC, V. Novarea raportului juridic fundamental într-un raport cambial. În: *Revista română de Drept*. 1967, nr. 12, p. 66-76.
7. BAIEȘ, S., MÎȚU, G., CAZAC, O. et. al. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor: Manual*. Chișinău: Editura Î.S.F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2015, 752 p. ISBN 978-9975-53-458-1.
8. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Ed. a 5-a. Chișinău: Editura CEP USM, 2014. 391 p. ISBN 978-9975-53-306-5.
9. BARNA PRISACARU, M. I. Cambia. Opoziția la executarea cambială. Excepțiile cambiale. Întoarcerea executării. În: *Revista de drept comercial*. 2011, nr. 3, 2011, pp. 61-67. ISSN 1220-8515.
10. BĂIEȘU, S. *Buna-credință. Principiu fundamental al dreptului civil* [online]. Chișinău, 2019. [citată 05.05.2020]. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/5808/buna-credinta-in-drept-civil.html>
11. BĂLAN, I. Contractele la distanță și protecția consumatorilor. În: *Dreptul*. 2002, nr.1, pp. 24-32. ISBN 1018-043501810.
12. BELEIU, G. *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. Ed. a 6-a rev. și ad. București: Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., 2000. 509 p. ISBN 973-9167-87-X.
13. BONCIU, G., DOBRIȘAN, D. *Cambia și acțiunea cambială*. București: Editura Cartea Universitară, 2004. 164 p. ISBN 973-7956-87-7.

14. BOROI, G., ANGHELESCU, C. A. *Curs de drept civil. Partea generală*. Ed. a 2-a. București: Hamangiu, 2012. 448 p. ISBN 978-606-522-891-7.
15. BRICIU, T-C. Trei probleme privind executarea cambiei sau a biletului la ordin [online]. În: *Revista Juridice.ro*. 28 septembrie 2015 [citată 02.05.2020]. Disponibil: <https://www.juridice.ro/401478/trei-probleme-privind-executarea-cambiei-sau-a-biletului-la-ordin.html>
16. BURAC, V. *Drept bancar: curs de lecții*. Chișinău: Editura Tipografia Centrală, 2001. 784 p. ISBN 978-9975-78-088-9.
17. CALMÎC, V. Corelația dintre contractul de vânzarea-cumpărare și contractul de vânzarea-cumpărare la distanță. În: *Rezumatele comunicărilor Conferinței Științifice Naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova. 28-29 septembrie 2016, pp. 7-11. ISBN 978-9975-71-816-5.
18. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (2010/C 83/02). În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 83/389 din 30.03.2010*, pp. 83-391. [online]. [citată 18.04.2020]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>
19. CASIAN, I. Cambia – titlu de credit și instrument de plată utilizat în tranzacțiile comerciale internaționale. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*. 2011, nr. 8(48), pp. 125-130. ISSN 1814-3199.
20. CAZAC, O. Culpă debitorului în neexecutarea obligației ca o condiție de rezoluțiune a contractului. În: *Revista Națională de Drept*. 2012, nr. 3, pp. 64-69. ISSN 1811-0770.
21. CAZAC, O. Dreptul creditorului de a alege rezoluțiunea ori menținerea contractului și limitele acestui drept. În: *Revista Națională de Drept*. 2012, nr.7, pp. 66-71. ISSN 1811-0770.
22. CAZAC, O. *Instituția rezoluțiunii și rezilierii contractelor: metodă de soluționare a raporturilor contractuale patogene: tz. de doct. în drept*. Chișinău, 2013. 223 p.
23. CĂPĂȚÎNĂ, O., ȘTEFĂNESCU, B. *Tratat de drept al comerțului internațional*. Vol. I. Partea generală. București: Editura Academiei R. S. România, 1985. 295 p.
24. CĂPĂȚÎNĂ, O., ȘTEFĂNESCU, B. *Tratat de drept al comerțului internațional*. Vol. II. Partea specială. București: Editura Academiei R. S. România, 1987. 312 p.
25. CĂRPENARU, S. D. *Tratat de drept comercial român*. Ediția a VI-a, actualizată. București: Editura Universul Juridic, 2019. 822 p. ISBN 978-606-39-0411-0.
26. CHIRTOACĂ, L. Aspecte privind regimul juridic al contractului electronic și a semnăturii electronice (digitale) în Republica Moldova. În: *Vector European*. 2014, nr. 3, pp. 120-131. ISSN 2345-1106.
27. CHIRTOACĂ, L. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Chișinău: Editura Print-Caro, 2015. 263 p. ISBN 978-9975-3043-1-3.

28. CHIRTOACĂ, L. Răspunderea civilă prin prisma reglementărilor legislației naționale și a statelor Uniunii Europene. În: *Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018, pp. 395-429. ISBN 978-9975-3298-2-8.
29. CIMIL, D. *Calificarea raporturilor contractuale*. Chișinău: Grafema Libris, 2013. 224 p. ISBN 978-9975-52-130-7.
30. CIMIL, D. Dezvoltarea teoriei calificării raporturilor civile. În: *Revista Institutului Național de Justiție*. 2014, nr. 1, pp. 30-37. ISSN 1857-2405.
31. *Codul Calimach*. [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Codul_Calimach
32. Codul civil al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 66-75/132 din 01 martie 2019.
33. Codul Civil din 1818 - Codul Caragea. În vigoare de la 01 septembrie 1818 până la 30 iunie 1865, fiind înlocuit prin Codul Civil 1864. În: *Broșură* nr. 0 din 01 septembrie 1818. [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/heztqmjt/codul-civil-din-1818-codul-caragea>
34. Codul Comercial Român a fost promulgat prin Decretul din 10 mai 1887. În: *Monitorul Oficial*, intrat în vigoare la 1 septembrie 1887.
35. Codul de executare a Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial* nr. 214-220, art. 704 din 05 noiembrie 2010.
36. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225 din 30 mai 2003. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 285-294 art.436 din 03 august 2018.
37. Codul de procedură civilă din 1 iulie 2010 (**republicat**). (Legea nr. 134/2010 republicată**). În: *Monitorul Oficial al României* nr. 247 din 10 aprilie 2015.
38. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 104-110 art.447 din 07 iunie 2003 cu modificările ulterioare în vigoare la 07 aprilie 2020.
39. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial* nr.128-129 art.1012 din 13 septembrie 2002 cu modificările ulterioare în vigoare la 14 martie 2020.
40. Constituția Republicii Moldova a intrat în vigoare la 27 august 1994. Republicată în: *Monitorul Oficial* nr. 78 art. nr: 140 din 29 martie 2016.
41. CORSIUC, O-M. *Drept comercial*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Editura Lumina Lex, 2007. 334 p. ISBN 978-973-759-091-7.
42. COSTIN, M. N. *Drept comercial internațional: ghid alfabetic*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1987. 539 p.

43. CRISTEA, S. L. *Cambia în dreptul comparat*. București: Editura Lumina Lex, 2001. 254 p. ISBN 973-588-387-2.
44. CRISTEA, S. L. *Cambia în relațiile comerciale internaționale. Abordare de drept comparat*. București: Editura ASE, 2018. 215 p. ISBN 978-606-34-0240-1.
45. CRISTEA, S. L. *Dreptul afacerilor*. București: Editura universitară, 2009. 440 p. ISBN 978-973-749-750-5.
46. CRISTEA, S. L. Interferențe ale dreptului genevez cu dreptul anglo-american în ceea ce privește condițiile formale obligatorii ale cambiei. Reglementările Convenției de la New York, 1988. În: *Revista de drept comercial*. 2002, nr. 11, pp. 168-181. ISSN 1220-8515.
47. CRISTOFORIANU, E. *Tratat de drept cambial. Legea asupra cambiei și biletului la ordin*. Vol. I. București: Editura Curierul Judiciar S.A., 1936. 437 p.
48. DEAK, F. *Tratat de drept civil. Contracte speciale*. Ed. a 5-a. București: Universul juridic, 2001. 264 p. ISBN 978-606-39-0108-9.
49. Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 122 din 04 iunie 1991 cu privire la Banca Națională a Moldovei. În: *Monitorul Oficial* nr. 7-10 art. 82 din 30 octombrie 1991.
50. Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 200 din 24 noiembrie 1993 cu privire la introducerea monedei naționale în Republica Moldova. În: *Monitor Oficial* nr. 11/341 din 30 noiembrie 1993.
51. DELEANU, S. *Drept european al afacerilor: piața internă a Uniunii Europene*. București: Editura Universul Juridic, 2013. 248 p. ISBN 978-606-673-181-2.
52. DEMETRESCU, P. *Cambia. Biletul la ordin. Cecul*. București: Editura Tiparul Românesc, 1942. 235 p.
53. Directiva 2003/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind prospectul care trebuie publicat în cazul unei oferte publice de valori mobiliare sau pentru admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare și de modificare a Directivei 2001/34/CE. În: *OJ L 345*, 31 decembrie 2003, pp. 64–89. [online]. [citat 24.06.2020]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003L0071-20180721&from=FR>
54. DOBRE, A. *Politica comercială comună a Uniunii Europene*. București: Editura Universul Juridic, 2010. 294 p. ISBN 978-973-127-267-2.
55. DOGARU, I., POPA, N., DĂNIȘOR, D. C., CERCEL, S. *Bazele dreptului civil*. Vol. I. București: All Beck, 2008. 1384 p. ISBN 978-973-115-233-2.
56. DOGARU, I., SĂULEANU, L., CALOTĂ-PONEA, A. *Teorie și practică în materia titlurilor comerciale de valoare. Cambia, biletul la ordin și cecul*. București: Editura Didactică și Pedagogică -RA, 2006. 349 p. ISBN 973-30-1543-1.

57. DUMITRESCU, A-D. Considerații referitoare la titlurile de valoare, precum și la administrarea acestora potrivit Codului civil actual (Legea nr. 287/2009). În: *Revista Dreptul*. 2012, nr. 8, pp. 28-43. ISSN 1018-0435.
58. DUMITRESCU, A-D. *Titlurile de valoare. Comentarii ale dispozițiilor Noului Cod civil*. București: Editura C.H.Beck, 2012. 156 p. ISBN 978-606-18-0067-4.
59. ECONOMU, R. *Manual practic de drept cambial*. București: Editura Lumina Lex, 1996. 352 p. ISBN 973-9186-78-5.
60. FAVIER, J. *Istoria banilor. Apariția omului de afaceri în Evul Mediu*. București: Editura Artemis București, 1994. 466 p. ISBN 973-566-075-X.
61. FILIPESCU, I. P., FILIPESCU, A. I. *Drept civil: teoria generală a obligațiilor*. București: Editura Actami, 2000. 384 p. ISBN 973-9300-37-5.
62. FILIPESCU, I. P., FILIPESCU, A. I. *Tratat de drept internațional privat*. Ed. rev. și adăug. București: Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2004. 440 p. ISBN 973-8929-73-9.
63. FLORESCU, D. C. *Drept civil: contracte civile*. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2001. 528 p. ISBN 973-98628-0-2.
64. FLORESCU, D. *Drept civil: teoria generală a obligațiilor*. Vol. I. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2002. 589 p. ISBN 973-86016-4-9.
65. FLORESCU, D. *Drept civil: teoria generală a obligațiilor*. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2002. 492 p. ISBN 973-86016-5-7.
66. FLORESCU, E. *Regimul juridic al titlurilor de credit și al valorilor mobiliare*. București: Editura Rosetti, 2005. 368 p. ISBN 973-7614-21-6.
67. FLORESCU, G. *Nulitatea actului juridic civil*. București: Editura Hamangiu, 2008. 432 p. ISBN 978-606-522-030-0.
68. GATT, L. *Sistemul normativ și soluțiile inovatoare ale Codului european al contractelor*. București: Editura Tehmis Cart, 2008. 166 p. ISBN 978-973-1708-50-8.
69. GĂLĂȘESCU-Pyk, D. *Cambia și biletul la ordin*. Vol. I. București: Editura Tiparul Universitar, 1939. 800 p.
70. GĂLĂȘESCU-Pyk, D. *Cambia și biletul la ordin*. Vol. II. București: Editura Tiparul românesc, 1947. 900 p.
71. GEORGESCU, I. *Drept comercial român*. Vol. II. București: Editura All Beck, 2002. 728 p. ISBN 973-655-151-2.
72. GHEORGHE, C. *Drept comercial european*. București: Editura C.H. Beck, 2009. 368 p. ISBN 978-973-115-581-4.

73. GHEORGHE, C. *Drept comercial român*. București: Editura C.H. Beck, 2013. 798 p. ISBN 978-606-18-0262-3.
74. Ghid juridic pentru societățile comerciale, Cambia. În: *Revistă lunară editată de Tribuna Economică*. Aprilie 2010, nr. 4 (148), pp. 30-41. ISSN 1224-7278.
75. GRIBINCEA, L. Momentul încheierii contractului comercial de vânzare-cumpărare internațională inter absentes. În: *Revista Națională de Drept*. 2002, nr. 9, pp. 145-150. ISSN 1811- 0770.
76. Hotărâre cu privire la Nota informativă a Curții Supreme de Justiție referitoare la cauzele examinate în procedură de ordonanță de către instanțele judecătorești din 27 mai 2014, nr. 470/16. [online]. [citat 04.05.2020]. Disponibil: <https://www.occrp.org/documents/laundromat/russian-laundromat/P-9.pdf>
77. Hotărârea Băncii Naționale nr. 156 din 02 iunie 2000 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.78-80 art. 257 din 08 iulie 2000.
78. Hotărârea Băncii Naționale nr. 38 din 24 septembrie 2015 cu privire la abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 302-305 art. 2221 din 06 noiembrie 2015.
79. Hotărârea Băncii Naționale nr. 57 din 19 decembrie 1996 cu privire la stabilirea amenzii de întârziere pentru neachitarea cambiei. În: *Monitorul Oficial* 83 /109 din 26 decembrie 1996.
80. Hotărârea Băncii Naționale nr. 94 din 31 martie 2005 privind aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile, modul de emisiune și circulație a certificatelor bancare de depozit și a cambiilor bancare. În: *Monitorul Oficial* 67-68 /248 din 06 mai 2005.
81. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 26 din 23 noiembrie 2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală pct. 10. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 235-240/27 din 03 decembrie 2010.
82. Hotărârea Guvernului nr. 659 din 05 septembrie 1994 privind măsurile de introducere în circulație a cambiilor. În: *Monitorul Oficial* nr. 5 art. 51 din 22 septembrie 1994.
83. Hotărârea nr. 7 din 19 martie 2019 a Curții Constituționale a Republicii Moldova, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 353 alin. (1) din Codul de procedură civilă (Sesizarea nr. 7g/2019). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 119-131 art. 64 din 05 aprilie 2019.
84. Hotărârea Parlamentului nr. 1528-XII din 22 iunie 1993 privind aplicarea Legii cambiei, pct. 4. În: *Monitorul Parlamentului* nr. 10, art. 286 din 30 octombrie 1995.

85. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 526-XII din 01 martie 1991 cu privire la hotărârile unor Soviete locale de deputați ai poporului din R.S.S Moldova în problema referendumului U.R.S.S. În: *Vestile*. 1991, nr. 1-2/13.
86. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova de modificare și completare a Hotărârii Plenului CSJ nr. 18 din 31 mai 2004 „Cu privire la unele chestiuni ce vizează procedura de eliberare a ordonanțelor judecătorești”. [online]. [citată 05.06.2020]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=343
87. ILIE, M. *Operațiuni de încasări și plăți. Instrumente, modalități, tehnici. Ediția a III-a revăzută și adăugită*. București: Editura Fundației România de mâine, 2007. 235 p. ISBN 978-973-725-926-4.
88. Instrumente de plată. Cambia, procedura de executare, căi de atac, dispoziții speciale, principiul egalității. În: *Revista Curierul Judiciar*. 2007, nr. 3, pp. 34. ISSN 1582-7526.
89. IONESCU, M., BONICA, B. *Cecul și biletul la ordin. Practică judiciară*. București: Editura Moroșan, 2013. 334 p. ISBN 978-606-8033-89-1.
90. JORA, C. Incidența dispozițiilor art. 374(1) din Codul de procedură civilă asupra punerii în executare a cambiei și biletului la ordin. În: *Revista de drept comercial*. 2007, nr. 12, pp. 36-43. ISSN 1220-8515.
91. Jurisprudență franceză, Cambie, mențiuni obligatorii, trăgător, semnătura, timbru fiscal, nulitate, tras, acceptare. În: *Revista de drept comercial*. 2000, nr. 3, pp. 128-131. ISSN 1220-8515.
92. KIRIȚESCU, C., Dobrescu, E. *Moneda: mică enciclopedie*. București: Editura Enciclopedică, 1998. 294 p. ISBN 9734502336.
93. Lege cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 56-57/624 din 12 octombrie 1995.
94. Legea cambiei nr. 1527-XII din 22 iunie 1993. În: *Monitorul Parlamentului Republicii Moldova*, 1993, nr. 10 art. 285.
95. Legea cu privire la piața valorilor mobiliare nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998. În: *Monitorul Oficial* nr. 27-28/123 din 23 martie 1999, a fost abrogată la 14 martie 2015.
96. Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 193-197 art. 663 din 14 septembrie 2012 cu modificările ulterioare până la 14 ianuarie 2019.
97. Legea nr. 171 din 11 iulie 2012 privind piața de capital. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 193-197/665 din 14 septembrie 2012 în vigoare din 15 iunie 2014.
98. Legea nr. 246 din 15 noiembrie 2018 privind procedura notarială. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 30-37 art. 89 din 01 februarie 2019.
99. Legea nr. 273 din 09 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte. În: *Monitorul Oficial* nr. 9 din 09 februarie 1995.

100. Legea nr. 36 din 12 mai 1995 (*republicată*) notarilor publici și a activității notariale. În: *Monitorul Oficial al României* nr. 237 din 19 martie 2018.
101. Legea nr. 58 asupra cambiei și biletului la ordin. În: *Monitorul Oficial al României* nr. 100 din 1 mai 1934, republicată în: *Monitorul Oficial al României* nr. 119 bis din 14 iunie 1995.
102. Legea nr. 71 din 3 iunie 2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil român. În: *Monitorul Oficial al României* nr. 409 din 10 iunie 2011, a intrat în vigoare la 01 octombrie 2011.
103. Legea Republicii Moldova cu privire la serviciile de plată și moneda electronică: nr. 114 din 18 mai 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 193-197, art. 661 din 14 septembrie 2012.
104. Legea taxei de stat nr. 1216 din 03 decembrie 1992. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 53-55 din 02 aprilie 2004.
105. Legea vânzării de mărfuri nr. 134 din 03 iunie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 28-29 din 01 iulie 1993.
106. *Legislație cambială*. Ediția a II-a. București: Editura Lumina Lex, 2000. 199 p. ISBN 973-588-235-3.
107. LUHA, V. *Titluri de credit. Cambia*. București: Editura Lumina Lex, 1998. 287 p. ISBN 973-588-135-7.
108. MACOVEI, I. *Dreptul comerțului internațional*. Vol. II. București: Editura C.H. Beck, 2009. 452 p. ISBN 978-973-115-595-1.
109. MACOVEI, I., UNGUREANU, Carmen T. *Dreptul internațional al afacerilor. Legislație*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1999. 506 p. ISBN 973-9312-52-7.
110. MAZILU, D. *Dreptul comerțului internațional. Partea specială*. Ediția a III-a. București: Editura Lumina Lex, 2003. 656 p. ISBN 973-588-214-0.
111. MAZILU, D. Regimul juridic al titlurilor de credit în comerțul internațional. În: *Revista de drept comercial*. 2009, nr. 7-8, pp. 98-109. ISSN 1220-8515.
112. MAZILU, D. Reglementări asupra cambiei și biletului la ordin. Importanța titlurilor de credit în schimburile comerciale internaționale. În: *Revista de drept comercial*. 2009, nr. 9, pp. 109-1120. ISSN 1220-8515.
113. MEDEANU, T.-C., OPROESCU, B. *Înșelăciunea cu cecuri și bilete la ordin*. Vol. I. București: Editura Lumina Lex, 2010. 279 p. ISBN 978-973-758-198-3.
114. MEDEANU, T.-C., OPROESCU, B. *Înșelăciunea cu cecuri și bilete la ordin*. Vol. II. București: Editura Lumina Lex, 2010. 304 p. ISBN 978-973-758-202-7.

115. MEDEANU, T.-C., OPROESCU, B., OPROESCU, O. *Drept comercial: societăți comerciale: titluri de valoare: contracte comerciale: reguli incoterms: practică judiciară*. Deva: Emia, 2005. 218 p. ISBN 973-8164-93-1.
116. MLADEN, C. *Drept comercial. Teorie și practică judiciară*. Craiova: Editura SITECH, 2006. 222 p. ISBN 973-746-128-2.
117. MOTICA, R.I., BERCEA, L. *Drept comercial român*. București: Editura Lumina Lex, 2005. 426 p. ISBN 973-588-936-6.
118. NEMEȘ, V. *Drept comercial*. Ediția a II-a revizuită și adăugită. București: Editura Hamangiu, 2015. 550 p. ISBN 978-606-27-0112-3.
119. NEMEȘ, V. *Drept comercial*. Ediția a III-a revizuită și adăugită. București: Editura Hamangiu, 2018. 586 p. ISBN 978-606-27-0935-8.
120. NIȚĂ, M. *Titlurile de credit ca instrumente de plată*. București: Editura Universul Juridic, 2010. 306 p. ISBN 978-973-127-221-4.
121. Norma tehnică nr. 10 din 20 aprilie 1994 privind cambia și biletul la ordin. Emitent: Banca Națională a României. În: *Monitorul Oficial* nr. 119 bis din 14 iunie 1995. [online]. [citată 05.06.2020]. Disponibil: <http://www.monitoruljuridic.ro/act/norma-tehnica-nr-10-din-20-aprilie-1994-privind-cambia-si-biletul-la-ordin-emitent-banca-nationala-a-romaniei-publicat-19288.html>
122. Norma-cadru nr. 6 din 8 martie 1994 privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit, cu cambii și bilete la ordin, pe baza Legii nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 11/1993, aprobată și modificată prin Legea nr. 83/1994. În: *Monitorul Oficial al României* nr. 119 bis din 14 iunie 1995.
123. Nota informativă la proiectul Legii privind modernizarea Codului civil și modificarea și completarea unor acte legislative. [online]. [citată 05.06.2020]. Disponibil: http://justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf
124. Notă Informativă privind examinarea cauzelor în procedura în ordonanță ce vizează încasarea unor sume considerabile de la agenți economici străini. [online]. [citată 05.06.2020]. Disponibil: <https://www.rise.md/wp-content/uploads/2018/05/Nota-informativa-CSJ-ordonante-Energoalians.pdf>
125. NOVAC-DIACONU, L. Aspecte generale privind cambia în Uniunea Europeană și Republica Moldova. În: *Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința Științifică (cu participare internațională) a doctoranzilor dedicată aniversării a 70-a de la crearea primelor institute de cercetare și a 55-a de la fondarea*

Academiei de Științe a Moldovei. Vol. I. Chișinău: „Universitatea Academiei de Științe a Moldovei”, 2016, pp. 134-138 [citat 05.06.2020]. Disponibil: <http://edu.asm.md/sites/default/files/Volumul%20I%20FINAL.pdf>

126. **NOVAC-DIACONU, L.** Efectele girului prin prisma legislației cambiale din Republica Moldova, România și la nivel internațional. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința științifică a doctoranzilor, Ediția VII, Vol. II., 15 iunie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, 2018, pp. 207-210. ISBN 978-9975-108-46-1.
127. **NOVAC-DIACONU, L.** Girurile improprii în legislația cambială din Republica Moldova și la nivel internațional. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința științifică a doctoranzilor, Ediția VII, Vol. II., 15 iunie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, 2019, pp. 228-231. ISBN 978-9975-108-67-6.
128. **NOVAC-DIACONU, L.** Noțiunea și condițiile de valabilitate ale girului în legislația cambială din Republica Moldova și la nivel internațional. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința științifică a doctoranzilor, Ediția VII, Vol. II., 15 iunie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, 2018, pp. 202-206. ISBN 978-9975-108-46-1.
129. **NOVAC-DIACONU, L.** Plata anticipată și parțială a cambiei în comerțul internațional. În: *Acta Universitatis George Bacovia* [online]. 2013, Volume 2, nr. 1, pp. 227-238 [citat 05.06.2020]. ISSN 2285-0171. Disponibil: http://www.ugb.ro/Juridica/Cuprins_ACTA_3.htm
130. **NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L.** Scadența cambială și falsul reprezentant în Republica Moldova și România. În: *Acta Universitatis George Bacovia* [online]. 2018, Volume 7, nr. 1, pp. 243-261 [citat 05.06.2020]. ISSN 2285-0171. Disponibil http://www.ugb.ro/Juridica/Cuprins_ACTA_13.htm
131. **NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L.** Acceptarea cambiei în Republica Moldova și în România. În: *Revista „Dreptul”* [online]. 2018, nr.7, pp. 20-25 [citat 05.06.2020]. ISSN 1018-0435. Disponibil: <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp2r.do?t2=7&t3=2018>
132. **NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L.** Refuzul de a accepta cambia și acceptarea extraordinară în Republica Moldova și în România. În: *Revista „Dreptul”* [online]. 2018, nr. 8, pp. 34-37 [citat 05.06.2020]. ISSN 1018-0435. Disponibil: <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp2r.do?t2=8&t3=2018>, <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp6aR004355.do>
133. **NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L.** Emiterea și falsul cambiei în Republica Moldova și România. În: *Deviantă și criminalitate. Evoluție, tendințe și perspective*,

- Conferința Științifică (cu participare internațională)*. Vol. III. București: Universul Juridic, 2018, pp. 309-315. ISSN 2559-4915.
134. **NOVAC-DIACONU, L.,** CHIRTOACĂ, L. Noțiuni generale privind titlurile de credit și criminalitatea acestora în România și Republica Moldova. În: *Deviantă și criminalitate. Evoluție, tendințe și perspective, Conferința Științifică (cu participare internațională)*. Vol. III. București: Universul Juridic, 2018, pp. 303-308. ISSN 2559-4915.
135. PANĂ, O. Considerații privind proba tranzacțiilor electronice. În: *Revista Națională de Drept*. 2003, nr. 6, pp. 47-52. ISSN 1811-0770.
136. PĂTRĂȘCANU, P. V., SACHELARIE, O. *Titluri de credit în comerțul internațional. Cambia și biletul la ordin*. Craiova: Editura Scrisul românesc, 1975. 306 p.
137. PĂTRĂȘCANU, P.V. *Drept cambial. Cambia și biletul la ordin*. București: Editura All, 1994. 241 p. ISBN 973-915-688-6.
138. PĂTULEA, V., TURIANU, C. *Elemente de drept comercial*. Ed. rev. și ad. București: Editura Press Mihaela, 1996. 367 p. ISBN 973-97843-0-5.
139. PĂTULEA, V., TURIANU, C. *Garanțiile de executare a obligațiilor comerciale*. București: Editura Scripta, 1994. 158 p. ISBN 9739161049.
140. PIPEREA, Gh. *Drept comercial*. Vol. II. București: Editura C.H. Beck, 2009. 450 p. ISBN 973-115-428-2.
141. PLOTNIC, O. Protecția consumatorului în Republica Moldova prin prisma reglementărilor europene. În: *Revista Națională de Drept*. 2010, nr. 7-8, pp. 56-60. ISSN 1811-0770.
142. PLOTNIC, O. Respectarea autonomiei de voință a părților la încheierea contractelor de consum. În: *Revista Națională de Drept*. 2010, nr. 9-10, pp. 82-90. ISSN 1811-0770.
143. POP, L., POPA, I-F., VIDU, S. I. *Tratat elementar de drept civil: obligațiile*. București: Editura Universul Juridic, 2012. 890 p. ISBN 978-973-127-746-2.
144. POPA, I. *Tehnica operațiunilor de comerț exterior*. București: Editura economică, 2008. 408 p. ISBN 978-973-709-326-4.
145. POPA, S. *Drept comercial. Obligații. Contracte. Titluri de valoare. Insolvența*. București: Editura Universul Juridic, 2014. 322 p. ISBN 978-606-673-452-3.
146. POPA, S. *Drept comercial. Teorie și practică judiciară, ediție revizuită și completată*. București: Editura Universul Juridic, 2009. 526 p. ISBN 978-973-127-069-2.
147. POPESCU, G-F. *Biletul la ordin, cecul și cambia. Jurisprudență comercială și penală*. București: Editura Hamangiu, 2011. 240 p. ISBN 978-606-522-393-6.
148. POPESCU, R. T. *Dreptul comerțului internațional*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983. 576 p.

149. Principiile UNIDROIT privind contractele comerciale internaționale: 2010. Pref.: Alberto Mazzoni. Trad. De Radu Bogdan Bobei. București: C. H. Beck, 2015. XLVI, 473 p. ISBN 9786061804825.
150. RĂDULESCU, M. *Operațiuni interbancare de plăți și încasări fără numerar. Transferuri bancare și compensări*. Pitești: Editura Paralela 45, 2007. 209 p. ISBN 978-973-47-0217-6.
151. Recomandarea nr. 36 privind încasarea taxei de stat în cazul anulării ordonanței și examinării pretențiilor în procedură contencioasă. [online]. [citat 16.05.2020]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=54
152. ROMOȘAN, I. D. *Drept civil. Obligații*. București: Editura Hamangiu, 2018. 452 p. ISBN 978-606-27-1110-8.
153. ROȘCA, N., BAIEȘ, S. *Dreptul afacerilor*. Chișinău: Editura Tipografia Centrală, 2011. 576 p. ISBN 978-9975-53-052-1.
154. ROTARU, M. *Istoria dreptului românesc*. Chișinău: Editura ASEM, 2008. 331 p. ISBN 978-9975-75-407-1.
155. RUCĂREANU, I., ȘTEFĂNESCU B. *Dreptul comerțului internațional*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983. 371 p.
156. RUSU, V., FOCȘA, G. *Curs de drept comercial*. Chișinău: Editura Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2006. 432 p. ISBN 978-9975-75-364-7.
157. SĂULEANU, L., SMARANDACHE, L., DODOCIOIU, A. *Drept bancar. Curs universitar*. București: Editura Universul Juridic, 2009. 448 p. ISBN 978-973-127-117-0.
158. SCHIAU, I. *Drept comercial*. București: Editura Hamangiu, 2009. 568 p. ISBN 978-606-522-146-8.
159. „Spălătoria ruseasca”: Moscova - Riga via Chișinău. [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: <https://www.rise.md/articol/operatiunea-ruseasca-the-laundromat/>
160. STĂNCIULESCU, L. *Curs de Drept Civil. Contracte conform noului Cod Civil*. București: Ed. Hamangiu, 2012. 480 p. ISBN 606-522-690-6.
161. STĂNESCU, A.-T. *Drept comercial. Contractele profesionale*. București: Editura Hamangiu, 2017. 328 p. ISBN 978-606-27-0807-8.
162. TAȘCĂ, M. Aspecte din dreptul comercial al Basarabiei. În: *Revista de drept privat*. 2003, nr. 1, pp. 66-67. ISBN 9975-940-35-8.
163. *Titluri de credit și instrumente de plată : [cecul, cambia, biletul la ordin, ordinul de plată utilizat în operațiuni de transfer-credit, ordinul de plată pentru Trezoreria Statului]*. Ediție actualizată. București: Editura Hamangiu, 2008. V, 278 p. ISBN 978-973-1836-97-3.
164. TIȚA-NICOLAESCU, G. Rezoluțiunea și rezilierea contractului în noul cod civil. În: *Revista Universul Juridic*. Februarie 2016, nr. 2, pp. 10-17. ISSN 2393-3445.

165. TUDORACHE, M. *Contractul încheiat prin mijloace electronice*. București: Ed. H. Beck, 2013. 392 p. ISBN 978-606-180-130-5.
166. TURCU, I. *Operațiuni și contracte bancare: tratat de drept bancar*. Ed. a 5-a actualizată și completată. București: Editura Lumina Lex, 2004. 859 p. ISBN 9735888246.
167. TURCU, I. *Teoria și practica dreptului comercial român*. Vol. II. București: Editura Lumina Lex, 1998. 304 p. ISBN 9735880768.
168. TURCU, I. *Tratat teoretic și practic de drept comercial*. Vol. I. București: Editura C.H.Beck, 2008. 744 p. ISBN 978-973-115-395-7.
169. TURIANU, C., PĂTULEA, V. *Drept comercial. Culegere de practică judiciară*. București: Editura C.H.Beck, 2008. 699 p. ISBN 978-973-115-387-2.
170. TURIANU, C., PĂTULEA, V. *Dreptul afacerilor. Culegere de practică judiciară*. București: Editura C.H.Beck, 2007. 344 p. ISBN 978-973-115-225-7.
171. ȚUȚUIANU, I. Principalele efecte ale contractului de vânzare-cumpărare comercială în dreptul românesc și în dreptul comparat. În: *Revista Națională de Drept*. 2009, nr. 8, pp. 11-16. ISSN 1811-0770.
172. VARTOLOMEI, R. *Regimul juridic al plăților transfrontaliere în cadrul Uniunii Europene*. București: Universul Juridic, 2009. 432 p. ISBN 978-973-127-087-6.
173. VASILACHE, D. *Plăți electronice*. București: Rosetti, 2004. 288 p. ISBN 973-87067-4-2. 174.
174. VOICA, I. Cambia și biletul la ordin – privire comparativă [online]. În: *Revista Tribuna juridică*. 2011, nr. 2. [citat 02.05.2020]. ISSN 2247-7195. Disponibil: <http://www.tribunajuridica.eu/arhiva/An1v1/nr2/art4.pdf>
175. ZARA, A. Legea privind comerțul electronic a fost adaptată la reglementările UE. În: *MOLDPRES* [online]. 2018 [citat 08.04.2020]. Disponibil: <https://www.moldpres.md/news/2018/02/08/18000998>

2. Surse bibliografice în limba engleză, franceză, germană, italiană:

176. BÉNABENT, A. *Droit civil. Les obligations*. Paris: Ed. Montchrestien, 2005. 692 p. ISBN 9782707614223.
177. BÉNABENT, A. *Droit des obligations*. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2019. 736 p. ISBN 9782275066110.
178. Bilingual Civil Code (BGB). Book 1 - General Part. Book 2 - Law of Obligations. (modernized). [online]. [citat 18.06.2020]. Disponibil: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=632>

179. Bills of Exchange Act 1882. Chapter 61 45 and 46 Vict. [online]. [citat 05.06.2020].
Disponibil: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/45-46/61>
180. BONHOMME, R., ROUSSILLE, M. *Instruments de crédit et de paiement. Introduction au droit bancaire*. 13e édition. Paris: L.G.D.J., 2019. 548 p. ISBN 978-2-275-06498-7.
181. BORRIE, G. J. *Commercial law*. London: Butterworths, 1988. XXXI, 354 p. ISBN 0406558469.
182. CABRILLAC, M. *La lettre de change dans la jurisprudence*. 12ème édition. Librairies Techniques, Libraire de la cour de cassation. Paris: Librairies Techniques, stampa, 1978. 244 p. ISBN 2-7111-0136-3.
183. CARREAU, D., JUILLARD, P., BISMUTH, R. *Droit international économique*. Paris: Dalloz, 2017. XIII, 941 p. ISBN 9782247173570.
184. CHARTIER, Y. *Droit des affaires*. Paris: Presses Universitaires de France, 1984. 529 p. ISBN 9782130384526.
185. *Code de commerce*. Version consolidée au 5 juin 2020. [online]. [citat 18.06.2020].
Disponibil: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?dateTexte=20200618&cidTexte=LEGITEXT000005634379&fastReqId=1783337597&fastPos=1&oldAction=rechCodeArticle>
186. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union - Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union - Protocols - Annexes - Declarations annexed to the Final Act of the Intergovernmental Conference which adopted the Treaty of Lisbon, signed on 13 December 2007 - Tables of equivalences. In: *Official Journal C 326*, 26 October 2012, pp. 0001 – 0390. [online]. [citat 18.04.2020]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:12012E/TXT>
187. Convention Providing a Uniform Law For Bills of Exchange and Promissory Notes (Geneva, 1930). [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=553&chapter=30&clang=_en
188. COULON, N. *Guide pratique du chef d'entreprise face aux banquiers: taux et conditions: Standing; Ratios bancaires; Autorisations; De-passements; Garanties; Conflits et negociations*. Paris: Éd. Hommes et Techniques, 1978. 262 p. ISBN 2705702962.
189. FERNAND, Raymond De Roover. *L' évolution de la lettre de change, XIVe-XVIIIe siècles*. Paris: Colin, 1953. 240 p. ISBN 2-7132-0355-4.
190. GAVALDA, Ch., STOUFFLET, J. *Instruments de paiement et de crédit. Effet de commerce, chèque, carte de paiement, transfert de fonds*. Paris: LexisNexis Litec, 2009. VIII, 471 p. ISBN 9782711011575 2711011577.

191. GUYON, Y. *Droit des affaires*. Tome 1, 12ème édition. Paris: Economica, 2003. 1060 p. ISBN 978-2717846607.
192. HILAIRE, J. *Introduction historique au droit commercial*. Paris: Presses universitaires de France, 1986. 355 p. ISBN 978-2130398370.
193. HOUIN, R., RODIÈRE, R., LEGEAIS, D. *Droit commercial: Tome I*. Paris: Sirey, 1993. xiv, 295 p. ISBN 2247015093.
194. JEANTIN, M., P. Le CANNU, GRANIER T. *Droit commercial. Instruments de paiement et de crédit*. 7ème édition. Paris: Dalloz, 2005. 512 p. ISBN 978-2247055074.
195. JORDAN, R. L., WARREN, W. D., WALT, S.D. *Commercial Law*. Seventh edition. New York: Foundation Press, 2007. 1215 p. ISBN 1599411857.
196. LEGEAIS, D. *Droit commercial et des affaires*. Paris: ARMAND COLIN, 2003. 528 p. ISBN 978-2247051489.
197. Legge 13 gennaio 1994, n. 43: Disciplina delle cambiali finanziarie. In: *Pubblicato nella G.U. n. 15 del 20 gennaio 1994*. [online]. [citat 18.06.2020]. Disponibil: http://www.edizionieuropee.it/LAW/HTML/1/zn12_10_024.html
198. LONGSHAW, A., SEWELL, T., SPENCER, Ch. *Commercial law and practice*. Bristol: Jordans, 2001. 271 p. ISBN 0-85308-677-X.
199. LOUSSOUARN, Y., BREDIN, J.-D. *Droit du commerce international*. Paris: Sirey, 1969, vii, 1033 p.
200. MERCADAL, B., MACQUERON, P. *Initiation juridique: droit des affaires et des activités économiques*. Paris: Éditions Juridiques Lefebvre, 1988. 547 p. ISBN 2-85786-030-7.
201. NAMMOUR, F. *Instruments de paiement et de crédit. Chèque, Virement, Carte de crédit et de paiement, Lettre de change, Billet à ordre...* Paris: L.G.D.J.; Bruxelles: Bruylant; Beyrouth: Delta, impr. 2008. 346 p. ISBN 978-2802725589.
202. **NOVAC-DIACONU, L.** Considerations Regarding the Endorsement of the Promissory Note and its Effects. In: *ETC (Economy Transdisciplinarity Cognition)* [online]. 2011, Vol. 2, pp. 252-262 [citat 05.06.2020]. ISSN 2067-5046. Disponibil: http://www.ugb.ro/etc/etc2011no2/etc_2_2011.pdf
203. **NOVAC-DIACONU, L.** Considerations Regarding the Importance and the Functions of the Promissory Note. In: *ETC (Economy Transdisciplinarity Cognition)* [online]. 2011, Vol. 2, pp. 263-275 [citat 05.06.2020]. ISSN 2067-5046. Disponibil: http://www.ugb.ro/etc/etc2011no2/etc_2_2011.pdf
204. **NOVAC-DIACONU, L.** The effects of accepting and the reversal of the promissory note in Moldavia and in Romania. In: *ETC (Economy Transdisciplinarity Cognition)* [online]. 2018,

- Vol. 21, Issue 1, pp. 177-182 [citat 05.06.2020]. ISSN 2067-5046. Disponibil: http://www.ugb.ro/Downloads/Info%20Studenti/20172018/etc2018no1/25_Novac_Diaconu.pdf
205. **NOVAC-DIACONU, L.** The evolution of the legislation of the promissory note in Moldova, Romania and at international level. In: *Revista de Cercetări în Comerț, Management și Dezvoltare Economică*. 2018, nr.1(9), V. 5, pp. 89-94. ISBN 978-9975-3272-5-1.
206. *Ordonance n° 2016-131 du 10 février 2016 portant réforme du droit des contrats, du régime général et de la preuve des obligations*. 2016 [citat 01.04.2020]. Disponibil: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000032004939&categorieLien=id>
207. PEARSON, E. S. *Law for European Business Studies*. London: Financial Times Prentice Hall, 1994. 480 p. ISBN 978-0273604747.
208. PIÉDILIEVRE, St. *Instruments de crédit et de paiement*. 8e édition Régine Bonhomme. Paris: Dalloz, 2014. 426 p. ISBN 978-2247136902.
209. REICH, N. *General Principles and Fundamental Rights in EU Civil Law*. Cambridge, United Kingdom: Intersentia, 2013. 244 p. ISBN 1780681763.
210. REINHARD, Y., THOMASSET-PIERRE, S., NOURISSANT, C. *Droit commercial: Actes de commerce, commerçants, fonds de commerce, concurrence, consommation*. Paris: LexisNexis, 2012. xi, 482 p. ISBN 2711015459.
211. RIPERT, G., ROBLOT, R. *Traté de droit commercial*. Tome I, 16eme édition. Librairie generale de droit et de jurisprudence. Paris: LGDJ, 1996. 1300 p. ISBN 978-2275001982.
212. ROBLOT, R. *Les effets de commerce: lettre de change, billets à ordre et au porteur, warrants, facture protestable*. Paris: Sirey, 1975. 634 p. ISBN 224800589X.
213. SAVARY, J. *Le Parfait Négociant, ou Instruction générale pour ce qui regarde le commerce de toute sorte de marchandises tant de France que des pays étrangers*. Paris: Louis Billaine, 1675. 324 p.
214. SAVARY, P-L., Jacques Savary des Bruslons. *Dictionnaire universel de commerce: d'histoire naturelle, et des arts et metiers*. [online]. Franța, 1 [citat 11.03.2020]. Disponibil: https://books.google.md/books?id=dMIDAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
215. STOUFFLET, J. *Instruments de payment et de crédit: Effets de commerce. Chèque. Carte de paiement. Transfert de fonds*. (Manuel), 8e édition. Paris: LexisNexis, 2012. 530 p. ISBN 978-2711017072.
216. *The Uniform Commercial Code*. [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: <https://www.uniformlaws.org/acts/ucc>

217. *United Nations Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes (New York, 1988)*. [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-12&chapter=10&clang=_en
218. WARREN, W. D., WALT, S. D. *Commercial Law. Selected Statues*. New York: Foundation Press, 2017. 1215 p. ISBN 1683287959.
219. WEILL, A., TERRE, Fr. *Droit civil. Introduction générale*. Paris: Dalloz, 1985. 500 p. ISBN 978-2247006601.

3. Surse bibliografice în limba rusă:

220. АБРАМОВА, Е. Н. *Практический комментарий вексельного законодательства Российской Федерации*. М.: Издательство «Волтерс Клувер», 2007. 256 с. ISBN 978-5-466-00300-0.
221. АГАРКОВ, М. М. *Основы банковского права. Учение о ценных бумагах*. М.: «БЕК», 1994. 336 с. ISBN 5-466-00147-3.
222. БАРАЦ, С. М. *Курс вексельного права в связи с учением о векселях и вексельных операциях*. СПб: Издательство общественная польза, 1893. 792 с.
223. БЕЛОВ, В. А. *Очерки по вексельному праву*. М.: «ЮрИнфоР», 2000. 460 с. ISBN 5-89158-054-4.
224. БЕЛОВ, В. А. *Практика вексельного права*. М.: Издательство «Библиотека ЮрИнфоР», 1998. 384 с. ISBN 5-89158-012-8.
225. БЕЛОВ, В. А. *Вексельное законодательство России. Научно-практический комментарий*. 2-е изд., испр., перераб. и доп. М.: Издательство «ЮрИнфор», 1999, 496 с. ISBN 5-89158-003-9.
226. БЕЛОВ, В. А. О юридической природе переводного векселя. В: *Правоведение*. 1998, № 3, с. 82-89. ISSN 0131-8039.
227. БЕЛЯКОВ М. М. *Вексель как важнейшее платежное средство*. М.: «Трансферт», 1992. 143 с. ISBN 5-86155-003-4.
228. ВАЛЕЙКО, В. *Вексельное обращение в Республике Молдова в условиях перехода к рынку*. Кишинев: УЛИМ, 2002. 87 с. ISBN 978-9975-934-31-2.
229. ВАЛЕЙКО, В. *Вексельное обращение и инвестиционная политика в условиях перехода к рынку: учеб. метод. Пособие*. Алма-Ата, 1993. 100 с. ISBN 2226 – 1176.
230. ВАЛЕЙКО, В. *Рынок ценных бумаг в Республике Молдова: учеб.–нагляд. пособие*. Кишинев: УЛИМ, 2000. 378 с. ISBN 1857-4122.
231. ВАЛЕЙКО, В. *Ценные бумаги и их обращение*. Кишинев: Editura Mold NIIT, 1992.

232. *Вексель и вексельное обращение в России*. Сост.: А. В. Волохов, Д. А. Равкин. М.: «Банкцентр», 1994. 304 с. ISBN 5-88121-002-6.
233. ЗАХАРЬИН, В. Р. *Все о векселе*. М.: «ДИС», 1998. 192 с. ISBN 5-8018-0002-6.
234. ИВАНОВ, Д. О. Тенденции на вексельном рынке и в торговле долговыми обязательствами. В: *Банковские услуги*. 1997, № 12, с. 11-13. ISSN 2075-1915.
235. *Информационное письмо Президиума ВАС РФ от 25.07.1997 №18 «Обзор практики разрешения споров, связанных с использованием векселя в хозяйственном обороте»*. Приложение к информационному письму от 25 июля 1997 г. №18 [online]. [citat 30.04.2020]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_15383/6efc7b65e6ee67292b6710ed7b41ab38ceb4d803/
236. КАЙРЯК, И. Н. *Банковское право*. Кишинев: «Acomed plus», 2008. 357 с. ISBN 978-9975-9955-3-5.
237. КАТКОВ, В. Д. *Общее учение о векселе*. Харьков: «Печатная С.П. Яковлева», 1904. 363 с.
238. МОШЕНСКИЙ, С. З. *Эволюция векселя*. Киев; Ровно: «Планета-друк», 2005. 446 с. ISBN 966-88510-2-1.
239. МОШЕНСКИЙ, С. З. *Вексель. Базовые концепции*. Киев; Ровно: «Планета-друк», 2007. 1284 с. ISBN 966-8851-05-6.
240. *Постановление Пленума Верховного Суда РФ N 33, Пленума ВАС РФ N 14 от 04.12.2000 «О некоторых вопросах практики рассмотрения споров, связанных с обращением векселей»*. [online]. [citat 30.04.2020]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_29938/
241. *Постановление ЦИК СССР и СНК СССР от 07.08.1937 N 104/1341 «О введении в действие Положения о переводном и простом векселе»*. [online]. [citat 30.04.2020]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_13715/
242. СИМОВ, Д. В. *Зарубежный опыт в вексельном обращении и проблемы его использования*. Кишинев: ULIM, 2006. 116 с. ISBN 978-9975-934-10-7.
243. ТАБАШНИКОВ, И. Г. *Прошлое векселя. Историко-юридическое исследование*. Одесса: Типография Окр. Шт. Од. воен. Окр., 1891. VII, IV, 446 с.
244. *Федеральный закон «О переводном и простом векселе», от 11.03.1997, № 48-ФЗ*. [online]. [citat 30.04.2020]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_13669
245. ФЕДОРОВ, А. Ф. *Вексель. Историко-юридическое исследование*. М.: «Банковский Деловой Центр», 1997. 80 с. ISBN 5-89280-012-1.
246. ШЕРШЕНЕВИЧ, Г. Ф. *Учебник торгового права*. М.: Юрайт, 2016. 335 с. ISBN 978-5-9916-6061-7.

ANEXE

Anexa nr. 1 Cerere privind argumentarea unor propuneri de lege ferenda

Guvernul Republicii Moldova

Dlui Prim-ministru Ion Chicu

MD-2012 mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1, e-mail: petitii@gov.md

de la **Novac-Diaconu Laurențiu**

Doctorand la Școala Doctorală Științe Juridice, Politice și Sociologice,
Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir” din Chișinău, Republica Moldova,
MD-2068, mun. Chișinău bdul Moscova nr.14 ap.5, e-mail: laurentiunovac@yahoo.com

Cerere

(privind argumentarea unor propuneri de lege-ferenda)

Subsemnatul Novac-Diaconu Laurențiu, doctorand la Școala Doctorală Științe Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir” din Chișinău, în rezultatul cercetărilor științifice la teza de doctorat: „Reglementarea juridică a cambiei prin prisma legislației Republicii Moldova și a Uniunii Europene,” consider oportun de a înainta unele propuneri *de lege ferenda*, în vederea îmbunătățirii cadrului legal privind Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993¹, după cum urmează:

1. Despre necesitatea aderării Republicii Moldova la Convenția privind legea uniformă asupra cambiilor și biletelor la ordin² (Geneva, 19 martie 1931), precum și la Convenția Națiunilor Unite privind cambiile și biletele la ordin internaționale³ (New York, 9 decembrie 1988).

În sistemul economiei de piață, bazat pe cerere și ofertă, unde totul este interdependent și interconectat, pentru o dezvoltare durabilă și prosperă a societății, necesitatea unui vector clar de dezvoltare și o sinergie puternică între instituțiile statului, trebuie consolidate cu o bază normativă solidă, legi accesibile, previzibile și clare, precum și mecanisme viabile de decontare și creditare, instrumente juridice simple, care să permită o compensare continuă a resurselor financiare reduse și o gestionare eficientă a acestora. Dezvoltarea relațiilor civile și comerciale au

¹ Legea cambiei nr. 1527-XII din 22 iunie 1993. În: *Monitorul Parlamentului Republicii Moldova*, 1993, nr. 10 art. 285.

² Convention Providing a Uniform Law For Bills of Exchange and Promissory Notes (Geneva, 1930). [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: <https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=553&chapter=30&clang=en>

³ *United Nations Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes (New York, 1988)*. [online]. [citat 05.06.2020]. Disponibil: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-12&chapter=10&clang=en

schimbat fundamental rolul titlurilor de credit în general și al cambiei în special, care fiind printre cele mai vechi titluri de credit inventate de omenire, cambia nu poate fi comparată în evoluția sa, ca importanță, cu niciunul din instrumentele pieței financiare moderne, cu excepția banilor.

Apărută din necesitatea realizării schimbului valutar, având la origine schimbul de monedă, cambia a evoluat considerabil timp de sute de ani și a dobândit funcții importante de instrument juridic de credit și de plată, datorită faptului că suma de bani prevăzută în titlu, nu trebuie achitată imediat, precum și funcția de instrument juridic de plată, similară cu cea a monedei.

În Republica Moldova, Legea cambiei a fost adoptată la etapa formării și consolidării instituțiilor statului și într-o perioadă în care se afla în circulație rubla sovietică și cuponul moldovenesc, iar scopul imediat al acesteia a fost de a se ameliora criza neplăților și dezvoltarea relațiilor de piață.

Din analiza aprofundată a prevederilor acestei legi prin prisma dreptului comparat, practicii judiciare, notariale și bancare, ne-am format convingerea că astăzi, cu părere de rău, această Lege nu a obținut autoritatea și simpatia cuvenită în societate, iar cambia (trata și biletul la ordin) încă nu ocupă un rol important ca instrumente juridice de credit și de plată în economia RM, precum legile cambiei din alte state europene dezvoltate.

În baza pct.4 din Hotărârea Parlamentului nr.1528-XII din 22.06.1993 pentru aplicarea Legii cambiei, Guvernul RM urma să examineze chestiunea aderării Republicii Moldova la Convențiile de la Geneva asupra cambiilor, iar Banca Națională a Moldovei, să elaboreze și să pună în aplicare Regulamentul privind modul de difuzare a blanchetelor de cambii și plata taxei pentru cambii și să stabilească modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii, precum și să asigure în comun cu Ministerul Finanțelor emiterea cantităților necesare de blanchete de cambii, iar până în prezent acestea nu au fost executate în deplină măsură, ceea ce constituie unul din motivele ce au creat lipsă de încredere în instituția cambiei.

În acest context, achiesăm la prevederile HP nr.1528 din 22.06.1993 și optăm pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind legea uniformă asupra cambiilor și biletelor la ordin (Geneva, 19 martie 1931). Considerăm că, aderarea la această convenție va aduce plus valoare relațiilor juridico - economice cu statele semnatare și nu numai, mai mult decât atât Convenția admite semnarea acesteia cu rezerve, astfel, beneficiile RM sunt evidente. Prin urmare, susținem inițiativa Guvernului RM de a adera la acest izvor al dreptului internațional, care reprezintă un mijloc sigur de dezvoltare a cooperării economice.

2. Despre necesitatea înlăturării discordanțelor din textul Legii cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993, în special privind impedimentele în privința persoanelor care pot emite cambii (trate și bilete la ordin).

După cum am menționat supra, prin Hotărârea Parlamentului nr.1528-XII din 22.06.1993, Guvernului RM, Băncii Naționale a Moldovei, Ministerului de finanțe și altor instituții în stat, de către legiuitor le-au fost puse sarcini clare și termene concrete privind executarea Legii cambiei.

Banca Națională a Moldovei a elaborat “Regulamentul privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii”, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație nr.156/2000,⁴ care pe lângă faptul că a fost aprobat cu suficientă întârziere, acest act normativ reglementează doar aspecte aferente efectuării operațiunilor cu cambii de către bănci. Prin urmare, în lipsa unui cadru normativ secundar aferent modului de difuzare a blanchetelor de cambii, plata taxei pentru cambii și protecția blanchetelor împotriva contrafacerii, persoanele fizice și persoanele juridice, notarii nu dispun de un regulament care să reglementeze amănunțit organizarea executării Legii cambiei. Din aceste considerente, participanții la circuitul cambial sunt nevoiți să aplice prevederile generale din art.10 al Legii cambiei, care oferă doar modelul blanchetelor ce pot fi confecționate de sine stătător de trăgător, iar norma în sine fiind extrem de concisă, permite numeroase interpretări.

Considerăm că, în scopul executării Legii cambiei, urmează a fi elaborat și adoptat Regulamentul (Normele-cadru) privind aplicarea Legii cambiei, care să reglementeze nu doar aspecte aferente efectuării operațiunilor cu cambii de către bănci, dar și de către toate persoanele fizice și persoanele juridice constituite în condițiile legii. *În calitate de model, pot servi Normele-cadru privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit cu cambii și bilete la ordin nr. 6 din 8.03.1994 aprobate de Banca Națională a României,⁵ care conține 516 articole și 4 anexe în care se reglementează detaliat comerțul făcut cu cambii și bilete la ordin pe baza Legii asupra cambiei și biletului la ordin. Mai mult decât atât, Banca Națională a României a elaborat, adoptat și publicat Normele tehnice nr. 10 din 20 aprilie 1994 privind cambia și biletul la ordin, care instituie condițiile tehnice ce trebuie să le îndeplinească calitatea hârtiei pe care se tipărește cambia, dimensiunile acesteia, desenul, redactarea cambiei și biletului la ordin, etc., reglementări care sporesc gradul de protecție împotriva contrafacerii blanchetelor de cambii tipărite.*

De asemenea, în calitate de model pot servi normele analogice din Federația Rusă (Постановление ЦИК и СНК СССР от 7 августа 1937 г. N 104/1341 «О введении в действие

⁴ Hotărârea Băncii Naționale nr. 156 din 02 iunie 2000 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.78-80 art. 257 din 08 iulie 2000.

⁵ Norma-cadru nr. 6 din 8 martie 1994 privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit, cu cambii și bilete la ordin, pe baza Legii nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, modificata prin Ordonanța Guvernului nr. 11/1993, aprobată și modificată prin Legea nr. 83/1994. În: *Monitorul Oficial al României* nr. 119 bis din 14 iunie 1995.

положения о переводном и простом векселе»⁶ пресит și din Ucraina (Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми виготовлення вексельних бланків).

2.1 Legea cambiei RM în art.4 lit.(h) și art.63 lit. (g) potrivit cărora “*Trăgătorul - persoană fizică indică numele său, domiciliul și confirmă cambia prin semnătura legalizată de notar*”. Din analiza acestei norme, prin prisma dreptului comparat, constatăm că legea pune nejustificat în sarcina tragătorului cambiei - persoană fizică, obligația legalizării notariale a semnăturii, ori potrivit dreptului comun, în special art.323 Cod civil, forma autentică a actului juridic este obligatorie în cazul înstrăinării bunurilor imobile și prin acordul părților. Faptul că legea impune nejustificat persoanei fizice obstacole în emiterea cambiei, pune pe picior de inegalitate juridică persoanele fizice și persoanele juridice, care nu au această obligație. În opinia noastră, Legea instituie prezumpția de neîncredere față de persoanele fizice, iar impedimentul creat duce la excluderea acestora din cercul persoanelor care pot emite liber cambii.

Această prevedere, pe lângă faptul că obstrucționează persoanele fizice în emiterea cambiilor, contravine și art.1 alin.(1) Cod civil, care prevede că legislația civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea, inviolabilității proprietății, libertății contractuale, etc.

Prin urmare, optăm pentru modificarea acestei norme în sensul excluderii obligativității legalizării notariale a cambiei de către trăgătorul - persoană-fizică.

Lipsa de încredere în buna credință a persoanei fizice și condiția suplimentară impusă acesteia de legiuitorul moldovean știrbește din autoritatea instituției cambiei care în sensul redactat în Lege nu o deosebește de condițiile pentru semnarea unui contract de împrumut autentificat notarial, motiv ce a făcut instituția cambiei neatractivă pentru persoanele fizice. Este de accentuat că, în situația încheierii unui contract de împrumut autentificat notarial, potrivit art.43 din Legea nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială, la solicitarea părților, concomitent cu autentificarea sa, actul notarial, care constată o creanță certă și lichidă, poate fi investit cu formulă executorie. Contractul de împrumut investit cu formulă executorie, prin prisma lit.(k) art.11 din Codul de executare al Republicii Moldova, este considerat document executoriu și se execută conform normelor stabilite de lege. Părțile unui contract de împrumut autentificat notarial au o protecție mai bună în comparație cu emiterea unei cambii, deoarece în caz de neexecutare a contractului de împrumut sunt scutite de procedura judiciară și pot depune contractul de împrumut autentificat notarial și investit cu formulă executorie direct pentru executare silită la executorul judecătoresc.

⁶ *Постановление ЦИК СССР и СНК СССР от 07.08.1937 N 104/1341 «О введении в действие Положения о переводном и простом векселе».* [online]. [citat 30.04.2020]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_13715/

2.2 De asemenea, considerăm că legiuitorul nejustificat și disproporționat a instituit în art.4 lit. (h) și art.63 lit.(g) din Lege, referitoare la condițiile de formă ale cambiei, că trata și biletul la ordin emise de trăgător – persoană juridică, trebuie să cuprindă semnătura atât a șefului, cât și a *contabilului-șef*.

În opinia noastră, instituirea obligatorie a semnăturii contabilului - șef în cazul emiterii cambiei de către trăgătorul - persoană juridică, creează un obstacol nejustificat în emiterea cambiilor de către persoanele juridice. Astfel, de exemplu, în situația în care apare necesitatea emiterii unei cambii în alt loc decât sediul persoanei juridice, unde de regulă activează contabilul - șef, nu este posibil fără a doua semnătură a contabilului-șef.

Considerăm că, se restricționează dreptul administratorului persoanei juridice de a-și asuma răspunderea și de a emite cambii, iar impunerea semnăturii contabilului - șef, pe lângă faptul că se instituie neîntemeiat împuterniciri acestuia, cel mai grav este că persoanele juridice care aplică sistemul contabil în partidă simplă, și unde contabilitatea poate fi ținută nemijlocit de conducătorul entității, sunt excluse din cercul persoanelor cu dreptul de a emite cambii. Această condiție restrictivă la emiterea cambiei impune persoana juridică și la cheltuieli nejustificate, ori de fiecare dată administratorul persoanei juridice trebuie să invite și contabilul-șef (să achite cheltuieli nejustificate de deplasare) pentru a semna cambia sau biletul la ordin, ca acest act juridic să fie valabil și să producă efecte juridice.

2.3 Legea cambiei, conține tendințe și elemente de monopolizare și favorizare a cambiei simple (biletului la ordin) și a cambiei bancare, care potrivit naturii juridice deși se pot transmite prin gir, cambia simplă (biletul la ordin) conține elemente specifice ce o apropie mai mult de un titlu de plată, decât de un titlu de credit, de aceea cambia (trata) este neglijată de bănci.

Potrivit alin. (2) art. 480 din Codul civil, cambia și biletul la ordin sunt titluri de credit, iar în opinia noastră, caracteristicile titlului de credit trebuie să predomine față de caracteristicile titlului de plată. Însă, deoarece cambia face concurență altor instrumente de credit utilizate de bănci, Banca Națională a Moldovei a manifestat lipsa de interes privind executarea Legii, ori deși a fost obligată să elaboreze actele necesare nu le-a executat la timp și le-a denaturat esența. Evident că lipsa blanchetelor pentru cambii și plata taxei pentru cambii, stabilirea modului de efectuare de către persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât băncile comerciale a plăților și operațiunilor cu cambii, precum și asigurarea de comun cu Ministerul Finanțelor a cantităților necesare de blanchete pentru cambii, au condus la tergiversarea punerii în executare a Legii și au favorizat doar băncile să emită cambii și să utilizeze acest instrument juridic în interesul lor.

3. Despre înlăturarea altor neajunsuri, care limitează circulația cambiei

Potrivit alin. (2) art.1 din Legea cambiei, cambiile se emit în calitate de instrument de plată pentru mărfurile livrate, lucrări executate și servicii prestate, iar caracterul de contraprestație a

mărfii în cambie trebuie să fie adeverit prin documente corespunzătoare de evidență la trăgător și andosant. Excepție pot face cambiile Ministerului Finanțelor, ale Băncii Naționale, ale băncilor comerciale și ale persoanelor fizice din Republica Moldova.

În opinia noastră, această normă pe lângă faptul că instituie o inegalitate între persoane la emiterea cambiei, deoarece obligă unele persoane juridice (întreprinderile nefinanciare) la emiterea cambiei pentru mărfurile livrate să adeverească caracterul de contraprestație prin documente corespunzătoare, adică cambia emisă pentru plata mărfurilor trebuie să fie însoțită de documente contabile (facturi fiscale) eliberate de trăgător și andosant, normă ce atentează și denaturează caracterele proprii ale cambiei.

Cambia potrivit naturii juridice este un titlu abstract, iar drepturile și obligațiile rezultate din cambie există în mod valabil, independent de cauza care le-a generat (raporturi fundamentale). Datorită faptului că este un titlu abstract, pentru valorificarea drepturilor și executarea obligațiilor cambiale rezultă că nu trebuie făcută dovada raporturilor fundamentale. Astfel, din moment ce a fost emisă, drepturile și obligațiile cambiale au o existență de sine stătătoare, iar cambia se emancipează total de cauza juridică din care s-a născut. Instituirea acestei norme exclude emiterea cambiei pentru mărfurile livrate, ceea ce în mod substanțial limitează circulația cambiei.

3.1 Definițiile legale oferite de legiuitor pe lângă faptul că restrâng foarte mult aria de interpretare, sunt periculoase deoarece actul normativ nu trebuie asimilat unui dicționar juridic, fapt pentru care nu este justificată definirea noțiunilor decât în situația când la momentul adoptării se cunoaște cu certitudine că, un termen poate avea mai multe sensuri și este pasibil de mai multe interpretări sau dacă se imprimă un alt sens decât cel uzual, iar legiuitorul optează pentru o anumită interpretare.

Legiuitorul în Legea cambiei a oferit mai multe definiții legale fără a ține cont de complexitatea relațiilor sociale și de faptul că practic este imposibil atribuirea semnificației atotcuprinzătoare unei noțiuni, iar în situația în care legiuitorul și-a asumat definirea unor termeni sau relații, deși la prima vedere comite o acțiune nobilă, pericolul constă în definirea inexactă a acestora, fapt ce face foarte dificilă sau imposibilă aplicarea actului. În opinia noastră, definiția cambiei oferită de legiuitor nu este suficient de exactă, motiv ce ne-a determinat să oferim o altă definiție cambiei și biletului la ordin după cum urmează: *Cambia (trata și biletul la ordin) este un titlu de credit formal și negociabil, precum și un instrument de plată, în baza căruia se constată obligația asumată de debitor de a plăti la scadență deținătorului de bună credință a titlului sau la ordinul acestuia, suma de bani determinată și indicată în titlu, iar în cazul refuzului de plată, deținătorul cambiei beneficiază de o procedură judiciară legală simplificată de încasare a sumei indicate în titlu și a prejudiciului cauzat.*

3.2 Potrivit alin.(2) art.39 din Legea cambiei este prevăzut că „Protestul de neacceptare trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare. Dacă prima acceptare a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare”. Considerăm că, termenul “ acceptare” urmează a fi înlocuit cu „ofertă”, iar norma formulată în felul următor „Protestul de neacceptare trebuie făcut în termenele fixate pentru prezentare la acceptare. Dacă prima **ofertă** a avut loc în ultima zi a termenului, protestul poate fi făcut în următoarea zi lucrătoare”. De asemenea, urmează a fi revăzut termenul stipulat în alin.(3) art.39 **de două zile lucrătoare**, care în opinia noastră este unul foarte scurt.

3.3 Potrivit art.40 alin.(2) din Legea cambiei este prevăzut că „Un astfel de aviz trebuie trimis în același termen celui care a oferit avarul”. Considerăm că, în locul cuvântului “avarul”, legiuitorul s-a referit la „aval”, iar această normă urmează a fi redactată în modul corespunzător.

3.4 Potrivit alin.(3) art. 48 din Legea cambiei, este prevăzut că “Dacă încetarea acțiunii forței majore, posesorul tratei trebuie să prezinte fără întârziere trata spre acceptare sau plată, iar la nevoie va face un protest”. În acest sens, considerăm necesar înlocuirea cuvântului “dacă” cu „după”, iar norma de reformulat în felul următor: “**După** încetarea acțiunii forței majore, posesorul tratei trebuie să prezinte fără întârziere trata spre acceptare sau plată, iar la nevoie va face un protest”. De asemenea, este cazul de revăzut sintagma forța majoră în raport cu prevederile Codului civil modernizat din 01.03.2019.

3.5 În alin.(2) art.50 din Lege, de efectuat corectări în sensul că “... posesorul **nu** își poate exercita, până la scadență, dreptul de regres”.

3.6 Potrivit alin. (2) art.53 Legea cambiei “Dacă posesorul nu a fost exercitat în acest termen, persoana arătată precum și giranții posteriori încetează de a mai fi obligați” considerăm că, urmează a fi înlocuit cuvântul “posesorul” cu „protestul”, iar norma de redactat în felul următor: “Dacă **protestul** nu a fost exercitat în acest termen, persoana arătată precum și giranții posteriori încetează de a mai fi obligați”.

3.7 În art.54 alin.(2) din Lege, considerăm oportun de indicat că „..... indicând persoana **pentru** care a efectuat această plată”.

În speranța că aceste propuneri vor contribui la perfecționarea cadrului legal din Republica Moldova, primiți Dle Prim- Ministru, înaltele noastre considerațiuni.

Rugăm răspunsul să ne fie oferit în formă electronică la adresele de e-mail: laurentiunovac@yahoo.com și/sau leonid.chirtoaca@gmail.com, precum și în formă scrisă la adresa: MD-2068, mun.Chișinău, bdul Moscova nr.14 ap.5

Cu respect, Laurențiu Novac - Diaconu

Răspuns Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind argumentarea
propunerilor *de lege ferenda* la Legea cambiei nr.1527-XII din 22.06.1993

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСОВ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-26-00, fax 022-26-25-17

23.10.2020 nr. 16/2-05/97
La nr. 08-05-8216 din 08.09.2020 **Dlul Laurențiu NOVAC-DIACONU**
mun. Chișinău, bdul Moscova 14, ap. 5
e-mail: laurentiunovac@yahoo.com
leonid.chirtoaca@gmail.com

Prin prezenta, în contextul adresării Cancelariei de Stat nr. 08-05-8216 din 08.09.2020, Ministerul Finanțelor a examinat cererea dlui Laurențiu Novac-Diaconu privind argumentarea unor propuneri de lege-ferenda în vederea îmbunătățirii cadrului legal privind Legea cambiei nr. 1527-XII din 22.06.1993, și conform competențelor deținute, comunică următoarele.

Inițial, ținem să menționăm că Ministerul Finanțelor apreciază interesul manifestat și efortul depus în realizarea cercetării științifice la subiectul abordat, precum și își exprimă gratitudinea pentru împărtășirea rezultatelor.

Totodată, remarcăm faptul că primul act pentru reglementarea cambiilor bancare emis de Banca Națională a Moldovei îl reprezintă Normele din 01.03.1994 „Condițiile (model) privind emiterea, circulația și achitarea cambiilor simple ale băncilor comerciale”, care au fost ulterior substituite prin Regulamentul privind modul de efectuare de către bănci a operațiunilor cu cambii (Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.156 din 02.06.2000).

De asemenea, atragem atenție asupra competențelor limitate ale Băncii Naționale în privința reglementării cambiilor bancare, care pot fi în atenția Băncii Naționale din perspectiva caracterelor monetare ale acestora și a rolului de a atrage mijloace bănești pe termen scurt (art.67 din Legea cambiei 1527/1993) sau a reglementării prudențiale a activităților financiare permise băncilor (art.14 alin.(1) lit.e) din Legea nr.202/2017 privind activitatea băncilor).

Banca Națională nu dispune însă de competențe de reglementare în privința altor categorii de cambii.

În acest context, având în vedere tematica cercetării nominalizate, vom aprecia prezentarea rezultatelor existente/ulterioare a acesteia, care conțin și analiza reglementărilor internaționale/ Uniunii Europene în domeniu, în vederea asigurării unei perfecționări a cadrului legal în sfera cambiilor conform celor mai bune practici și standarde internaționale.

Cu respect,
SECRETAR DE STAT (semnat electronic) **Dorel NOROC**

Executor: *Burcă Crina*
Tel.: 0 (22) 26-26-32
e-mail: crina.burca@mf.gov.md

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, Novac-Diaconu Laurențiu, declar pe răspundee personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

NOVAC-DIACONU Laurențiu

29.04.2021

CURRICULUM VITAE

Numele de familie: NOVAC-DIACONU

Prenumele: LAURENȚIU

Adresă: Str. Bradului nr. 19, bl. 19, Sc. B, Et. 2, ap. 12

Bacău, jud. Bacău, România

Data nașterii: 22.05.1983

Locul nașterii: Vaslui, jud. Vaslui, România

Cetățenia: română

Starea civilă: căsătorit, 2 copii

Studii: superioare

2003-2007, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, România, Facultatea de Drept, specializarea Drept;

2003-2008, Universitatea „George Bacovia” Bacău, România, Facultatea de Management, specializarea Management;

2007-2009, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, România, Master- Drept privat internațional;

2009-2011, Universitatea „George Bacovia” Bacău, România, Master-Managementul instituțiilor din administrația publică;

2016- 2020, Doctorat - Specialitatea Drept Civil la Școala doctorală de Științe Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir” din Chișinău, Republica Moldova.

Domeniile de interes științific: Drept civil, Drept privat, Dreptul comerțului internațional, Drept comercial.

Activitatea profesională:

01.10.2007- prezent 2020 - Cadru didactic universitar -Preparator universitar, Asistent universitar- Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative, Specializarea Drept, Universitatea „George Bacovia” Bacău, Str.Pictor Aman nr. 96;

03.09.2007-01.08.2016 - Consilier juridic pe durată determinată sau nedeterminată pe intervale diferite de timp la: Consilier juridic la SC VASION SRL Bacău ,Str.Bradului .nr 51, Consilier juridic la SC BAIXA SRL Bacău, Str Abatorului nr.4, Consilier juridic la SC GEPEX SRL Bacău ,Str.Bradului .nr 51, Consilier juridic la ASOCIAȚIA DE DEZVOLTARE INTERCOMUNITARĂ BACĂU, Str. Henri Coandă nr.2 Bacău, Consilier juridic în cadrul proiectului cofinanțat din Fondul Social European

prin Programul Operațional Sectorial dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, „Calificări și standardizare europeană în asistența socială acronim Eur-AS”, cod proiect POSDRU/18/1.2/G/11966-Universitatea „George Bacovia” Bacău, Str.Pictor Aman nr.96, Consilier juridic la SC YFF C MADI CONSTRUCT SRL Str. Decebal nr.21 A, Bacău;

2012- iunie 2016 - Consilier local PNL Municipiul Bacău - Consiliul Local al Municipiului Bacău, Ales local/Reprezentare cetățenii bacăuani / Membru în Comisia pentru activitate juridică și disciplină, administrație publică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenești;

01.08.2016 – ianuarie 2017 - Director vânzări Coordonare vânzări în domeniul furnizării energiei electrice și gaze naturale - SC YFF C MADI CONSTRUCT SRL Str. Decebal nr.21 A, Bacău;

1 septembrie 2019 – prezent 2020 - Profesor suplinitor calificat debutant- Cultură civică și educație socială, Invățământ gimnazial de stat (școli gimnaziale din municipiul și județul Bacău) Educație / Invățământ gimnazial de stat/clasele V-VIII.

Lucrări științifice publicate:

A. Lucrări științifice (tehnice) publicate în reviste de specialitate indexate în BDI

1. NOVAC-DIACONU, L. Plata anticipată și parțială a cambiei în comerțul internațional. În: *Acta Universitatis George Bacovia* [online]. 2013, Volume 2, nr. 1, pp. 227-238 [citată 05.06.2020]. ISSN 2285-0171. Disponibil: http://www.ugb.ro/Juridica/Cuprins_ACTA_3.htm

2. NOVAC-DIACONU, L. The effects of accepting and the reversal of the promissory note in Moldavia and in Romania. In: *ETC (Economy Transdisciplinarity Cognition)* [online]. 2018, Vol. 21, Issue 1, pp. 177-182 [citată 05.06.2020]. ISSN 2067-5046. Disponibil: http://www.ugb.ro/Downloads/Info%20Studenti/20172018/etc2018no1/25_Novac_Diaconu.pdf

3. NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L. Scadența cambială și falsul reprezentant în Republica Moldova și România. În: *Acta Universitatis George Bacovia* [online]. 2018, Volume 7, nr. 1, pp. 243-261 [citată 05.06.2020]. ISSN 2285-0171. Disponibil: http://www.ugb.ro/Juridica/Cuprins_ACTA_13.htm

4. NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L. Acceptarea cambiei în Republica Moldova și în România. În: *Revista „Dreptul”* [online]. 2018, nr.7, pp. 20-25 [citată 05.06.2020]. ISSN 1018-0435. Disponibil: <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp2r.do?t2=7&t3=2018>

4. NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L. Refuzul de a accepta cambia și acceptarea extraordinară în Republica Moldova și în România. În: *Revista „Dreptul”* [online]. 2018, nr. 8, pp. 34-37 [citată 05.06.2020]. ISSN 1018-0435. Disponibil: <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp2r.do?t2=8&t3=2018>, <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp6aR004355.do>

5. NOVAC-DIACONU, L. The evolution of the legislation of the promissory note in Moldova, Romania and at international level. In: *Revista de Cercetări în Comerț, Management și Dezvoltare Economică*. 2018, nr.1(9), V. 5, pp. 89-94. ISBN 978-9975-3272-5-1.

6. NOVAC-DIACONU, L. Considerations Regarding the Importance and the Functions of the Promissory Note. In: *ETC (Economy Transdisciplinarity Cognition)* [online]. 2011, Vol. 2, pp. 263-275 [citată 05.06.2020]. ISSN 2067-5046. Disponibil: http://www.ugb.ro/etc/etc2011no2/etc_2_2011.pdf

7. NOVAC-DIACONU, L. Considerations Regarding the Endorsement of the Promissory Note and its Effects. In: *ETC (Economy Transdisciplinarity Cognition)* [online]. 2011, Vol. 2, pp. 252-262 [citată 05.06.2020]. ISSN 2067-5046. Disponibil: http://www.ugb.ro/etc/etc2011no2/etc_2_2011.pdf

B. Lucrări publicate în alte reviste și volume (Revista (ISSN/ISBN))

8. NOVAC-DIACONU, L. Aspecte generale privind cambia în Uniunea Europeană și Republica Moldova. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința Științifică (cu participare internațională) a doctoranzilor dedicată aniversării a 70-a de la crearea primelor institute de cercetare și a 55-a de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei*. Vol. I. Chișinău: „Universitatea Academiei de Științe a Moldovei”, 2016, pp. 134-138 [citată 05.06.2020]. Disponibil: <http://edu.asm.md/sites/default/files/Volumul%20I%20FINAL.pdf>

9. NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L. Noțiuni generale privind titlurile de credit și criminalitatea acestora în România și Republica Moldova. În: *Deviantă și criminalitate. Evoluție, tendințe și perspective, Conferința Științifică (cu participare internațională)*. Vol. III. București: Universul Juridic, 2018, pp. 303-308. ISSN 2559-4915.

10. NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L. Emiterea și falsul cambiei în Republica Moldova și România. În: *Deviantă și criminalitate. Evoluție, tendințe și perspective, Conferința Științifică (cu participare internațională)*. Vol. III. București: Universul Juridic, 2018, pp. 309-315. ISSN 2559-4915.

11. NOVAC-DIACONU, L. Noțiunea și condițiile de valabilitate ale girului în legislația cambială din Republica Moldova și la nivel internațional. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința științifică a doctoranzilor, Ediția VII, Vol. II., 15 iunie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, 2018, pp. 202-206. ISBN 978-9975-108-46-1.

12. NOVAC-DIACONU, L. Efectele girului prin prisma legislației cambiale din Republica Moldova, România și la nivel internațional. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința științifică a doctoranzilor, Ediția VII, Vol. II., 15 iunie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, 2018, pp. 207-210. ISBN 978-9975-108-46-1.

13. NOVAC-DIACONU, L. Girurile improprii în legislația cambială din Republica Moldova și la nivel internațional. În: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători, Conferința științifică a doctoranzilor, Ediția VII, Vol. II., 15 iunie 2018*. Chișinău: Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, 2019, pp. 228-231. ISBN 978-9975-108-67-6.

14. NOVAC-DIACONU, L., CHIRTOACĂ, L. Acceptarea cambiei în Republica Moldova și în România. În: *Revista „Dreptul”* [online]. 2018, nr.7, pp. 20-25 [citată 05.06.2020]. ISSN 1018-0435. Disponibil: <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp2r.do?t2=7&t3=2018>

Apartenența la societăți/asociații științifice naționale, internaționale:

- Membru Asociația consilierilor juridici „Pro jure” Bacău din 2007
- 2012-2016 - Membru AGA - S.C. Centrul de Afaceri și Expozițional Bacău S.A., Calea dr. Alexandru Șafran nr. 145 Bacău, județul Bacău

Premii, distincții, titluri onorifice:

- Diplome de excelență ca urmare a participării la conferințe naționale și internaționale.

Activități în cadrul colegiilor de redacție ale revistelor științifice:

- membru Technical Board <http://juridica.ugb.ro/editorial-board> (din 2013 până în prezent 2020), *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica*, George Bacovia University, Bacau, Romania, ISSN 2285-0171 - print edition; 2285 – 1933 - online edition, BDI Indexată SCPIO, EBSCO, CEEOL și ProQuest.

Participări la conferințe și proiecte naționale și internaționale

1. Participant la Conferința națională cu participare internațională „DEVIANȚĂ ȘI CRIMINALITATE. EVOLUȚIE, TENDINȚE ȘI PERSPECTIVE”, Ediția a 3-a, 2017, Bacău, România
2. Participant la Conferința națională cu participare internațională „DEVIANȚĂ ȘI CRIMINALITATE. EVOLUȚIE, TENDINȚE ȘI PERSPECTIVE”, Ediția a 4-a, 2018, Bacău, România
3. Participant la Conferința națională cu participare internațională „Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători”, Chișinău, 2016
4. Participant în cadrul Programului ERASMUS Martie 2011 (7 zile)-Training ca și cadru didactic-ERASMUS Programmes –Belgia, Antwerpen-Plantijn hogeschool partener al Universității „George Bacovia” Bacău, România

Cunoașterea limbilor:

limba română – nativă; limba engleză – mediu; limba franceză – începător.

Date de contact:

Adresa: str. Bradului nr.19, bl.19, Sc. B, Et.2,ap.12, Bacău, jud. Bacău, România

Tel: +40745411966

e-mail: laurentiunovac@yahoo.com